HARALAMB ZINCĂ

PE URMELE LUI VON KRAUS

O INVITAŢIE NEAŞTEPTATĂ

Codruţ Anghelini nu recunoscu imediat vocea chestorului Rinderiu; era voalată, de parcă s-ar fi ferit să nu-l audă cineva.

— Ce ai, bătrîne, eşti în schimbare de voce? îl zeflemisi Anghelini.

Rinderiu nu renunţă însă la tonul său misterios şi nici nu arătă că ar avea de gînd să împărtăşească voioşia interlocutorului.

— Trebuie să te văd imediat...

— Bagi groaza în mine... ce s-a întîmplat?

— Nu lungi vorba, îi ceru criminalistul, manifestînd o nervozitate evidentă. Acum e nouă şi un sfert... Pot să te văd pînă-n zece?

— Vrei să vii la mine?

— Mi-ar conveni mai mult să ne întîlnim altundeva... pe un teritoriu neutru.

— Bine, spune-mi tu unde să vin.

— Sînt la tribunal, preciză chestorul. Te aştept la nouă şi jumătate, pe scări, în faţa intrării principale.

— Uite, las totul baltă şi vin... Presupun că merită sacrificiul ăsta, încercă Anghelini să-l tragă de limbă, însă fără succes.

De data asta, pe fir, vocea poliţistului avu o rezonanţă mai naturală.

— Nu te mai lungi la vorbă. Urcă la volan şi vino cît mai repede... Am şi alte treburi...

Anghelini nu apucase încă să-şi deschidă seiful şi să se aşeze la birou. Plecă informîndu-l pe ofiţerul de serviciu că nu va lipsi mai mult de o oră. Ziua era mohorîtă, te îndemna la băutură şi la somn. Oraşul, mohorît şi mai mult de zăpada fleşcăită, îi trezi dorul de soare, de un Bucureşti scăldat în lumină. Uf, norii ăştia jegoşi şi zdrenţuiţi, adunaţi pe cer să-ţi întunece sufletul! Îşi aminti de tonul misterios al lui Rinderiu şi zîmbi îngăduitor. „*E un singuratic... Un tip cam bizar... Îi repugnă organic bunăstarea. Un incoruptibil... Îl satisface salariul său modest, în timp ce mai toţi ceilalţi poliţişti trăiesc din «gratificaţiile» unor negustori şi afacerişti. Pentru ce m-o fi chemînd? Iar eu n-am ce face şi-i dau ascultare fără să crîcnesc...*"

Alese drumul cel mai scurt... Calea Moşilor intra direct în Piaţa Naţiunii. Depăşi cîteva tramvaie, lăsă în urmă intersecţia cu bulevardul Domniţei şi, curînd, trecu prin dreptul librăriei şi depozitului de cărţi ale Editurii „*Cartea Românească*". Desigur, Rinderiu va fi mulţumit că nu-l lăsase să aştepte... „*Hm! Să nu vrea să vină la sediu, în schimb, să mă cheme urgent la o întîlnire între patru ochi... în stradă?!*"

Îl zări de la distanţă în trenciul său uzat, căptuşit cu mesadă, strîns în talie cu un cordon. Îşi înfundase mîinile în buzunare şi scruta Splaiul de pe treptele maiestuoase ale Palatului Justiţiei. „*Ce tip bizar!* îşi spuse din nou Anghelini. *Dar un profesionist ingenios şi tenace.*" Opri lîngă bordură, deschise portiera şi-i făcu semn să vină la maşină. Era frig şi comisarul coborî slobozind pe gură rotocoale de aburi. Se aşeză oftînd lîngă Anghelini, fără să-şi scoată mîinile din buzunare.

— Ei, şi-acum, încotro? întrebă Anghelini privind amuzat mutra misterioasă a criminalistului.

Vasile Rinderiu cercetă prin parbriz clădirea cenuşie a Teatrului „*Regina Maria*" ce se profila la un pas de Podul Senatului şi îi zise rece:

— Întoarce-o şi ia-o spre Bellu.

— Nu-i prea devreme? Înmormîntarea, îmi pare, e la ora unu...

Renunţă să mai aştepte răspunsul chestorului, apăsă pe accelerator şi întoarse „Buick"-ul.

— Nu pentru înmormîntarea lui Scarlat Ruga te-am chemat, vorbi chestorul glacial. Şi în nici un caz nu în legătură cu acest trist eveniment am ţinut să ne întîlnim...

Anghelini, nemairăbdînd jocul poliţistului, se răsti la el:

— Ce ai, domnule Rinderiu? Hai că mă superi, zău aşa... Vrei să gonesc, să merg încet?

— Treaba ta... Eu însă te avertizez că nu cobor din maşină pînă ce nu-ţi spun tot ce am pe suflet.

— Văd că eşti supărat pe mine... Pot să ştiu motivul?

Îl iscodi cu coada ochiului: chestorul nu avea o culoare prea sănătoasă, dar chipul lui tăiat, parcă, în piatră su-

gera înainte de toate sănătate și voință. Așa cum încremenise, cu bărbia în piept și pălăria trasă pe ochi, îi amintea de „gangsterul" Humphrey Bogart.

— Confirmi că mi-ai cerut să continui cercetările?

— Da, recunosc..., răspunse Anghelini sacadat, anume ca la poliție.

— Ei bine, află că astăzi, la prima oră — numai ce intrasem în birou — m-am pomenit chemat la domnul prefect... să auzi și să nu crezi, mi-a cerut să sistez cercetările în cazul morții lui Rugă.

— Cuuuum?! sări Anghelini stupefiat. Nu se poate!

— Ba uite că se poate, îl asigură Rînderiu și, pentru prima oară de cînd urcase în mașină, întoarse mutra sa ursuză spre reprezentantul S.S.I.-ului. *„Din al cui ordin?"*, că nu mi-a fost teamă să-l întreb. Ce crezi că mi-a răspuns? *„Din ordinul meu... sînt sau nu prefectul Poliției Capitalei?"* M-am dat seama că îmi ascunde ceva și n-am plecat de la el pînă ce n-am aflat cine-i autorul din umbră al ordinului. Ei bine, află și tu — e șeful tău, Eugen Cristescu.

Piciorul lui Anghelini căzu de la sine și în forță pe pedala frînei și automobilul se opri violent la începutul străzii Șerban Vodă.

— Ho, mai cu milă... că nu sînt al S.S.I.-ului! strigă Rînderiu, mai curînd înveselit decît speriat.

Anghelini se răsuci spre chestor și-și fixă privirile mioase în ochii tutunii ai acestuia.

— Da, da, chiar șeful tău, Eugen Cristescu..., simți polițistul nevoia să repete.

Anghelini rămase nemișcat, cu o jumătate a corpului sprijinită de volan. Sesizase o undă de ironie în ultimele cuvinte ale lui Rînderiu și se întrebă — deși își dădea seama că nu avea nici un temei — dacă nu cumva acesta îl minţea. Interpretîndu-i corect perplexitatea, Rînderiu vorbi în continuare:

— Dacă te îndoiești, un telefon... prefectul ți-ar risipi orice îndoială.

Anghelini se scuză. Da, într-adevăr, cîteva clipe pusese la îndoială corectitudinea informației, însă și-a înțeles la timp eroarea.

— Nu mai pricep nimic..., își mărturisi el descumpănirea. Aseară am discutat cu el pe marginea sintezei tale și, în încheiere, l-am întrebat: *„Mușamalizăm sau îl lăsăm pe Rînderiu să-și desfășoare cercetările?"* Cristescu mi-a răspuns textual: *„Să le continue... Un dosar bine lucrat poate sluji viitorimei"*.

Un surîs șiret răsări pe fața cu maxilare puternice a lui Rînderiu. Vorbi cu o voce moale, blajină:

— O să-ți mai spun ceva — sînt convins că o să te întristeze și mai tare, dar n-am încotro. Aseară, cam în jurul orei zece, Cristescu în persoană m-a chemat la telefon.

Anghelini făcu ochii mari: nu cumva bătrînul o luase razna?

— Șeful meu?!

— Chiar dumnealui...

Îi venea greu să creadă în dezvăluirile chestorului. Rareori, și atîta numai într-o situație-limită, de excepție, își permitea Eugen Cristescu să-l ignore și să treacă peste capul lui.

— Ce-a vrut? își trădă el nervozitatea.

— Să afle dacă am percheziționat locuința lui Rugă. I-am răspuns că nu... A mai dorit să știe dacă am pus sigiliu la ușă. I-am spus că nu, deoarece nu mi-am încheiat cercetările...

Anghelini nu izbuti să-și ascundă zbuciumul lăuntric și chestorul i-l citi lesne pe față surescitarea. Încercă să-i aline suferința așezîndu-și blînd mîna pe cea a *seseistului*.

— Eu, Codruț, am efectuat totuși o percheziție... Desigur, una sumară, fără martori, în absența judecătorului de instrucție. Și am avut, cred, noroc...

Din pricina nerăbdării, Anghelini îl întrerupse brutal:

— Și ai tăcut? De ce nu mi-ai spus nimic?...

— Ce era să-ți spun? reacționă, liniștit, Rînderiu căutîndu-se prin buzunare. Cercetările oricum nu le încheiasem, iar noi încă nu ajunsesem la o ultimă discuție. În fine, găsi plicul și i-l întinse. L-am găsit între paginile unei cărți de Huxley: *„Contrapunct"*.

Primul reflex al lui Anghelini fu să întoarcă plicul pe o parte și pe alta în căutarea unui destinatar.

— Așa l-am găsit, așa ți-l predau, minți chestorul fără să clipească.

— O fi testamentul?

Rînderiu ridică din umeri.

— La fel de bine ar putea să fie și o explicație... o scrisoare de adio...

Anghelini respiră adînc, în căutarea stăpînirii de sine. Zări prin parbriz un fragment din viața orașului. În lumina cenușie a zilei se conturau cele trei hale ale Pieței, clădirea înaltă și îngustă a unui hotel pe al cărui frontispiciu se putea desluși îndemnul: *„Serviți la nea Marin delicioasa ciorbă de burtă"*.

— Ce faci, nu-l deschizi?

Drept răspuns, Anghelini ascunse repede plicul într-unul din buzunarele paltonului.

— Unde să te las?

Rînderiu își cercetă ceasul de buzunar — un *„Omega"* de aur primit în dar chiar din mîna generalului Gabriel Marinescu, după ce descoperise pe autorul unui monstruos asasinat. Oftă:

— Tot la Bellu...

Anghelini demară încet, din pricina unui tramvai ce-i tăia calea.

— În urmă cu o oră, aduse Rînderiu din nou vorba, am stat de vorbă cu notarul Cezar Dobrescu. Îți amintești de el?

Anghelini dădu din cap afirmativ și adăugă cu voce tare:

— Cel semnalat de unul din agenții mei...

— Întocmai... Atunci, în dimineața zilei de 17 februarie, cînd Rugă a trecut pe la el și i-a lăsat în păstrare un plic...

— Și? deveni Anghelini din nou curios. Ai aflat ceva?

— Notarul a refuzat, în numele legii, să răspundă întrebărilor mele...

— Își presimțea sfîrșitul... O fi notificat un testament...

— Posibil... Primul urmaș al lui Scarlat Rugă ce se va prezenta la notariat va intra în posesia plicului. Deodată, Rînderiu trecu la un ton mai grav. Ascultă Codruț, nu vreau să torn gaz peste foc... Nu-i așa că Eugen Cristescu a luat toate aceste măsuri peste capul tău?

— Regulamentele îi conferă dreptul...

— O să-ți mai pun o întrebare și te rog să-mi răspunzi franc. Te mai interesează cazul?

Anghelini îi aruncă o privire aprinsă.

— Chiar mai mult decît înainte...

— Înmormîntarea lui Rugă are loc la ora unu... Ai timp, disponibilitate sufletească, să fii la aceeași oră nu la cimitir, ci pe strada Pitagora, într-un loc de unde vom pîndi clădirea de la numărul 15?

Anghelini fu cît pe ce să apese iarăși brusc pe frînă. Din pricina uluirii. Diavolul de chestor își propusese, se vede treaba, să-l poarte dintr-o uluire în alta.

— Crezi că...

— Nu cred nimic! Am însă o vagă bănuială. N-avem ce risca... doar timpul... un ceas, poate două.

— Ce bănuieli ai?

— Nu fi muiere!

Anghelini se cufundă în tăcere. *„Un ceas, poate două.*

se gîndea. N-ar fi exclus ca Jenică să mă caute, să afle dacă intenționez să mă duc la cimitir... Și eram pregătit să merg. Dar diavolul ăsta de lîngă mine ține cu orice preț să mă deturneze..." Pe neașteptate, i se adresă autoritar:

— În ciuda ordinului, îți continui cercetările?

— Numai cu ajutorul tău, căzu prompt răspunsul. Și numai dacă bănuielile mele se adeveresc...

— În ce vrei să mă bagi, bătrîne? răsună, liniștită, vocea lui Anghelini.

— Nici eu nu știu încă...

— Unde propui să ne întîlnim?

— În fața băcăniei *„La armeanul vesel"*, la ora unu fix.

Anghelini tresări involuntar.

— S-a făcut. La ora unu voi fi *„La armeanul vesel"*.

— Te mai sfătuiesc să nu vorbești cu nimeni de întîlnirea noastră.

— Secretos ai mai devenit... Nu cumva te-au transferat la S.S.I. și eu încă n-am aflat? încercă Anghelini să glumească.

— Ferească Dumnezeu! se apără Rinderiu cu toată seriozitatea.

Automobilul ajunse din urmă un șir de care trase de plăvani greoi — păreau că rumegă aburi.

— Ei, acum, că am ajuns, unde vrei să te las?

— Cît mai departe de poarta cimitirului.

. . . .

Puțin mai tîrziu, ajuns în dreptul liceului *„Gheorghe Șincai"*, Anghelini frînă. Îl răzbise nerăbdarea. Scoase plicul și-l deschise, cuprins de o vagă tulburare. Din prima clipă înțelese că ținea în mînă un text cifrat, ceea ce îi spori uimirea, punîndu-l în fața unor noi întrebări, nu mai puțin grave decît cele anterioare. Între el și fostul agent *„Magistrul"* nu se interpusese nimeni din cadrul S.S.I.-ului. El, Anghelini, îl convinsese să colaboreze cu S.S.I.-ul și tot el îi fusese ofițer de dirijare... o colaborare *„în direct"*, fără mesaje cifrate nici dintr-o parte, nici din alta. Ce era deci cu acest text cifrat, cui îi aparținea? Lui Scarlat Ruga? Rețelei britanice? Altei agenturi? Își mai aruncă o dată privirea peste paginile umplute cu cifre... Cine le-a scris, *„Magistrul"* sau altcineva?

Gîndul i se întoarse către Vasile Rinderiu cu o mimă puerilă. *„Cine, naiba, te-a pus să-l găsești? Iar dacă tot l-ai găsit, să-l fi pus, dracului, pe foc!..."* Porni automobilul stăpînit de o profundă stare de nemulțumire. La urma urmei, cine pe cine contactase? El pe ziaristul Scarlat Ruga ori invers? Cine era cu adevărat cel pe care astăzi întregul Sărindar îl conducea pe ultimul drum? Știuse, oare, Eugen Cristescu, de la început, cu cine se angajase adjunctul său într-o colaborare apreciată a fi de mare valoare? Se pare că da. Atunci, de ce o aprobase și o încurajase? De ce nu îl avertizase din vreme că Scarlat Ruga aparținea, de fapt, rețelei lui Tiberiu Pantazi? Și-apoi, ce era cu acest ordin dat peste capul lui, și asta după ce, în ajun, conveniseră ca Vasile Rinderiu să nu își întrerupă cercetările.

Cînd, în sfîrșit, zări în depărtare clădirea S.S.I.-ului își spuse întristat: *„E ceva putred în aparatul nostru... Păcat! Tocmai acum, cînd țara are nevoie de noi mai mult ca oricînd..."*

DEDUCȚIA CHESTORULUI RINDERIU

Chestorul îl aștepta cu mîinile înfundate în buzunarele trenciului: părea că pîndește Calea Văcărești. Anghelini se îndreptă cu pași mari către omul pe care, dacă nu-l cunoșteai, nu dădeai nici doi bani pe el.

— Să mergem! i se adresă polițistul fără să-i întindă mîna. Fuma, iar țigara răsucită din foiță i se lipise de colțul gurii. Anghelini intră în pasul criminalistului și abia

acum realiză contrastul dintre paltonul său negru, cu guler de lutru, și trenciul cu mesadă, uzat, la care Rinderiu nu voia să renunțe nici în ruptul capului. Pășeau unul lîngă altul, tăcuți. Cînd și cînd, simțea în nări mirosul acru al tutunului ieftin. Omul ăsta dădea dovadă de o forță aparte de convingere dacă izbutise să-l smulgă pentru a doua oară din birou, la un ceas cînd diplomații din București deveneau activi, cu treburi de inducere în eroare a agenților care îi supravegheau, ca la adăpostul acestor false mișcări să poată fi îndeplinite misiunile reale. Părăsise biroul la un ceas cînd telefoanele zbîrnîiau, iar diverși ofițeri și agenți mobili raportau, cereau sfaturi sau noi ordine operative.

— Unde mă duci? îndrăzni Anghelini, în cele din urmă, să întrebe.

— Ai răbdare..., zise abia auzit, ca imediat să adauge: Sper că n-ai făcut prostia să vii cu o „codiță" după tine?

— Sînt mult mai interesat în afacerea asta decît îți închipui.

Pășeau acum pe strada Pitagora. O brutărie din apropiere umpluse văzduhul cu aroma pîinii coapte și Anghelini fu înviorat de ciudata senzație că înainta în adîncurile unui timp trecut. Nu ajunsese încă în lumea copilăriei cînd se pomeni apucat de braț și împins într-o tutungerie scundă, înghesuită, încălzită de un godin. Dincolo de tejgheaua acoperită cu ziare nevîndute ședea un bătrînel strijit, cu fața năpădită de peri albi. Pe haina lui veche și mototolită era prins în dreptul inimii însemnul *„Invalid de război 1916–1918"*. Recunoscîndu-l pe Rinderiu, stăpînul dughenei se ridică în picioare:

— A! Ai venit..., exclamă el și îi întinse mîna stîngă — dreapta îi lipsea.

— Să ți-l prezint pe ajutorul meu, comisarul Matei.

— Încîntat! se bucură invalidul. Brumaru... Ion Brumaru...

După ce strînse mîna tutungiului, Anghelini îi aruncă criminalistului o căutătură dojenitoare, dar acesta, fără să-i acorde vreo atenție, se duse la o vitrină — de fapt, un geam murdar pe care era pictat cu majuscule albe *„TUTUNGERIE"*.

— Vă rog... Vă rog... Faceți-vă datoria! îi invită invalidul cu politețea omului simplu. N-am de gînd să vă deranjez... Eu o să mă retrag dincolo, să mă odihnesc.

Arătă cu mîna o draperie ce unea două rafturi mizere umplute cu cutii și pachete de țigări. Amfitrionul o înlătură ca pe o cortină și se refugie într-un spațiu unde se afla un pat. Se auziră oasele trosnindu-i în momentul în care se întinsese.

La un semn al lui Rinderiu, Anghelini se apropie de vitrină. Polițistul, într-adevăr, alesese un loc bun de pîndă. Întrebă în șoaptă:

— O să stăm mult așa?

— Nici o oră... Răbdare și tutun! Ți-aș da tutun din tabachera mea, dar am văzut că fumezi *„Regale"*. Fumează... Timpul trece mai ușor.

Anghelini își aprinse țigara și începu să scruteze strada pustie și înfrigurată. Nimeni nu intra și nu ieșea din clădirea în care, pînă mai ieri, locuiseră *„Magistrul"* și doamna Bîrsan, care, conform legii, mai locuia încă acolo. *„Unde și în ce condiții dispăruse? Și mai ales, de ce?"* Numai chestorul mai era în măsură să găsească răspunsul la asemenea întrebări. Îl căută prin fumul țigării: părea adîncit în gînduri.

Nu înregistră cît era ceasul cînd chestorul își înfipse, pe neașteptate, degetele în brațul său, șoptindu-i tulburat:

— Iată-i... În fine!

Un *„Chevrolet"* negru oprise în fața clădirii de la numărul 15 și din el cobori Eugen Cristescu, însoțit de Milică. Cei doi intrară grăbiți în clădire. Anghelini ar fi crezut că are halucinații dacă Rinderiu nu l-ar fi strîns din nou de braț și nu l-ar fi întrebat:

— Ei, ce zici, îi cunoști pe cei doi?

— Mă duc după ei! izbucni Anghelini mîniat, gata să țîșnească pe ușă.

— Nu pleci nicăieri! îl opri Rinderiu.

Un timp se studiară în tăcere, ca doi adversari ce își măsoară forțele înainte de a se lua la trîntă.

— Ce caută dumnealor acolo sus se află de mai bine de două ore în buzunarul tău, vorbi, într-un tîrziu, Rinderiu cu o voce îmbunată.

— Plicul?... Ai dreptate..., murmură Anghelini.

— Să mergem, prietene. Misiunea s-a încheiat. N-are nici un rost să mai zăbovim. Se răsuci către draperie și strigă domol: Hei, domnule Brumaru, mă auzi?

— Te aud, Vasilică dragă, că încă n-am dat ortu' popii, se auzi replica tutungiului, urmată de o tuse moale.

— Noi plecăm... Poliția română îți mulțumește. Salve!

În stradă, chestorul nu-i dădu lui Anghelini răgazul să se oprească, să cerceteze *„Chevrolet"*-ul, îl luă în forță de braț, ca pe un arestat, și-l împinse în direcția prăvăliei *„La armeanul vesel"*.

— Știu pe aici, pe Calea Văcărești, circiuma unui ovrei. Are o țuică fiartă, pe cinste... O să ne facă bine la amîndoi. Ce zici? De acord?

Rinderiu îi luă tăcerea drept încuviințare.

O PROPUNERE ÎNDRĂZNEAȚĂ

În circiumioara cu patru mese, dominată de afișul amenințător *„Cine limbă lungă are va săpa doi ani la sare!"*, nici picior de mușteriu. Din locuința situată în prelungirea localului ieși, cu fața luminată de bucurie, jupînul — un bărbat înalt, cu tendință spre obezitate.

— Să trăiți, domnule chestor! Bine ați venit și pe la noi...

— Să trăiești și dumneata, domnule Ștrul...

Îi întinse mîna. Circiumarul, din obișnuință, înainte de a i-o întinde pe a sa, și-o șterse de șorțul de la brîu.

— Cu ce să vă servesc?

— Cu cîte o țuică fiartă...

Circiumarul se uită curios la Anghelini, la paltonul lui, acesta se descheiase și se așezase pe un taburet. Apoi se aplecă și spuse complice:

— Am o pastramă de gîscă cum n-a văzut Parisul. Și o telemea de Brăila...

Rinderiu îi aruncă lui Anghelini o privire înveselită și zise:

— Fie...

— Vineee...

Circiumarul își făcu apariția, vesel și îmbujorat.

— Nu găsiți în tot Bucureștii o țuică d'asta, ca la Ștrul... Poftiți, serviți! Rașelica mea, domnule chestor, vă trimite multă sănătate.

— Și eu dumneaei...

Aroma țuicii fierte se răspîndi în local.

— Dacă mai aveți nevoie de mine, mă strigați, zise domnul Ștrul și se retrase.

Chestorul trase spre el cana, adulmecă aroma băuturii și rosti sec:

— Noroc!

— Să dea Dumnezeu! Gustă din țuică. Într-adevăr, strașnică...

După o tăcere nu prea lungă, chestorul, ţinînd cana între palme de parcă ar fi vrut să şi le încălzească, vorbi încet:

— Nu ştiu dacă fac bine luînd iniţiativa acestei discuţii. Nu de alta, dar voi, ăştia de la *Secret*, intraţi repede la bănuieli. S-a comis însă o crimă, iar legile ţării m-au învestit pe mine cu dreptul şi obligaţia de a-l căuta şi prinde pe asasin. Nu-ţi ascund că omorul ăsta are ceva care mă atrage ca un magnet... Mi-ar fi plăcut să mă ocup de caz. Aşa cum ţi-am mai spus, pe neaşteptate, a picat ordinul care, paradoxal, complică datele problemei. Am înţeles că se doreşte ca asasinul ziaristului Scarlat Ruga să nu fie identificat şi, eventual, arestat...

— Noi ăştia de la *Secret*, cum ne numeşti, avem un alt mod de a judeca o crimă...

— Hai să bem cît e fierbinte...

că l-am şi violat —, n-aş fi priceput niciodată rostul telefonului lui Eugen Cristescu, interesul pentru sigiliul de la uşa locuinţei defunctului, interesul pentru percheziţie. Aşa am înţeles că ştia de existenţa acestui mesaj cifrat şi voia să intre în posesia lui.

— Da' cum ai dedus că îşi va face apariţia între orele 13 şi 14?

— A dorit să mai afle chiar din gura mea dacă între orele astea voi fi la înmormîntare. L-am mirosit că punea ceva la cale şi l-am asigurat că voi fi la cimitir. Şi n-am fost? Nu m-ai dus chiar tu la Bellu?

Rinderiu observă tristeţea care se aşternuse ca o umbră pe chipul *sesesistului*. Îi intui suferinţa... Acesta, întîlnind ochii prietenoşi ai criminalistului, simţi nevoia să i se destăinure.

— Sînt total dezorientat... Am răspuns şi încă mai răs-

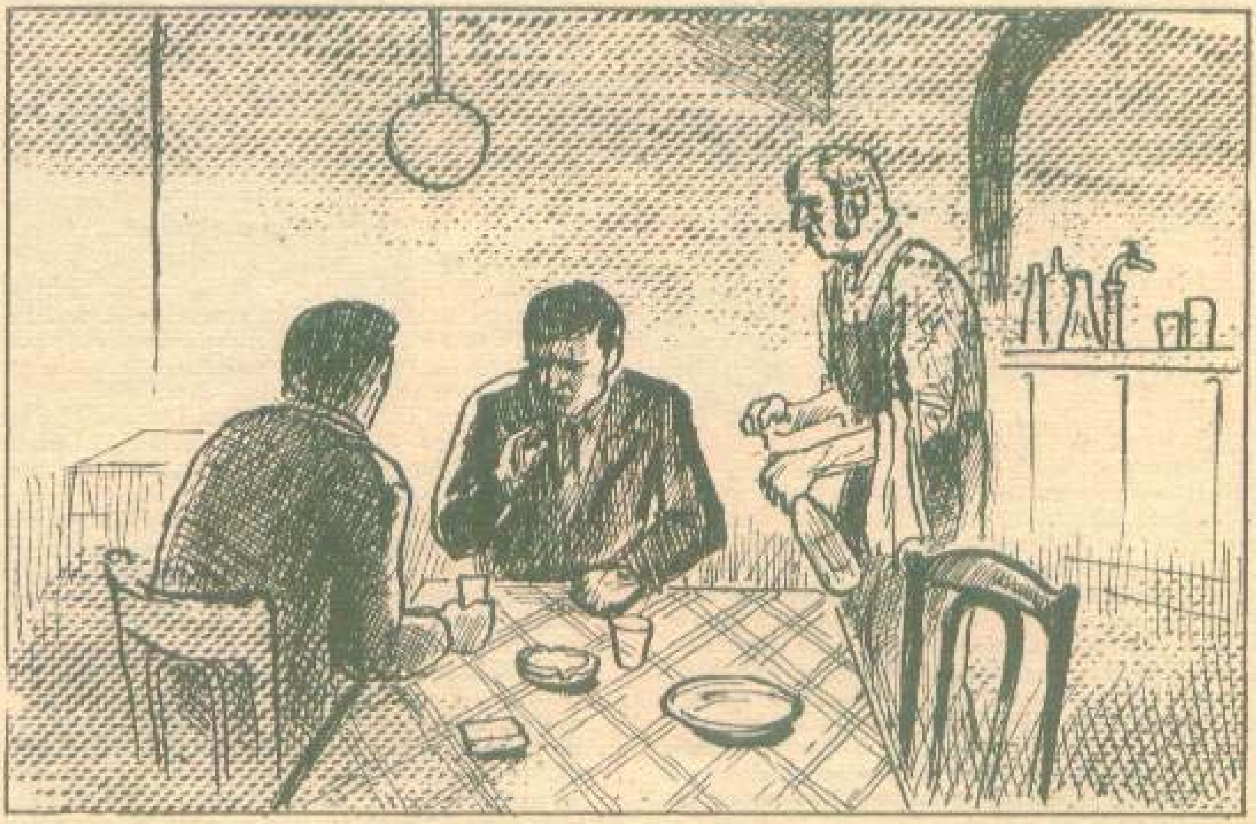

Ţuica era bine preparată, nici prea dulce, nici prea piperată, nici prea înăbuşită în scorţişoară. Rinderiu bău şi plescăi încîntat.

— Sincer să fiu, zise el, nu ştiu de ce am încălcat ordinul. Vă dispreţuiesc că nu mă lăsaţi să-l caut pe ucigaşul lui Ruga.

Anghelini îl ascultase cu o anumită încordare lăuntrică. Zîmbi împăciuitor.

— Mi-ai făcut un mare serviciu, bătrîne, pentru care îţi rămîn recunoscător tot restul vieţii... Îţi înţeleg foarte bine sentimentele...

— ...resentimentele, vrei să zici...

Chestorul rîse, gustă din pastramă, din telemea, bău.

— Dă-i înainte, te ascult!

— Totuşi, de unde ai dedus că Eugen Cristescu în persoană o să-şi facă apariţia pe strada Pitagora?

— În locuinţa victimei..., îi completă Rinderiu căzînd pe gînduri. Dacă n-aş fi găsit plicul — acum îţi pot mărturisi

pund de cazul Scarlat Ruga, aşa că ce-am văzut pe strada Pitagora m-a dat peste cap...

Rinderiu profită de pauza făcută de Anghelini şi intră direct în tema ce-l interesa în cel mai înalt grad.

— Dacă răspunzi de afacerea Ruga, spune-mi, vrei sau nu să mă mai ocup de caz?

Anghelini îşi îndreptă spinarea ca şi cum i-ar fi trecut ceva pe dinaintea ochilor de care ar fi trebuit să se ferească. Rosti parcă timorat:

— Să te ocupi de caz? Să-l descoperi pe asasin? Vru să mai spună: *„Să-l prinzi pe von Kraus?"*, dar îşi înghiţi vorbele.

— Eventual... Însă, în mod cert, aş putea să fac lumină în aspectele obscure ale crimei.

— Ai încălca un ordin?

Vasile Rinderiu, fără să-şi mute privirile de pe faţa înnegurată a adjunctului lui Eugen Cristescu, strivi mucul ţigării.

— De ce să încalc ordinul? Ordinul privește cazul Ruga. Îți amintesc însă că tu ai legat destinul doamnei Bîrsan de cel al lui Ruga. Ziaristul nu are urmași. Doamna Bîrsan, da, are... M-am interesat. Pot obține de la urmașii ei o reclamație. Pe baza reclamației, deschid cercetările în legătură cu dispariția vecinei lui Ruga... Îmi înțelegi tactica?

Anghelini îi zîmbi recunoscător; criminalistul manifesta o înțelegere cu adevărat prietenească față de îngrijorarea sa. Fără să vrea, chestorul descoperise un aspect nu prea agreabil din activitatea S.S.I.-ului: un șef îl ignoră, ba îl și umilește pe cel numit chiar de el să-i ia locul într-o situație extremă.

— De îndată ce iau o hotărîre te caut.

— Poate, într-una din seri, îmi faci o vizită... Locuiesc la mahala... pe Dristorului...

— Te găsesc eu... Cu sufletul ceva mai luminat, Anghelini își roti privirile prin local. Cîrciuma asta nu trebuie uitată... Nu te superi dacă te consider invitatul meu.

— Ba da, mă supăr. Domnu' Ștrul, vino să ne iei banii...

Și domnul Ștrul apăru de îndată, la fel de îmbujorat ca și înainte, măgulit, fără doar și poate, de *„onorata sa clientelă"*.

URMĂRIREA LUI VON KRAUS ABIA ÎNCEPE

Codruț Anghelini opri automobilul în dreptul blocului *„Malaxa"* și, înainte de a coborî, mai zăbovi un timp la volan, dintr-o pornire interioară de a contempla bulevardul Brătianu la acel ceas cînd un amurg umed și friguros se pregătea să stingă ultimul licăr de lumină a unei zile cenușii, bolnave de reumatism. Nu era imaginea cea mai reconfortantă a arterei pe care locuia, dar trecătorii, cu pasul lor grăbit parcă de o înserare ce voia să-i ajungă din urmă, îi aminteau că renunțase de multișor la îndelungile sale plimbări pe jos, cu scurte și amuzante popasuri în fața unor vitrine cochete, cu manechine încremenite în poziții stupide.

În cele din urmă se dădu jos, admiră cu o plăcere infantilă locomotiva lui *„Malaxa"*, nimerită în plin centrul orașului ca din greșeală.

Se îndreptă fără grabă spre blocul *„Wilson"* și remarcă circulația rară a tramvaiului. Se simțea un anonim printre anonimi. *„Ce-ar fi*, îi trecu prin cap, *dacă, subit, aș uita de S.S.I., de Milică și de Rinderiu, de Norma și aș lua-o razna?... Mi-ar plăcea să ajung acasă, la mama, să-mi pun cuminte capul în poalele ei, să adorm și să mă trezesc elev la primară..."* Se întristă, copleșit de un sentiment de culpabilitate. Nu mai trecuse de mult să-și vadă mama. O știa supărată că încă nu se însurase, că nu devenise om la casa lui... *„Am auzit că trăiești cu una... artistă... nevasta unui moșier..."*, îi spusese.

Vasile Rinderiu, punctual ca întotdeauna, îl aștepta în fața cafenelei ce nu-și acoperise încă ferestrele mari și înalte cu draperiile camuflajului. Cu mîinile înfundate în buzunare și cu pălăria trasă pe ochi, părea un răzbunător la o răscruce de drumuri, gata să tragă în viitoarea lui victimă. Chestorul îl întîmpină cu o evidentă bună dispoziție.

— Îmi pare bine că ai venit la țanc. Prietenul meu de la *O.N.C.* nu poate să stea peste ora cinci.

— Ești mult mai misterios decît îmi închipuiam, zise Anghelini, lăsîndu-se luat de braț și condus peste drum de cafenea în eleganta clădire cu două etaje a Ministerului Propagandei și Informației, unde una din aripile clădirii adăpostea sediul *„Oficiului Național Cinematografic"*.

În timp ce traversau în diagonală strada, Anghelini nu-și putu stăpîni pornirea de a-și îndrepta privirea către fostul imobil al Legației Austriei, devenit bun al Germaniei și ocupat de doctorul Karl Clodius cu întregul său Consiliu economic.

— O să vezi un film — eu l-am văzut de-acum —, nu ține nici măcar un sfert de oră, se hotărî, în sfîrșit, Rinderiu să-l informeze cînd ajunseră în dreptul unei intrări lăturalnice. Eu o iau înainte... Scara e îngustă.

Anghelini îl urmă, mirat de invitația neobișnuită a chestorului, dar și de faptul că nu-i ceruse nici o explicație în legătură cu filmul ce urmau să-l vizioneze. La etajul unu, chiar în capul scării, îi aștepta un bărbat al cărui chip, din pricina semiobscurității, nu se distingea prea bine. Își strînseră mîinile, reținu un nume — Paul Mazilu. Amfitrionul se retrase imediat și chestorul îl conduse într-un mic cinematograf cu opt rînduri de locuri, luminat anemic.

— Eu zic să nu ne scoatem paltoanele, propuse Rinderiu, că n-o să țină mult... Vino în ultimul rînd, se vede mai bine.

Anghelini îl ascultă cu o docilitate nefirească pentru felul său de a fi. Observă cum chestorul se așază în fața unui pupitru cu cîteva butoane, luminat de o lampă de birou, cum apasă pe un buton. Sălița se cufundă în întuneric. Se auzi de îndată zgomotul înfundat al aparatului de proiecție, ecranul se lumină și cîteva secunde fu fulgerat de tot felul de pete. Apăru și un număr — 43 — scris, parcă, de un agramat, cu bidineaua.

Cînd dispăru, apăru prima imagine. Recunoscu, nu fără uimire, aleea principală a cimitirului Bellu, ce ducea către capelă. Pe măsură ce obiectivul aparatului înainta, se putea distinge din ce în ce mai clar asistența care se îngrămădise în fața capelei, așteptînd smerită scoaterea defunctului sub cerul liber.

S-a filmat înmormîntarea! exclamă Anghelini fără glas și surpriza îi strecură fiori pe șira spinării.

Urmă, din pricina montajului, o „tăietură". Sicriul se afla acum așezat pe cărucioru! ce avea să-l ducă pe Scarlat Ruga pe ultimul drum. Patru preoți și un mic cor cîntau prohodul, în timp ce operatorul își plimba aparatul peste fețele îndurerate ale celor prezenți... Apărură, astfel, parcă într-o ordine indicată de un regizor din umbră, personalitățile germane: Hermann von Rittgen, profesorul Ernest Gammlischegh și Angela Lehmann, Hans Neymann. Brusc, imaginea filmului încremeni într-un neașteptat stop-cadru și Anghelini auzi:

— Pe Gustav Richter îl vezi pe undeva?

— Nu, nu-l văd...

— Totuși, reporterul ziarului *„Timpul"* îi dă numele aminti polițistul, imprimînd glasului o intonație misterioasă.

Ca la o comandă, cei de pe ecran prinseră din nou viață, de asemenea și aparatul din mîna operatorului. Se iviră, rînd pe rînd, fețe cunoscute și necunoscute. Actrița Lisette Vrancea era și ea pe acolo, ducînd mereu o batistă la ochi. În spatele ei, un bărbat, observînd, probabil, aparatul îndreptîndu-se spre el, se feri. Lui Anghelini i se păru că insul prudent nu era altul decît Tiberiu Pantazi. Îl uimi numărul mare de doamne. Multe din ele își ștergeau lacrimile. *„Femeile lui Ruga..."*, își spuse.

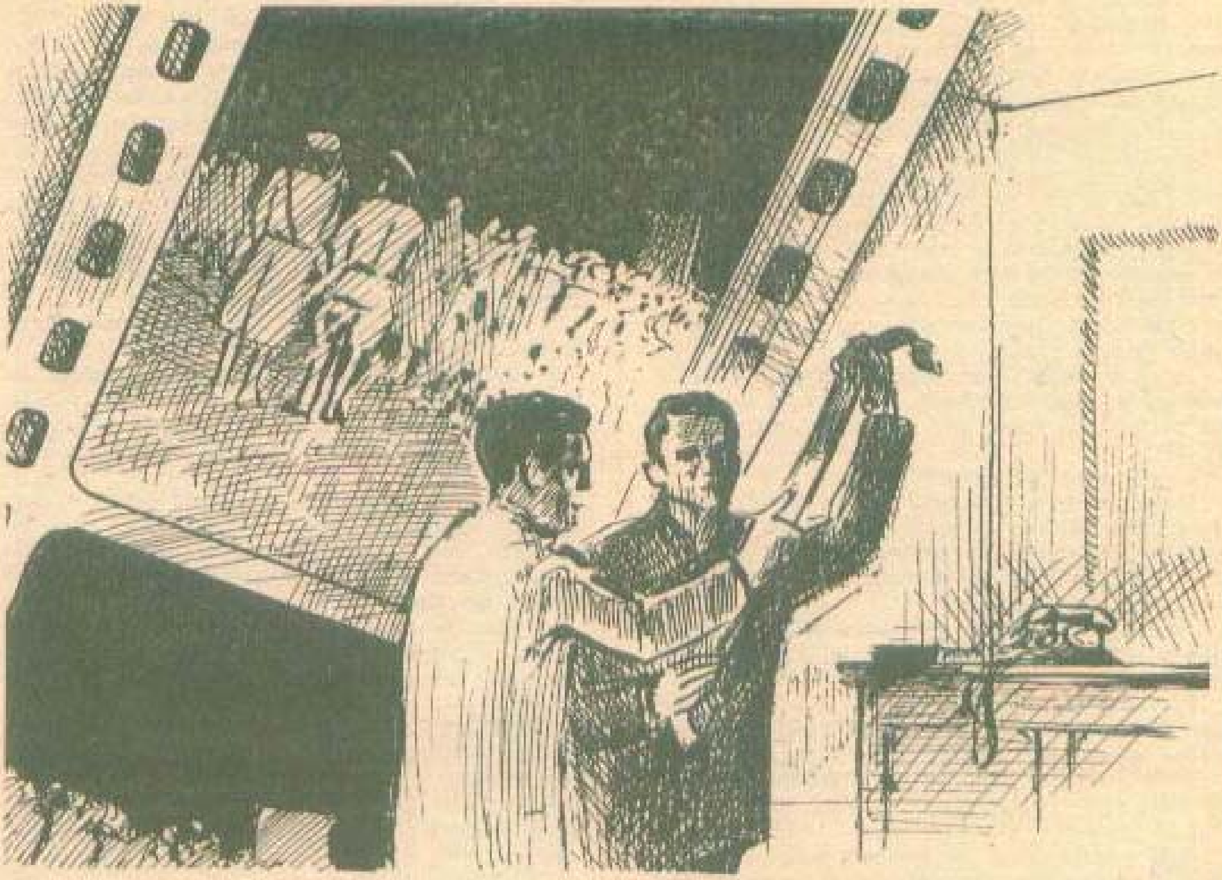

Imaginea de pe ecran încremeni pentru a doua oară.
— Uită-te la tipul de lîngă doamna în mantoul cu guler înalt de blană. Îl cunoşti?
„Tipul" stătea ceva mai retras de catafalc. Se aplecase spre acea doamnă ca şi cum ar fi dorit să-i spună ceva. Borul pălăriei şi ochelarii fumurii de pe nas îngreuiau identificarea.
— Ei, l-ai recunoscut? stărui chestorul.
— Nu prea...
— E domnul comisar de legaţie...
— ...Gustav Richter, sări Anghelini ca un şcolar care doreşte să nu i se scadă nota.
— Nu te înşeli.
— De ce a renunţat la uniformă? De ce şi-a pus pe nas ochelari?
— Aceleaşi întrebări m-au chinuit şi pe mine...
— Pe tipa de lîngă el o cunoşti?
— Nu... însă acum fii ceva mai atent, îl preveni Rinderu, care, prin mijlocirea butonului fixat pe pupitru, scoase filmul din încremenire.
Asistenţa era numeroasă şi, deşi aparatul se mişca încet, Anghelini nu prea izbuti să reţină mare lucru. Pe ecran apărură din nou soborul de preoţi, corul, sicriul. Mortul era acoperit de flori şi i se zărea doar faţa rigidă, cu ochii închişi. Din nou îndurerata asistenţă... În prim plan, Angela Lehmann, Hans Neymann. Dispăruse Hermann von Rittgen. Puţin mai tîrziu, comisarul neamţ putea fi zărit în alt loc... parcă atent la ceea ce îi spunea un bărbat mai în vîrstă decît el, cu o căciulă elegantă pe cap. Imaginea lor se pierdea însă în marea imagine a mulţimii, formată mai ales din ziarişti. Aparatul o surprinse din nou pe doamna în mantou cu guler înalt de blană, de astă dată în apropierea unui bărbat cu o faţă severă.
— L-a lăsat pe Richter, explică Rinderu, inutil, şi apăsă pe buton. Asistenţa de pe ecran încremeni iarăşi.
— Nu înţeleg ce legătură au toate astea cu moartea şi înmormîntarea lui Ruga! îşi exprimă Anghelini nedumerirea.
— Nici eu... Dar Grete...
— De ce Grete şi nu Ileana? vru Anghelini să afle şi rîse uşor.
— Pentru că-i nemţoaică... Deci Grete l-a părăsit pe Richter şi s-a retras lîngă Hänsel...
— De ce Hänsel?
— Lasă-mă să mă joc!, se prefăcu comisarul supărat, apăsînd pe buton.
Filmul începu din nou să „curgă" într-o tăcere tulburată doar de zgomotul înfundat al aparatului de proiecţie. La un moment dat, o imagine stărui ceva mai mult pe pînză, lui Anghelini i se păru cunoscută figura unui bărbat nu prea înalt, cu ochelari de vedere pe nas. Părea înfrigurat, iar aburii ce-i ieşeau din gură trădau o respiraţie anevoioasă. „*O fi vreun ziarist...*", îşi spuse Anghelini fără vreun interes aparte. *L-oi fi întîlnit pe la „Capşa"*. Deodată, în cadru apăru un fotoreporter — se agita în jurul catafalcului, se strecura printre cei ce alcătuiau îndurerata adunare, ducînd aparatul la ochi.
— Îl cunoşti? se interesă Rinderu, apăsînd pe buton.
— Nu...
— La cimitir au fost prezenţi doi fotoreporteri, îl informă poliţistul. Unul de la „*Timpul*", celălalt de la Agenţia „*Rador*". Apar ceva mai încolo. Ce-i interesant de reţinut? Nici unul din cei doi nu-l cunoaşte pe individul de pe ecran...
— Ce ţi se pare suspect? L-o fi angajat o altă redacţie veni Anghelini cu supoziţia sa.
— Poate o persoană particulară.
— Ce-i cu asta?

— Se vede că n-ai minte de criminalist, îi replică Rinderiu cu sarcasm. Eu caut un asasin... și misiunea îmi cere să lămuresc tot ce mi se pare suspect.

— Poate-i un fotograf amator, continuă Anghelini să-l combată, ce o să-și ofere apoi fotografiile spre vînzare...

— Uită-te bine la mutra lui, insistă Rinderiu. O să-ți fie dat să-l mai întîlnești...

Proiecția fu reluată. Slujba religioasă se încheiase și procesiunea se puse în mișcare, urmînd catafalcul. Îți dădeai ușor seama că operatorul se urcase pe o piatră funerară, dacă nu chiar pe un cavou, ca să poată filma șirul de oameni ce pășea încet, solemn, pe o alee desfrunzită, către locul înhumării.

— În dreapta, lîngă un copac, o să vezi o femeie, îi atrase Rinderiu atenția.

Într-adevăr, Anghelini văzu ieșind din cortegiu o femeie scuturată de plîns; rămăsese în urmă pentru a se sprijini de trunchiul unui copac. Nu-și mai putea potoli hohotele de plîns.

— Ei, ce zici de dumneaei?

Anghelini tăcu; nu i se zărea figura din pricina poziției ei, a batistei cu care își ștergea ochii. Reținu însă linia elegantă a mantoului ei de blană, din astrahan.

— Să opresc? întrebă chestorul.

— Nu... deocamdată, nu...

— Ei, dacă aș stabili cine-i femeia asta, zise cu un glas serafic chestorul, misterul morții lui, cred, ar fi ca și lămurit.

De data asta, siguranța chestorului îl deranjă pe Anghelini; o găsi superficială, criminalistul neținînd seama că nu era introdus în culisele activității *„Magistrului"*.

— În final, o să mai „admirăm" o doamnă, îl avertiză Rinderiu. Păcat că operatorul n-a putut să-i surprindă fața...

După cîteva secvențe, în prim plan apăru un mormînt acoperit de coroane și flori, străjuit de o cruce. Ai fi fost înclinat să crezi că asistența se retrăsese, cînd, pe neașteptate, de printre cavouri își făcu apariția o femeie care, după ce depuse o floare, căzu în genunchi și începu să plîngă deasupra numeroaselor coroane de pe mormînt...

— Sfîr-șit! rosti Rinderiu sentențios.

În mica sală de proiecție se făcu lumină.

— Ce zici de ultima imagine? întrebă criminalistul cu încîntare. Poți să juri că s-a amestecat o mînă de regizor... Un adevărat final de film artistic.

Anghelini se întoarse către chestor și-l privi lung, apăsător. Îi descoperi, fără voie, pleoapele roșii și congestionate și-n clipa aceea i se păru mai bătrîn decît era în realitate. Murmură:

— Ce-i cu filmul ăsta, bătrîne?

— La întrebarea asta o să-ți răspundă prietenul meu Paul Mazilu...

Acesta își făcu apariția după o scurtă așteptare. Era un bărbat de statură mijlocie, neplăcut la înfățișare, poate din pricina obrajilor scofîlciți. Anghelini se ridică, îi mulțumi printr-o strîngere de mînă.

— Dragă Paul, domnul Anghelini te roagă să îi răspunzi la cîteva întrebări.

— Cu plăcere, se oferi domnul Mazilu în timp ce îi înmîna chestorului un plic: Ai toate fotografiile, cîte două din fiecare...

Rinderiu îi aruncă lui Anghelini o căutătură șugubeață și-l inițiе în taina plicului primit.

— Sînt fotografii extrase din film. Un set pentru tine, altul pentru mine. O să ne prindă bine...

„Prea te grăbești, bătrîne, îi vorbi Anghelini în gînd, cu respect pentru inițiativa și efortul de care dăduse dovadă *încă nu ți-am dat răspunsul cerut".*

— Ce-i cu filmul ăsta, domnule Mazilu?

— Alaltăieri, s-a prezentat la directorul *O.N.C.*-ului un neamț. Venea din partea Institutului german pentru știință. Pe cartea sa de vizită scria: Heinrich Kesten, cercetător, sau așa ceva... El a comandat filmul din partea institutului. N-a fost refuzat. I s-a întocmit, pe loc, un deviz... Și pentru că cerea developarea și montarea rapidă a peliculei, a plătit un spor de urgență. A achitat anticipat factura și a cerut permisiunea să participe la montajul filmului.

Anghelini simți apăsarea privirilor lui Rinderiu care, parcă, îl întrebau: *Știi ceva despre Heinrich Kesten?* Îl auzea pentru întîia oară, deși lista nemților ce lucrau la acel institut nu-i era străină. Nu-și dădea seama ce interes putea să prezinte înmormîntarea lui Scarlat Ruga pentru institutul condus de profesorul Gammillschegh.

— Operatorul a lucrat sub îndrumarea acestui domn Kesten?

— Nu... În ziua filmării i-a explicat operatorului cam ce planuri l-ar interesa să fie filmate, răspunse Paul Mazilu, conștient de importanța datelor ce le prezenta.

— Cine o să ridice filmul? Sau îl expediați direct institutului?

— Mîine, la ora unsprezece, domnul Kesten în persoană se va prezenta să ridice nu numai filmul, ci și negativul și toate bucățile de peliculă căzute la montaj.

Lui Anghelini nu-i scăpă interesul cu care chestorul îi urmărea întrebările. Continuă:

— Mîine, la unsprezece fără un sfert, un om al meu va fi aici, la dumneata, se adresă Anghelini ca unui vechi colaborator. Găsește-i un colț de unde omul meu să-l vadă pe Kesten fără să fie văzut. E dificil?

Paul Mazilu îl căută din priviri pe chestor, apoi îl asigură pe reprezentantul S.S.I.-ului că îi va acorda tot sprijinul. Anghelini îi mulțumi și-i făcu semn lui Rinderiu că puteau pleca. Se înserase de-a binelea cînd ieșiră în stradă. Merseră la pas, în tăcere, pînă în dreptul cafenelei *„Wilson"*, cînd Anghelini se opri și sparse tăcerea.

— Ești un vrăjitor!

— Pă dracu'!... Uite, ia cu tine plicul ăsta cu fotografii... Tot ceea ce te rog e ca pînă mîine cel tîrziu să-mi dai un răspuns clar la întrebarea: Vrei să mă ocup, mai departe, de cazul Ruga sau nu?

Anghelini rîse conciliant.

— Care va să zică mi-ai organizat această „gală" ca să încep să salivez și, în felul ăsta, să-mi smulgi mai ușor un răspuns favorabil?

— De, scopul scuză mijloacele!... rîse și Rinderiu.

— Bătrîne, îți dai seama ce risc ne asumăm?

— Îmi dau prea bine seama. Dar mai știu că, dacă și de data asta nu mă lăsați să-mi fac meseria pînă la capăt, o să vă urăsc pînă la moarte.

— Vom trăi de-acum încolo cu încă o sabie a lui Damocles deasupra capetelor noastre...

Fața lui Vasile Rinderiu se destinse într-un surîs de recunoștință și zise fericit:

— Bate palma, Codruț Anghelini! Știam eu că ești un om dintr-o bucată, deși lucrezi la *Seser*...

Anghelini bătu palma nu chiar cu sentimentul că încheiase cea mai bună afacere din viața sa. A încălca un ordin al lui Eugen Cristescu echivala cu un act de trădare... Întrebă cu o voce ceva mai stinsă:

— Unde vrei să te duc, bătrîne? Sînt cu mașina...

— Mulțumesc, merg pe jos. E mai sănătos... Și pentru că am încheiat un „acord secret" de colaborare, uite, la despărțire, îți mai dezvălui ceva... Astăzi de dimineață am fost căutat la Prefectură de către o doamnă. Din păcate, nu m-a găsit... Mi-a lăsat o adresă, un număr de telefon... Dorește urgent să stea de vorbă cu mine în cazul Ruga. Rinderiu făcu anume o pauză pentru a savura stupoarea lui Anghelini. Așa că mă duc să onorez o invitație... Ei, ce zici de treaba asta?

— Că ești un adevărat vrăjitor...

Se despărțiră rîzînd.

REMEMORĂRI
noiembrie 1988

25.XI.1863: S-a născut, la București, ION CANTACUZINO, medic bacteriolog, animator cultural, critic de artă. Studii secundare și universitare la Paris. Ministru al sănătății. Membru al Academiei Române. A murit la 14 ianuarie 1934.

28.XI.1863: S-a născut, la Tîrgu Bujor, generalul EREMIA GRIGORESCU. A comandat armata română în luptele de la Mărășești, din iulie-august 1917, oprind înaintarea dușmanului. A murit la 22 iulie 1919.

15.XI.1868: S-a născut, la Iași, EMIL RACOVIȚĂ. Studii la Sorbona. Profesor universitar la Cluj. În 1899 a participat, ca om de știință, zoolog, la expediția științifică internațională făcută cu vasul „Belgica" în Antarctica. Membru și președinte al Academiei Române. A murit la 19 noiembrie 1947.

1.XI.1873: S-a născut, la București, DIMITRIE PACIUREA. Sculptor. Profesor la Școala de Belle Arte din București. Studii profesionale la Paris și la Roma. Autor al statuii „Gigantul". A murit la 4 iulie 1932.

15.XI.1928: Încep emisiunile primului post de radio românesc, instalat într-un mic imobil de pe strada Nuferilor din București. Programul inaugural: o cuvîntare ocazională, versuri declamate de actori, muzică românească.

REMEMORĂRI*
decembrie 1988

13.XII.1833: S-a născut, la Slatina, P.S. AURELIAN. Absolvent al Școlii superioare de agronomie de la Grignon (Franța). Întemeietor al învățămîntului agronomic din România. Membru și președinte al Academiei Române (1901—1904). Președinte al Consiliului de Miniștri în 1896. A murit la 24.I.1909.

29.XII.1873: S-a născut, la Făgăraș, OVID DENSUȘIANU. A înființat și a condus revistele „Viața nouă" și „Grai și suflet". Creator al școlii lingvistice de la București (m. 8.VI.1938).

3.XII.1888: O sută de ani de la nașterea lui ION NONNA OTESCU (la București). Compozitor și dirijor de seamă. Profesor și director al Conservatorului din București. A scris muzică de teatru, simfonică și vocală. Premiu de compoziție în 1928. A murit la 25 martie 1940.

Decembrie 1878: Apare, la București, ediția a doua a volumului „Ostașii noștri" de Vasile Alecsandri. Este cel mai mare succes editorial cunoscut în România în secolul trecut.

18.XII.1903: Se înființează, la București, Societatea Numismatică Română, care are 37 de membri. Scopul societății: „Să ajute dezvoltarea științei și artei numismatice române". În 1904, societatea a bătut prima medalie: „Ștefan cel Mare".

1.XII.1918: La Alba Iulia, cei peste o sută de mii de români veniți de pretutindeni aclamă Unirea pentru totdeauna a Transilvaniei și Banatului cu România. La 24 decembrie 1918 s-a dat, la București, decretul de unire a Transilvaniei cu România și decretul de organizare a Transilvaniei. 70 de ani de la înfăptuirea statului național unitar român.

Reproduceri după caricaturi din revistele „Nephadsereg", „Armeerundschau" și „Vojak"

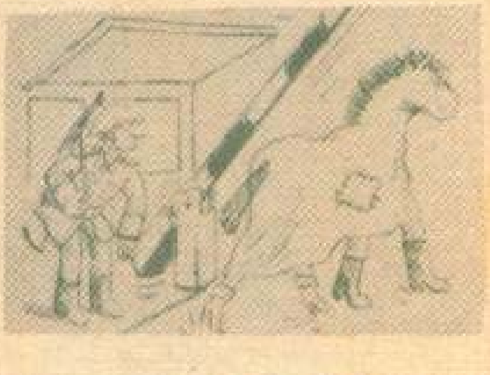

GEORGES SIMENON

„G. 7"

Înainte de a vorbi despre anchetele la care am avut norocul să asist în compania celui pe care îl numesc — vom vedea mai departe și de ce — „G. 7", trebuie să istorisesc neapărat felul în care l-am cunoscut pe polițistul acesta și cum evenimentul respectiv a însemnat pentru mine, vreme de cîteva grele ceasuri, o adevărată enigmă.

9 decembrie 192..

Mă aflam, întîmplător, în Montmartre, către orele două din noapte, într-un cabaret unde intrasem în vorbă cu vecinul meu de masă, un străin a cărui naționalitate mi-a fost cu neputință să o stabilesc, întrucît aci mi se părea că are un accent englezesc, aci unul slav, deși între acestea două nu există nici cea mai palidă asemănare.

Am ieșit împreună din cabaret; deasupra noastră se boltea un cer de iarnă rece, limpede.

Și iată-ne cuprinși de aceeași dorință — aceea de a merge pe jos cîteva sute de metri. Am coborît strada Notre-Dame-de-Lorette. Dar era mai frig decît mi se păruse la început. Am început să mă uit după taxiurile care treceau, dar nici unul nu era liber.

În piața Saint-Georges, o mașină roșie, din seria G. 7, se opri la cîțiva metri de noi, o femeie tînără, înfășurată în blănuri, ieși din ea grăbită. Îi întinse șoferului o bancnotă și se depărtă fără să mai aștepte restul.

— Ia-l dumneata, i-am spus tovarășului meu, arătînd spre taxi.

— Nici gînd! Urcă-te liniștit în el!

— De ce... Locuiesc la doi pași...

— N-are a face! Te rog...

Am cedat. I-am întins mîna, deși abia ne cunoscusem.

Mi-a întins mîna stîngă, întrucît, toată seara, dreapta nu-i ieșise din buzunarul hainei. La numai cîteva clipe după aceea fusesem cît pe ce să-l rechem. Mă pomenisem, dintr-odată, în plină dramă, în plin mister. În mașina în care intrasem m-am lovit de ceva, iar cînd am întins mîna am dat de un trup omenesc.

Șoferul închisese portiera și demarase. Nu am avut prezența de spirit să-l opresc pe loc. Cînd mi-a venit ideea, era mult prea tîrziu. Străbăteam foburgul Montmartre. Tovarășul meu de-o seară dispăruse, desigur, ca și femeia cea tînără.

Mi-ar fi greu să descriu toate impresiile trăite.

Febra aventurii îmi învăpăia obrajii, iar gîtlejul mi-l simțeam ca strîns într-o menghină.

Omul de lîngă mine lunecase de pe banchetă. Era inert. Luminile cafenelelor mă ajutau acum să-l deslușesc — era un bărbat tînăr, cu păr ruginiu, îmbrăcat într-un costum gri.

Avea sînge pe o mînă, iar cînd i-am atins umărul, am simțit un lichid cald, roșu, prelingîndu-se pe-a mea. Buzele îmi tremurau. Șovăiam. În sfîrșit, m-am hotărît:

— La mine acasă! am spus.

Poate că, de n-aș fi văzut ieșind din același taxi o femeie tînără și, probabil, frumoasă, aș fi dat șoferului o altă adresă — cea a unui comisariat sau a unui spital.

Dar simțeam că nu era vorba de o treabă oarecare, banală. Chiar doream să nu fie banală...

Bărbatul nu era mort. Ba chiar mă întrebam dacă își pierduse cunoștința, într-atît de bine respira și într-atît de regulat îi bătea pulsul.

„Cine știe ce gafă ești pe cale să faci! îmi ziceam. Cine știe ce belele ți-ai mai luat în circă."

Gîndeam astfel, dar nu mă înduram să las baltă afacerea, să o trec pe seama poliției și să nu mai fiu decît un simplu martor.

„Nu mai încape îndoială, femeia aceea i-a venit de hac, ea a încercat să-l asasineze!..." îmi continuam eu gîndurile.

Ajunsesem pe strada mea. La o sută de metri de casă, o cafenea încă deschisă...

— Vrei să te duci dumneata să-mi schimbi o sută de franci? i-am spus șoferului, temîndu-mă nespus ca nu cumva să aibă el măruntișul necesar.

Dar s-a dus. Am transportat, între timp, trupul pe culoar. Peste un sfert de oră individul se afla culcat pe propriu-mi pat; am început să-i studiez rana făcută, după toate probabilitățile, cu un fel de stilet.

„O armă feminină?... Dar văd că nu-și revine, are nevoie de îngrijiri...".

Rana nu era adîncă, așa că nu prea înțelegeam leșinul prelungit al omului din fața mea; îl puneam pe seama pierderii de sînge.

Dar pierduse, oare, atît de mult sînge? Hainele îi erau foarte puțin pătate.

„Ce mai încolo și încoace, este nevoie de un medic", mi-am mai spus eu.

Am ieșit în stradă și am dat fuga la un prieten din apropiere, student în ultimul an. L-am trezit din somn. Peste cîteva clipe deschideam ușa, spunîndu-i:

— Pe pat... La stînga...

Dar pe loc am făcut ochii mari.

Rănitul meu, prizonierul meu, aș putea spune — dat fiind că încuiasem mai întîi ușa cu cheia — dispăruse. Am scotocit apartamentul; toate erau într-un talmeș-balmeș de nedescris. Sertarele fuseseră deschise, hîrtiile de pe birou învălmășite. Ba chiar și o sticlă de cerneală se scursese peste un teanc de scrisori.

Prietenul meu surîdea crispat.

— Aveai bani mulți în casă?

— Ce vrei să spui?

Eram furios. Jignit! Mă simțeam totodată și foarte stînjenit, adăugind peste toate acestea și ridicolul de a-mi apăra necunoscutul.

— Dar nu este un borfaș. N-a furat nimic.

— Ești sigur?

— Cît se poate de sigur! Doar nu o să pretinzi că nu știu ce am în casă?! Nu-mi lipsește nimic...

— Hm!...

— Cum adică?

— Nimic... Îmi dai voie să mă duc la culcare? Dar, înainte de a pleca, ți-aș cere un păhărel de alcool. E-al naibii de frig afară și nu uita că m-ai scos din pat...

Mă învîrteam prin cameră ca un leu în cușcă.

Și, întrucît istorisesc întîmplarea aceasta, vreau să merg pînă la capătul mărturisirilor. Imediat după plecarea prietenului meu, am ieșit și eu; vroiam să mă reîntorc în piața Saint-Georges.

Pentru ce? Habar n-am! Poate mînat de slaba speranță că aș putea-o regăsi pe femeia aceea tînără.

Ce prostie! O văzusem îndepărtîndu-se cu pași grăbiți. Nu intrase în nici o casă din apropiere, dar se îndreptase spre strada Saint-Lazare.

Cu toate acestea, am rătăcit astfel prin cartier aproape o oră, tulburat la culme; ajunsesem să vorbesc singur, cu glas tare.

Era cinci dimineața cînd m-am culcat în același pat în care îl întinsesem, cu nespusă grijă, pe rănitul meu.

La ora nouă m-a trezit portăreasa, îmi aducea corespondența.

M-am mulțumit să arunc o privire fugară peste plicurile din fața mea, foarte decis să-mi văd mai departe de somn. Dar am zărit, dintr-odată, o scrisoare fără timbru. Eram anunțat, printr-o formulă oficială, să mă prezint la ora zece în strada Saussaies, în clădirea Siguranței Generale. Sta scris, pe hîrtia convocatoare, și numărul biroului căruia trebuia să mă adresez.

Din clipa aceea mi-am schimbat de nu știu cîte ori hotărîrea — ba eram decis să spun adevărul-adevărat, ba să născocesc o povestioară, ba să schimb doar cîteva detalii.

Firește că mă comportasem ca un copil. Dar nu voiam să o recunosc, nici chiar față de mine însumi.

Încăperile sumbre ale poliției mă impresionară într-un chip neplăcut, iar sfertul de oră de așteptare pe coridor sfîrși prin a-mi întregi și mai bine impresia aceasta, descurajîndu-mă oarecum.

— Ce-o fi, o fi! La urma urmei n-am săvîrșit nimic rău!

În sfîrșit se deschise o ușă. Am intrat într-un birou micuț, în care pătrundea, printr-o singură fereastră, destul de multă lumină.

Și am văzut atunci, în lumina aceasta, un bărbat care stătea în picioare, cu mîinile în buzunare. Toată viața o să-mi amintesc silueta aceea înaltă, de om spătos, bine legat, căruia costumul — gen confecție de gata — îi scă-

dea puţin din prestanţă. Chipul îi era deschis, stropit de pistrui. Ochi albaştri, buze cărnoase. Şi un surîs vesel, de loc ironic.

— V-am chemat spre a vă cere scuze...

Era chiar rănitul din taxi, omul care o ştersese din apartamentul meu!

Stăteam ca năucit. Îl măsuram din cap pînă în picioare. Nici nu ştiu de ce înregistram o sumă de detalii — de la pantofii negri cu limbă pînă la cravata simplă, înnodată fără cochetărie.

Simţeai în el pe omul sigur de sine şi, în acelaşi timp, preocupat de lucruri serioase, care nu-i îngăduie să acorde prea multă atenţie îmbrăcăminţii.

— Să mă prezint. Sînt inspectorul B...

(Nu-mi pot permite să notez aici numele lui, un nume foarte cunoscut).

Nici urmă de pansament. Doar braţul stîng — puţin mai ţeapăn, poate, decît dreptul.

— Dar vă rog să vă apropiaţi... Aşezaţi-vă... Fumaţi?

Şi îmi întinse o tabacheră solidă, nichelată.

— Din cauza mea aţi avut o noapte urîtă. Am vrut să vă las să dormiţi pînă la prînz, dar eram mult prea nerăbdător să vă cer scuze...

Mai exista o parte a încăperii, cea de lîngă uşă, spre care nu-mi îndreptasem încă privirile. Am avut impresia că acolo se afla cineva care se uita la mine şi căruia inspectorul îi surîdea chiar mai mult decît mie.

Am schiţat o mişcare, ca pentru a mă întoarce. În aceeaşi clipă, poliţistul rosti:

— Poţi veni, Yvette... Să te prezint...

Nu am mai auzit restul. Pe tînăra din timpul nopţii nu o văzusem bine, totuşi mi-ar fi fost cu neputinţă să nu o recunosc. Şi-apoi, era înfăşurată în aceleaşi blănuri.

Şi ea era zîmbitoare. Mă simţeam stingherit, nu mai ştiam încotro să-mi îndrept privirile.

— Sora mea..., articulă în sfîrşit inspectorul B., al cărui tovarăş aproape de nedespărţit urma să devin şi căruia, după aceea, în amintirea primei noastre întîlniri, i-am dat porecla „G. 7", cu care a şi rămas.

*

„Iată că s-au scurs ani de cînd omul cu care, ieri, ai băut şampanie săvîrşeşte, fără să-şi afle pedeapsa, tot soiul de acte reprobabile prin capitalele europene...

Îţi dai seama ce greu este să arestezi un domn care, dintr-o singură mişcare a degetului mic, poate sări în aer dimpreună cu tot ceea ce îl înconjoară!

Şi mai închipuieşte-ţi că domnul acesta nu comite năzdrăvănia de a se plimba pe cîmp...

De o lună mă ţin pe urmele lui. Ieri eram hotărît să recurg la un vicleşug... Mă aflam într-un taxi cu sora mea, în faţa cabaretului... Îmi pregătisem singur rana, cu toată arta posibilă, inclusiv dezinfecţia... După cum vezi, n-a mai rămas din ea aproape nimic.

În piaţa Saint-Georges, sora mea a coborît din maşină, iar omul nostru ar fi trebuit, fatalmente aproape, să profite de o maşină liberă, cel puţin în aparenţă...

Un rănit care şi-a pierdut cunoştinţa nu trezeşte bănuieli... Banditul nostru ar fi clădit pe istoria asta acelaşi roman ca şi dumneata şi nu mi-ar fi trebuit nici cinci minute ca să găsesc prilejul să-i smulg detonatorul aflat în buzunarul hainei şi care permite dinamitei să explodeze...

Ai contribuit la ratarea acţiunii. La început, te-am crezut complicele lui. Ţi-am scotocit sertarele... Mă ierţi?"

Văzîndu-mă dezarmat, încheie:

„Am pierdut, ce-i drept, un duşman. Dar sper, cel puţin, că am cîştigat un tovarăş de lucru... poate chiar un prieten..."

Traducerea: ELSA GROZEA

PROVERBE MILITARE ITALIENE

Cine scoate sabia, de sabie va pieri.
Duşmanul dezbinat e pe jumătate învins.
Unde e război, e şi sărăcie.
Departe de pericol, oricine e viteaz.
Toţi sînt viteji cînd duşmanul fuge.
Cine se teme mai tare, ameninţă.

PROVERBE MILITARE IUGOSLAVE

Războiul nu este frate cu nimeni.
Dacă vreţi armele noastre, veniţi şi le luaţi.

PROVERBE MILITARE SUEDEZE

Pana ajunge mai departe decît sabia.
În război, toţi suferă înfrîngerea, chiar şi învingătorii.

PROVERBE MILITARE OLANDEZE

A vorbi fără a gîndi înseamnă a trage fără a ochi.
Cel ce îşi arată teama, dă curaj inamicului.

PROVERBE DESPRE INAMIC

Mic sau mare, duşmanul tot duşman rămîne (Iran).
Nu există duşman mic (SUA).
Chiar dacă duşmanul este o furnică, tratează-l ca pe un elefant (Turcia).
Chiar ţînţar să fie, pe duşman nu-l socoti mai mic decît un elefant (Iran).
Mai bine o sută de duşmani în afara casei decît unul singur înăuntru (Proverb arab).

PROVERBE MILITARE DIN DIVERSE ŢĂRI

Arma viteazului se află în inima sa (Belgia).
O fortăreaţă capitulează din interior (Bulgaria).
Ceea ce se cîştigă în război, se mănîncă în război (Finlanda).
Unde este dreptate, este victorie (India antică).
Oamenii învaţă puţin din victorii şi mult din înfrîngeri (Japonia).
Iarba creşte repede peste sîngele scurs în luptă dreaptă (Kurdistan, Irak).
Nici un fel de iarbă nu creşte pe cîmpul de luptă (Polonia).
Orice război se termină unde a început (Spania).

CALEIDOSCOP MILITAR

Orice studiu asupra evoluției armamentelor clasice și armelor nucleare pe plan mondial, în perioada postbelică, relevă în primul rînd o creștere de-a dreptul înspăimîntătoare a acestor arsenale destinate războiului, cheltuielile militare globale depășind în anul 1987 impresionanta sumă de 1000 de miliarde dolari. Spirala „în sus" a cursei înarmărilor nu se caracterizează însă numai prin creșteri cantitative, ci, mai cu seamă, prin spectaculoase achiziții calitative, care aduc după sine și noi concepții, noi scenarii sau strategii de purtare a războiului în epoca actuală. Ultrasofisticarea armamentelor este rezultanta directă a impactului revoluției științifico-tehnice contemporane, în condițiile în care unele țări industrializate alocă cercetărilor în domeniul militar mai mult de jumătate din fondurile destinate cercetării științifice în general, dirijînd, cu prioritate, potențialul științific uman spre acest gen de investigație pus în slujba zeului Marte. Consecințelor nefaste ale cursei înarmărilor — pe plan politic, economic, social, etc etc.— li se adaugă și violentarea nepermisă a limbajului. Astăzi, vocabularele întregului mapamond s-au „îmbogățit" cu expresii nedorite ca bomba atomică, cu hidrogen, cu neutroni, arme inteligente, clasice, chimice, bacteriologice, genocid, iarnă nucleară, război nuclear convențional, radioelectronic, global, local, periferic, al stelelor etc., etc. Dacă ne referim numai la domeniul social, cu un procent din totalul bugetelor militare, adică 10 miliarde dolari, s-ar ajunge să fie eradicată foamea de pe glob, să fie lichidat analfabetismul în lume, s-ar realiza asistența necesară modernizării și sporirii eficienței agriculturii în țările sărace și s-ar asigura imunizarea fiecărui nou-născut din aceste țări împotriva a șase dintre cele mai răspîndite boli infantile.

De aceea, România socialistă, președintele țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu, militează consecvent pentru reducerea cursei înarmărilor și, în primul rînd, a celor nucleare, mergîndu-se pînă la lichidarea lor definitivă. Impresionanta unanimitate cu care întreaga națiune română a răspuns cu un **Da** răspicat reducerii cu 5% a armamentelor, efectivelor și cheltuielilor militare în cadrul referendumului național din 23 noiembrie 1986, inițiat de secretarul general al partidului, președintele republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu, demonstrează adeziunea tuturor cetățenilor patriei la politica partidului și statului nostru, o politică de pace și colaborare între popoare, într-o lume fără arme și fără războaie. **„Acum se pune problema** — avertizează tovarășul Nicolae Ceaușescu — **nu dacă va avea loc sau nu un război, ci aceea că un război mondial pune în pericol însăși existența vieții pe planeta noastră"**. Exemplul țării noastre impune, așa cum subliniază secretarul general al partidului, **„să se treacă la dezarmare, să se treacă de la declarații la fapte"**.

De aceea dorim și sperăm cu toții ca cele prezentate în paginile ce urmează să aibă o existență efemeră...

RĂZBOIUL de 180 de secunde

La cîteva zeci de secunde după detonarea unei încărcături nucleare de 10 Kt

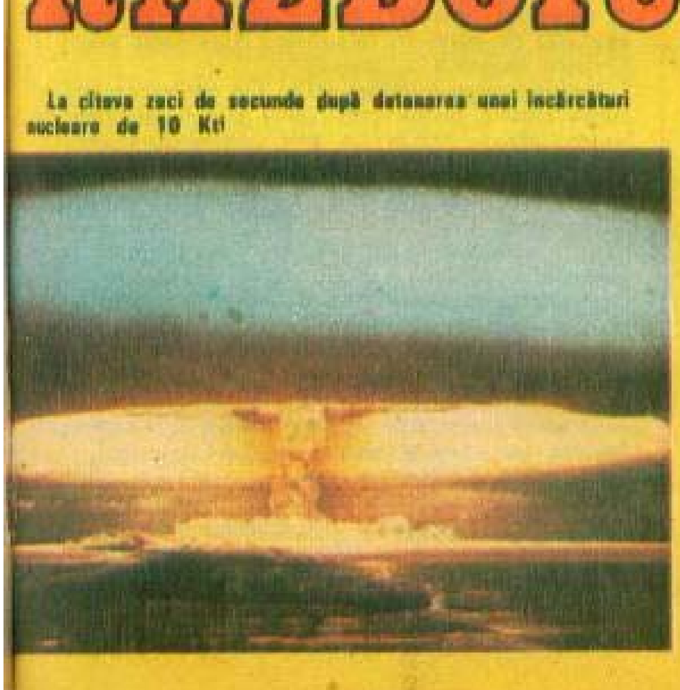

Moto: **„Nu știu care vor fi armele unui viitor război, dar le știu pe cele care vor urma după acestea. Ele sînt arcul și săgeata, domnilor"**

ALBERT EINSTEIN

Obiectivul declarat al programului *„Inițiativa de Apărare Strategică"* (SDI), cunoscut și sub denumirea de *„Războiul stelelor"*, îl constituie, așa cum se știe, eliminarea unei amenințări nucleare la adresa S.U.A. prin crearea unui sistem de apărare strategică împotriva rachetelor balistice intercontinentale. Evoluția evenimentelor petrecute în cei cinci ani de la declanșarea programului au confirmat însă faptul — evident de altfel încă de la început — că ne aflăm în fața unei inițiative de escaladare la dimensiuni cosmice a cursei aberante a înarmărilor. Acum, după o jumătate de deceniu, cînd pe de-o parte posibilitățile tehnice ale realizării unei apărări antira-

chetă perfecte nu sînt încă clarificate nici cel puțin teoretic, iar pe de altă parte dezvoltarea mijloacelor de atac nucleare se desfășoară într-un ritm susținut, apare tot mai clar obiectivul real al programului SDI: asigurarea superiorității strategice prin perfecționarea capacității de lovire nucleară și a apărării antirachetă.

Războiul stelelor poartă amprenta trăsăturilor imprimate de „părinții săi spirituali”, un politician, un militar și un om de știință. Prezentat la 23 martie 1983 de către președintele S.U.A., Ronald Reagan, programul SDI constituie parte organică a concepției sale politice și poate aceasta este cauza pentru care unii comentatori i-au acordat paternitate exclusivă. Alții însă afirmă că la baza programului a stat contribuția decisivă a două personalități: generalul (rez.) Daniel Graham și fizicianul atomist Edward Teller. Primul (consilier militar al președintelui în echipa care a condus campania electorală), prin lucrarea sa intitulată *„Noua strategie națională”*, a oferit o sursă de inspirație cu caracter politico-militar. Cel de-al doilea (participant la construcția primei bombe atomice și „părinte” al primei bombe cu hidrogen), prin studiul, desăvîrșit în 1980, referitor la posibilitatea organizării unui sistem complex de apărare împotriva rachetelor balistice intercontinentale, a furnizat argumente științifico-tehnice.

Ne aflăm, de fapt, în fața cunoscutului scenariu în care — oare pentru a cita oară? — cuceririle științei și tehnicii sînt puse în slujba factorului militar, pentru a da, în final, elementului politic posibilitatea impunerii voinței sale.

Etapele programului confirmă și ele caracterul destabilizator al *„Războiului stelelor”*, căci planurile privind lucrările de cercetare-dezvoltare se vor întinde pînă la începutul anilor '90. Ar urma apoi construcția și încercarea diferitelor sisteme. În tot acest timp se vor materializa programe mult mai concrete, ca instalarea rachetelor balistice *Pershing 2* și a rachetelor de croazieră, sau cele vizînd perfecționarea rachetelor balistice intercontinentale americane cu bază la sol sau instalate pe submarine.

Abia spre sfîrșitul anilor '90 se va putea trece la instalarea unor elemente ale sistemului de apărare preconizat. Conform planificării inițiale, contrazisă de o serie de dificultăți tehnice și financiare, programul SDI ar urma să se încheie la începutul mileniului următor.

STADIUL ACTUAL ȘI PROGRAMUL DE VIITOR

După cum rezultă și din raportul prezentat Congresului în 1987, de către secretarul de stat al apărării, obiectivele programului SDI nu s-au schimbat, acesta continuînd să reprezinte un set de obiective de cercetare, care analizează numeroase concepții, soluții tehnice și tehnologii menite să contribuie la realizarea unui sistem multistrat de apărare împotriva rachetelor balistice intercontinentale.

Congresului nu i s-a putut înfățișa o variantă cît de cît exactă a arhitecturii sistemului, deși planurile de „propuneri vizionare” nu au lipsit și nici nu lipsesc. Este cert însă că se preconizează organizarea a cinci-șapte straturi protectoare spațiale în care se vor integra instalații complementare cu baza la sol în așa fel încît să se asigure posibilitatea interceptării rachetelor balistice inamice de-a lungul întregii lor traiectorii, de la lansare pînă la faza finală de evoluție în atmosferă.

Organizația pentru Inițiativa de Apărare Strategică, OSDI, reorganizată în 1986, are misiunea de a stabili cel mai la... evantai de opțiuni tehnologice pentru sistemul strategic ... apărare antirachetă. În cadrul conducerii organizației au ... numiți un adjunct pentru probleme tehnologice și unul pen... programe și sisteme și s-au definit cele cinci domenii ch... ale programului:

— evaluarea supravegherii, achiziționării, detectării și ... trugerii (SATKA);

— arme cu energie dirijată (DEW);

— arme cu energie cinetică (KEW);

— supraviețuire, efect distructiv și tehnologii che... (SLKT);

— sisteme de analiză/conducere a luptei (SA/BM).

Ca element nou remarcăm prezența în structură a Birou... de inovații în științe și tehnologii (IST), creat pentru coord... narea cercetării fundamentale.

În ceea ce privește programul SATKA, cercetările întrepri... au demonstrat că nu se întrevede posibilitatea realizării un... sistem unic de supraveghere și detectare care să poată „sp... jini” diferitele sisteme de armament preconizate a fi instala... în cadrul „straturilor de apărare antirachetă”. În cadrul progr... mului continuă experiențele privind supravegherea lansări... sistemele de urmărire (SSLS), supravegherea spațiului și s... temul de urmărire (SSTS), sistemul optic de supraveghere a... riană (AOS) și radiolocatorul cu imagine (TIR). Majoritatea e... periențelor parcurg abia acum primii pași. Progrese mai i... semnate s-au realizat în domeniul detectorilor în infraroșu (I... și al procesoarelor de semnalizare.

Deși reducerile bugetare operate în 1987 au afectat, î... bună măsură, înfăptuirea programelor, au continuat experim... țele cu ajutorul radiolocatoarelor *„Cobra Judy”* și *„Quee... Match”*.

Aplicarea tehnologiei armelor cu energie dirijată (DEW) ... concentrează asupra găsirii soluțiilor de diferențiere intera... tivă a ogivelor nucleare reale de cele false și a asigurării ... terceptării rachetelor balistice în perioada de lansare și du... aceasta. În cadrul programului se desfășoară o serie de cer... tări și experimentări, aflate în stadii foarte diferite, priv... următoarele domenii:

— laseri amplasați la sol (SSL);

— laseri amplasați în spațiu (SBL);

— arme cu fascicul de particule amplasate în spați... (SPMPB);

— arme pe bază de energie cu dirijare nucleară (EWN).

„Fondurile afectate în 1987 au determinat reorientarea ... concentrarea eforturilor asupra tehnologiei fasciculelor cu pa... ticule neutre (NPB) și a tehnologiilor privind descoperirea obiectivelor, urmărirea și ochirea (ATP). Un efort mai limita... s-a depus în domeniul laserilor chimici plasați în spațiu, deș... conceptul reprezintă o alternativă viabilă și pentru armamentu... laser amplasat la sol și pentru tehnologia fasciculelor cu part... cule neutre. Cercetările în domeniile laserilor cu raze „X” ș... laserilor „excimer” au cunoscut, de asemenea, limitări dictat... de imperative financiare. Aceleași imperative au afectat ș... amploarea cercetărilor de la poligonul White Sands privind ca... pacitatea distructivă a laserilor.

Armele cu energie cinetică (KEW) sînt considerate cele ma... mature sisteme destinate interceptării și distrugerii rachetelor balistice intercontinentale sau altor arme nucleare amplasat... ... spațiu.

Cercetările în cadrul programului KEW au fost grupate p... cinci domenii:

— vehicule spațiale cu distrugere cinetică lansate de ra... chete (SPKKV);

— interceptori extraatmosferici amplasați la sol;

— proiectile pentru armamentul de la sol și pentru ce... spațial;

— testarea și evaluarea proiectelor inițiale prin încercă... simulate cu ajutorul calculatoarelor;

— sprijinul general în dezvoltarea tehnologiei KEW pen... apărarea antirachetă a aliaților din N.A.T.O.

Programul „Supraviețuire, efect distructiv și tehnologi... cheie” (SKLT) a urmărit determinarea capacității de suprav... țuire și efectul distructiv al unor posibile sisteme de apăra... antirachetă și a examinat tehnologii privind materiale, stru... turi, mijloace de transport și sprijin spațiale și contramăsu...

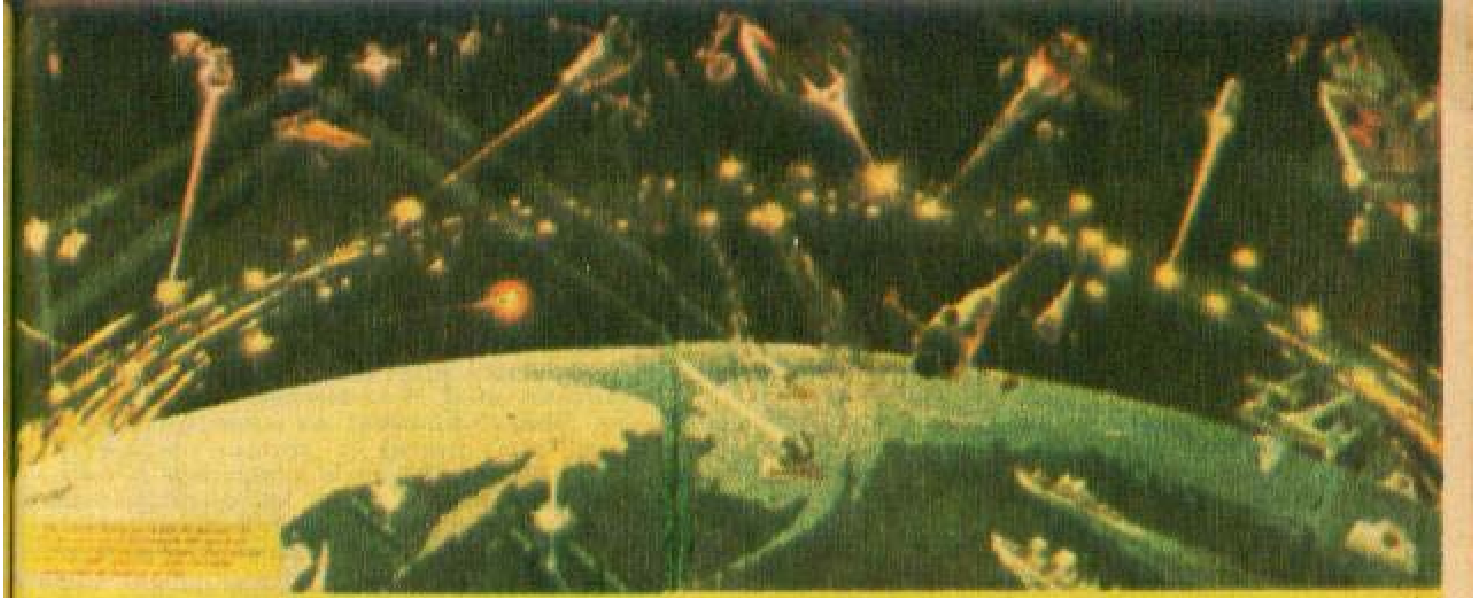

„Marele circ" sau o imagine a ceea ce ar putea însemna dimensiunea cosmică a războiului. Stoluri de rachete balistice intercontinentale lansate din silozuri terestre și de pe submarine, detectate și identificate de 9 600 sateliți de sprijin, vinate și distruse de 1 900 sateliți și stații orbitale purtătoare de armament cosmic de diferite tipuri și de armament antirachetă terestru

Încercările privind efectul distructiv s-au concentrat asupra determinării vulnerabilității rachetelor balistice după lansare ... a ogivelor după reintrarea în atmosferă.

În cadrul domeniului „Sisteme de analiză/conducere a luptei" (SA/BM) s-au urmărit definirea performanțelor cerute diferitelor sisteme de armament în parte, alături de posibilitățile de conducere a luptei în ansamblu, prin coordonarea acțiunii sistemelor.

La baza aeriană Falcon (Colorado) s-a construit o instalație complexă de testare, practic un centru de comandă și coordonare a încercărilor, a căror amploare se extinde asupra întregului teritoriu național american. Acest centru asigură studierea de către OSDI a gradului de integrare a diferitelor componente ale sistemului strategic de apărare antirachetă și simularea funcționării acestora.

Biroul de inovație în știință și tehnologie (IST), însărcinat cu abordarea unor domenii noi pentru apărarea antirachetă, prin desfășurarea și coordonarea cercetărilor fundamentale în cadrul acestora, a încheiat peste 600 de contracte de cercetare, la care participă sute de oameni de știință, peste 90 de universități și institutii academice, mai mult de 70 de firme industriale și laboratoare de cercetare americane și străine (în 1986, contracte de 16,7 milioane de dolari cu Marea Britanie, 1,1 cu Israel, 11,7 cu R.F.G., 0,5 cu Italia și 1,1 cu Japonia).

După cum s-a putut remarca în succinta prezentare a obiectivelor și preocupărilor diferitelor programe parțiale, Organizația pentru Inițiativa de Apărare Strategică nu bate pasul pe loc. Dar problema care se pune este alta. Merge ea destul de repede și, mai ales, sigur? Se va putea ține pe picioare sub nenumăratele-i poveri previzibile, dar mai ales imprevizibile? Și, în final, este sau nu realizabil programul SDI?

Răspunsul îl va da capacitatea științifico-tehnică a factorilor implicați în cercetare și în producția de sisteme de armament antirachetă. La aceasta se adaugă și problema fondurilor financiare, care grevează, de fapt, bugetul contribuabilului american. Astfel, deși alocațiile bugetare aprobate de Congres pentru anul 1987 se ridică la 3,95 miliarde dolari, ele reprezintă mai puțin cu 25 la sută decît suma de 5,3 miliarde dolari cerută de președintele Reagan, considerată ca necesară pentru realizarea obiectivelor anului.

Dificultățile financiare, alături de nivelul tehnologic actual și cel al unui viitor apropiat, determină unele publicații să afirme că potențialul militar-industrial și științific al S.U.A. nu este pregătit pentru o asemenea încercare, iar programul SDI ar putea fi intitulat mai degrabă *„cel mai mare bluf al secolului XX"*.

Un răspuns ne poate oferi și eficiența probabilă a acestui sistem de apărare antirachetă strategic cu posibilele tipuri de armament din compunerea sa.

POSIBILITATEA DISTRUGERII RACHETELOR BALISTICE INTERCONTINENTALE

O rachetă balistică intercontinentală cu rază mare de acțiune din actuala generație poate lovi un obiectiv aflat la o distanță de peste 10 000 km, la aproximativ 30 de minute după lansare, cu o abatere de maximum 50 metri (absurd de precis pentru o ogivă nucleară de 300—500 kt, capabilă să pulverizeze nu una, ci douăzeci de Hiroshime).

Traiectoria rachetei se întinde pe multe zeci de mii de kilometri și nu este lipsit de interes să o parcurgem... cu ajutorul informațiilor publicate pe această temă.

Sub impulsul imprimat de etajul propulsor, racheta părăsește silozul subteran învăluită de flăcări și fum. *În cel mult 180 de secunde* racheta atinge altitudinea de 200 km, unde motoarele-rachetă își încetează funcționarea și etajul propulsor se desprinde. Începe etapa balistică a traiectoriei, în care capul de luptă al rachetei își continuă deplasarea sub imperiul uriașei forțe imprimate în timpul fazei de start. Următoarea generație de rachete balistice intercontinentale va dispune de motoare și mai puternice, faza de start nu va dura mai mult de 50 de secunde, iar propulsia va înceta la altitudinea de 80 km. La începutul fazei balistice (A'), ogivele nucleare părăsesc în mod progresiv capul de luptă purtător împreună cu viitoarele „ținte false" pentru apărarea antirachetă, baloane gonflabile metalizate din mylar sau alte elemente. Fiecare cap de luptă eliberează zece sau mai multe ogive nucleare înconjurate de cîte 100 de baloane din mylar. Iată că doar o singură rachetă trimite în spațiu aproximativ 1 000 de obiecte zburătoare. Deși ușor de calculat este mai greu de imaginat, la adevăratele proporții, un atac desfășurat cu 1 000 de rachete balistice, care după 50—180 secunde „umplu" spațiul cosmic cu 1 000 000 de „obiective", din care doar — doar? — 10 000 sînt ogive nucleare. Grea sarcină pentru sistemele de detectare și identificare, cu atît mai mult cu cît întregul cortegiu de ogive nucleare, baloane metalizate, elemente ale capului de luptă ale rachetei etc. înaintează pe traiectorie acompa-

niat de acordurile bruiajului radioelectronic intens, emis de mijloace dispuse la sol și în spațiu.

În faza B ogivele și însoțitoarele lor ating apogeul traiectoriei (1 000—1 200 km altitudine), apoi parcurg și faza B descendentă, a traiectoriei balistice.

La începutul fazei de reintrare în atmosferă (faza C), primele molecule de aer întîmpină ogivele nucleare și însoțitoarele lor la altitudinea de 500 km. În urma frecării cu straturile de aer, elementele însoțitoare ale ogivelor nucleare se dezintegrează, iar acestea, prevăzute cu un scut termic protector, își continuă drumul spre obiectivele lor preprogramate.

Este limpede că efortul principal al interceptării și distrugerii rachetelor balistice intercontinentale trebuie orientat asupra fazei de propulsie. Fumul, flăcările, radiațiile infraroșii emise pe această parte a traiectoriei sînt ușor de detectat cu mijloacele spațiale și aeriene actuale, etajul propulsor, cu rezervoarele de combustibil vulnerabile, și unitatea de dirijare nu s-au desprins încă de capul de luptă, care transportă o[...] vete nucleare. În plus, în cazul rachetelor balistice interco[...]nentale cu baza la sol, acestea se află încă deasupra terit[oriu]lui țării de unde au pornit în cursa lor ucigătoare.

Interceptarea ogivelor pe celelalte părți ale traiectoriei [e]ste mult mai dificilă, iar posibilitatea distrugerii este pusă [în] mod serios la îndoială. *Războiul stelelor* va trebui să [fie] deci un „război" *de cel mult 180 de secunde!*

Adevăratul „călcîi al lui Ahile" al rachetelor balist[ice] intercontinentale actuale îl constituie pereții rezervoarelor [de] combustibil-rachetă. Pentru distrugerea acestora prin efect [ter]mic, respectiv sub incidența unui puternic fascicul de radia[ții] laser, este necesară o densitate de energie [de] 500—100 J/cm². Sub efectul ei rezervoarele de combustib[il] lichid explodează și o dată cu acestea, întreaga rachetă [cu] cele zece ogive nucleare. Dar pentru distrugerea rachetelor [cu] combustibil solid, densitatea de energie dezvoltată la țintă [...]

O PAGINĂ SUMBRĂ DE GEOGRAFIE

Europa ar urma să se „îmbogățească" cu noi tipuri de depozite pentru bombe nucleare și capete de luptă nucleare pentru rachetele de croazieră americane. La cererea Pentagonului, Congresul a aprobat sumele necesare construirii a 26 noi depozite pentru armamentul nuclear american dislocat pe teritoriul unor țări din Europa și Asia (Coreea de Sud și Turcia). Lucrările de construcție, începînd în 1987, s-au realizat doar în parte și vor continua.

Numai pentru construirea depozitelor și a sistemelor de securitate de la baza aeriană vest-germană Ramstein, unde se vor stoca bombe nucleare, s-au alocat 800 000 dolari. Cele două depozite realizate pînă în prezent constituie prototipuri și modele experimentale în vederea construirii celorlalte depozite ale forțelor aeriene militare americane.

Printre cele douăzeci de baze unde se vor construi depozite pentru bombe nucleare se numără cele de la Ramstein, Buchel, Menningen, Norvenich și Hahn din R.F.G., Araxos din Grecia, Kleine și Brogel din Belgia, Volkel din Olanda, Aviano, Ghedi și Rimini din Italia, Bentwaters, Upper Heyford și Lakenheath din Marea Britanie. La alte șase baze se vor depozita capete de luptă pentru rachete de croazieră, repartiția lor pe țări fiind următoarea: în Belgia, la Florennes, în Olanda, la Wonsdrechr, în R.F.G., la Wushheim, în Marea Britanie, la Greenham Common și Molesworth, și în Italia, la Comiso.

Turcia a acceptat construirea pe teritoriul ei a depozitelor de arme nucleare americane la bazele aeriene de la Incirlik, Valkesir, Murted, Eskishir și Erhac...

Localități mai mult sau mai puțin cunoscute pînă astăzi, dar care au intrat pe o pagină sumbră a geografiei.

NOTE

În conformitate cu informații provenite din cercurile Pentagonului, efectivele militare și civile ale forțelor armate americane au atins nivelul cel mai înalt din ultimul deceniu. Efectivul de militari se ridică la 2,15 milioane, iar cel al personalului civil – inclusiv efectivele încadrate în trupele americane de pe teritoriul altor țări – la 1,17 milioane de persoane. A crescut și numărul femeilor încadrate în serviciul militar, ele depășind în prezent cifra de două sute de mii.

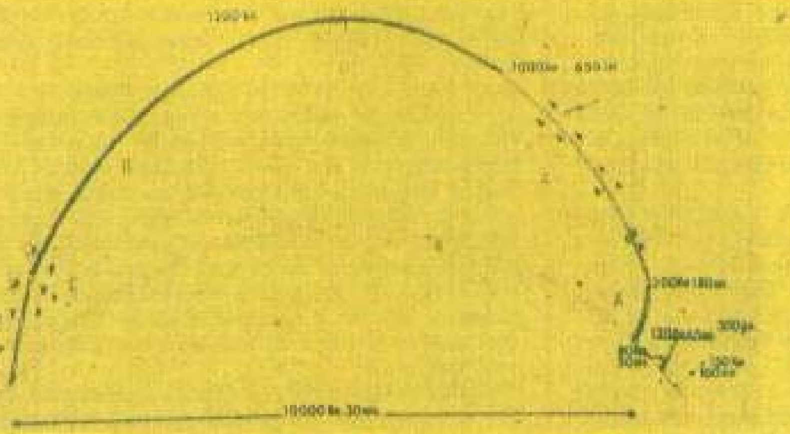

Traiectoriile ogivelor unei rachete balistice.

către sistemele de armament cosmice va trebui să fie mult mai mare, respectiv 10^4 — $2 \cdot 10^4$ J/cm^2.

Ogivele nucleare suportă însă sarcini termice cu cîteva ordine de mărime și mai mari. Din motive lesne de înțeles, informațiile publicate în legătură cu această problemă sînt sumare, dar nivelul tehnologic atins în acest domeniu este reflectat în bună măsură de caracteristicile unor sonde spațiale moderne. Astfel, sonda spațială lansată spre planeta Jupiter, în cadrul programului *Galileo*, era în măsură să reziste timp de două minute unei solicitări termice de 10^3 J/cm^2.

Efectul distructiv al particulelor elementare cu mare energie (electroni sau protoni) este dependent de nivelul energetic al acestora. De exemplu, protonii cu energia de $3 \cdot 10^7$ eV pot străpunge un material (placă de aluminiu de 3 mm) de 1 g/cm^2, în timp ce protonii cu energia de 10^9 eV străpung un material de 500 g/cm^2. Fasciculele de particule cu mare energie pot străpunge blindaje, topi circuite electronice, detona încărcătura capetelor de luptă etc., dacă realizează la țintă, de la mii de kilometri distanță, efecte termice peste limita de rezistență a diferitelor materiale (topirea aluminiului 3 200 J/cm^2; detonarea încărcăturii explozive 250 J/cm^2; topirea siliciului 7 000 J/cm^2; distrugerea semiconductorilor 1 000 J/cm^2 și a microprocesoarelor 25 J/cm^2).

Unul din proiectele arhitecturii sistemului cosmic de apărare antirachetă prevede existența a 18 stații evoluînd pe trei orbite polare, prevăzute cu instalații de distrugere cu bătaie de peste 5 000 km. Fiecare instalație urmează să dispună de un laser cu puterea de 5 MW și o oglindă de focalizare a fasciculului cu diametrul de 4 metri. Impresionant! Numai că pentru a putea distruge (la limita bătăii maxime) rachete balistice din actuala generație sînt necesari laseri nu de 5 MW, ci de 150 MW, la același diametru al oglinzii. Mărirea acestuia la 15 metri ar permite utilizarea de laseri de 10 MW, dar în acest caz, la 5 000 km, diametrul fasciculului laser va fi de 1 metru.

S-au construit deja laseri gazodinamici (lungimea de undă 10,6 microni) și cu hidrogen-fluor HF (lungimea de undă 2,7 microni), care pot dezvolta puteri de 2,2 MW, dar dimensiunile degajării ale acestora se apropie de cele ale unei uzine de mărime medie, imposibil de lansat în Cosmos cu mijloacele actuale.

Uriașe probleme de rezolvat pune și oglinda reflectoare sau sistemele de oglinzi care focalizează și reflectă fasciculul laser. Aceasta va trebui construită din materiale care să suporte, fără a fi distruse, impactul cu cele cîteva milioane de wați ale radiației laser, variațiile bruște și mari de temperatură, fără deformări la trecerea din zona luminată la cea umbrită de Pămînt.

Chiar și în condițiile unui sistem optic perfect, intensitatea din focar nu va putea fi nelimitată.

În etapa actuală, lansarea în Cosmos a unor laseri chimici și oglinzi de focalizare adecvate se situează la limita extremă a posibilităților tehnologice și, în unele privințe, dincolo de ea. Masa unei singure instalații de acest fel ar avea probabil 300 tone, iar straturile cosmice ale apărării antirachetă ar trebui să cuprindă 50 sau chiar 100 asemenea instalații.

A lovi și distruge rachete balistice cu instalații laser de la sol (condiții în care fasciculul emis ar trebui să traverseze cu pierderi însemnate atmosfera) presupune a dispune de 100 laseri de 1 000 MW, ceea ce reprezintă 20 la sută din producția de energie a S.U.A.

Experiențele efectuate în cadrul programului *Excalibur*, în 1970, apoi cele din cadrul programului *Dauphin* în 1980, au dat ideea utilizării laserului cu raze „X" ca sistem de armament cosmic. În această variantă, laserul cu raze „X" ar fi practic un laser nuclear, a cărui construcție de principiu presupune ca în jurul unei instalații cu încărcătură nucleară de cîteva Mt să fie dispuse zeci de bare dintr-un aliaj special, cu lungimea de 1—2 metri. O dată cu declanșarea exploziei nucleare și sub efectul acesteia, barele orientate în prealabil spre obiective emit, înainte de a se distruge împreună cu toată instalația, fascicule de radiații „X". La 1 000 km, fasciculul, cu o putere distructivă uriașă (aproximativ 1 la sută din puterea încărcăturii nucleare), are un diametru de 30 metri, iar la 400 km un diametru de 400 metri, ceea ce simplifică oarecum problema preciziei, dar o complică pe cea a puterii. Se preconizează două variante de întrebuințare a laserilor cu raze X: laseri instalați pe stații orbitale, laseri instalați în capetele de luptă ale unor rachete balistice cu rază mică de acțiune, aflați în înzestrarea submarinelor, care patrulează în mările ce înconjoară un inamic potențial. În primă variantă, experimentarea și în cele din urmă instalarea unor asemenea la-

...și cele endoatmosferice ale ogivelor nucleare eliberate de capul de luptă al unei singure rachete balistice intercontinentale (imagine din timpul experiențelor efectuate în atolul Kwajalein privind eficacitatea armamentului antirachetă)

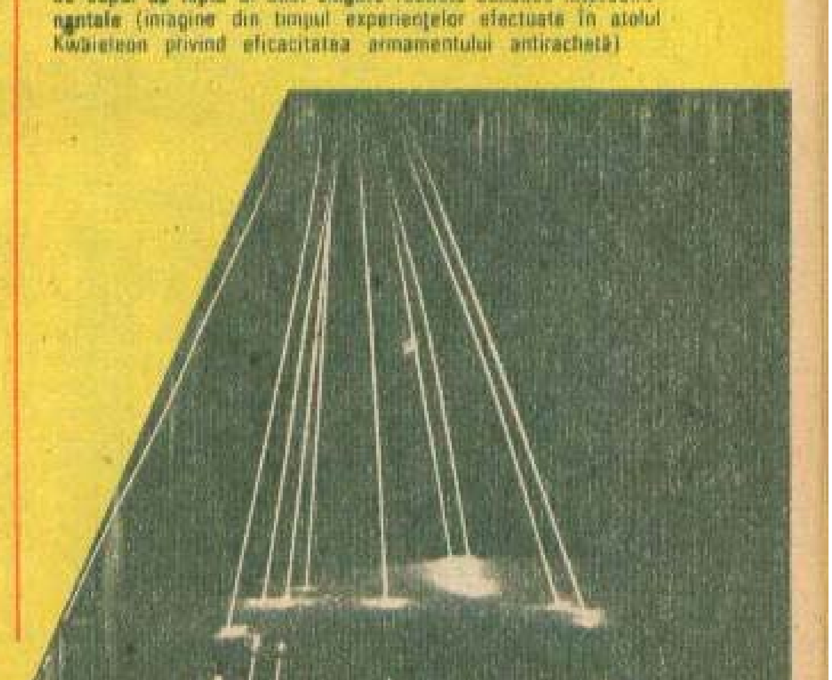

seri în Cosmos ar însemna încălcarea brutală a acordurilor internaționale din 1967. Conform celei de-a doua variante, imediat după declanșarea atacului cu rachete balistice intercontinentale, submarinele ar lansa rachetele lor balistice, ale căror capete de luptă (laseri cu raze „X") detonează la cel mult 1 500 km de snopul de rachete inamice, la altitudinea de aproximativ 200 km și în maximum 180 secunde după declanșarea atacului.

În perioada 1984—1986, programul SDI a concentrat forțe însemnate pentru realizarea acestor laseri. Cei peste 150 miliarde dolari alocați în 1986 au finanțat șirul de explozii subterane sub denumirea de cod *Goldstown*. Deși reușite, experiențele desfășurate cu încărcături de ordinul kilotonelor au lăsat nerezolvate un număr foarte mare de probleme (sporirea puterii distructive a fasciculului de raze „X", orientarea fasciculelor asupra obiectivelor etc.). Chiar dacă se face abstracție de implicațiile politice ale instalării unor încărcături nucleare în Cosmos, nu trebuie omis că detonarea acestora la altitudinea preconizată pentru distrugerea rachetelor ar însemna întreruperea funcționării tuturor mijloacelor de transmisiuni pe o rază de 10 000 km (cu excepția celor prin fibre optice), practic în toată Europa.

Deși sporadic, au apărut informații privind utilizarea generatoarelor de microunde în cadrul sistemelor de armament cosmic, fără însă a se descrie o asemenea instalație. Există programe americane ce prevăd amplasarea în spațiul cosmic a unor centrale electrice cu generatoare de microunde de cîteva mii de MW, funcționînd cu energie solară. Pentru scopuri militare este nevoie însă de generatoare cu lungime de undă mult mai mică și dispozitive de focalizare. Există și alte dificultăți.

RARISSIME

■ *Pledînd pentru mai buna adaptare a organismelor internaționale la noile realități ale timpului nostru, un lider francez a opinat:* „Noi nu putem proceda precum coriștii de la Operă, care cîntă «Mărșăluim, mărșăluim», rămînînd toată vremea pe loc". ***Mergi!***

■ *Șeful departamentului servicii sociale din statul Wisconsin a primit din partea Casei Albe o scrisoare personală, care începea cu...* „Stimate domnule Servicii Sociale". ***Destinatarul era solicitat să achite o contribuție pentru campania electorală republicană. Nu se cunoaște răspunsul, dar nu ar fi exclus ca acesta să fi început cu termenii:*** „Stimată doamnă Casă Albă"...

■ ***Congresul de la Paris al vrăjitorilor satanici din Franța, Italia, Spania și Marea Britanie urma să se încheie prin sacrificarea unui cocoș. Ritualul nu a putut avea loc întrucît adepții diavolului s-au trezit cu o mulțime de manifestanți. Aceștia au invocat articolul 454 din Codul penal francez, care interzice cruzimea față de animale. Nu era, însă, cazul să fie interzisă și cruzimea satanică față de mintea omenească? Răspunsul ar fi la mintea... cocoșului (inclusiv galic!).***

■ ***În Canada se anunțase că echipa de fotbal juniori a țării, aflată într-un turneu în Australia, încheiase la scoruri-fluviu toate partenerele de joc, în finala de la Sydney reușind să învingă detașat chiar puternicele formații ale R.F.G. și Braziliei. Bucuria suporterilor a fost totală. Numai că totală a fost și surpriza Federației canadiene de fotbal, care habar nu avea despre turneul cu pricina, după cum nu știa nimic nici Federația australiană de specialitate. Au urmat... prelungirile de rigoare, adică o anchetă care a stabilit că fusese vorba de o păcăleală! Au fost distribuite, ca atare, cuvenitele cartonașe galbene și chiar roșii...***

De exemplu, pentru a emite un fascicul de microunde (lungimea de undă 1 cm), care la 1 000 km să aibă un diametru maxim de 1 metru, în condițiile tehnice actuale ar fi necesară o antenă de 1 000 metri, ceea ce depășește cu mult dimensiunile celor mai moderne construcții spațiale existente. Un asemenea sistem nu va fi, deci, creat într-un viitor apropiat.

În legătură cu armamentul cosmic bazat pe tehnologia fasciculelor de particule, trebuie menționat că cercetările în acest domeniu abordează în general fenomene cunoscute.

Particulele elementare (protoni, electroni) se propagă fără pierdere doar în vid, la 200—300 km altitudine, iar propagarea acestora în atmosferă se află în studiu. Cîmpul magnetic al Pămîntului deviază fasciculul de particule în așa fel încît raza de curbură a traiectoriei unor particule, fie ele de 10^9 eV, va fi de 200 km. Lovirea obiectivelor va fi aproape imposibilă.

În aceste condiții, unica posibilitate reală de a întrebuința arme cu fascicul de particule elementare în sisteme cosmice o constituie transformarea ionilor de H-, cu un nivel energetic corespunzător, în ioni de H°. Principiu cunoscut și aplicat. La centrul de cercetări din Los Alamos există acceleratoare de particule care asigură un nivel de energie de peste 10^9 eV și tot aici se află în construcție un accelerator liniar experimental pentru programul SDI, capabil să accelereze ionii de H- la nivele de 5.10^7 eV. Dar ce posibilități reale există pentru a transporta și pune în funcțiune în Cosmos o asemenea instalație, cînd doar unitatea de accelerare are o lungime de cîteva sute de metri?

Realizarea sistemelor de detectare și urmărire a obiectivelor, de înregistrare a distrugerii rachetelor pune de asemenea probleme greu de depășit. Specialiști în domeniul calculatoarelor se declară sceptici în privința funcționării sigure a sistemelor de detectare, urmărire și lovire ale programului SDI. Pe lîngă sesizori supersensibili, pentru armele precise și cu mare putere distructivă sînt necesare super supercalculatoare pentru înmagazinarea și prelucrarea avalanșei de informații care însoțesc procesul automat de conducere a luptei. Calculatorul (sau calculatoarele) vor trebui ca în cel mult 100 de secunde să identifice locul de declanșare a atacului, să predetermine traiectoria rachetelor inamice, să diferențieze obiectivele reale (10 000) de cele false (1 milion), să asigure „ochirea" (precizie de $0.2.10^{-6}$ rad sau 1 m/5 000 km), declanșarea diferitelor sisteme de armament, să evalueze distrugerile realizate etc. Un *software* atît de complex nu s-a imaginat încă. În afară de aceasta, pentru elaborarea programelor calculatoarelor se impune cunoașterea exactă a structurii sistemului de rachete al inamicului. Imensitatea de elemente necunoscute ar duce la supraîncărcarea sistemului de conducere automatizat, ceea ce echivalează, de la bun început, cu ratarea detectării unui număr de rachete. În plus, întregul *software* nu se poate verifica doar prin metode matematice; evaluarea sa deplină presupune încercări similare în condiții reale. Imperfecțiunile sistemelor de calcul ar putea compromite întregul complex de apărare.

S-ar mai putea adăuga că instalarea a probabil 1 900 sateliți purtători de sisteme de armament și a celor peste 9 500 de sateliți artificiali „de sprijin" presupune, după unele est

mări, transportarea în Cosmos a 7 000 — 70 000 tone materiale. Uriaşelor dificultăţi tehnice li se adaugă, şi aici, cele financiare, căci în condiţiile actuale lansarea în spaţiul extraatmosferic a unui corp de 1 kg costă 3 000 — 9 000 dolari. În aceste condiţii, desigur, nu mai poate frapa nici faptul că lucrările de cercetare ştiinţifică din cadrul programului SDI pentru perioada 1985—1990 sînt estimate la 30—40 miliarde dolari, nici faptul că un sistem de apărare antirachetă cu doar o singură treaptă ar presupune cheltuieli de 140—550 miliarde dolari şi nici faptul că un sistem complex, ce ar asigura o securitate teoretică de 90 la sută, ar costa peste 770 miliarde dolari, fără a lua în calcul instalaţiile de rezervă şi sprijin suplimentare. Însuşi directorul OSDI, generalul-locotenent James A. Abrahamson, a admis, într-un interviu, că securitatea oferită de viitorul sistem de apărare antirachetă nu va putea depăşi procentajul de 80—90 la sută. Ca atare se pune sub semnul întrebării însăşi raţiunea uriaşelor eforturi ştiinţifice, tehnice, financiare. Şi poate oare fi oprit procesul dialectic care a propulsat competiţia armă-contraarmă? Nu vom asista oare la o nouă tinereţe a rachetelor balistice intercontinentale: mai puternice, mai rapide, mai puţin vulnerabile? Răspunsul nu poate fi decît afirmativ. Panoplia contramăsurilor este de asemenea extrem de largă şi mult mai puţin costisitoare. Se apreciază că măsurile de neutralizare a întregului sistem de apărare strategică împotriva rachetelor balistice intercontinentale nu vor costa mai mult de 1-2 % din cheltuielile programului SDI. Multe din mijloacele de neutralizare posibile sînt deja create. Astfel, în categoria contramăsurilor active regăsim rachete balistice antisatelit cu motoare de start de mare putere, cu o perioadă de funcţionare extrem de scurtă, care pot imprima capului de luptă viteza de 5—6 km/s. Explozia acestuia poate distruge sisteme cosmice aflate pe orbite la altitudinea de 1 500—2 000 km. „Minele cosmice", respectiv sateliţii lansaţi pe orbite apropiate cu sateliţii purtători de sisteme antirachetă, pot distruge cu armamentul laser, rachetă sau cinetic aflat la bord inamicii lor. Laserii de mare putere amplasaţi la sol sînt, de asemenea, mult mai adecvaţi distrugerii sistemelor cosmice de tipul celor preconizate a se instala în cadrul programului SDI, căci funcţionarea continuă a acestora poate atinge 10³ secunde, ceea ce este cu mult mai mult decît performanţele în acest domeniu ale laserilor cosmici îndreptaţi spre rachetele balistice intercontinentale.

„Barajele" „mecanice „plantate" pe orbitele instalaţiilor cosmice ar putea deveni, la rîndul lor, mijloace de contramăsuri foarte eficace. Un „nor" de bile de oţel sau pur şi simplu particule de nisip va putea avea o energie cinetică suficient de mare încît să scoată din funcţiune arme cosmice, oglinzi reflectoare, sateliţi de comunicaţie etc. Lansările simulate de rachete balistice intercontinentale vor spori nu numai numărul şi aşa uriaş al unor posibile ţinte false, dar vor „epuiza", totodată, sursele energetice ale armamentului cosmic.

În domeniul contramăsurilor pasive enumerăm: mascarea lansărilor împotriva cercetării în domeniul optic şi în infraroşu, acoperirile de protecţie multistrat, cu mare putere de reflexie, aplicate rachetelor, imprimarea unei mişcări de rotaţie axiale rachetei, capului de luptă şi ogivelor nucleare, elaborarea unor materiale şi structuri care să facă rachetele nedetectabile. Alegerea unor anumite procedee de lansare reduce de asemenea eficacitatea detectării şi interceptării rachetelor.

Vulnerabilitatea sistemului accentuează şi mai mult caracterul destabilizator al programului SDI. Sistemul strategic de apărare împotriva rachetelor balistice intercontinentale nu va duce nicidecum la mult trîmbiţata schimbare a strategiei descurajării nucleare în strategia apărării totale. Dimpotrivă, atrage după sine o extindere accelerat calitativă şi cantitativă a cursei înarmărilor, duce la apariţia de noi şi noi sisteme de armament. Nici acestea şi nici armele programului SDI nu vor putea fi mijloace ale unei „cruciade a păcii". Numai dezarmarea şi, în primul rînd, dezarmarea nucleară pot asigura pacea omenirii.

Colonel GHEORGHE VIDRAŞCU

Locotenent-colonel ing. CRISTIAN CRĂMPIŢĂ

OCHELARI ANTILASER

Combatanţii de pe cîmpul de luptă al viitorului vor purta ochelari, afirmă unii cercetători occidentali familiarizaţi cu progresele realizate în domeniul viitoarei generaţii de lasere cu destinaţie militară.

Capabile să emită fascicule cu o gamă de frecvenţă extrem de largă, de la domeniul ultraviolet la infraroşu apropiat, ele reprezintă un pericol real pentru vederea militarilor.

Ochelarii de protecţie elaboraţi în cadrul programelor de cercetare privind crearea unor dispozitive de protecţie împotriva efectelor laserelor au trecut deja pragul probelor de laborator. Confecţionaţi din policarbonat, o masă plastică rezistentă, ochelarii asigură totodată o bună protecţie antibalistică împotriva schijelor proiectilelor explozive. În cadrul încercărilor de laborator s-au executat trageri cu alice de diferite dimensiuni şi mase cu viteze variabile, cu o armă pneumatică, cu presiune reglabilă. Ochelarii au suportat fără deteriorări încercările efectuate în limitele balistice predeterminate.

Experienţa acumulată în pregătirea acoperirilor antilaser aplicate pe materiale plastice transparente cu coloranţi de protecţie incorporabili în masa materialelor va fi extinsă şi în domeniul cercetărilor privind vizorul căştii de zbor a pilotului viitorului avion sau elicopter de luptă.

APRILIE 1986:

OPERAȚIA „EL DORADO CANYON"

PRELIMINARII

Fondalul politico-economic al desfășurării incidentelor militare americano-libiene, care în perioada 1979—1986 s-au ținut lanț, este cunoscut. Demarate o dată cu închiderea bazelor militare americane de pe teritoriul libian, acestea au cunoscut o anumită escaladare îndeosebi după evenimentele din august 1981, soldate cu doborîrea a două avioane libiene de către avioane F-14 decolate de pe portavionul american *Nimitz*. Incidentelor din Golful Sirta Mare, unde s-au desfășurat evenimentele, le-au urmat și altele, care au culminat cu acțiunile agresive ale Flotei 6 americane din Mediterana din martie 1986. Prezentarea acestora din urmă, fie și succint, contribuie la posibilitatea desprinderii unor concluzii asupra desfășurării evenimentelor în ansamblu.

La 21 martie 1986, comandantul Flotei 6 americane a anunțat începerea unor manevre militare americane combinate, navale și aeriene, la sud de paralela 32°30', într-o zonă din Golful Sirta Mare, aflată în interiorul apelor teritoriale libiene. (Libia consideră limitele apelor sale teritoriale pînă la 200 mile față de țărm, iar S.U.A. nu recunosc decît 12 mile).

Forțele americane participante erau impresionante și nu lăsau nici un dubiu asupra faptului că nu va fi vorba doar de manevre obișnuite. Participau trei grupări de nave conduse de tot atîtea portavioane: gruparea portavionului *Coral Sea* (10 nave, 75 avioane și elicoptere), cea a portavionului *Saratoga* (7 nave, 90 avioane și elicoptere) și gruparea portavionului *America* (9 nave, 85 avioane și elicoptere).

Luni, 24 martie 1986, ora 06.00, o grupare de nave de luptă, în frunte cu crucișătorul *Ticonderoga*, trecea paralela 32°30', denumită de libieni, ca un avertisment, „linia morții".

Reacția libiană nu va întîrzia prea mult, deși nu se va îndrepta asupra navelor, ci asupra unei patrule de avioane de vînătoare *F/A-18 Hornet* decolate de pe portavionul *Coral Sea*. Cele două rachete A.A. cu rază mare de acțiune *(SA-5)*, lansate de la o distanță de 300 km, din apropierea localității Sirta, nu și-au atins însă obiectivele. Se pare că au fost deturnate de la traiectoria lor în urma contramăsurilor radioelectronice, a bruiajului intens, asigurate de un avion *EA-6B Prowler*, destinat unei asemenea misiuni, prezent în zonă. Au urmat apoi o serie de lovituri și riposte.

Un avion de bombardament la joasă altitudine *A-6E Intruder*, de pe portavionul *America*, va scufunda cu două rachete aer-navă ***AGM-84 Harpoon***, o vedetă purtătoare de rachete libiană din clasa *La Combattante*. Două avioane de atac ușor/sprijin/interdicție *A-7E Corsair II* de pe portavionul *Saratoga* vor lansa apoi de la 65 km distanță două rachete antiradiolocație aer-sol ***AGM-88A HARM*** asupra bateriilor de rachete A.A. libiene din raionul Sirta. Apărarea A.A. libiană lansează alte șapte rachete asupra avioanelor americane.

În dreptul portului Benghazi, avioane *A-6E Intruder* de pe portavionul *Saratoga* vor lovi cu bombe *Mk-20 Rockeye* o corvetă libiană din clasa *Nanuchka*, dar care se va putea totuși refugia, în cele din urmă, în port.

Crucișătorul *Yorktown*, din clasa *Aegis*, va lovi o navă „neidentificată" cu două rachete navă-navă *AGM-84 Harpoon*, iar marți 25 martie, ora 00.20, o altă corvetă libiană va suporta atacul cu bombe și rachete a *Intruder*-elor de pe *Saratoga*. Între timp se derulase și un alt doilea atac asupra bateriilor de rachete A.A. libiene.

Bilanțul operațiilor încheiate la 26 martie ora 09.00 indică faptul că diferite nave americane au acționat timp de 72 de ore la sud de paralela 32°30', iar avioanele americane au executat peste 1 500 ieșiri-avion, ziua și noaptea, și au depășit „linia morții" cu 60 mile.

ARMAMENT INDIVIDUAL COMPUTERIZAT

Unul din programele perfecționare a înzestra infanteristului pe cîmp de luptă al viitorului pr vede crearea unei insta ții portative de rachete titanc dirijate prevăzute un microcalculato Aceasta va dispune asemenea de: telemet laser, giroscop de stabi zare și mai multe tipuri dispozitive de sesizare-u mărire. Cu ajutorul ace tor mijloace tehnice m derne, trăgătorului nu-i mai reveni decît sarcina indice direcția generală care se află obiectivul in

AVION-ROBOT

Șeful Marelui Stat Major al armatei franceze a co- municat că Franța a trecu la înfăptuirea unei no etape în dezvoltarea forțe lor de descurajare nu- cleară. La numai un an după lansarea la apă a ce-

ARMAMENT INDIVIDUAL COMPUTERIZAT?

Unul din programele de perfecționare a înzestrării infanteristului pe cîmpul de luptă al viitorului prevede crearea unei instalații portative de rachete antitanc dirijate prevăzute cu un microcalculator. Aceasta va dispune de asemenea de: telemetru laser, giroscop de stabilizare și mai multe tipuri de dispozitive de sesizare-umărire. Cu ajutorul acestor mijloace tehnice moderne, trăgătorului nu-i va mai reveni decît sarcina să indice direcția generală pe care se află obiectivul inamic și să deschidă focul. Ceea ce urmează ar fi deja treaba componentelor instalației comandate de calculator.

AVION-ROBOT

Șeful Marelui Stat Major al armatei franceze a comunicat că Franța a trecut la înfăptuirea unei noi etape în dezvoltarea forțelor de descurajare nucleară. La numai un an după lansarea la apă a celui de-al șaselea submarin nuclear echipat cu rachete balistice, în înzestrarea forțelor aeriene militare va intra un nou tip de avion-robot, rachetă de croazieră cu încărcătură nucleară, cu rază medie de acțiune și cu viteză supersonică. Caracteristicile constructive și tehnico-tactice ale acestuia depășesc – după cum a declarat generalul Saulnier – realizările similare cele mai avansate din lume. Avionul-robot va echipa avioanele de bombardament Mirage-IV-P, care au o rază de acțiune de 4 000 km și posibilitatea de alimentare în zbor.

Principalele caracteristici ale avionului-robot sînt: lungimea 8,3 metri; diametrul 0,3 metri; cap de luptă nuclear de 300 Kt; rază de acțiune 250 km.

ajungînd în unele situații pînă la 25 mile față de țărmul libian. Sursele libiene indică doborîrea a trei avioane americane și recunosc pierderea a două nave și a unei baterii de rachete A.A.

Dacă această desfășurare de forțe a mai putut fi calificată „incident", deși a constituit un ansamblu de acțiuni dirijate pas cu pas, ceea ce a urmat la 15 aprilie a reprezentat o agresiune fățișă, elaborată din timp, cu obiective precise, militare și politice.

„Raidul de represalii" sau operația „EL DORADO CANYON"

14 aprilie 1986, ora 19.00 (15 aprilie, ora 02.00, ora locală) reprezintă data și ora la care avioane ale F.A.M. și F.M.M. americane au declanșat agresiunea contra Libiei.

Nu se cunoaște data luării hotărîrii pentru înfăptuirea acțiunii și nici data la care statele majore au trecut la organizarea și planificarea, în detaliu, a agresiunii. Se cunoaște însă cronologia evenimentelor legate de operația propriu-zisă. Vom încerca să le parcurgem în cele ce urmează.

Activitatea febrilă de la bazele aeriene Fairford și Mildenhall din Marea Britanie, din dimineața zilei de 14 aprilie 1986, putea indica, pentru un neavizat, că se pregătește „ceva", dar cine ar fi bănuit că aceasta e prima etapă a unei acțiuni care se va solda cu bombardarea unor obiective civile de pe teritoriul libian?

Totul era „top secret".

De pe aceste baze vor decola la ora 12.13 cele 28 avioane-cisternă *KC-10 Extender* și *KC-135 Stratotanker*, „depozitele de benzină volante" ale formațiunii de atac și sprijin principale.

La ora 12.30, de la baza aeriană americană Lakenheath (Marea Britanie) și-au luat apoi zborul 23 avioane de vînătoare-bombardament *F-111 F* (din Aripa 48 vînătoare tactică), care la scurt timp după luarea înălțimii și-au continuat zborul în escorta celor 5 avioane antiradiolocație *EF-111 A Raven* (din Escadrila 42 luptă radioelectronică), decolate de la baza britanică Upper Heyford. Pornise principala grupare de atac și „sprijinul" acesteia.

Totul era pregătit pentru un zbor îndelungat. Avioanele urmau să parcurgă 4 630 km pînă deasupra țărmurilor Libiei, să lovească obiectivele și să se întoarcă la bazele lor, după un zbor de aproape 10 000 km: vor ateriza aici după 14 ore și 34 minute de zbor continuu.

Franța și Spania nu au permis survolarea teritoriilor lor, astfel că itinerarul urmat a trecut deasupra Oceanului Atlantic, Gibraltarului, Mediteranei, țărmurilor Libiei și retur.

Zborul s-a desfășurat fără incidente, deși s-au efectuat patru realimentări în aer, dintre care una obligatorie, cînd, în condițiile interzicerii totale a traficului radio, singurele repere de orientare rămîneau luminile de semnalizare ale avioanelor-cisternă. După prima realimentare în zbor, 5 avioane *F-111 F* vor face cale întoarsă, fiind de altfel de la bun început rezerve, iar cele 18 aparate rămase vor continua drumul în formație de cîte patru, urmate de însoțitoarele lor, avioanele antiradiolocație *EF-111A Raven*.

În timp ce grupul de atac principal se apropia kilometru după kilometru de țărmurile Libiei, unitățile F.M.M. americane angajate în operație (grupările de nave ale portavioanelor *America* și *Coral Sea*) se aflau deja în zona respectivă, în plină etapă de pregătire a agresiunii, urmînd să participe nemijlocit la atacarea mai multor obiective. Păstrau o distanță de 150 km față de țărm.

Încă din noaptea de 14 aprilie, două avioane *AWACS Hawkeye E-2C*, decolate de pe puntea portavioanelor *America* și *Coral Sea*, asigurau supravegherea spațiului aerian și avertizarea timpurie a forțelor, conducerea avioanelor de asigurare a zonei, coordonarea măsurilor de neutralizare a apărării A.A. inamice, conducerea acțiunilor avioanelor cisternă KA-6 ambarcate și ale elicopterelor de cercetare și salvare de pe nava *Guadalcanal*. Tot ele vor asigura conducerea și coordonarea în timp și spațiu a acțiunii celor aproape 100 de avioane care se vor afla în aer în perioada de executare a bombardamentului.

Avioanele *Hawkeye E-2 C*, descriind cercuri largi la 320 km de coastă, evoluau în afara bătăii rachetelor A.A. libiene, în timp ce 24 avioane de vînătoare-interceptare *F-14 Tomcat* și *F/A-18* ridicate în aer de pe portavioane patrulau la 4 500 m altitudine, în zona de as-

Portavionul CORAL SEA în marș spre zona operației

Formaţie de avioane de vînătoare-interceptare F-14 TOMCAT, însoţită de un avion de alarmare timpurie E-2 C HAWKEYE în misiune de asigurare a escadrilelor de atac

gurare. În sprijinul acestor forţe acţionau şi un avion de cercetare *Orion EP-3 SIGINT/COMINT*, precum şi un submarin din clasa *Los Angeles*.

La ora 01,54 (ora locală), 6 avioane *A-7E Corsair II* de pe portavionul *America* şi 6 avioane *F/A-18* de pe *Coral Sea*, însoţite de avioane pentru lupta radioelectronică *EA-6 B Prowler*, au trecut la neutralizarea apărării A.A. libiene din raioanele Tripoli şi Benghazi. Într-un interval de 15 minute, asupra complexelor de rachete A.A. identificate în prealabil au fost lansate 30 rachete antiradiolocaţie *AGM-88 A HARM* şi 12 rachete *AGM-45 Shrike*, de la distanţe de 96, respectiv 16 km. Era acţiunea care a pregătit lovitura forţelor de atac principale, căci la numai 6 minute după încheierea ei în zonă a apărut şi gruparea celor 18 avioane *F-111 F*, cu protecţia radioelectronică asigurată de cele 5 avioane antiradiolocaţie *EF-111 Raven*. Gruparea va acţiona pe formaţiuni mai mici.

Sub acoperirea contramăsurilor radioelectronice şi a celor 24 avioane de vînătoare, la ora 02,00 (ora locală), 8 avioane *F-111 F* au atacat portul şi instalaţiile militare de la Sidi-Bailel şi Azizziyah, în timp ce alte 5 au lovit aeroportul din Tripoli. Într-o primă etapă au survolat obiectivele fixate, apoi, revenind din direcţia mării cu viteza de 926 km/h, la altitudinea de 120—150 m faţă de teren, cele 8 avioane au lansat cîte patru bombe *GBU-10*, de 907 kg, dirijate prin laser, iar avioanele care atacau aeroportul din Tripoli cîte 12 bombe polivalente *BSU-49*, de 227 kg. Atacul a durat 11 minute. Un avion a fost doborît de apărarea A.A. libiană.

Alte cinci avioane *F-111 F*, care au făcut şi ele drumul din Marea Britanie pînă în Libia, nu au putut participa efectiv la acţiune din cauza unor defecţiuni ale sistemelor de armament identificate chiar în timpul atacului şi s-au înapoiat la baze cu încărcătura completă.

Concomitent cu atacul desfăşurat de avioanele *F-111 F* la Sidi-Bailel, Azizziyah şi Tripoli a trecut la acţiune şi aviaţia marinei. Un grup de 14 avioane *A-6E Intruder* (6 de pe portavionul *America* şi 8 de pe *Coral Sea*) au atacat obiectivele ce le aveau trecute pe hărţile de luptă: punctul de comandă de rezervă al Cartierului General libian de la Jumahiriyah şi baza militară aeriană de la Benina. Bombardamentul a fost executat de la altitudinea de 60—120 m, în zbor orizontal, cu viteza de 800 km/h; s-au întrebuinţat bombe *Mk 20 Rockeye* şi bombe *Mk 82 Snakeye*. Atacul început la ora 02,00 (ora locală) s-a încheiat la ora 02,12.

Două din cele 14 avioane *A-6E Intruder* nu şi-au putut larga bombele din cauza unor defecţiuni şi participarea lor la atac a fost nulă.

Apărarea A.A. libiană a fost deosebit de activă, în special în raionul Benina.

Avioanele decolate de pe portavioane s-au întors la bazele lor plutitoare după aproximativ 40 minute.

Drumul de întoarcere al avioanelor *F-111 F* şi *FE-111 A* a fost mai lung. Prima realimentare în zbor de după atac a confirmat absenţa din formaţie a unui avion *F-111 F*. Un alt avion de acelaşi tip a trebuit să aterizeze la baza aeriană spaniolă *Rota* din cauza supraîncălzirii unuia din motoare.

La 15 aprilie, ora 3,10, avioanele plecate din Marea Britanie aterizau la bazele lor.

Astfel s-a încheiat agresiunea pe care Caspar Weinberger a caracterizat-o drept o operaţie militară executată cu... „precizie chirurgicală", o acţiune „aproape fără nici o greşeală". Oare?

Comentariile apărute, chiar în presa americană, acuză Pentagonul de faptul că informaţiile furnizate, concluziile trase în urma evenimentelor conţin date false.

Nu se poate contesta, desigur, flexibilitatea demonstrată în conducerea operaţiilor, nici eficienta întrebuinţare şi coordonare a mijloacelor de cercetare electronică, a mijloacelor, atît de variate, de luptă radioelectronică şi a celor destinate neutralizării apărării antiaeriene etc. Desigur, specialiştii vor desprinde şi alte concluzii de ordin militar, care depăşesc cadrul acestui articol.

Comentariile referitoare la „bilanţul" operaţiei pun şi ele sub semnul întrebării declaraţiile optimiste ale Pentagonului.

RARISSIME

■ **Cu prilejul** „Zilei fără tutun", **organizată în fiecare an pe teritoriul Statelor Unite, un militar şi-a scos tancul pe străzile oraşului Amarillo, din Texas, ameninţînd că va face** „un masaj de şenile oricărui fumător recalcitrant". **Nu ar fi, aşadar, de mirare dacă, proclamîndu-se** „Ziua fără blindate", **fumătorii din Amarillo să ameninţe că** „vor trage în piept" **orice tanchist recalcitrant!**

POLIGONUL DECENIULUI ZECE

Poligoanele de tragere ale de-ceniului următor vor semăn[a] foarte puţin cu cele în care mi[li]tarii trăgeau asupra unor ţin[te] fixe şi numărau apoi conştiincio[s] găurile lăsate de gloanţe în pa-nourile de carton.

Locul de apariţie al ţintelor n[u] va mai putea fi identificat după vechile urme lăsate de gloanţe în valul de pămînt din adîncime[a] poligonului. Ţintele, simulînd per-fect inamicul, comandate de un calculator care derulează progra-mul şedinţei de tragere, vor pu-tea să apară în orice punct al poligonului, se vor putea deplas[a] de front şi în adîncime folosin[d] acoperirile din teren. Vor imit[a] perfect zgomotele produse de ar-mamentul inamic, în ritmul c[a]denţei de tragere caracteristic[e] acestuia, şi vor simula focul l[a] gura ţevii. Programele de apar[iţie]

RARISSIME

■ **Cu prilejul** „Zilei fără tutun", **organizată în fiecare an pe teritoriul Statelor Unite, un militar și-a scos tancul pe străzile orașului Amarillo, din Texas, amenințînd că va face** „un masaj de șenile oricărui fumător recalcitrant". **Nu ar fi, așadar, de mirare dacă, proclamîndu-se** „Ziua fără blindate", **fumătorii din Amarillo să amenințe că** „vor trage în piept" **orice tanchist recalcitrant!**

La agresiunea asupra Libiei au participat aproximativ 100 de avioane, care au lansat asupra obiectivelor 225 bombe de 227,340 și 907 kg, în total 100 tone bombe. A fost cel mai puternic bombardament executat de armata americană după războiul din Vietnam. Despre distrugerile provocate în urma unei desfășurări de forțe atît de ample, sursele oficiale americane nu indică date precise. Din informațiile publicate în presă rezultă că au fost distruse la sol 4 avioane *IL-76* (la Tripoli), 4 avioane *MIG-23*, *F-27 Fokker*, 2 elicoptere *Mi-8* (la Benina), au fost distruse mai multe imobile, au murit 43 de civili. Executarea bombardamentului pe timp de noapte a urmărit, printre altele, și asigurarea unei bune protecții a piloților, dar a avut drept consecință o sporire a lipsei de precizie în bombardarea obiectivelor.

Mai mulți specialiști au pus la îndoială eficiența bombelor dirijate prin laser, care în condiții de lansare în poligon au o abatere de 8—10 m față de obiectiv, dar care în condițiile reale ale operației au fost „orbite" de praful și fumul ridicate de primele explozii. Precizia lor a scăzut astfel sub nivelul altor sisteme de lovire mult mai puțin perfecționate. Multe bombe nu au explodat. Cu acest prilej s-au ridicat și probleme privind raportul cost/eficacitate al armamentului utilizat. O singură bombă *GBU-10* de 907 kg dirijată prin laser costă 119 000 dolari, iar o rachetă antiradiolocație *AGM-88 HARM*, 220 000 dolari.

Cu toate măsurile de neutralizare a apărării antiaeriene libiene, aceasta a doborît cinci avioane, dintre care un avion *F-111 F*.

Nu trebuie uitat nici faptul că din 18 avioane *F-111 F* plecate din Marea Britanie, cinci nu au putut îndeplini misiunea din cauza defecțiunilor sistemelor de armament. La fel s-au petrecut lucrurile cu două din cele 14 avioane *A-6E Intruder* decolate de pe portavioane.

Problema rolului și eficienței portavioanelor a fost, de asemenea, un obiectiv al comentariilor. Menținerea în înzestrare a unui singur portavion (S.U.A. dispune de 12 în prezent), cu navele de sprijin necesare și cu avioanele de la bord costă anual 17 miliarde dolari. Mai mulți membri ai Congresului, printre care senatorul S. Nunn, au pus la îndoială valoarea operativă a portavioanelor, subliniind că cea mai mare parte a avioanelor de la bord sînt destinate practic propriei lor protecții.

Sînt, desigur, multe aspecte care suscită comentarii controversate și multe stări de fapt care lasă loc îndoielilor. Un lucru este însă cert, acela că actele de agresiune din martie și aprilie 1986, „operații de mică intensitate" în concepția americană, constituie o expresie practică a politicii imperialiste de forță, reprezintă un act de desconsiderare a normelor de drept internațional, periclitează pacea și securitatea internațională.

C. CRISTIAN

RARISSIME

● **Lovind mortal un pieton într-o suburbie a Parisului, conducătorul unui automobil a părăsit locul faptei, îndreptîndu-se în mare viteză spre autostradă. A fost oprit, însă, și arestat de către poliție, sesizată de însăși... victima accidentului, un bărbat de 77 de ani, care zăcea pe acoperișul mașinii, unde fusese proiectat de șoc!**

POLIGONUL DECENIULUI ZECE

Poligoanele de tragere ale deceniului următor vor semăna foarte puțin cu cele în care militarii trăgeau asupra unor ținte fixe și numărau apoi conștiincios găurile lăsate de gloanțe în panourile de carton.

Locul de apariție al țintelor nu va mai putea fi identificat după vechile urme lăsate de gloanțe în valul de pămînt din adîncimea poligonului. Țintele, simulînd perfect inamicul, comandate de un calculator care derulează programul ședinței de tragere, vor putea să apară în orice punct al poligonului, se vor putea deplasa de front și în adîncime folosind acoperirile din teren. Vor imita perfect zgomotele produse de armamentul inamic, în ritmul cadenței de tragere caracteristice acestuia, și vor simula focul la gura țevii. Programele de apariție în timp și spațiu a țintelor vor putea asigura imaginea cvasirealistă a unui inamic în înaintare sau în retragere. Calculatorul va putea facilita realizarea unor variate scenarii ale luptei, în care, de exemplu, lovirea unei ținte-tanc să fie însoțită de declanșarea unor încărcături pirotehnice pentru producerea flăcării și fumului caracteristice.

Poligonul va fi un „cîmp de luptă" al armelor întrunite, unde, alături de infanterie, vor „lupta" și tancurile. Acestea, ca și armamentul antitanc al infanteriei, se vor confrunta și cu țintele lor „termice" pe care servanții din spatele aparatelor de ochire pe timp de noapte vor trebui să le descopere și să le „nimicească".

Avioanele și elicopterele vor putea participa și ele în luptă, lansînd rachetele aer-sol împotriva țintelor pe care conducătorul tragerii le va putea comanda prin radio, din aer.

Se va trage cu muniție reală, dar vor fi și multe exerciții în care echipamentele laser montate pe gurile de foc vor simula tragerea și vor economisi deci muniția.

Echipamentele laser (emițătoare montate pe arme și sesizoare montate pe autovehiculele blindate sau purtate pe cască, pieptul și spatele infanteriștilor) din ce în ce mai perfecționate vor asigura realismul exercițiilor tactice cu dublă partidă. Un astfel de emițător montat pe arma unui infanterist trimite un fascicul laser în direcția „inamicului" descoperit. Dacă infanteristul a „executat foc" repede și precis, sesizoarele laser, fixate pe cordelele echipamentului militarului „inamic", declanșează funcționarea unei surse sonore, care își încetează activitatea numai în poziția culcat (scos din luptă) a „inamicului". Un tanc „lovit" în acest fel cu „focul-laser" al unui sistem de armament antitanc va fi învăluit în fum colorat prin declanșarea unui dispozitiv pirotehnic comandat de sesizoarele laser de pe turelă. Înșiși conducătorii exercițiului sau arbitrii vor avea pistoale cu laser capabile doar ele, să emită un fascicul de o anumită „calitate" în direcția „inamicului scos din luptă" pentru a anula comanda de funcționare a sursei sonore și a înregistra „pierderile" dintr-o tabără sau alta.

„Racheta antitanc dirijată", respectiv fasciculul laser emis de instalația de tragere au lovit obiectivul. Sesizoarele au declanșat încărcăturile pirotehnice de simulare a loviturii. Tancul a fost scos din luptă

RĂZBOI NUCLEAR

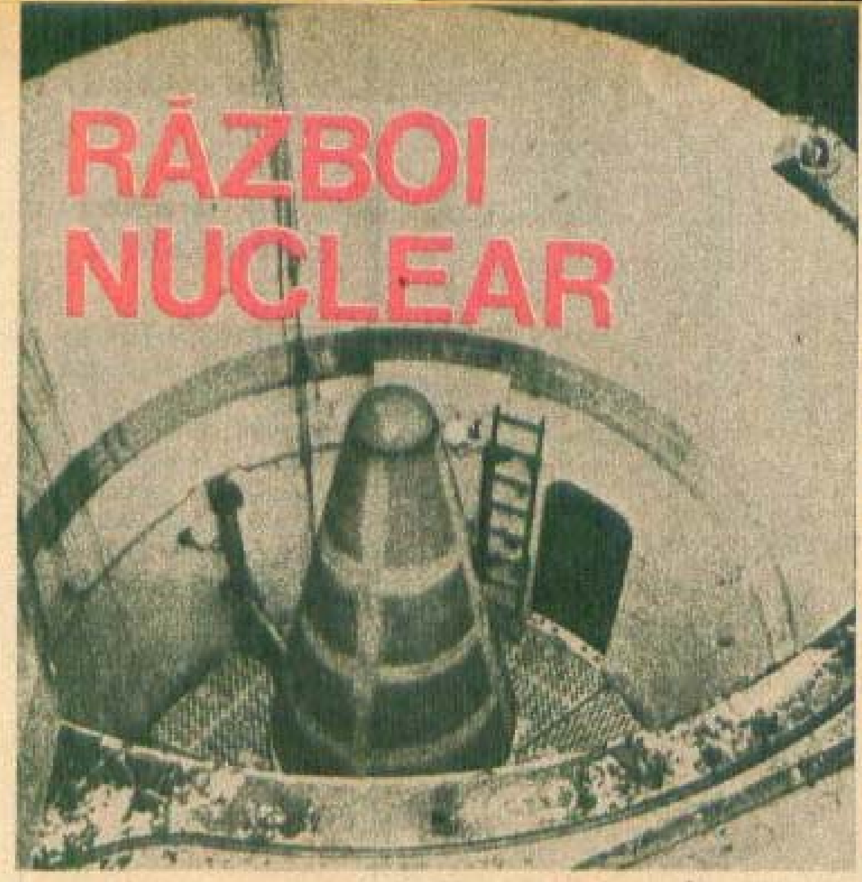

din greșeală?

Posibilitatea izbucnirii unui război nuclear dintr-o eroare umană, din neglijență sau dintr-o greșeală tehnică este, după calculele specialiștilor, extrem de mică. Matematic, aceasta are valoarea unor fracțiuni de minut. Cu toate acestea, catastrofa navetei spațiale „Challenger", repetatele accidente petrecute la diverse centrale nuclearo-electrice au ridicat, din nou, problema posibilității supravegherii efective a complicatelor sisteme tehnice. Desigur, sistemele de armament nucleare strategice dispun de instalații de supraveghere și comandă mult mai complicate decît o centrală nuclearo-electrică, de exemplu. Tocmai de aceea, în condițiile unor perturbații de natură tehnică sau organizatorică, probabilitatea apariției unor erori este mai mare. Înseși anumite luări de poziție din presa occidentală relevează faptul că dezvoltarea impetuoasă a sistemelor automatizate de conducere a trupelor, a sistemelor de „alarmare timpurie" au adus cu sine și sporirea posibilităților apariției deciziilor eronate în probleme de importanță hotărîtoare. Factorii de decizie primesc de regulă informațiile esențiale fără detaliile respective, de multe ori foarte importante; sistemele de conducere bazate pe calculatoare au devenit atît de complicate încît interacțiunea dintre ele reprezintă în multe privințe o dificultate; nici specialiștii în domeniu nu pot avea o privire de ansamblu asupra complicatelor sisteme, cu atît mai mult cu cît acestea se află în plin proces de modernizare.

Riscul izbucnirii unui război nuclear din greșeală este amplificat și de faptul că timpul aflat la dispoziția factorilor de decizie privind întrebuințarea armamentului nuclear este mai mic ca oricînd, cu toate implicațiile ce le incumbă această realitate pentru puterile militare cu arsenale nucleare puternice.

În ultimii doi ani, intervalul de timp dintre momentul detectării unui atac nuclear și momentul limită de declanșare a loviturilor de ripostă, de asemenea nucleare, s-a redus de la ordinul zecilor de minute la ordinul minutelor. În conformitate cu anumite calcule date publicității, „fereastra nucleară" rămîne „deschisă" doar cîteva minute.

Iată de altfel, pe scurt, unul din scenariile posibile: două minute și jumătate de

Ce sînt „ȚINTELE INVIZIBILE"

la lansarea rachetelor inamice sînt destinate descoperirii și identificării acestora, după alte trei minute și jumătate are loc prima teleconferință de analiză a situației (*Missile Display Conference*), după alte două minute se trece la evaluarea amenințării (*Threat Assessment Conference*); rămîn 6-8 minute pentru luarea hotărîrii; aceasta este fereastra nucleară, care se mai poate prelungi aproximativ cinci minute, pînă la explozia primului cap de luptă nucleară care și-ar lovi obiectivul.

Sînt oare suficiente 360-480 secunde pentru luarea unei hotărîri decisive de asemenea importanță?

Ce se va întîmpla dacă „fereastra nucleară" se micșorează și mai mult?

Este greu de răspuns. Ceea ce este însă sigur e faptul că rachetele devin din ce în ce mai rapide, centrele de luare a deciziilor sînt din ce în ce mai vulnerabile, prin sporirea preciziei loviturilor inamice și prin faptul că ele reprezintă obiective strategice de maximă importanță: capetele de luptă ale rachetelor nucleare vor deveni în curînd „invizibile" pentru mijloacele de detectare actuale.

Îngrijorătoare este și situația legată de alarmele false. Anularea unei astfel de alarme durează aproximativ trei minute; atît durează descoperirea erorii sistemelor de detectare. Cu toate progresele realizate în domeniile acestor mijloace, numărul teleconferințelor de analiză a situației, în urma alarmelor false a crescut an de an. În 1977 au fost 43, iar peste un deceniu au ajuns deja la 259. Se apreciază că numărul alarmelor false va cunoaște un spor anual de 25 la sută.

Sînt pregătiți, oare, factorii de decizie și de execuție, sistemele automatizate de conducere să facă față fără greșeală sutelor de alarme nucleare false?

Frecvența mult prea ridicată a alarmelor declanșate de sistemele actuale și scurtarea îngrijorătoare a timpului de luare a deciziilor prezintă riscuri cumulate. În afară de aceasta, înseși hotărîrile se sprijină din ce în ce mai mult pe informațiile oferite de calculatoare. Iluziile privind dirijarea efectivă și posibilitatea supravegherii sistemelor automate s-au destrămat. Omul se află într-adevăr la „timonă", dar influența sa a devenit simbolică.

S-au produs mutații și în privința concepției generale de declanșare a loviturilor de ripostă. Principiul „lansarea în caz de atac" (*Launch under Attack*) tinde să fie înlocuit cu principiul „lansare la avertizare" (*Launch on Warning*). Aceasta ar reprezenta un nou pas periculos spre posibilitatea declanșării accidentale a unui război nuclear, căci la fiecare alarmă falsă s-ar anula toate măsurile de securitate, de împiedicare a unor posibile lansări accidentale. Din acel moment, fluxul de operații presupune intervenția a cîtorva mii de persoane și, o dată cu aceasta, apariția riscurilor generate de erorile umane de tot felul, însumate.

Concluzia ce se desprinde și din acest lanț al greșelilor este una singură: pentru a asigura pacea și securitatea omenirii este nevoie să se treacă imediat la dezarmare și, în primul rînd, la dezarmarea nucleară.

În programul Departamentului Apărării al S.U.A. denumit STEALTH este prevăzută crearea avioanelor, aparatelor de zbor fără pilot și rachetelor de croazieră „invizibile", adică greu de detectat cu mijloacele de radiolocație și în infraroșu ale apărării antiaeriene și care, consideră specialiștii militari americani, le va asigura superioritatea în domeniul sistemelor de armament.

Aceste obiective sînt invizibile, desigur, în sens figurat, deoarece pot fi totuși observate cu ajutorul radiolocatoarelor, al dispozitivelor electronooptice și al altora, dar de la distanțe mai mici.

Efectul de invizibilitate se obține printr-o sinteză complexă a unei serii de tehnologii printre care se includ o arhitectură cu forme și suprafețe rotunjite, materiale de construcție netradiționale, compozite, cu proprietăți absorbante pentru undele electromagnetice, acoperiri absorbante și vopsele speciale cu emisie redusă în spectrul undelor infraroșii. Toate acestea duc la scăderea considerabilă a suprafeței efective de reflexie a obiectivului, situație în care distanța de acțiune a mijloacelor de radiolocație ale apărării antiaeriene a adversarului poate deveni atît de mică, încît avionul va putea fi considerat de fapt „invizibil", dacă în cursul contraacțiunii apărării antiaeriene el va păstra față de stațiile de radiolocație o anumită distanță.

Că acest lucru este posibil stau mărturie unele rezultate obținute la bombardierul american B-1B, ale cărui dimensiuni (lungime, înălțime, anvergura aripii) diferă cu 10 la sută față de cele ale bombardierului B-52, iar suprafața acestuia de reflexie de aproximativ 100 ori (100 mp pentru B-52 și 1 mp pentru B-1B, în gama de unde de aproximativ 10 cm), iar în acest domeniu nu există o limită. Unii specialiști în construcția tehnicii de aviație sînt de părere că micșorarea suprafeței efective de reflexie a avioanelor poate ajunge pînă la sutimi de metru pătrat și chiar sub această limită.

În legătură cu modificarea arhitecturii avionului, pentru reducerea suprafeței efective de reflexie, se presupune micșorarea suprafețelor plane și înlocuirea lor cu unele curbe, excluderea intersectării diferitelor plane sub unghiuri în jur de 90°, relevarea și înlăturarea elementelor de rezonanță ale căror dimensiuni sînt multiplu jumătății lungimii de undă a semnalelor stațiilor de radiolocație ale apărării antiaeriene. Este extrem de greu să se obțină un compromis între forma avionului care prezintă o suprafață efectivă de reflexie minimă și cea care asigură caracteristici de zbor satisfăcătoare. Se preconizează soluționarea acestei probleme prin aplicarea pe scară largă a metodelor proiectării asistate de calculator.

Pentru reducerea suprafeței efective de reflexie prin utilizarea materialelor compozite radioabsorbante, specialiștii americani consideră că, în viitor, din aceste materiale vor fi obținute pînă la 50 la sută (greutate) din numărul elementelor,

detaliilor și dispozitivelor aparatelor de zbor. Asimilarea rapidă a acestor materiale de către industria de aviație a S.U.A. este împiedicată însă de insuficienta lor rezistență și, în unele cazuri, de costul ridicat al fabricării.

Materialele radioabsorbante moderne se deosebesc unele de altele după principiile de realizare, tipul de absorbant și materialul liant. După principiul de realizare, în mod convențional, aceste materiale se împart în patru grupe:

În prima grupă intră cele al căror strat absorbant are o structură omogenă. Absorbția energiei electromagnetice se obține atît prin alegerea corespunzătoare a permeabilității dielectrice și magnetice a materialelor, cît și a impedanței lor caracteristice, care trebuie să fie cît mai apropiate de cele ale mediului înconjurător (aer). Îndeplinirea acestor condiții necesită materiale destul de groase, ceea ce constituie principalul neajuns al acoperirilor din această grupă.

În grupa a doua de materiale, adaptarea la mediul înconjurător și proprietățile absorbante se obțin pe calea modificării continue a permeabilității magnetice și dielectrice de la valori apropiate de unu, în zona de contact cu mediul înconjurător, la valori care să asigure absorbția completă a energiei electromagnetice. În practică, modificarea continuă a parametrilor electrodinamici se obține greu. De aceea, se utilizează structuri absorbante stratificate, formate din cîteva straturi omogene, ale căror proprietăți se modifică de la strat la strat, după o lege de variație anterior determinată a coeficientului de reflexie. Varietatea materialelor acestei grupe se datorează atît structurii proprii a acestora – piramidale, conice și de altă natură, cît și componentelor – ferite, spume poliuretanice, negru de fum, fibre de cauciuc etc.

Grupa a treia o constituie absorbanții de rezonanță. Efectul de reducere a reflexiei în aceste materiale se obține prin alegerea unor astfel de materiale și grosimi efective în sfert de lungime de undă încît undele reflectate la suprafața de separație dintre mediul înconjurător și absorbant și cele reflectate la suprafața de separație dintre absorbant și obiectul acoperit să fie în antifază și să se reducă prin însumare. Utilizînd materialele multistrat rezonante, se pot realiza absorbante de bandă largă.

O variantă a avionului de vînătoare tactică realizat în tehnologia STEALTH

În grupa a patra intră acoperirile cu proprietăți de dispersie. Principiul lor de funcționare se bazează pe dispersia energiei electromagnetice în materiale sintetice neomogene. Structura internă a acestor materiale depinde de gama de frecvențe pentru care urmează a fi folosite. Materialele sintetice neomogene pot prezenta o impedanță cu componente rezistivă, capacitivă și inductivă. Grosimea efectivă a acestor acoperiri depășește de cele mai multe ori grosimea lor fizică. De aceea, în comparație cu altele, aceste materiale au masa și grosimile mai mici. Printre calitățile acoperirilor cu proprietăți de dispersie se remarcă eficacitatea lor în ceea ce privește dispersia energiei electromagnetice cu diferite unghiuri de incidență, coeficientul de reflexie al acestor acoperiri nedepinzînd de mărimea unghiului de incidență al energiei electromagnetice.

În Occident, mai multe firme se ocupă de problemele acoperirilor radioabsorbante. De exemplu, firma Plessey realizează materiale cu bandă îngustă de frecvență, pe bază de cauciucuri naturale și artificiale, apte pentru a fi întrebuințate pentru frecvențe determinate în gama 0,8–36 GHz, cu parametri electrici stabili la schimbarea polilor electrici, magnetici și a temperaturii.

Firma Emerson studiază acoperirile rezonante de bandă largă. Materialele absorbante din seria ECCOSORB SF, pe bază de siliconi, reflectă sub 1 la sută din energia undelor electromagnetice cu incidență normală în gama de unde 2–16 GHz și la temperaturi între – 54 și +163°C. Materialul SF-V, pe bază de rășini uretanice, prezintă o mare rezistență la uzură, un coeficient de absorbție ridicat, este puțin permeabil la apă, putînd sta vreme îndelungată în apa mării, la adîncimi de peste 1 000 metri.

Acoperirile cu bandă largă de frecvență sînt, în general, de tip multistrat. În compunerea lor intră materiale izolante (mase plastice, ceramică) și absorbante (grafit, oxizi și pulberi de fier, aluminiu, cupru). Materialele cu proprietăți și de absorbție și de difuzie au la bază particule de fier magnetizat cu diametre cuprinse între 0,5 și 20 microni, legate cu un liant izolant. Pentru a căpăta proprietăți de difuzie, fie că particulelor de fier magnetizat li se dă o formă sferică, fie că acestea sînt înconjurate de baloane de sticlă de dimensiuni micronice.

Micșorarea suprafeței efective de reflexie se poate obține cu mari dificultăți într-o bandă extinsă de frecvențe. De exemplu, la frecvențe apropiate de 30 MHz, la un avion cu lungimea de aproximativ 10 metri, suprafața efectivă de reflexie va crește brusc, deoarece lungimea întregului aparat corespunde cu lungimea de undă a frecvenței de 30 MHz. Pe de altă parte, la frecvențe mai mari de 10 GHz orice neregulari-

RARISSIME

■ La nunta marchizului Fulvio Cerutti cu Maria Curioni, oficiată în satul italian Omegna, din Lombardia, s-au îmbulzit și numeroși ziariști, dornici să marcheze evenimentul: mirele abia împlinise 19 ani, în timp ce mireasa trecuse de... 85. S-a menționat că tînărul marchiz ajunsese în sapă de lemn, de unde „tandrețea" lui declarată pentru marea bogătașă lombardă.

■ Un avion-cargo a fost reținut la Miami, în Florida, autoritățile vamale descoperind material militar în conteinere cu eticheta **„piese pentru tractoare"**. S-a cerut, din nou, ca traficanții cu arme să fie dați pe... brazdă.

■ Pe listele electorale din statul California au figurat trei nume celebre: Reagan, Nixon, Fonda. A fost vorba, de fapt, de trei candidate în alegerile locale: fiica președintelui SUA, nepoata fostului președinte și Jane Fonda, care s-a prezentat cu... propria ei celebritate.

tate a suprafeței joacă rol de reflector, iar înlăturarea lor devine tot mai anevoioasă.

Se consideră că tehnologia STEALTH va fi eficientă, în general, numai împotriva celor mai răspîndite stații de radiolocație terestre actuale. Însă deși stațiile de radiolocație vor rămîne ca și pînă acum principalul mijloc de observare a spațiului aerian, se va impune perfecționarea lor, în special în ceea ce privește lărgirea gamei de frecvențe, introducerea mijloacelor de automatizare și gruparea unei serii de stații de radiolocație în rețea cu organizarea concomitentă a transmisiilor de date între aceste stații.

Scăderea intensității radiației infraroșii se are în vedere în primul rînd în zona compartimentelor energetice ale mijloacelor de luptă, iar pentru avioane cu viteze de zbor hipersonice este necesar să se prevadă și răcirea bordajului lor.

Pentru motoare sînt considerate eficiente utilizarea diferitelor ecrane care să acopere părțile lor cele mai încălzite și introducerea în curentul de gaze de eșapament a unor adaosuri de diferite substanțe, care să micșoreze intensitatea radiației infraroșii sau să modifice spectrul acesteia. Totodată, se fac eforturi în scopul înlăturării, sau cel puțin al imitării efectului radiațiilor în infraroșu în gama de unde de 3–5 μm, utilizată cel mai mult de capetele de autodirijare ale rachetelor.

Sarcina ecranării radiației infraroșii se dovedește a fi extrem de complexă întrucît la elaborarea ecranelor trebuie să se țină seama de influența lor asupra caracteristicilor aerodinamice ale avionului și de posibilitatea măririi suprafeței lui efective de reflexie. Una din soluțiile acestei probleme este considerată propunerea de a se utiliza ecrane mobile la prizele de aer și la efuzoarele motorului.

Tehnologia STEALTH pătrunde și în alte domenii ale tehnicii militare. La proiectarea navelor de luptă, în special a navelor mici purtătoare de rachete, se folosesc noile forme de cocă tip „V adînc" în locul formelor clasice. Toate suprafețele corpului și suprastructurilor navei dispuse deasupra liniei de plutire sînt înclinate către orizont și rotunjite. Suprastructurile sînt realizate cu un volum și o înălțime cît mai mici.

Antenele stațiilor de radiolocație sînt închise în capsule rezistente, radiotransparente, care se ridică în poziția înaltă numai pe timpul necesar pentru cercetarea suprafeței mării și a spațiului aerian. Prin aceste măsuri se caută ca, rămînînd tot în cadrul formelor tradiționale de arhitectură, aero și hidrodinamicitate, să se obțină suprafețe efective de reflexie cît mai mici. Totodată, se are în vedere reducerea cît mai accentuată și a celorlalte cîmpuri fizice ale navelor – magnetic, acustic, termic – în așa fel încît acestea să devină obiective cît mai puțin vizibile pentru sesizoarele din aer, de pe suprafață sau din adîncul mărilor și oceanelor.

În ultimul timp, astfel de măsuri tind să se generalizeze și se au în vedere și la proiectarea autovehiculelor blindate și în general la proiectarea tehnicii de luptă a trupelor de uscat.

Evident, faptul că tehnica de luptă devine tot mai „invizibilă" pentru sesizoarele obișnuite va determina o nouă etapă în dezvoltarea mijloacelor de cercetare radioelectronice și electronooptice, creșterea complexității acestora, respectiv sporirea fondurilor financiare cheltuite pentru realizarea lor și implicit o nouă spirală a cheltuielilor militare. Din această cauză, programul STEALTH, ca de altfel toate programele de dezvoltare a mijloacelor de ducere a războiului, este privit cu dezaprobare în lumea întreagă de majoritatea covîrșitoare a omenirii, care nu mai vrea război, care dorește dezarmare și pace.

Colonel dr. ing. NECULAI FUDULU

ARMELE CU ENERGIE DIRIJATĂ

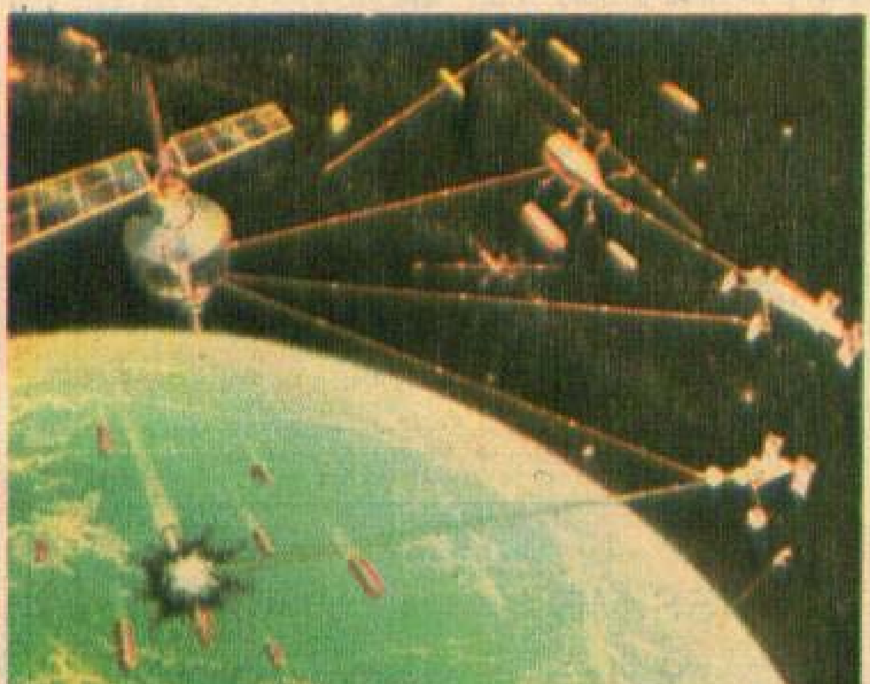

După cum ne dăm seama, asistăm, din păcate — împotriva năzuințelor marii majorități a oamenilor din întreaga lume ca pe Terra să se instaureze o pace trainică, să se renunțe la arme și război pentru rezolvarea problemelor lumii —, la o escaladare continuă a cursei înarmărilor. Un aspect al acestei escaladări îl reprezintă preocupările specialiștilor militari americani pentru realizarea armelor cu energie dirijată — cu laser și cu fascicule — care, după părerea lor, vor modifica esențial, în anii următori, mijloacele și formele luptei armate.

Armele laser se bazează pe posibilitatea laserilor de a genera fascicule foarte înguste de energie electromagnetică concentrată care se propagă, direcționat, cu viteza luminii. Efectul nimicitor constă în concentrarea instantanee a energiei pe suprafața expusă a țintei și în creșterea bruscă a temperaturii acesteia.

Marea cantitate de energie eliberată de fasciculul laser duce la aprinderea materialului țintei sau la alte distrugeri termomecanice ale acestuia. Se afirmă

că un fascicul laser cu o putere la ieșire de 15 kW, cu un diametru de 1 mm și o densitate de flux de 1,9 mW/cm² perforează plăci de aluminiu cu grosimea de pînă la 13 mm".

După părerea specialiștilor, pentru a fi eficace împotriva mijloacelor aeriene, laserul trebuie să atingă o densitate de flux de 10—60 mW/cm². Calitățile armei laser constau în atingerea și incendierea practic instantanee a țintei, care astfel nu mai are timp să execute manevre, suficiența descoperirii doar a poziției curente a țintei și neimpunerea calculelor pentru determinarea traiectului, a poziției viitoare; posibilitatea de a fi folosită împotriva țintelor care zboară la înălțimi mici și în imediata apropiere a obiectivului apărat; durata de acțiune potențial nelimitată.

Datorită acestor caracteristici, arma laser se poate utiliza cu succes în lupta împotriva țintelor aeriene manevriere, cu zbor la joasă înălțime, și în primul rînd împotriva rachetelor antinavă.

La sfîrșitul anului 1983, marina militară americană a efectuat o serie de experiențe privind interceptarea țintelor aeriene cu viteză subsonică cu ajutorul laserului de înaltă energie (cu bioxid de carbon). Laserul a fost instalat pe un avion-laborator KC-135.

Țintele aeriene au fost lansate de la Centrul de încercări rachete al marinei militare americane de la Point-Mugu, California, și au pătruns în raionul de dispunere a navelor țintă, zburînd la joasă înălțime, imitînd zborul rachetelor antinavă. Utilizînd laserul, o țintă aeriană a fost distrusă, iar celelalte au fost avariate. S-au demonstrat astfel posibilitățile dirijării precise a fasciculului laser spre țintă și, de asemenea, s-au obținut date privind durata menținerii fasciculului pe diferite părți ale țintei.

Arma laser are și neajunsuri. Cel mai important neajuns este acela al dependenței propagării efective a fasciculului laser prin atmosferă de condițiile meteo. Împrăștierea fasciculului laser crește cu distanța de acțiune și duce la scăderea intensității fluxului pe unitatea de suprafață. În timpul încercărilor cu unii laseri de putere instalați la sol s-a determinat că, chiar în condiții meteo bune, bătaia eficace a unui astfel de laser în atmosferă nu depășește 10 km.

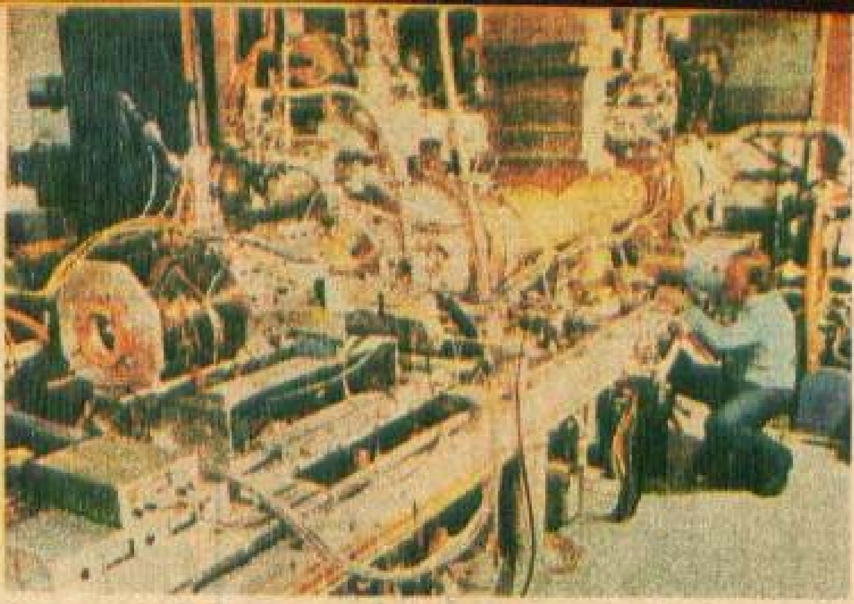

Experimentări de laborator cu un laser de înaltă energie

Experiențele au arătat că fasciculul laser de înaltă energie este capabil să distrugă părți importante din corpul aparatelor de zbor fără a fi necesară o concentrare de prea mare durată a fasciculului pe aceste părți. Chiar fără să perforeze materialul, în funcție de construcția acestor aparate, fasciculul laser provoacă fisuri interne care slăbesc rezistența metalelor.

În același timp se afirmă că mijloacele aeriene pot fi apărate de efectul distructiv al fasciculului laser. Se fac, deja, cercetări cu scheme constructive și materiale care să asigure reducerea efectului distructiv al fasciculului laser. Un mijloc de apărare se bazează pe proprietatea suprafeței de aluminiu bine lustruite de a reflecta aproximativ 97 la sută din energia incidentă. Se cercetează, de asemenea, mijloace de apărare împotriva radiației laser de înaltă energie a aparaturii optice și a emițătoarelor cu ajutorul materialelor care își modifică la iradiere proprietățile de transparență și reflexie.

Defocalizarea fasciculului laser datorită supraîncălzirii și ionizării aerului pe traseul de propagare determină necesitatea creșterii puterii la emisie, a duratei și frecvenței impulsurilor laser. Cu toate acestea se apreciază că, în perspectivă, arma cu laser va putea asigura apărarea apropiată împotriva rachetelor care zboară la mică înălțime mai ales a unităților navale.

Laserul mai poate fi folosit ca armă împotriva rachetelor balistice intercontinentale și a sateliților. Evident că în acest caz este vorba de un laser de înaltă energie, de exemplu, un laser chimic, în cazul căruia energia eliberată de o reacție chimică se transformă în radiație laser. Dacă reacția chimică capătă o desfășurare intensivă, de genul unei reacții explozive, apar, implicit, impulsuri energetice foarte puternice.

Se poate imagina că în locul unor reacții explozive chimice s-ar putea apela la unele de natură nucleară. Pe această idee se bazează conceptul unui satelit cu laser roentgen. Satelitul are o formă sferică și un număr mare de emițătoare laser dispuse radial. În centrul satelitului se află o încărcătură nucleară care trebuie să servească drept sursă de energie pentru emițătoarele laser. Este dotat cu un sistem de detectare în infraroșu care poate descoperi și urmări diferite obiective cosmice. Emițătoarele laser sînt îndreptate către aceste obiective cu ajutorul sistemului de ochire. La momentul potrivit are loc detonarea încărcăturii nucleare. Ca urmare, se eliberează impulsuri laser de mare energie care provoacă distrugerea obiectivelor zburătoare. Evident că, după detonarea încărcăturii nucleare, satelitul se distruge, dar impulsurile laser eliberate asigură neutralizarea simultană a unui mare număr de obiective. În prezent, conceptul de sateliți cu laser roentgen face obiectul unor cercetări asidue în S.U.A.

Armele cu fascicule se bazează pe posibilitatea potențială de a distruge diferite obiecte cu ajutorul unor fascicule de înaltă energie. Purtătorii de energie sînt particule elementare: electroni, protoni sau neutroni. La întîlnirea cu ținta, particulele fasciculului pătrund în interiorul diferitelor materiale, le pot străbate sau

RARISSIME

■ ***Poliția din orașul vest-german Celle intervenise cu brutalitate împotriva unor tineri demonstranți pentru pace, după care s-a adresat tribunalului local, cerînd... despăgubiri pentru „daunele suferite": 18 măciuci a 32 mărci și 75 pfenigi/bucata, 4 cătușe a 4,75 mărci perechea și o „parabărbie" a 20,75 de mărci. Exact atunci un purtător de cuvînt militar anunța la Bonn pierderile provocate de manevrele NATO*** „Carabine Fortress" ***pe teritoriul RFG: 500 accidente grave, pagube de 13,5 milioane mărci, 11 morți, 100 de răniți. Nu a fost sesizat nici un tribunal vest-german pentru despăgubiri. Altfel s-ar fi petrecut lucrurile dacă blindatele ar fi călcat, să zicem, o... măciucă polițienească a 12 mărci și 75 de pfenigi/bucata!***

RARISSIME

■ *La o întrunire cu un grup de oameni de afaceri, fostul ministru britanic al muncii a povestit că i-au trebuit trei luni pentru a găsi un lucrător care să-i repare gardul, de unde concluzia sa că în Marea Britanie nu s-ar pune „problema creării de slujbe". Sindicatele nu au gustat anecdota, liderul muncitorilor din ramura mecanică, Terry Duffi, declarînd:* „Șomerii nu caută o slujbă de cinci minute spre a repara un gard. Ei vor un loc de muncă adevărat. De altfel, alții își repară singuri gardurile." *Cum s-ar spune, autorul anecdotei a nimerit cu... oiștea-n gard!*

■ *Trei sute de bărbați s-au prezentat la procesul intentat unei clinici din Pittsburg, statul american Pennsylvania, care-i tratase de... chelie. Fiecare suportase, contra sumei de 3 000 de dolari, metoda zisă de „insarție dermică" și care consta în implantarea pe aria pleșuvă a unor fire de nailon vopsite în culoarea aleasă de client. Numai că părul sintetic dispărea imediat, spre deosebire de cumplitele dureri de cap ale pacienților. Conducătorii clinicii, amendați cu un milion de dolari, au recunoscut că metoda era com... trasă de păr.*

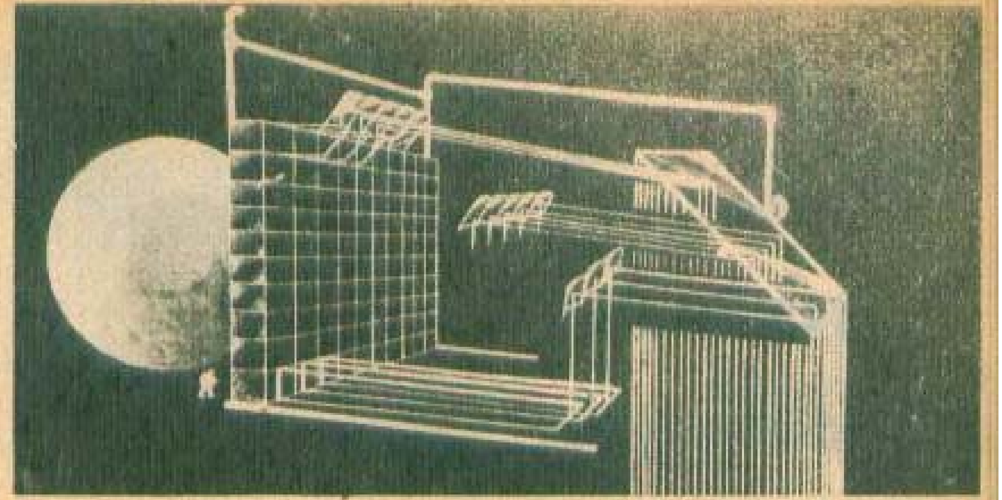

Ecrane spațiale din laseri chimici.

Laseri amplasați la sol și oglinzi reflectoare orientabile; ele reflectă fasciculele laser spre un amplasament de rachete balistice intercontinentale

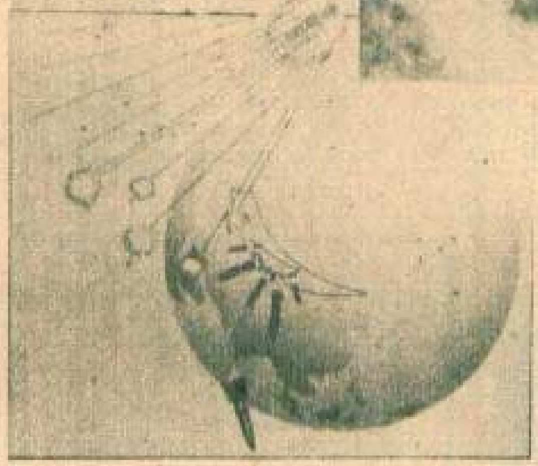

Laserul roentgen — o altă posibilă armă pentru distrugerea acestora în spațiu

sînt absorbite de acestea. Fiecare particulă elementară își pierde energia, cedînd-o particulelor elementare ale materialului țintei. Această energie se transformă în căldură. La locul impactului fasciculului cu ținta, temperatura crește brusc și materialul se distruge.

Distanța de acțiune a armelor cu fascicule, cînd se folosește un singur impuls, este de cîteva sute de metri; prin utilizarea pachetelor de impulsuri cu o mare frecvență de repetiție, această distanță crește la 4—5 km, iar în regim de funcționare neîntreruptă la 10 km.

În legătură cu multele întrebări privind dispersia în atmosferă a particulelor fasciculelor, răspunsurile vor apărea numai în urma unor experimentări mai îndelungate. Energia pierdută de particule încălzește aerul din imediata apropiere a fasciculului și, în același timp, datorită ionizării, apare un număr mare de atomi cu sarcini electrice pozitive și electroni liberi. Sarcinile electrice pozitive create astfel reduc cîmpul electric al particulelor din fascicul. În același timp, cîmpul magnetic de autoinducție al fasciculului de electroni învinge forțele de respingere dintre particule. Acest efect trebuie să asigure conservarea fasciculului de electroni în cadrul unui canal stabil. Totuși experimentele au arătat că fasciculele lungi, datorită influențelor arătate, se curbează și uneori chiar se dispersează în totalitate.

Acest efect negativ se înlătură prin realizarea în atmosferă a canalelor cu aer rarefiat. Un impuls de fascicul de electroni cu o durată de 0,1 microsecunde poate, în principiu, să creeze un canal cu aer rarefiat prin care următoarele impulsuri ale fasciculului se pot propaga cu o împrăștiere redusă a particulelor și cu pierderi de energie mici. Pentru realizarea acestor canale se pot utiliza și laseri de înaltă energie.

Se consideră că împotriva sistemelor de apărare care utilizează arme cu fascicule se poate acționa relativ eficace cu ajutorul unor rachete speciale care realizează „perdele" de fum și ținte false. Pentru întreruperea canalului de aer rarefiat se folosesc mici rachete fugase a căror explozie determină dispersia totală a fasciculului.

Experiențele cu aceste tipuri de arme din viitorul imediat, care urmăresc să furnizeze noi date privind modul lor de utilizare, precum și posibilitățile de a le contracara, adaugă noi piese nedorite la dosarul și așa supraîncărcat al cursei aberante a înarmărilor.

Colonel ing. F. NICOLAE

Concurenţi pentru HERMES

Încă nu s-a uscat bine cerneala de pe teleimprimatoarele ce anunţau hotărîrea Agenţiei Spaţiale Europene de a realiza pînă la sfîrşitul secolului proiectul unei navete spaţiale proprii, denumite HERMES, cînd alte două proiecte, propuse şi ele agenţiei, au fost date publicităţii şi comentate favorabil. Este vorba de proiectul britanic HOTOL şi de cel vest-german SANGER.

Inginerii britanici de la British Aerospace consideră că este posibilă realizarea, pînă în 1996, a unei navete de un concept complet diferit de naveta americană şi de HERMES. Astfel, aceasta, avînd la decolare circa 200 de tone, cu o lungime de 63 metri şi o anvergură de 20 metri, rulează ca un avion şi decolează cu ajutorul unui motor fuzee cu o împingere de 120 tone forţă ce utilizează oxigen şi hidrogen lichid. Pînă la altitudinea de 25 km, aerul captat este separat în azot şi oxigen prin metode criogenice, acesta din urmă fiind refolosit la ardere în motor. De aici rezultă o mare economie de masă la decolare, de ordinul a peste 30 la sută. Vehiculul este nepilotat, servind la plasarea unor sarcini utile pe orbită, el fiind calculat pentru circa 200 de reutilizări. HOTOL decolează cu o viteză de 540 km/h, atinge Mach 5 la 26 km altitudine, după 9 minute, şi o viteză orbitală de 28 000 km/h la circa 90 km altitudine. În acest moment sînt decuplate motoarele, altitudinea maximă ce poate fi atinsă fiind de 300 km.

Conform calculelor optimiste, în cazul utilizării unui astfel de sistem pentru transportul de călători pe distanţa Paris-Sydney (50 de pasageri, plus bagajele aferente), la 65 de minute de zbor efectiv, preţul unui bilet de călătorie ar fi de 8 000 dolari SUA, modest pentru un cosmonaut actual, dar imens pentru majoritatea zdrobitoare a călătorilor!

HOTOL

Guvernul vest-german a propus şi el Agenţiei Spaţiale Europene o alternativă: sistemul SANGER. Acesta ar putea intra în stadiul de proiectare imediat, ar putea fi experimentat începînd din 1995 şi deveni operaţional din 2004. Deşi dezvoltarea sistemului HOTOL necesită cu mult mai puţin decît cele 6—8 miliarde de dolari SUA necesare dezvoltării sistemului SANGER.

Bazat pe o idee de acum o jumătate de secol a inginerului Eugen Sanger, proiectul a fost iniţial studiat de către firma germană MBB în anii '60. Sistemul combină o navetă spaţială cu un purtător recuperabil. Naveta are o lungime de 24 metri, cu o anvergură de 12 metri. Purtătorul are 52x25 metri. După o decolare de pe o pistă obişnuită, purtătorul se desparte de navetă la o altitudine de circa 32 km, la o viteză de Mach 6. Purtătorul merge la aterizare, în timp ce naveta transportă 2 pasageri şi 4 tone sarcină utilă sau 10 pasageri şi 2 tone. Estimările actuale prevăd 100 de reutilizări pentru transportor şi navetă, motoarele urmînd a fi înlocuite după aproximativ 50 de lansări. Timpul de reutilizare pentru SANGER va fi de ordinul zilelor, în locul săptămînilor prevăzute pentru HERMES. Zgomotul la decolare este echivalent cu cel emis de avionul Concorde, iar pista de decolare va trebui să aibă minimum 2,5 km.

SANGER

HERMES revizuit

Accidentul navetei spaţiale americane a dus la recalcularea şi corectarea proiectului navetei Agenţiei Spaţiale Europene (ESA). Aprobat şi în curs de derulare, programul navetei spaţiale HERMES prevede primele zboruri operaţionale în ultimii ani ai deceniului '90. Pentru creşterea siguranţei în faza de decolare au fost adăugate variantei iniţiale patru motoare reactive cu combustibil solid între navetă şi sistemul purtător, Ariane 5, ce pot fi acţionate în caz de pericol. Ele pot accelera naveta cu maximum 8 g, îndepărtînd-o de lansator. Să sperăm că nu va fi cazul să fie utilizate niciodată.

C. BERCEANU

Noua navetă spațială americană va zbura abia în 1991

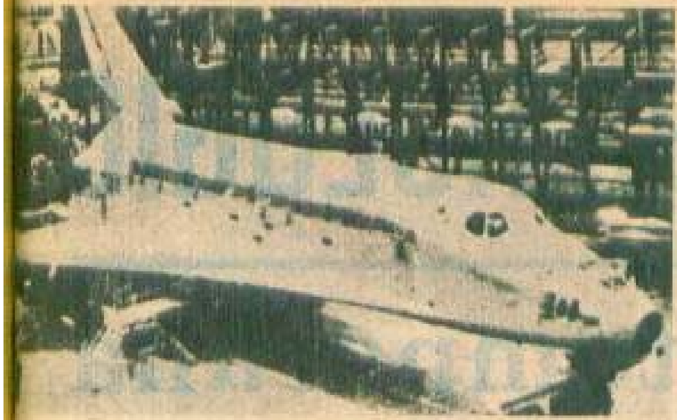

Naveta spațială americană OV-105, aflată în construcție în halele firmei Rockwell

Naveta spațială destinată să înlocuiască naveta „Challenger" distrusă în catastrofa din luna ianuarie 1986 va efectua primul ei zbor la 1 martie 1991.

Pentru realizarea acestui program din calendarul destul de încărcat al NASA se vor cheltui nu mai puțin de 2 300 milioane dolari, sumă în care nu intră costul motoarelor de start cu combustibil solid și nici imensul rezervor criogenic exterior. Uriașa sumă a fost eșalonată pe perioada 1987—1991, urmînd ca în cei cinci ani ai programului de construcție investițiile să fie succesiv de 272, 665, 715, 515 și 180 milioane dolari.

Naveta, denumită provizoriu *Orbiter Vehicle OV-105* (vehicul orbital nr. 5), va fi construită tot de firma Rockwell, la a cincea realizare de acest gen, și va fi echipată cu noile motoare *SSME* produse de firma Rocketdyne. Cele patru motoare (50 milioane dolari fiecare) vor fi livrate în 1990 și vor avea caracteristici superioare celor 28 motoare, pentru propulsia efectivă și încercări, produse pentru NASA în anii precedenți. Garantate pentru 55 de zboruri, motoarele necesită totuși o revizie după 3—5 utilizări și cum operațiile necesare costă de fiecare dată aproximativ 1 milion de dolari... NASA intenționează să înlocuiască grupul turbopompelor motoarelor *SSME*, elementul cel mai puțin fiabil al acestora, cu un grup perfecționat ce va fi produs de firma Pratt and Whitney în cadrul unui contract de 182 milioane dolari și să elimine cheltuielile exorbitante și timpii morți ale prea frecventelor verificări.

În paralel cu lucrările de construcție ale navetei *OV-105* continuă și pregătirea celorlalte trei navete: *Columbia (OV-102)*, *Discovery (OV-103)*, și *Atlantis (OV-104)*, încît în perioada februarie 1988-aprilie 1991 sînt prevăzute nu mai puțin de 30 de zboruri ale acestora.

Primul zbor după îndelungata perioadă de interdicție îl va efectua naveta *Discovery* în februarie 1988. NASA va trebui să contabilizeze un succes, indiferent care ar fi acesta. Ca atare, alături de imensele eforturi ce se depun pentru eliminarea tuturor factorilor de risc, s-a apreciat că reluarea zborurilor va trebui să urmeze calea cea mai bătătorită. Lansare la Cape Canaveral în condiții meteo normale, un zbor de mică durată (patru zile), o încărcătură utilă unică *(TDRSS-C)* de plasat pe orbită și aterizare (neapărat reușită) la baza aeriană Edwards.

Cît de multe depind de acest... „come back" cosmic! Alte 6 zboruri în 1988, 10 în 1989, 11 în 1990 (cîte 10 cu navetele *Atlantis* și *Discovery*, cîte 8 cu naveta *Columbia)* și unul cu noua navetă *OV-105* în 1991, pînă la atingerea unei „cadențe nominale" de 16—20 lansări pe an.

PROPFAN-ul în stadiu de probe

Proiectul noilor tipuri de propulsoare pentru actualele avioane subsonice în condiții de economie substanțială de combustibil (pînă la 38 la sută) a ajuns în stadiul de încercări pe banc. Urmează a se executa și primele zboruri de încercare la bordul unui avion B 727. Conform proiectantului, pînă în prezent motorul a satisfăcut toate estimările inițiale în ceea ce privește puterea, consumul, nivelul de zgomot și vibrații.

Un incident neprevăzut a confirmat robustețea sistemului. Din motive încă neelucidate, una dintre palele celor două suflante s-a dezintegrat parțial, elementele compozite fiind puternic centrifugate, în timp ce lonjeronul central din titan a rămas întreg. Nu s-au produs alte stricăciuni.

RĂZBOIUL PSIHOLOGIC în epoca contemporană

Accentuarea caracterului ideologic al conflictelor din secolul nostru, individualizarea componentei psihologice a războiului, în asociaţie cu impetuoasa dezvoltare a mijloacelor de comunicare în masă — a căror capacitate de a influenţa sentimentele şi comportamentul uman a sporit nebănuit — şi cu avîntul ştiinţelor sociale (în principal al psihologiei, sociologiei, pedagogiei şi disciplinelor derivate din ele, ce au creat posibilitatea imaginării şi folosirii a noi metode de înrîurire a conştiinţelor), au contribuit la constituirea unui domeniu aparte de ducere a luptei* — *războiul psihologic*. Însă premisele de bază, adevăratele cauze ce au dus la configurarea şi afirmarea acestui tip de confruntare rezidă, în primul rînd, în politica expansionistă dusă de pe poziţii de forţă de către cercurile imperialiste, în refuzul şi incapacitatea lor funciară de a înţelege şi accepta implacabilul curs spre progres al istoriei.

Se cunoştea şi, cu mult înainte încă, se lua în considerare faptul că, deşi pericolele specifice timpului de luptă — resimţite nemijlocit ca realitate obiectivă sau imaginate hiperbolizat — reprezintă principalii factori dizolvanţi ai moralului luptătorilor, totuşi, nu pot fi neglijate efectele ce le au asupra capacităţii combative acţiunile întreprinse pe plan psihologic. Dar abia în pregătirea şi ducerea celor două războaie mondiale, în contextul mai sus menţionat, s-au conturat — sub aspect conceptual şi organizatoric — strategia, tactica şi structurile de desfăşurare a războiului psihologic. În timpul celui de-al doilea război mondial, spre exemplu, trupele de propagandă ale Wehrmacht-ului nazist s-au dezvoltat în aşa măsură încît au ajuns să constituie o veritabilă armă ale cărei efective (purtind uniforme caracteristice, de culoare gri deschis) se ridicau, la un moment dat, la 15 000 de oameni.

Perioada postbelică, departe de a aduce o diminuare a preocupărilor de acest gen, a reprezentat, dimpotrivă, o accentuare a lor datorită exacerbării anticomunismului şi mutării ofensivei împotriva ţărilor socialiste, îndeosebi pe noul teren de confruntare. Abia după Conferinţa pentru securitate şi cooperare în Europa, de la Helsinki, din 1975, războiul psihologic a intrat în sfera mijloacelor ilicite de promovare a intereselor, subliniindu-se gradul deosebit de periculozitate ce îl reprezintă pentru calitatea relaţiilor internaţionale. Dar, ca în atîtea alte cazuri, şi de această dată forma a fost sacrificată de dragul fondului, astfel că, deşi în esenţă atitudinea — şi nu numai ea — faţă de războiul psihologic a rămas aceeaşi, s-a renunţat doar la o terminologie ce devenise un impediment în realizarea scopurilor urmărite. Înlocuirea compromisei noţiuni de *„război psihologic"* cu cea de *„acţiuni psihologice"* nu a însemnat însă renunţarea la ceea ce esenţial — la lupta acerbă dusă pentru cucerirea sufletului omenesc, la acel *„război asupra minţii"*, care a fost şi rămîne, din nefericire, precursorul, însoţitorul şi succesorul confruntării militare propriu-zise. Astfel, văzută din perspectiva „preoţilor" contemporani ai zeului Marte, întreaga existenţă nu scapă nici o secundă de sub incidenţa războiului, devenit, în concepţia lor, omniprezent şi omnipotent.

Aşa cum rezultă din documente oficiale — regulamente, instrucţiuni — ale armatelor occidentale, scopul general al acţiunilor psihologice constă în obţinerea victoriei împotriva ţărilor socialiste în timp scurt şi cu pierderi minime prin subminarea capacităţii lor de luptă obţinută pe calea înfrîngerii morale. În consecinţă, se vizează manevrarea de aşa manieră a conştiinţelor — ca urmare a unor acţiuni concertate duse pe diverse planuri, concomitent şi succesiv — încît atitudinile şi comportamentul individual şi colectiv din zonele (populaţiile) ţintă să concorde cu interesele curente şi de perspectivă ale agresorului. Deoarece acest gen de acţiuni sînt conceptual implicite tuturor modalităţilor prin care războiul de agresiune devine realitate, eficienţa lor se apreciază că este dată de efectele cumulate produse asupra capacităţii de luptă (rezistenţă) a unei armate sau naţiuni, evaluate prin prisma aportului la atingerea scopurilor şi obiectivelor strategice sau (şi) tactice urmărite în ansamblu. Deci în raport cu respectivele scopuri şi obiective se stabilesc — în mod diferenţiat, în funcţie de momentul declanşării şi subiecţii supuşi influenţării — şi cele urmărite a se realiza prin intermediul acţiunilor psihologice.

Astfel, în ce priveşte forţele luptătoare adverse, se vizează producerea unor asemenea modificări de conduită care să ducă la diminuarea voinţei de a lupta, la pasivitate, dezangajare şi dezinteres faţă de îndatoriri. Se consideră că acest lucru se poate realiza, în principal, prin schimbarea convingerilor filosofice, diminuarea motivaţiei pentru luptă, inducerea neîncrederii în victorie. Obiectivele şi temele de bază dezvoltate prin acţiunile psihologice îndreptate împotriva forţelor armate opuse sînt — conform teoriei şi practicii războiului psihologic — foarte diverse: discreditarea sistemului social-politic şi valorico-normativ al victimei agresiunii, a capacităţii şi integrităţii conducerii ei politico-militare; prezentarea distorsionată a cauzelor şi modului de desfăşurare a războiului; crearea unei imagini favorabile asupra scopului urmărit de agresor, a capacităţii sale militare; exagerarea greutăţilor războiului şi a privaţiunilor la care sînt supuse efectivele adverse, familiile luptătorilor; oferirea, în culori trandafirii, a alternativei cooperării cu agresorul, instigarea la insubordonare, dezertare sau capitulare ş.a.

Populaţia statului atacat constituie, de asemenea, o ţintă majoră a acţiunilor psihologice, ale căror obiective şi teme variază în funcţie de scopul propus şi de evoluţia acţiunilor militare. În primul rînd se urmăreşte îndepărtarea maselor de conducerea statală prin incitarea la nesupunere şi neîndeplinirea obligaţiilor, prin încercarea de disociere faţă de acţiunile de politică internă şi externă oficiale, inclusiv în ce priveşte atitudinea faţă de război. Concomitent se are în vedere diminuarea atitudinii combative a populaţiei, atît prin prezentarea în culori atrăgătoare a „noii ordini" propuse de agresor, cît şi prin acţiuni de intimidare de natură propagandistică (ultimatumuri, ameninţări, demonstraţii de forţă) sau teroristă (schingiuiri, asasinate ş.a.).

În scopul proiectării unei imagini favorabile în ochii opiniei publice internaţionale şi a izolării victimei agresiunii, acţiunile psihologice desfăşurate de agresor vizează şi influenţarea atitudinii statelor neimplicate în conflict. Uzînd cu preponderenţă de latura afectivă a mesajului propagandistic se încearcă demonstrarea „legitimităţii" intervenţiei armate pentru a masca obiectivele şi conţinutul real al războiului.

Mijloacele prin care se realizează obiectivele acţiunilor psihologice sînt, în primul rînd, cele utilizate în mod obişnuit în comunicarea de masă. În cele ce urmează prezentăm succint atît concepţia folosirii lor în scopuri agresive, cît şi principa-

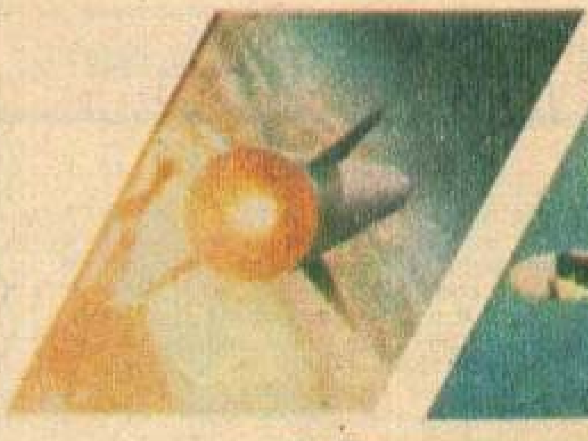
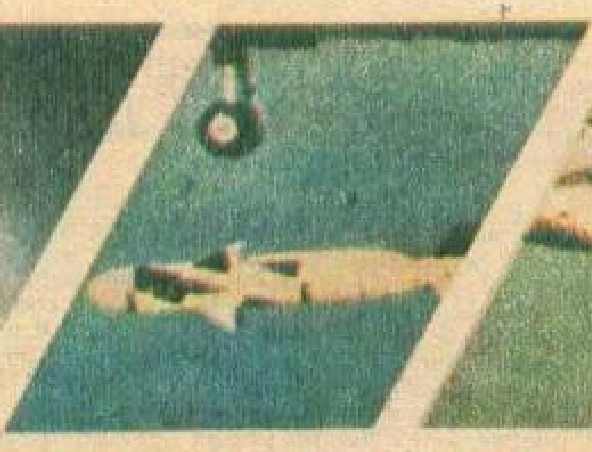

Prea fragil psihicul omenesc pentru atîtea arme.

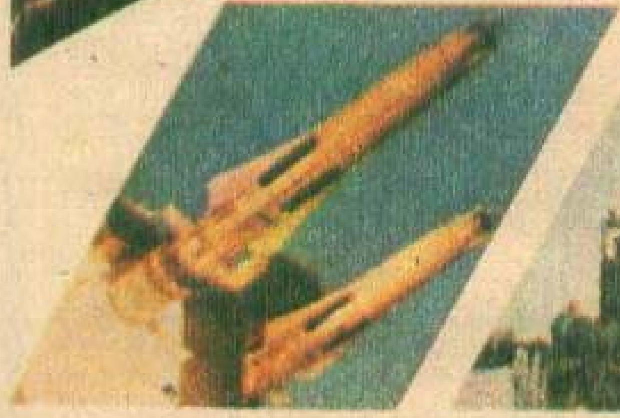

lele caracteristici pe baza cărora li se creează statutul (inclusiv) de instrument al războiului psihologic.

Radioul reprezintă mijlocul cel mai uzitat de obținere a informațiilor în societățile moderne. Grație dezvoltării tehnicii imprimării și realizării unor posturi de emisie cu o mare putere și rază de acțiune — cumulate cu existența unui număr relativ însemnat de aparate de recepție — s-au întrunit condițiile necesare „ca radioul să devină o adevărată armă de luptă", al doilea război mondial reprezentînd primul conflict în care radioul a jucat un rol major, servind necesităților politico-strategice ale guvernelor și marilor comandamente militare. Perioada postbelică, cu toate că a adus perfecționări importante celorlalte mijloace și chiar a impus altele noi, nu a slăbit pozițiile radioului, el fiind considerat ca principalul instrument al acțiunilor psihologice. Astfel, în timpul războiului din Vietnam și al acțiunii din Grenada, propaganda prin radio a ocupat locul principal în cadrul agresiunii psihologice a S.U.A., iar subvențiile acordate principalelor două posturi de radio din Vest pentru care războiul psihologic reprezintă însăși rațiunea lor de existență — „Vocea Americii" și „Europa liberă" — se ridică la 107 milioane dolari (1982) și, respectiv, la 80 milioane dolari (1980). În afara lor însă, în principalele țări capitaliste funcționau în prima jumătate a anilor '80 peste 60 de posturi de radio importante, cu 450 ore emisie/zi destinate țărilor socialiste.

În utilizarea radioului ca mijloc al influențării psihologice a publicului vizat se mizează pe principalele caracteristici ale mesajelor transmise pe această cale: atotcuprinderea spațială, viteza mare de difuzare și percepția simplă; posibilitatea tratării diversificate și combinate a tematicii; adaptarea unor

tună la condițiile impuse de dinamica războiului ș.a. Principalele impedimente sînt apreciate a fi bruiajul și dificultățile întîmpinate în obținerea materialului informativ. În genere se estimează că este eficient ca propaganda prin radio să fie corelată cu acțiunea altor mijloace — de exemplu, cu cele tipărite (pe plan strategic) și cu stațiile de amplificare (în cadrul tactic).

Instalațiile de amplificare a sunetului, datorită avantajelor pe care le au — mobilitate ridicată, mare capacitate de adaptare la situația concretă, puternicul caracter emoțional al mesajului — sînt, de asemenea, luate în calcul ca unele dintre cele mai importante mijloace de subminare a moralului trupelor și populației victime a agresiunii. De la simpla „portavoce" la puternicele aparate ce pot fi auzite la distanțe de kilometri (montate fiind pe avioane, elicoptere, tancuri, autospeciale sau nave), ele au fost întrebuințate în timpul și după al doilea război mondial în Europa, Sahara, Malayezia și Vietnam, iar mai de curînd în Malvine (Falkland) și în Grenada, mai ales în timpul debarcării pe litoral și în zonele populate. Dificultățile pe care terenul frămîntat, condițiile meteo nefavorabile și fondul sonor ridicat de pe cîmpul de luptă le pot crea pentru receptarea mesajului, precum și vulnerabilitatea ridicată constituie factori ce au condus la aprecierea că aceste mijloace destinate acțiunii pe plan tactic pot fi întrebuințate cu mai mare succes după ce, în prealabil, asupra celor vizați au fost exercitate influențe și pe alte căi.

Cartea de mare tiraj, broșura, presa, manifestul, afișul, foaia volantă, biletul de liberă trecere, fotografia, desenul, caricatura — reunite sub denumirea de *mijloace vizuale* — au fost intens utilizate ca instrumente de propagandă, mai ales în timpul celui de-al doilea război mondial — cînd și-au dat

DE LA CASCA DE PROTECȚIE LA PROIECTOR HOLOGRAFIC

Dezvoltate inițial pentru protecția capului piloților încă din copilăria aviației, căștile clasice sînt pe cale de a fi revoluționate și o dată cu ele și aparatele de zburat pilotate. Creșterea complexității noilor aparate, a multitudinii misiunilor și dezvoltarea electronicii militare au influențat continuu și această piesă de echipament. Inițial s-au introdus în casca „integrată" echipamentele de comunicație audio, apoi pentru piloții de elicoptere au fost montate pe cască aparatele de vedere pe timp de noapte (vezi figura). Iată că o idee nouă cîștigă teren: ce ar fi dacă pe vizorul căștii ar fi proiectate holografic imaginile realizate de calculatorul de bord ale principalelor aparate de control? Bordul s-ar simplifica imens, timpul de reacție între perceperea imaginii și reacția optimă s-ar reduce, ar scădea consumul de energie electrică, s-ar economisi masă pentru creșterea sarcinii utile. Vom trece oare de la actualele borduri complexe la o „simplă" cască? Probabil că da!

DE PRIN ARMII ADUNATE...

Marinari intrați la... apă

Două nave militare americane — portavionul „*Nimitz*" și crucișătorul „*California*" — se aflau la Rio de Janeiro pentru manevre comune cu marina braziliană.

Potrivit poliției locale, marinarii de pe „*Nimitz*" au luat cu asalt barurile și restaurantele, provocînd certuri și scandaluri. Poliția militară braziliană a fost nevoită să-și întărească efectivele pe celebra plajă Copacabana, supusă de către petrecăreți unor raiduri succesive și violente. Marinarii Timothy Danod și Garry Farmer de pe „*Nimitz*" au și rănit un polițist militar brazilian, încercînd să-l dezarmeze. Au fost operate numeroase arestări, dar, la intervenția Consulatului S.U.A. din Rio de Janeiro, vinovații au revenit pe navă.

S-a dovedit încă o dată că militarii americani, mai ales în misiuni peste hotare, cam suferă de rău de... bar!

Cînd dorm bobocii...

Forțele americane din R.F.G. au fost dotate cu 900 de gîște pentru a întări paza la bazele aeriene, încercînd probabil să readucă în modă vocația manifestată încă în antichitate a acestora. Anunțînd știrea, ziarul trupelor S.U.A. din Europa occidentală „*The Stars and Stripes*" menționează că măsura a fost luată după „*o experiență care a confirmat așteptările*". Cele 900 de gardiene în fulgi și oase au fost repartizate la 30 de unități aeriene, iar Comandamentul american s-a declarat satisfăcut de avantajele lor: gîștele costă mai puțin, dar trăiesc mai mult decît cîinii.

Adevăratul „avantaj" pare să fie altul: gîștele s-au dovedit mai bine pregătite decît bobocii americani din serviciile de pază. Săptămînalul „*Stern*" a dezvăluit astfel că militarii de gardă de la bazele americane au fost surprinși, deseori, fie în stare de ebrietate, fie dărîmați de oboseală. Spre a nu li se tulbura somnul, unii scoteau din priză mecanismele de alarmă!

Așa încît, în mod normal, dacă se încorporează gîște, ar trebui reduși... bobocii.

Unde calci și unde crapă...

Plimbîndu-se pe un drum de țară, o pereche britanică a călcat, din nebăgare de seamă, pe un dosar de 60 de pagini pe a cărui copertă sta scris „*Strict secret*".

Cuplul a transmis documentul săptămînalului „*The Mail on Sunday*", care l-a restituit Ministerului Apărării al Marii Britanii. A fost ordonată o anchetă în legătură cu „*împrejurările în care a fost rătăcit dosarul*". Acesta din urmă era destinat unei reuniuni a ofițerilor superiori din marina militară și conținea modificările propuse după intrarea în serviciu a noilor submarine nucleare „*Trident*". Planul acoperea perioada 1987—1996.

Pînă una-alta, proiectele marinei insulare au rămas la... pămînt!

ION JERCAN

DE PRIN ARMII ADUNATE...

proba de foc — și în conflictele postbelice. Dată fiind experiența acumulată, aceste mijloace sînt considerate a fi instrumente deja tradiționale ale războiului psihologic și tratate ca atare. În perioada războiului din Vietnam, spre exemplu, deasupra teritoriului respectivei țări au fost lansate circa 60 milioane foi volante cu caracter de amenințare, informare, mobilizare etc., în funcție de destinație și de obiectivul imediat urmărit. În scopul sporirii eficienței influențării psihologice întreprinse pe această cale, în armatele statelor imperialiste se manifestă preocupări susținute în direcția măririi capacității și perfecționării instalațiilor de tipărire (multiplicare) și de răspîndire a materialelor cu avioane, elicoptere, artilerie, rachete. Iar cu prilejul aplicațiilor se testează atît capacitatea personalului specializat în redactarea conținutului tipăriturilor, cît și posibilitățile tehnice de realizare și difuzare a lor deasupra obiectivelor.

Mijloacele audio-vizuale (televiziunea, cinematograful, tehnica video) au intrat mai de curînd în arsenalul războiului psihologic și, cu excepția cinematografului, nu au fost încă utilizate într-un conflict militar de mare amploare. Incomparabila lor capacitate de sugestie le face însă foarte tentante pentru organizatorii acțiunilor psihologice, deși reținerile în ce privește posibilitatea de a fi manipulate, cel puțin în cazul televiziunii, au fost confirmate de experiența conflictului din Vietnam, cînd efectul asupra telespectatorului american nu a fost nici pe departe cel scontat. Totuși, în concepția specialiștilor occidentali, televiziunea, împreună cu radioul sînt considerate principalele mijloace de realizare a influențării psihologice pe plan strategic. În acest sens, încă din 1983, în S.U.A. a început să funcționeze Serviciul de propagandă pentru străinătate prin televiziune, folosindu-se sateliți artificiali pentru a elimina una din principalele limite ale utilizării acestui mijloc în timp de pace — aria mică de acoperire cu emisiuni propagate de la sol. Capacitatea deosebită de a produce mutații în conștiința și comportamentul oamenilor — datorită accesibilității, penetrabilității și adaptabilității ridicate a mesajului — au determinat căutarea de noi soluții, care să-i facă posibilă întrebuințarea inclusiv pe cîmpul de luptă prin reducerea vulnerabilității și a costului, prin mărirea manevrabilității și a fiabilității aparaturii. În ce privește filmul de cinematograf se apreciază că acesta se dovedește foarte eficient în propaganda de stabilizare, cînd este utilizat împreună cu alte mijloace de influențare.

Aria instrumentelor folosite în acțiunile psihologice nu se reduce însă la mass-media. În rîndul lor intră și mijloacele financiare, care, pe lîngă faptul că reprezintă o condiție primă a creării și funcționării întregului eșafodaj al războiului psihologic, constituie și pîrghii ce facilitează — prin modalități foarte diverse, plecînd de la aparent nevinovata contaresare și pînă la corupția și șantajarea unor indivizi sau grupuri din cadrul populațiilor vizate — atingerea obiectivelor agresiunii psihologice. Sînt implicate, de asemenea, cvasitotalitatea mijloacelor și structurilor organizatorice instituționalizate ale statelor agresoare, în raport, desigur, cu atribuțiile ce le au. În S.U.A., de exemplu, au responsabilități în acest sens Agenția Centrală de Investigații (C.I.A.), Consiliul Național al Securității (N.S.C.), Biroul Federal de Investigații (F.B.I.), diferite alte organe de planificare și desfășurare a politicii externe nord-americane, la care se adaugă cele patru grupuri specializate în acțiuni psihologice aflate în subordinea forțelor armate.

Pentru ca acțiunile de război psihologic să fie încununate de succes, agresorul întreprinde din timp studii amănunțite cu privire la trăsăturile caracteristice ale statului țintă: ideologia dominantă, nivelul de cultură, starea moral-politică a populației și trupelor, dimensiunile și compunerea de luptă a forțelor armate, laturile apreciate a fi potențial vulnerabile sub aspect psihologic ș.a. Sursele și metodele de informare sînt extrem de diverse: conținutul emisiunilor radio și T.V., precum și al diverselor genuri de tipărituri; rezultatele activității serviciilor de spionaj; declarațiile prizonierilor și transfugilor; studiile speciale întreprinse pe problemele țării luate în atenție.

Este însă larg cunoscut faptul că — și aceasta nu poate fi ignorată de către promotorii agresiunii asupra conștiinței oamenilor — rezultatele acțiunilor de influențare psihologică sînt invers proporționale cu nivelul stării moral-politice și stabilitatea emoțională a populației și trupelor țării victime, cu rezistența la privațiunile războiului și voința de a le depăși, cu credința nestrămutată în dreptatea cauzei pentru care luptă, cu încrederea în victorie, în capacitatea de conducere a cadrelor de comandă, în calitățile tehnicii și armamentului din dotare, în nivelul general de pregătire al țării pentru apărare. Iată de ce victoriile obținute în construcția socialismului, întreg ansamblul de măsuri luate de partidul și statul nostru în vederea întăririi potențialului defensiv al României, activitatea de edificare a omului nou, constructor și apărător al noii orînduiri, de formare a unor „(...) **asemenea generații de oameni ai muncii care să fie** — cum subliniază secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu — **oricînd gata de orice sacrificiu, și chiar să-și dea viața, pentru a apăra independența și suveranitatea patriei noastre socialiste, viața liberă și demnă pe care poporul nostru și-o făurește astăzi**" constituie garanții sigure ale faptului că nimeni, nicicînd și sub nici o formă nu poate aduce vreo atingere drepturilor noastre legitime, inalienabile, fără a primi riposta cuvenită.

Maior **IACOB PRADA**

OCULOMETRUL

Forțele aeriene militare ale unor țări occidentale continuă cercetările în direcția punerii la punct de noi tipuri de aparate de bord care să faciliteze sau să simplifice la minimum operațiile executate de pilotul unui avion sau elicopter de luptă. Unul dintre aparatele care vor echipa aeronavele militare ale viitorului va fi oculometrul, un dispozitiv care, în principiu, va putea să urmărească mișcările ochiului pilotului. În stadiul final al realizării, aparatul va putea urmări schimbarea direcției de orientare a cîmpului de vedere al pilotului, va putea sesiza obiectivul urmărit de pilot doar pe baza mișcării globului ocular și tot pe baza acestei mișcări va putea transmite calculatorului de bord comenzile necesare. Acesta va alege tipul armamentului de bord pentru nimicirea obiectivului vizat, va declanșa darea focului la momentul oportun și va dirija în mod automat proiectilul spre obiectivul asupra căruia s-a oprit privirea pilotului!

Se apreciază că în acest mod va spori și capacitatea de supraviețuire pe cîmpul de luptă a aparatului de zbor și, se înțelege, a pilotului, căci acesta din urmă va avea doar sarcina să hotărască ce este de lovit, oculometrul și calculatorul optimizînd decizia.

VEHICUL CU SUSPENSIE ADAPTATIVĂ

Un adevărat concurs de idei a fost lansat o dată cu finanțarea unei cercetări privind realizarea unui robot militar pășitor, în al cărui caiet de sarcini se prevede escaladarea unor pereți de 2,2m și trecerea peste șanțuri de 3 m. Viteza modelului experimental din figură este de circa 15 km/h, el deplasîndu-se pe șase picioare articulate puse în mișcare de către un motor cu combustie internă de 70 cai putere și 900 centimetri cubi. Toate acționările de forță sînt hidraulice.

O ESCADRILĂ ROBOTICĂ

Utilizate extensiv în cursul conflictelor din Orientul Apropiat, aeromodelele telecomandate recuperabile (RPV în literatura de specialitate) au intrat în atenția marilor firme producătoare din domeniul aerospațial. Departe de a considera un astfel de produs prea puțin complex, Lockheed produce varianta „Aquila" ce se lansează de pe un camion purtător, penetrează în spatele liniilor inamice și transmite imagini TV unităților proprii de artilerie. O formație de trei sau patru asemenea avioane, echipate cu un programator adecvat, pot pătrunde în zone infestate pentru a lua imagini de la foarte joasă înălțime.

Dimensiunile foarte reduse (anvergură 3,5 m) și altitudinea de zbor (de la 0 la 5 000 m) le fac practic invizibile și invulnerabile atît de la sol, cît și din aer.

ECONOMIE DE... LUMINĂ

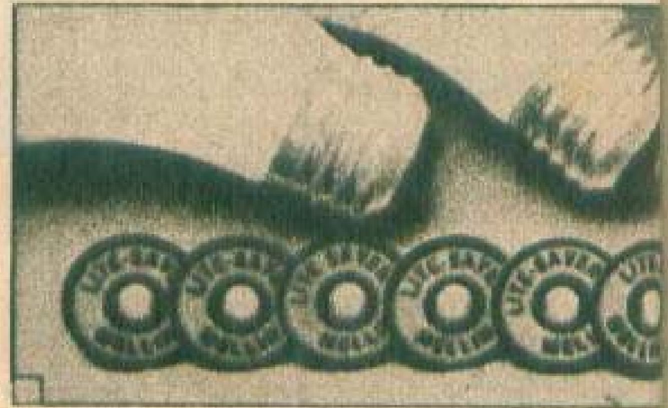

Un dispozitiv comercializat în ultimii ani (de fapt o simplă diodă) se introduce între bec și fasung înainte de înșurubarea becului. Efectul obținut este scăderea puterii consumate de bec (cu scăderea corespunzătoare a emisiei de lumină) și creșterea duratei de viață a becului de 50–100 de ori! Un bec obișnuit este estimat pentru o durată de viață de circa 750 ore sau 32 zile de funcționare continuă. Utilizarea dispozitivului asigură buna funcționare pentru pînă la 75 000 ore sau 8 ani de mers continuu! Cum or fi testat practic acest lucru producătorii?

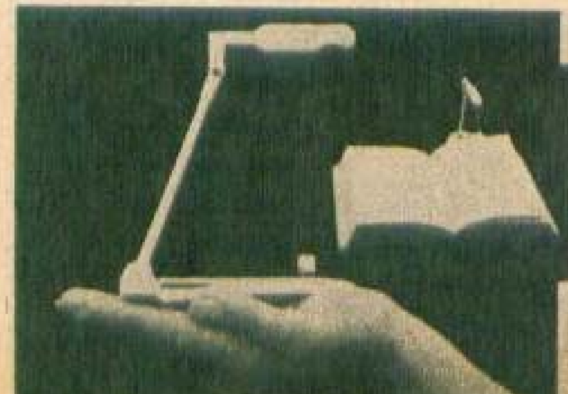

MINILAMPĂ

O lampă ce „luminează viața" unui cititor pasionat în condiții de economicitate perfectă este cea din imagine. Ea se prinde de una dintre copertile cărții, fiind alimentată de la o singură baterie de 1,5 volți sau de la un adaptor la rețea. În scopul asigurării unei iluminări uniforme, becul este montat sub o lentilă specială.

C. CRĂCIUNOIU

AMAZOANELE MODERNE DIN ARMATELE OCCIDENTALE

între opţiuni, reticenţe şi năzuinţe de afirmare

• De la prejudecăţi mai vechi şi mai noi la o realitate care devine tot mai presantă • Teste relevante, care infirmă „inferioritatea" fizică şi psihică a femeilor • Situaţii diferite — soluţii specifice de la ţară la ţară • „Experienţe trecute şi prezente pledează în favoarea încrederii în femeia-militar"

În ultimii ani, într-un şir de organisme militare occidentale — dar nu numai în acestea — femeia în uniformă ostăşească a devenit o prezenţă pe cît de obişnuită pe atît de necesară şi apreciată. Înfrîngînd cu tenacitate şi stoicism inerente dificultăţi de adaptare, dar şi prejudecăţi mai vechi sau mai noi, „amazoanele moderne" au dovedit şi dovedesc că sînt egale bărbaţilor şi în acest domeniu aspru al privaţiunilor de tot felul, multe dintre ele făcînd o strălucită carieră şi urcînd treptele ierarhiei militare pînă la gradul de general.

Desigur, modalităţile în care femeile sînt angrenate în armată, ponderea lor în diverse genuri de arme şi specialităţi, raportul numeric al acestora faţă de bărbaţi, atît în serviciile auxiliare, cît şi în unităţile combatante, prezenţa lor în şcolile şi academiile militare, în rîndul ofiţerilor, inclusiv al celor cu funcţii de comandă sau din statele majore, diferă de la ţară la ţară. În S.U.A. şi Anglia, de pildă, unde armatele sînt total profesionalizate, angajarea femeilor se face exclusiv pe bază de contract. În alte ţări occidentale, profesionalizarea se îmbină cu recrutarea obligatorie, şi angajarea femeilor în armată se face atît pe bază de contract — în diferite servicii sau în calitate de soldaţi profesionişti, subofiţeri sau ofiţeri —, cît şi prin selecţie, în cadrul unui complicat sistem de recrutare, oarecum asemănător cu cel de recrutare a bărbaţilor.

Există, de asemenea, ţări — cum sînt Elveţia, Suedia, Austria şi altele — care au dezvoltat ample sisteme de „apărare civilă" sau „apărare totală", care presupun participarea, în forme specifice, a cvasitotalităţii populaţiei apte să lupte la rezolvarea problemelor militare. Cursurile pregătitoare pentru diferite categorii de membri ai forţelor teritoriale, care constituie osatura acestor sisteme, includ şi fete şi tinere femei, în vîrstă de 18—35 de ani, care urmează apoi anual perioade mai lungi ori mai scurte de instrucţie şi au un şir de obligaţii, inclusiv aceea de „a face parte dintr-o formaţiune militară combatantă".

„Profesiunile care pot fi îmbrăţişate de femei în societate şi acceptate de aceasta — scrie publicaţia austriacă *Truppendienst* — *depind de ideea, preconcepută, a activităţilor ce pot fi depuse de ele; cauza acestei stări de lucruri trebuie căutată în concepţia învechită cu privire la sexe şi stereotipurile derivate de aici, în influenţa situaţiei economice, a mediului social etc. Şi, întrucît armata este un subsistem al societăţii, se poate conchide că activităţile desfăşurate de femei în cadrul forţelor armate vor fi recunoscute de societate numai în măsura în care ele au tangenţă cu cele din viaţa civilă. Neîncadrarea acestor activităţi în «imaginea-etalon» duce la apariţia unui «deficit de apreciere», care are drept urmare frustrarea, nesiguranţa şi scăderea randamentului muncii depuse de femei..."*

Aceeaşi revistă arată că în literatura de specialitate europeană nu există rezultate verificabile — şi care să poată fi, deci, interpretate şi apreciate realist — cu privire la rolul şi eficienţa folosirii femeii în războiul

modern. În legătură cu aceasta se fac tot felul de speculații și presupuneri, adesea contradictorii și nu o dată chiar hilare, de genul: *„în luptă, femeile pot fi deosebit de brutale și însetate de sînge, dar pot fi, unele, și prea puțin agresive"; „un dușman potențial nu poate împăca ideea «onoarei bărbaților» cu aceea a capitulării în fața unei femei, ceea ce are drept urmare înăsprirea luptei"; „bărbații nu pot renunța la «cavalerismul» ce li s-a impregnat prin educație și viață socială, ceea ce în război poate avea urmări nedorite"; „femeile nu pot fi apărate pe cîmpul de luptă făcîndu-se apel la principiul ocrotirii mamei și copilului"; „unitățile militare cu un procentaj ridicat de femei pot fi, cu precădere, ținta atacurilor inamice, datorită rezistenței mai mici a acestora"*...

O serie de discuții se poartă astăzi și pe tema capacității fizice și psihice „deficitare" a femeilor. Unii specialiști susțin, de pildă, că femeile posedă o capacitate respiratorie mai redusă decît cea a bărbaților, sînt foarte sensibile la frig, datorită temperaturii corporale mai ridicate, se acomodează mult mai greu cu privațiunile cîmpului de luptă. Se consideră, de asemenea, că „activitatea în comun" (într-o subunitate sau unitate) a femeilor și bărbaților generează adesea tensiuni și suspiciuni, cum, tot astfel, „fraternizarea" poate mina serios disciplina și spiritul de ordine. Dispute aprinse se poartă încă în chestiunea „problemelor specifice feminine", cum sînt graviditatea, complexele tradiționale de inferioritate, subordonarea, portul uniformei, îngrijirea medicală etc.

Nici peste ocean situația femeilor în armată nu este pe deplin soluționată. Un amplu studiu publicat în revista *American Behavioral Scientist*, aparținînd unei cercetătoare cu gradul de căpitan, absolventă a Academiei Forțelor Aeriene și care a lucrat în serviciile ce se ocupă cu admiterea femeilor în armată, ridică unele din problemele privind adaptarea acestora la rigorile serviciului în U.S. Army. *„Mulți ani după război — scrie ea — profesioniști militari opaci la schimbările sociale și demografice, conservatori în ceea ce privește modificările survenite în tradiții și ierarhia valorilor, au susținut că femeia-militar nu poate depăși sfera serviciilor auxiliare decît cu riscul coborîrii nivelului standardelor de instruire și al uzurii disciplinei... Rezistența s-a dovedit și mai mare în ceea ce privește admiterea în academiile militare chemate să pregătească comandanți și ofițeri de stat major, specialități tabu, o bună perioadă de timp, pentru femei..."* Același studiu subliniază că, treptat, în această atitudine au intervenit unele mutații, pe care *Military Review* le apreciază *„în consens cu noile realități ale cîmpului de luptă"*, dar și cu *„afirmarea în societate a femeilor ca egale și, nu rareori, ca superioare bărbaților"*. De notat că la aceste schimbări de atitudine au contribuit însă și unele modificări aduse, în ultimii ani, legislației militare americane. Penuria de efective, datorită căreia nu s-a reușit să se acopere decît în proporție de 90 la sută, iar în unele arme, cum sînt trupele de uscat, infanteria marină etc., decît în proporție de 70 sau chiar numai de 60 la sută necesarul de recruți, a determinat Pentagonul să diminueze substanțial numărul specialităților militare interzise pînă nu de mult femeilor. În acest sens, *Army Times* arată că, dacă acum două decenii în circa 260 de asemenea specialități nu era admisă prezența femeilor, astăzi doar în jur de zece asemenea specialități mai sînt „incompatibile" cu „încadrarea feminină."

Teste dintre cele mai convingătoare au spulberat, pur și simplu, reticența conservatoare potrivit căreia femeile ar fi inferioare, fizic și psihic, bărbaților. Este edificator, în acest sens, un recent experiment întreprins în S.U.A. și denumit *„Tektite-2"*, care a constat în viețuirea sub apă a unei echipe feminine, timp de două săptămîni, și care s-a soldat cu aceleași rezultate

O tînără franceză pe o navă de patrulare de coastă și o alta, americană, echipată pentru luptă

ca și cel efectuat cu o echipă masculină. Un alt test, constînd din escaladarea vîrfului muntos Fern Peak, la temperaturi cu mult sub zero grade, pe timp nefavorabil și care ridica complexe probleme de orientare în teren, s-a soldat cu rezultate corespunzătoare, echipa de zece femei, dintre care două erau gravide, îndeplinind întocmai misiunea încredințată.

Iată acum și cîteva date comparative în legătură cu utilizarea femeilor în armatele unor țări occidentale:

În *Statele Unite* există, în prezent, circa 150 000 de femei-militar, față de 570 000 de posturi rezervate, pe stat, acestora, dar neîncadrate din diferite motive subiective. Desființarea serviciului militar obligatoriu a dus la o creștere importantă a numărului de femei în armată, dar multiple rețineri ale oficialităților politice și militare mențin încă femeile departe de armată. Cu toate acestea, ele au pătruns, practic, în toate armele

**Locotenent-colonel
NICOLAE RĂDULESCU**

(continuare în pag. 213)

POARTA CERULUI

SF

Ieri dimineață, doctorul Herbat își bea liniștit cafeaua la barul de lîngă spital. Tabieturi de om trecut de șaizeci și cinci de ani. Deodată apăru lîngă el un bărbat între două vîrste. Își ceru permisiunea să se așeze. Doctorul încuviință, dar fără să-și ridice privirea din ceașca pe care o examina atent, de parcă ar fi vrut să ghicească deznodămîntul unui lucru extrem de important. Liniile figurilor de zaț se închegau într-o imagine spațială ce părea că îl încorporează și pe el. Ei, dar nu putea crede în prostii!

— Poate vă mai amintiți de mine, domnule — i se adresă, cu un glas interesat, străinul —, doar m-ați oprit cîndva în spital, crezînd că sînt bolnav, deși vă explicasem...

Doctorul întoarse capul, vocea i se păru cunoscută, și, cînd reîntîlni privirea fosforescentă, cu semne de midriază a lui Mud, pe care îl recunoscu imediat, scăpă ceașca din mînă. Extraordinar, fostul pacient, care practic ar fi trebuit să aibă peste optzeci de ani, arăta exact ca în urmă cu patru decenii. Nici cea mai mică urmă de îmbătrînire. Un adevărat miracol, pe care doctorul nu și-l putu explica.

Discutară aproape o jumătate de ceas. Și pentru că amîndoi ar fi vrut și aveau foarte multe să-și spună, Mud Andros îl invită pe Herbat să-i facă o vizită după-amiază, apoi îi dădu adresa.

Există situații în care obstinația de a te considera o ființă extraterestră își pierde orice gravitate. De pildă, atunci cînd aparține unui pacient dintr-un spital de boli nervoase. Aceasta fusese și părerea inițială a doctorului Herbat despre Mud Andros. Ce-i drept, cu mai bine de patruzeci de ani în urmă, foarte tînărului neurolog îi lipseau priceperea și flerul de acum. Și chiar dacă le-ar fi avut, în privința diagnosticului concluziile păreau categorice. Nimeni nu ar fi bănuit altceva în afara unui caz comun de parafrenie. Totuși, apariția, nimeni nu știe precis cum, apoi dispariția la fel de misterioasă a bolnavului din clinică aveau ceva bizar și, paradoxal, nimeni nu încercase atunci să le elucideze.

Doctorul își aminti pe drum, spre locuința lui Mud, tot felul de amănunte ciudate. Între care și o coincidență, ce îi apăru acum într-o lumină tulburătoare. Exact la 14 octombrie 1943, ziua în care bizarul pacient apăruse în spital (probabil se rătăcise, gîndi doctorul, însă fusese reținut — cum altfel! — după ce afirmase că mai fusese pe această planetă în urmă cu vreo cîteva mii de ani pămînteni), se petrecuse un fapt straniu. Aviația aliată executa un raid de o amploare fără precedent asupra unui oraș german. Aproximativ 700 de bombardiere și 1 300 de avioane de vînătoare americane și britanice se înfruntau cu circa 3 000 de avioane inamice. O bătălie aeriană cumplită. Ei bine, iată ce se petrecuse tocmai atunci: un grup de mari discuri strălucitoare survola o formație de cîteva zeci de bombardiere grele americane. Piloții fuseseră năuciți. Oare să fi avut chiar ei ghinionul de a face primii cunoștință cu înspăimîntătoarea armă secretă de care se tot vorbea? Nu, bănuiala se spulberase cînd artileria antiaeriană germană, la fel de surprinsă, își concentrase și ea focul asupra acelorași obiecte misterioase. Fără nici un efect însă. Ca și în cazul celor peste șapte sute de mitraliere de la bordul avioanelor americane. Sferele de foc evoluau nestingherite. Se știe, acum, că zece zile mai tîrziu, maiorul R.T. Holmes înaintase un raport către War Office, comunicat și la Intelligence Service, cu indicația a ceea ce credea el că reprezintă noi arme germane. Dar la începutul anului următor, Ministerul de Război fusese anunțat că în urma investigațiilor nu se descoperise nici un indiciu care să justifice o asemenea presupunere. De asemenea, oricît de acerbă ar fi fost influența factorilor etiopatogeni generați de iadul din aer și de războiul care părea interminabil, nu putea fi vorba de o halucinație colectivă.

Neliniștea și curiozitatea doctorului se amestecau cu un fel de spaimă indefinită în fluidul aceluiași fior. Simțea nevoia să povestească toate acestea cuiva, dar cine să-l creadă? Dintre cei care îl cunoscuseră pe Mud nu mai rămăsese nimeni în spital. Iar mărturisirea unei astfel de întîmplări și ideea de a-i da crezare unui fost bolnav ar fi trezit, cine știe, tot felul de bănuieli. Poate chiar în legătură cu o posibilă contaminare de la pacienții pe care îi trata. Influența mediului de spital, adică.

Prin urmare, conflictul terestru atrăsese atenția unor ființe inteligente aparținînd altor lumi. Ajuns la această supoziție, singura care mai rămăsese, de fapt, doctorul își aminti că relatările lui Mud cuprindeau viziuni de o coerență neobișnuită pentru un om cu diagnosticul lui. Îi mărturisise, de pildă, că aparține civilizației MU și că are dificila misiune de a pregăti integrarea muonică a civilizației pămîntene. Amănuntele relatate de el erau în legătură cu două imperii supergalactice, MU și ZA, aflate în conflict. Ajunseseră să se învecineze asimilînd civilizațiile înconjurătoare. Și iată că ceea ce astronomii pămînteni cred uneori a fi o supernovă ar putea fi, de fapt, dacă i-am da crezare lui Mud, un conflict desfășurat cu cele mai violente forme de distrugere. Așadar, multiplele posibilități de evoluție a materiei duseseră la momentul critic al apropierii unor lumi incompatibile...

Ajuns în fața intrării unde fusese invitat, Herbat își simți tîmplele înghețate, deși Mud îl întîmpină cu un aer prietenos. Ușa se închise în urma lor cu un scîrțîit înfundat. Încăperea îi păru sordidă. O perdea tulbure de praf acoperea fel de fel de obiecte ciudate. Printre rafturile în-

țesate cu manuscrise vechi și cărți se aflau, din loc în loc, fragmente de ceramică în care erau puse coarne contorsionate de berbec.

— Spirala universului, simbolul astral al civilizației MU — îl lămuri gazda, intuind nedumerirea doctorului.

Mud Andros desfăcu o sticlă cu vin și sumbra mansardă păru parcă mai lumească. Simțind aerul din interior îmbîcsit de mirosuri ca o blană, doctorul vru să iasă pe terasă și Mud îl însoți.

— Iată — îi spuse acesta — dreptunghiul din fața noastră (și arătă către o ramă de metal, aparent fără rost, fixată între două coșuri ca niște metereze) cuprinde fîșia de univers în a cărei perspectivă se află civilizația MU.

Gazda explică rostul fiecărui obiect de pe terasă și amănuntele îi readuseră doctorului în memorie ceea ce aflase, cu ani în urmă, de la fostul lui pacient. Ochii ciudatei ființe își schimbau intensitatea strălucirii în nuanțe fosforescente. După un timp se așezară amîndoi într-un fel de șezlonguri. Sub un maldăr de foi uscate se mișcă o broască țestoasă. Ghearele tocite ale vietății zgîriau lent și zadarnic cimentul.

◆

— E oarbă, doctore, a prins-o cîndva un îngheț. O hrănesc din 1957. Papa ar trebui chiar să mă sanctifice pentru asta... Ei, dar ce părere aveți în legătură cu tot ceea ce v-am spus?

Doctorul nu știu ce să creadă, se lăsă cuprins de un fel de somnolență și auzi în continuare glasul stins, confesiv, al gazdei:

— Am fost înștiințat telepatic de comandantul supercuirasatului ATON — în această clipă cea mai apropiată navă intergalactică a civilizației noastre — că există pericolul să fiu descoperit de factorii de informare ai civilizației zaonice. Există o înțelegere pe care, din păcate, o încalcă ambele părți. Între cele două imperii există o zonă liberă, o fîșie de cîteva mii de ani lumină. Și unii, și ceilalți ne-am angajat să nu intervenim aici, să lăsăm această porțiune să se dezvolte independent, chiar în eventualitatea că se va naște o a treia mare civilizație. Acum e pace, dar ca această pace să se mențină, eu nu trebuie să fiu descoperit aici de zaoni, unde nici ei nu au voie, de fapt, să fie prezenți. Există, în plus, și pericolul ca acțiunile celor de pe ATON în legătură cu ceea ce se petrece în această misiune de cercetare să găsească centrul, cînd vor ajunge înapoi, în altă concepție decît cea inițială. Din punct de vedere al duratei de viață muonică, misiunea depășește două-trei generații.

Se auzi din nou, parcă și mai sumbru, scîrțîitul ușii de la intrare. Doctorul tresări înfrigurat.

— Nu e cazul să vă înspăimîntați, nu poate fi decît Elpida — îl liniști Mud.

Într-adevăr, pe terasă apăru o femeie atrăgătoare. Ochii ei îl urmăreau cu fascinație pe muon, de parcă nici nu l-ar fi zărit pe intrus.

Se instală o tăcere apăsătoare, încît doctorul, încurcat, nu știu ce să facă. În privirea muonului se putea citi cum sentimentele începeau să joace un rol esențial. Abia acum Herbat fu cu totul uimit. Mud Andros îi șopti că Elpida aparține civilizației ZA și au hotărît împreună să nu comunice mai departe că se descoperiseră. Dragostea, un fluid pămîntean, pusese stăpînire pe ei, ca și cum un conflict intergalactic s-ar fi putut stinge numai prin iubire.

Siluetele celor doi îndrăgostiți trecuseră prin poarta cerului. În clipa următoare, o flacără orbitoare se înrămă violent în chenarul ei. Aburul învălui orizontul, marea păru

de cenușă. Doctorul sări în picioare și balansoarul în care stătuse strivi sub tălpile de metal două umbre ciudate de căldură, imprimate confuz, ca într-o îmbrățișare, pe mozaicul terasei. Herbat se simți și mai înspăimîntat, neînțelegînd cum tocmai el trebuie să fie martorul neputincios al acestei incredibile întîmplări. Spaima îl făcu să o ia la fugă pe scări, apoi afară, pe strada pustie. Ecoul pașilor reverbera adînc în peștera nopții, într-o cadență nebună. Simțea în plămîni izul prafului alb în care ciudatele ființe se mistuiseră, cine știe unde și cum, în neant. Să fi trecut o oră, un an?

Simți pe umăr apăsarea unei mîini, apoi auzi o voce care îi păru cunoscută:

— Vă e rău, domnule?

Dezmeticit, își dădu seama că încă mai are ceașca de cafea în mînă și încercă, jenat, să o ascundă în buzunar. Glasul răgușit continuă:

— Și eu v-am fost pacient acum patruzeci de ani...

Aceste cuvinte îl tulburară, îi veni să urle, să sfarme. Dar dintr-un instinct suprem de conservare tăcu și ascultă mai departe.

— Cînd stăteați la masă a trecut ceva ca o umbră, s-a așezat lîngă dumneavoastră și am avut impresia că-l văd pe vecinul meu de pat din spital. Avea un mers mecanic, dar după ce v-a pus mîna pe umăr și-a revenit din ținuta rigidă, a spus bătrînul nebun al orașului.

Herbat păru de gheață. Îngăimă cîteva cuvinte, apoi se îndepărtă și opri un taxi. Ajuns acasă, formă un număr la telefon. O voce de robot îi comunică data și ora. Coșmarul reîncepea. Ieri era azi, mîine era azi...

Către miezul nopții, o sonerie stridentă sfredeli întunericul încăperii unde doctorul își vîrîse capul sub pernă. Înghițise mai multe somnifere. Mîna îi ieși, aproape inconștient, de sub așternutul umezit de transpirație. Degetele se precipitară spre noptiera de la capătul patului, încercînd să identifice obiectele atinse. Carnetul cu însemnări, aflat în fața deșteptătorului, căzu pe parchet. Coperțile desfăcute scoaseră un vaier de aripi bătînd în gol. Apăsă cu putere butonul ceasornicului, dar soneria continuă să zbîrnîie în întuneric. În cele din urmă apucă receptorul telefonului și în cască se auzi glasul îndepărtat al comisarului de district:

— Doctore, să știi că nu a existat niciodată vreo persoană cu numele și semnalmentele atribuite pacientului despre care mi-ai cerut amănunte...

Explicațiile se auziră în continuare și doctorul ar fi vrut să rostească ceva, dar nu reuși să articuleze nici un cuvînt. Gîndurile i se țînseră neputincioase, în tăcere. Se simți buimac, amețit de sedative. Nu, nu poate fi posibil, cu siguranță a visat. Comisarul trebuie să aibă perfectă dreptate.

Ce coșmar groaznic, își spuse, încăpățînindu-se să creadă că a fost, într-adevăr, doar un vis. Dare cum a putut să se comporte atît de ciudat, să ceară tot felul de relații despre niște închipuiri. Se hotărî să-și facă de îndată un control medical. Bătrînețea, munca dificilă, surmenajul...

Aprinse lumina, convins că a visat. Apoi se aplecă să ridice carnetul căzut lîngă pat. Dintre filele acestuia ieși, însă, o carte de vizită pe care scria, elegant, un nume: Mud Andros, și o adresă din cartierul vechi...

Maior dr.
GHEORGHE ANDREESCU

AMAZOANELE MODERNE

(urmare din pag. 210)

și specialitățile — trupe de uscat, marină, aviație, servicii etc. —, multe lucrînd chiar pe platformele de lansare a rachetelor balistice intercontinentale.

În *Marea Britanie*, peste 550 000 de femei fac parte din rîndul forțelor armate regulate, unde îndeplinesc diferite funcții, pînă la eșalonul companie, cele cu studii superioare putînd fi încadrate în instituții de cercetare, în policlinici, la serviciile de planificare-organizare etc. Ele sînt obligate să îndeplinească un serviciu activ de minimum trei ani, după o perioadă de instruire de 12 săptămîni. Există, de asemenea, școli militare și academii, care pregătesc și femei-ofițer în diferite funcții de comandă, stat major sau tehnic-inginerești.

Înființat pe bază de voluntariat, corpul militar feminin s-a extins considerabil și în *Franța*, ajungînd, în prezent, la circa 20 000—7 000 în armata terestră, 1 100 în marină, 6 000 în aviație, 2 500 în cadrul serviciilor armatei, alte cîteva mii în corpul inginerilor de armament, corpul administrativ, medical etc.

În *Suedia*, serviciul special feminin nu este o componentă a armatei regulate, ci a serviciului auxiliar — organizație din afara armatei, care admite și bărbați considerați inapți pentru serviciul militar. După o instruire de bază de cîteva luni, femeile sînt repartizate la diferite unități militare, putînd îndeplini funcții de comandă și tehnice pînă la eșalonul companie.

O situație aparte există în *Israel*, unde, datorită condițiilor specifice — numărul mare de femei comparativ cu bărbații, starea de război în care se află, de mai mulți ani, țara etc. — s-a instituit serviciul militar obligatoriu și pentru femei. Cele peste 8 000 de femei-militar fac o pregătire temeinică pe durata a doi ani, după care, în marea lor majoritate, sînt repartizate în unități și formațiuni de apărare a localităților, de combatere a terorismului și de pază. Se apreciază că o asemenea structurare pare deosebit de convenabilă, căci se elimină astfel concurența cu bărbații, ceea ce permite femeilor o mai deplină afirmare în plan profesional și social.

În *Austria*, atitudinea față de prezența femeilor în armată este diversificată. Întrucît Constituția nici nu prevede, nici nu interzice accesul femeii în organismele militare, se consideră că rezolvarea juridică a problemei ar putea fi făcută direct de legea apărării. Pînă în prezent nu s-a ajuns însă la nici o reglementare, existînd doar propunerea creării a circa 1 200 de posturi pentru femei-militar, cu precădere în serviciile auxiliare.

În loc de concluzii la aceste succinte notații, reproducem opiniile cunoscutei publicații vest-germane *Stern*: *„Este necesar un efort comun pentru utilizarea femeilor înrolate în armată mai eficient și pentru a le asigura șanse de realizare profesională optimă... Femeile care îmbracă uniforma nu doresc tratamente preferențiale, care le-ar pune în inferioritate, mai ales psihică, față de coprofesionali și le-ar reduce șansele de promovare egale cu cele ale bărbaților; ele solicită încredere, mai ales că experiențe trecute și prezente pledează în favoarea acestei încrederi..."*

S.F. „POVEȘTE"

Medicii îl lăsaseră în plata domnului pe Ned Lass. Se dovedise pînă la urmă că Lass este un nebun perseverent, dar inofensiv. De cinci ani, de cînd îl internaseră în ospiciul domnului Kup, Ned nu se potolise nici o singură zi. Îi dădea într-una cu ideea lui fixă,după care numai voința oamenilor pașnici poate anihila războiul de orice fel. Minte de „nebun!"... Degeaba se chinuise el să-i învețe pe alienații din jur procedeul telepatic al folosirii voinței la distanță. Cine să îl înțeleagă?... Nebunii își vedeau de ale lor construind castele de nisip ori crezîndu-se milionari sau războinici vestiți. Cei care aveau pasiunea grădinăritului îl mai ascultau, din cînd în cînd. În afara propagandei pacifiste, Ned nu făcea nici un rău. După ce l-au scos din închisoare și l-au adus aici, domnii din Ministerul Apărării cu Forța a Păcii Universale s-au mai interesat de el o vreme, apoi l-au dat uitării. Cel mai insistent se dovedise a fi Lisk Bern, care, mai întîi, l-a considerat instigator mascat, apoi, farseur, ca în ultimele opt luni să ajungă la convingerea fermă că e nebun și nimic mai mult. În urma depoziției lui Bern, Biroul de Supraveghere a clasat dosarul Lass, scriind pe el cu tuș negru: *„nebun și nimic mai mult"*. De altfel, cine mai avea vreme să se gîndească la Ned Lass?... Primejdioșii aflați dincolo de Oceanul Suspinelor păreau că amenință zgomotos securitatea pașnicului stat Antagonia, camuflîndu-și intențiile ostile sub forma unor mitinguri de așa-zisă pace. Era gata, gata ca milioane de oameni din Antagonia să fie induși în eroare de aceste perfide manevre. Noroc că Al Silma lămurise opinia publică apărînd la TV-relief, unde cu mare greutate s-a renunțat la transmiterea reclamelor pe timpul discursului său. Oricum, a meritat efortul! Chiar și cele mai labile conștiințe, acelea care mai sperau în prelungirea conviețuirii pașnice, au fost nevoiți să se convingă de crudul adevăr. Lisk Bern asigurase guvernul Silma că lucrurile se prezintă astfel, cu o certitudine de 99,999 la sută. Primejdioșii trebuiau să dispară!... La urechile lui Al Silma ajunseseră totuși unele zvonuri, cum că ar exista, ici și colo, bezmetici și nehotărîți care își puneau subversivele întrebări: *„Ce se va întîmpla dacă Primejdioșii sînt mai bine pregătiți decît noi?... Dacă vor ataca și ei?... Nu se poate trăi în pace?"*... Întrebări fără sens! Gașca de turbulenți a înțeles, pînă la urmă, cu ajutorul băieților lui Bern, că superioritatea Antagoniei nu poate fi pusă la îndoială, mai ales în condițiile existentului sistem ofensiv, experimentat de dr. Si Hall. Se pare că au scăpat totuși cîțiva nelămuriți. Cine nu vrea să priceapă nu pricepe și gata!... În definitiv, nu ai fi libertate dacă nu s-ar admite și un pic de opoziție!... Oricum, dr. Baw, șeful Marelui Program Antiprimejdios, nu mai putea ține seama acum de părerile acestor defetiști înrăiți. Lucrurile se precipitau de la o zi la alta. În cel mai scurt timp, Societatea Primejdioșilor trebuia rasă din temelii! Dr. Baw nu își mai vedea capul de treabă. Urmărea înfrigurat ultimele reușite ale lui Si Hall în materie de psihotronică și psihocinetică, metode parapsihologice prin care spera să pună la punct hoardele Primejdioșilor. Îl îngrijora faptul că în materie de psihocinetică Si se dovedise a fi mai slăbuț. Deși se concentra din răsputeri, nu le dăduse încă de cap stîlpilor care aveau în compoziție oțel și magneziu. Nu se îndoiau de fel! Luau foc și ati. Totuși, Baw nu se precipita prea mult din această cauză. Obținuse deja biostimulatorul singeriu. Era sigur că, în acest mod îi poate da o mînă de ajutor lui Si. În ceea ce privește psihotronica era pe deplin liniștit. Ultimele experiențe efectuate asupra rezervației Zulu-Zulu dovediseră o maximă eficacitate: 99,6 la sută din populația tribului s-a sinucis prin înfometare, ceilalți murind de moarte bună. Era o performanță demnă de invidiat de către oricine practica astfel de metode. De multe ori, Baw se gîndise la ceea ce îi povestise bunicul său, dinspre mamă, vajnicul domn Xa... „Unde sînt acum arsenalele nucleare?... Cîtă forță de șoc se prăpădise în zadar... Te apucă amocul!... Să reușească plebea mondială să determine guvernele de a distruge bunătate de bombe!... Slabe guverne!..." Parcă acum, mulțimea nu încearcă același tertip?... Nu strigă pe la toate colțurile: Nu, armelor parapsihologice!... Nu, armelor curate!... Noroc că nu-i după voia lor!... Tactica cea mai bună este aceea de a declanșa, cît mai repede, forța lui Si Hall. Cine știe ce se mai poate întîmpla?... Animalul acela de Si a refuzat să învețe pe altcineva secretele minții lui drăcești. Ar fi fost apt prăpăditul de Ned Lass, dar Si a spus că nu lucrează cu nebuni. De unde dracu să găsească oameni sănătoși la cap pentru așa ceva? De altfel, nici pe Lass nu l-a putut convinge... Bine că a scăpat de el!... Dacă mîine Si Hall reușește să distrugă prin psihocinetică sistemul de irigații al celor din tribul Inanițiilor, treaba este ca și rezolvată!... Se poate prezenta cu fruntea sus la guvern pentru a-i raporta lui Al Silma că *„războiul parapsihologic de instaurare cu forța a păcii veșnice poate începe"*... Sîntem nevoiți să recunoaștem că vasta activitate a dr. Baw nu era de invidiat. Lucrurile se derulau conform *Marelui Program*, cînd...

Lass intuise prin bezna minții sale aceste grăbite pregătiri. Aseară reușise să-l conecteze prin telepatie pe Al Silma tocmai în timpul în care dr. Baw își prezenta raportul. S-a înfiorat!... Acum se impunea să acționeze fără zăbavă!... Numai de ar găsi niște oameni dispuși să învețe cuvîntul magic!... Ned știa foarte bine că numai prin propriile sale forțe nu poate face mare lucru. El, singur, reușea numai să bruieze parțial undele bioelectrice distructive emise de mintea lui Si Hall. Așa-zișii Primejdioși aveau și ei un om specializat în parapsihologie. Nu putea să-i anihileze pe amîndoi, în același timp. Îi erau necesari mai mulți oameni inițiați. De unde să-i ia?... Cu nebunii din ospiciu nu putea întreprinde mare lucru. A încercat să-i învețe cuvîntul magic dar, în doi ani, doar blîndul Ben și bărbătoasa Kepri au reușit să-și însușească primele trei litere. Insuficient!... Nu are de ales!... Trebuie să evadeze, neapărat!... Dificilă afacere, mai ales de cînd Kup a introdus paza neutronică. Oricum, va găsi el o soluție!... O dată scăpat din ospiciu, nu se poate să nu găsească în oraș cîțiva oameni cu scaun la cap!... Trebuie să-i găsească și să-i învețe! Altfel bătrîna planetă va deveni pustie de oameni... Cum de nu pricepe lumea această logică simplă?... Cum de îl tolerează pe Si Hall?... Numai de nu l-ar supune din nou la tratamentul acela îngrozitor... De cîte ori își experimenta Hall sistemele parapsihologice, de atîtea ori Kup dădea ordin să fie introdus în camera cu raze teta. Ieri a scăpat ca prin minune. Desigur, au uitat de el. Îl cred inofensiv și ramolit. Cu atît mai bine!... Le va arăta el, Ned Lass, ce poate o minte cinstită!... Hai, Ned. Nu-i timp de pierdut! Caută oameni de bine și treci la treabă!

Capul lui Ned vîjîia, asemenea arhaicelor computere programate defectuos. Planul era gata. Ned s-a concentrat pe frecvența de depistare, interceptînd gîndurile lui Kup. Acest lucru

îi reuşea pentru prima oară. Şeful ospiciului cugeta cum să o şteargă pe planeta Alfa, înainte ca dr. Baw să declanşeze războiul. Prin cîteva pase biomagnetice, Ned îi sugeră lui Kup să acţioneze comanda gardului neutronic. Experienţa reuşi imediat. Acum, Ned trebuia să-l menţină într-o stare de reverie continuă. Îi sugeră că războiul nu va începe curînd, iar în alegerile de la anul, el, Kup, ar putea fi numit, de către noul preşedinte, în locul lui Baw... De ce nu?... În condiţiile pregătirii războiului parapsihologic era mai indicat un medic... Kup se scufundă în fotoliu, uitînd de paza neutronică şi de nebunii din jur... Drumul era deschis.

Ned Lass se grăbi să ajungă în rîndul oamenilor de bine. Opri prima maşină, aşezîndu-se în faţa ei. Sistemul de frînare teleghidat acţionă prompt. Autovehiculul îşi deconectă imediat perna de aer, aşezîndu-se pe sol. Ned văzu prin parbriz un puşti de 14—15 ani care dormea dus. Era singurul pasager. Îi conectă visele. Tys se credea încă la colegiu, retrăind ultimul meci de baseball, în care era mai bun decît prietenul său Winn. În realitate nu era chiar aşa. Nemaifiind timp pentru vise, Ned îl trezi pe Tys, fără prea mari dificultăţi.

— Salut Tys!

— Bună!

Tys îi răspunse buimac, în mod reflex. Ştergîndu-se la ochi, întrebă:

— Cine naiba eşti?

Ned nu răspunse. Îl privi şi atît.

— De ce te uiţi aşa la mine?... Eşti nebun?

— Da.

— Pentru ce ai oprit maşina?

— Vreau să ajung în oraş.

— Nu ştii că este o lege care interzice autostopul?

— Ştiu.

— Bine. Urcă!

Ned Lass nu aşteptă să fie invitat de două ori. Urcă lîngă Tys, aşezîndu-se comod în scaunul alăturat. Simţea nevoia să se relaxeze un pic.

— De ce ai fugit din ospiciu?

— Am fugit şi gata!... Parcă tu nu ai şters-o de la cursurile de management?...

— De unde ştii?

— Ştiu. Ascultă, Tys!

— De unde ştii că mă cheamă Tys?

— Aşa te ştiu eu pe toate!...

— Doar nu oi fi Ned Lass, ăla care a ajuns la casa de nebuni?

— Şi dacă aş fi?...

— Păi... atunci e perfect!

Tys reprogramă sistemul de teleghidare al maşinii. Demară în trombă. Cîmpia se apleca speriată, culcîndu-şi ierburile sub perna de aer.

— Ned, am auzit despre tine fel de fel de chestii caraghioase... Bătrînul Plu zicea că tu poţi să-l dai gata pe Si Hall. E adevărat?

— Eşti pe fază Tys.

— Ei, cît de cît...

— L-aş da eu gata, dar nu pot singur. E o treabă mult mai complicată... Maşina viră la stînga, plutind peste Mlaştina Broaştei, rămasă nedesecată ca urmare a intervenţiei insistente a celor de la Protecţia Naturii.

— Cît de complicată?

— Al dracului de complicată, Tys!... Îmi trebuie ajutoare... Oameni întregi la minte, care sînt în stare să înveţe şi să creadă într-un cuvînt uitat de mult.

— Crezi că eu aş putea să-ţi fiu de folos?

— Ştiu şi eu?... Poate...

Ned reflectă un timp, apoi, atacă direct:

— Tu ai auzit despre pace, Tys?

— Cum să nu?... Toată lumea vorbeşte despre pacea pe care o vom instaura cu forţa în univers. Se zice că alaltăieri ar fi vorbit la tele-relief însuşi bătrînul Al Silma despre povestea asta... Ascultă, Ned... Sper că nu mă crezi copil?...

— Da'de unde?... Eu nu te-am întrebat, însă, despre o astfel de pace.

— Fii mai explicit, Ned!

— Spune-mi dacă ştii ceva despre pacea adevărată... Pacea fără forţă.

Tys scormoni în memorie, ţuguindu-şi buzele.

— Îmi povestea bunica cîte ceva... Am cam uitat... La urma urmelor, ce nevoie am să ştiu?

— Ai, Tys.

— Bine. Să zicem că-i aşa cum spui tu, dar ce legătură are asta cu tine şi cu Si Hall?

— Păi, eu şi cu Hall vedem diferit problema,. Eu vreau o pace adevărată, fără război.

— Cum adică?... Să ne termine Primejdioşii?... Fii serios, Ned!

— Putem trăi şi noi şi ei, fiecare la el acasă, fără gînduri beliccase. Înţelegi?...

— E al naibii de greu, dar încerc.

— Ai vrea să înveţi de la mine cum se luptă pentru pacea adevărată?

— Ştiu şi eu?... Să nu ajung la ospiciu, ca tine, Ned!...

— Nu Tys. Dacă reuşim, nu ajungem la ospiciu. Dacă nu... Ce zici? Te bagi în povestea asta?

— Ce trebuie să fac?

— Să înveţi cuvîntul magic şi să îl impui, Tys! Ne mai trebuie însă şi alte ajutoare, oameni de toate vîrstele care să vrea la fel cu noi.

— Găsim noi, Ned. Hai, dă-i drumul şi spune blestematul ăla de cuvînt magic! Iată, acum ajungem în oraş.

În ultimele zile, dr. Si Hall se pregătea intens, deşi era mulţumit de recentele sale rezultate. Reuşise să torsioneze, în mai puţin de trei minute, conductele de alimentare cu apă ale pirliţilor din tribul Inaniţilor, bătîndu-şi propriul său record psihocinetic. Ba, ca să se distreze un pic, îndoise şi singura lingură de fier care aparţinea şefului de trib. Cu problemele de sugestie telepatică nu avea dificultăţi. Nu erau zece minute de cînd sugerase nebunilor din ospiciul lui Kup să se ucidă între ei, dîndu-şi în cap unul altuia. Detectorul mental îl asigurase că nu mai sînt supravieţuitori. Însuşi Kup participase cu succes la încăierare, căzînd eroic pe cîmpul de luptă. Nu ştia ce se întîmplase cu Ned Lass. Asta nu putea fi reperat. Desigur, crăpase şi el în distracţia generală!... Acum îşi propusese un ceas de relaxare, înainte de a înghiţi pastila biostimulatoare. Dr. Baw trebuia să pice dintr-un moment în altul, aducîndu-i drogul final: *„Eh!... Să termine cu Primejdioşii, să-şi încaseze miliardul şi pe-aci ţi-e drumul!... Planeta Alfa va fi a lui!... Oricum, nu mai era de trăit pe împuţita asta de coajă de nucă, bîntuită de biocurenţi ucigaşi. Numai de ar realiza surprinderea inamicului!... Din informaţiile pe care i le furnizase dr. Baw, specialistul ăla al Primejdioşilor s-ar fi aflat într-o pasă proastă..."*

Era momentul să acţioneze. De altfel era din ce în ce mai periculos să se mai drogheze cu stimulatori biochimici. Simţea deja, din ce în ce mai des, cum îi vuiesc urechile, iar insomniile din ultima vreme îl cam terminaseră... Acum ori niciodată!... Peste cîteva minute va primi aprobarea de la bătrînul Al Silma şi totul va fi în regulă!

Dr. Baw intră jovial în camera specială a lui Si Hall.

— Hallo, Si... Cum e?

— E bine. Putem începe. Rachetonava este pregătită?

— Te aşteaptă, Si... Ideea ta, de a acţiona de la înălţime, nu prea l-a încîntat pe bătrînul Silma, dar nu a avut ce face!... Se teme să nu-ţi treacă cumva prin tărtăcuţă să-ţi răspîndeşti undele ucigaşe şi peste Antagonia, apoi să o ştergi pe planeta Alfa... Dar l-am liniştit noi.

— Ce dracu' boss?... Aşa mă cunoaşte şeful cel mare?... Îmi pare rău!... Unde-s banii?

— Eh, Si!... Chestia cu banii e mai complicată. Silma zice să-ţi faci treaba mai întîi, apoi banii... Ai putea să te cari cu ei...

— Asta-i lipsă de respect, domnule Baw! Nu vă gîndiţi că mă împingeţi să întorc foaia?...

Locotenent-colonel MIHAI VASILESCU

(Continuare în pag. 229)

TOAMNA aparențelor

Inginerul Teodor Minecan e un tip prietenos, hazliu. Îl știe tot institutul. Blond, sportiv, celibatar, tobă de carte, tobă de bancuri. Unde șade el o clipă — două se mai adună cîțiva. „E cam trăsnit”, zic invidioșii. „E bun la toate”, zic ceilalți. „E șic”, șușură fetele din laborator.

Unic fiu al unei familii de profesori, Teo s-a impus repede printre colegii din liceu, din facultate, mai tîrziu din institut, prin cultura sa întinsă peste cîteva limbi străine, prin spiritul de observație, dar mai cu seamă prin felul său de a fi, spontan, sociabil, neprefăcut. Găsești la el veșnic ușa deschisă, iar dincolo de ușă un zîmbet primitor.

Lucrează la Institutul de cercetări moleculare de șase ani, de patru ani este inventatorul unui nou procedeu de cristalizare artificială a diamantului, de doi ani e șef de secție. Cel mai tînăr șef de secție.

De trei zile, inginerul Minecan se află în Spania. La Madrid. Ca participant la un simpozion internațional de chimie moleculară. E toamnă. Și toamnele madrilene sînt superbe...

— Unde o fi văzut șeful spioni în toată chestia asta?

Locotenentul de securitate Marin Chirică, brunet, vînos, osos, cu priviri sulițiri și negre ca două așchii de cărbune, sucea și răsucea în mîini un dosar costeliv, fără mistere. Adică, fără întrebări. Totul era clar și banal ca-n piața Dorobanți. De unde mister în piața Dorobanți, pe care el o traversează zilnic de trei ani, dimineața după lapte pentru ăla micu, apoi la grădiniță cu ăla micu, apoi la serviciu, apoi din nou la grădiniță după ăla micu, apoi la plimbare cu ăla micu, pentru că nevasta are unul și mai mic, de fapt una și mai mică, mică de tot, dar băiatul, deși a trecut hăăăt de doi ani și jumătate, tot *ăla micu* a rămas, așa că de unde mister?! Piața Dorobanți a devenit banală ca un dosar citit și răscitit într-o dimineață lungă, cenușie, fără speranțe.

Și totuși... dosarul l-a primit de la căpitanul Radu Bobeică, l-a primit ieri, ieri pe la prînz. Șeful l-a chemat, i-a pus dosarul în brațe, i-a zis: „*Ia-l Țuțule, studiază-l și vino cu propuneri*”. Iar cînd locotenentul se afla deja în canaturile ușii, cu dosarul subsoară, șeful a mai ridicat o dată fruntea din hîrtiile lui și a adăugat: „*Cred că-i o afacere de spionaj, Țuțule. Să nu te fure aparențele, bine?*” „Bine” ăla vrînd, desigur, să însemne „ai înțeles, e limpede, e clar?” Locotenentul Chirică a murmurat la repezeală un palid „*Am înțeles*” și a dispărut ca din pușcă, învăpăiat tot, cu inima ticăind aiurită: spionaj, spionaj, spionaj...

Ajuns în birou, l-a citit pe nerăsuflate, apoi l-a mai citit o dată, și mai atent, să nu-l fure cumva niște nenorocite de aparențe și... și-a propus cu răbdare și bun simț, să-l reia a doua zi dimineață, cu mintea limpede, eliberat de complexele emoției, și, nu-i așa?, atunci ehei, atunci nu mai ai probleme cu aparențele.

Iar astăzi, toată dimineața — o dimineață nesfîrșită, greoaie, cu iz de ploaie mocănească — nu a făcut altceva decît să se vîre iarăși și să scotocească prin dosarul ăla, să pigulească acolo, filă cu filă, rînd cu rînd... Degeaba!

— Unde o fi văzut șeful spioni în toată chestia asta?!

De cîteva ceasuri se plimbă îngîndurat prin birou, e singur, ce bine că e singur, s-a nimerit să fie singur, ceilalți doi colegi de birou se află unul în misiune la Vaslui, celălalt în concediu, singur îți cumpănești gîndurile mai ușor.

Locotenentul răsfoiește și derulează în minte, circumspect la fiecare nuanță, atent la fiecare amănunt, bănuitor la fiecare gest, coase și descoase acolo, în biroul lui, tăcut și cuminte și încăpățînat, o poveste banală, strînsă de căpitanul Bobeică într-un dosar subțire, costeliv, fără mistere... despre ce este vorba?

Un institut de cercetări. Se cheamă chiar Institutul de cercetări moleculare. Și e la modă, de-un timp încoace, ca în jurul institutelor de cercetări să roiască spioni. Să tragă de limbă, să fotografieze, să se infiltreze prin laboratoare, să recruteze acolo agenți, să corupă, să șantajeze, să fure secretele, să... Numai că aici, la Institutul de cercetări moleculare, nu se întîmplă nimic din toate aceste grozăvii. Nimic suspect. Absolut nimic. În privința asta dosarul e cît se poate de clar. Și banal... Un tînăr cercetător, șef de secție la institut, membru în consiliul de conducere, o somitate „în spre”, vine la serviciu în blugi, e necăsătorit, îi cam alunecă ochii după dame, știe o groază de bancuri și s-a întors, de curînd, de la Madrid, de la un simpozion internațional de chimie. Se numește Teodor Minecan. Să fie ăsta un spion?! Blugi se poartă azi pe toate drumurile. Și e dreptul burlacilor să se uite după dame. Păi, dacă nu ei, atunci cine? Și ce-i dubios în faptul că cineva spune bancuri? Și că a fost la Madrid? Minecan s-a dus, a făcut furori acolo, la simpozionul ăla, cu comunicările lui, a cîștigat o diplomă de onoare, s-a întors cu lauri, cu impresii noi, cu bancuri noi. Atît. Ba nu. A mai cărat cu el din Spania și cîteva mărunțișuri: țigări, pixuri, cîteva sticluțe cu parfum „*Kefren*”, fleacuri pentru prieteni... Ce-i suspect în toată istoria asta?

Și peste gîndurile și întrebările locotenentului a picat atunci, ca un zuruit de grăunți de gheață pe spinare, telefonul șefului: Ascultă Țuțu, te-ai interesat cît costă o sticluță de parfum „*Kefren*”? Nu?! Să-ți spun eu: 37 de dolari. Iar Minecan a adus din Spania zece bucăți. Aud?

Într-adevăr, toamnele madrilene sînt superbe. Mai ales în serile tîrzii, ample, întinse pînă dincolo de miezul nopții. O lumină arămie învăluie totul, un abur ca de purpură curge fantomatic pe bulevardele marii metropole, declanșînd reacții abisale, viscerale în forfota nocturnă, macerată de pasiuni, dorințe, interese... Pietoni grăbiți. Autoturisme, torent, fulgeri policromatic în sclipirul semafoarelor.

Inginerul Teodor Minecan contemplă toate acestea cu un ochi mahmur, arțăgos. Apoi traversează uriașa piață din fața hotelului „*Soledad*”, îndreptîndu-se, pierzîndu-se hai-hui prin mulțimea eterogenă a marilor bulevarde. E încă toropit de prînzul bogat, ce prînz! ăla n-a fost prînz, a fost chef, a fost zaiafet prelungit pînă sub poalele serii. Romică ăsta e un tip

dat dracului... Romică? Unde-o fi Romică Soreanu?, se întreabă încruntat Minecan, neputîndu-și aminti prea clar cînd și cum s-a despărțit de pictorul Soreanu.

Aerul răcoros al toamnei îi mîngîie îndelung fruntea încruntată, înfierbîntată, pietonii se mai răresc, bulevardele devin străzi, gîndurile amintiri proaspete, proaspete... Chefu! de la prînz a fost ideea lui Romică. Eh! Romică ăsta. Un boem. La treizeci de ani, a cunoscut toată lumea. Al dracului Romică! Au fost colegi de școală. Cîndva. Demult. S-au revăzut. S-au regăsit în capitala Spaniei, în celebra piață Puerta Del Sol. Teodor Minecan se reîntorcea obosit de la una din secțiunile simpozionului, cînd s-a auzit strigat în plină uimire.

— Ia te uită. Teo! Doamne dumnezeule, tu la Madrid? Salut, bătrîne!...

Minecan abia a recunoscut într-un ins rotofei, cu un basc enorm, slinos, sacou în carouri și favoriți lungi, largi, stufoși, pe pictorul Romeo Soreanu. Și brusc își reaminti că știe ceva neobișnuit despre el. Ah, da... În urmă cu vreo cîțiva ani, fiind plecat în străinătate, într-o excursie, nu s-a mai întors, preferind să hoinărească aiurea, probabil amăgit, mînjit, umilit. Bietul Romică! se înduioșă Minecan. Cine dracu l-o fi împins la nesăbuința asta? Dar exclamă cu totul altceva.

— Bună, Romică! Ce surpriză! Extraordinar! Se îmbrățișară, se cercetară, curioși, din priviri.

— E mică lumea, așa-i? surise enigmatic Soreanu.

— Măi Romică, măi, parcă-i un veac de cînd nu ne-am văzut! murmură într-un tîrziu, pe gînduri, Teodor Minecan. Apoi reveni ușor acid. Ce-ți pasă, ți-ai pus coada pe spinare, te-ai dus, ai dispărut în lume, cine să mai știe de tine?...

— Într-adevăr, am plecat, am rămas, n-am mai revenit în patrie. Mi-am găsit rostul în altă parte...

Chipul pictorului Soreanu deveni oțeliu și privirile-i alunecară iute într-o parte, aspre, grele. Sau poate că doar i s-a părut lui Minecan...

— Ce faci la Madrid? îl întrebă, vădit curios, Romică Soreanu.

— Particip la un simpozion de chimie. Dar tu? se interesă, la rîndu-i, Minecan.

— Eu... Păi, eu m-am fixat undeva prin împrejurimile Madridului. Am atelierul meu, am comenzi, trăiesc bine.

Aerul trist din privirile pictorului stăruia încă. Apoi, Teodor Minecan îl văzu zîmbind, un surîs palid, scurt.

— Aici e altă viață, bătrîne, ce știi tu?! Dar se cheamă că tot viața noastră e, nu? Hai să ciocnim un păhărel pentru viață! clipi Romică ștrengărește din ochi. Pentru întîlnirea noastră!...

— Hai!

Și au intrat în prima circiumă de lux.

Teodor Minecan își reamintește vag crîmpeie de dialog, chipul răvășit, surescitat al pictorului, masa încărcată de bucate, aroma țigărilor fine, chipul nebulos al unei picolițe cu jachetă roșie și fireturi negre care turna, de undeva, parcă dintr-un nor suspendat deasupra mesei, turna de-acolo fără contenire băuturi dumnezeiești, irezistibile. Al dracului Romică, s-a ajuns! Care, va să zică, s-a ajuns!... Apoi își aduce aminte de un al treilea, un tip brunet, elegant, încă tînăr, cu părul tuns scurt, foarte scurt, și cu niște ochelari mari, imenși, cu dioptriile strînse în rame groase. Îl chema parcă Pirenot sau Pirenot, era francez, Romică i-l prezentase ca prieten și... „mare specialist în parfumuri exotice".

În plimbarea sa nocturnă, abia limpezindu-se din somnul puțin, somn zvîcnit, agitat după chefu! de la prînz, Minecan poartă cu el încă iziul greu al petrecerii, discuțiile întortocheate, aprinse, figura jovială a francezului, mutra de chefliu versat a lui Romică, propria sa imagine de ins curios, orgolios, aferat. Apoi, brusc, la capătul unui dialog stufos, replica sa sete, în două ape.

— Ce dracu, măi Romică, am eu față de trădător?! Ei, ia spune, am?

Romică se înviorase un pic, sughițase, zîmbise timp.

— Teo, am impresia c-ai luat-o razna. Ți-a cerut cineva să trădezi? NU! E simplu. Nu și gata. După care rîse gros, împăciuitor. Să trădezi!... Ce să trădezi tu, Teo?

— Ți-am mai spus și repet! se încăpățînase Minecan în ideea lui. Nu discut probleme de serviciu. Nici cu tata nu le discut. Înțelegi?

Romică Soreanu smulsese atunci, aproape violent, o havană din cutia de pe masă, o mușcase scurt, într-un spasm, scuipînd chiștocul direct pe mocheta roșie, adîncă, pufoasă. O aprinsese apoi cu gesturi cenzurate, surîse calm, angelic.

— Teo, ești un monument de cinste. Într-adevăr, trăncăneala-n vînt nu-i bună. Știu și eu asta. Știe toată lumea. Dar ce ți-am cerut? Probleme de serviciu? Rahat! Nici nu mă pricep în chestii de-astea, moleculare. Te-am întrebat doar despre niște oameni pe care-i cunosc, propriu-zis i-am cunoscut cîndva, mi-e dor de ei, le-am fost prieten. Îți sînt prieten, Teo! aproape că strigase pictorul Soreanu.

— Dacă ne erai, n-o întindeai! șoptise arid inginerul Minecan, privindu-și fostul coleg cu un ivînit repros.

Romică Soreanu tresărise puternic, strivise havana în pumn, devenise palid. Vorbise apoi sacadat, cu o tristețe grea, nedisimulată.

— Ce știi tu, Teo? Ce știi tu?! Nu știi nimic! Lumea ta se termină dincolo de ușa laboratorului. A mea de-abia de acolo începe. Ar trebui să-ți povestesc cîte ceva, ar trebui să mă asculți... Vrei să mă asculți?

Locotenentul Marin Chincă se lămurise binișor în toată afacerea asta. Inginerul Teodor Minecan revenise de la Madrid trăgînd după el niște imponderabile. Aparent imponderabile. Întîlnirea cu pictorul Romeo Soreanu, fugit din patrie în urmă cu vreo cinci ani, împrietenirea cu francezul Pirenot Nelvil, încercarea ratată a lui Romică de a-l trage de limbă pe Minecan despre munca lui, despre colegii lui de la institut, acceptarea unor generoase cadouri din partea lui Pirenot.

— Curios Minecan ăsta! mîrîise căpitanul Radu Bobeică. Patriot, dar numai pînă la buzunarul său. Îl repede pe So-

reanu, însă acceptă numaidecît cadourile lui Nelvil...

— Savanții sînt și ei oameni, cu metehnele lor, nu? murmurase îngîndurat, concesiv, locotenentul.

Căpitanul Bobeică îl privise cu un ochi critic. Spusese tranșant:

— Tocmai de aceea, povestea asta nu cred că s-a terminat aici. Întîlnirea inginerului cu Soreanu nu a fost deloc întîmplătoare. Iar Nelvil va veni singur în România. De fapt, ce mai știm despre pictorul Soreanu?

— Trăiește din expediente, mici aranjamente personale, iar uneori, în sezonul estival, prinde și o remiză la agenția de lozuri „*Casablanca*", raportase prompt, școlărește, locotenentul Chirică.

— Dar despre Pirenot Nelvil?

— Un tip umblat, cultivat, maniere alese, agent la o firmă franceză specializată în tranzacții comerciale cu produse cosmetice. Deocamdată, atît...

Sfîrșit de toamnă, cartier central, bloc modern, placat cu ceramică. Unul, două, cine stă să numere toate blocurile noi? Elegantul cartier bucureștean se răsfăța sub soarele blînd de toamnă îngăduitoare, generoasă. „*Hai la plimbare!*", parcă te îmbia bătrînul Helios...

Inginerul Teodor Minecan n-avea însă timp să admire nici cerul limpede și auriu, nici toamna de lîngă tîmpla blocurilor, nici ceramica în motive populare a balcoanelor. Traversa, prompt, stradă după stradă, grăbind către garsoniera lui de holtei. Se gîndi că n-are pentru masă decît un sfert de oră. Apoi, pînă la orele 19, va redacta materialul solicitat de Studioul de radio pentru emisiunea „*Gîndire și materie*". La 20 fără un sfert se va întîlni cu Pirenot. Pirenot Nelvil! Ce tip formidabil! Își privi, din mers, admirativ, ceasul brățară din argint masiv, elvețian, tip clasic: cadran, secundar central, limbile ca două minuscule halebarde. Un tip plin de bani! Și de bun simț!, conchise Minecan, urcînd pripit scările blocului... Îl fulgeră gîndul, dacă și el ar putea face cuiva un astfel de cadou. Și nu căută cu tot dinadinsul răspuns acelui gînd...

Ajuns în garsonieră, se apucă numaidecît să-și pregătească un prînz frugal. În timp ce mînca, vînturîndu-se prin bucătărie, își aminti cu ciudă de discuția „cam aprinsă" cu unul din colegi. Dialogul se înnodase pe marginea unei experiențe, propusă de el, vizînd o nouă metodă de cristalizare artificială a rubinului. Experiența nu reușise întocmai. Revăzuse, împreună cu colegul, toată schema de cristalizare, refăcuseră o parte din formule și descoperiseră eroarea. Adică, nu „descoperiseră". Pentru că greșeala o descoperise de fapt colegul. Singur, Minecan se mîngîie cu ideea că, desigur, dacă ar fi fost mai atent, ar fi putut descoperi și el... fleculețul ăla. Mîine vor relua experiențele. Va fi iar o zi plină. La institut, toate zilele sînt la fel. Pline. Pline ochi. Cînd să se mai însoare?! Bietul tata! Însoară-te mă, c-o să rămîi flăcău bătrîn! îl mustra tot mai des bătrînul, deopotrivă cu blîndețe și tristețe în priviri... Femeile? Ah, femeile! se trezi Teodor Minecan susurînd încetișor, între două sughițuri, o arie veselă din opereta „*Suzana*". Apoi, se apucă de lucru. În grabă. Febril...

În fața hotelului „*Intercontinental*" îl aștepta Pirenot Nelvil, la volanul „*Lanciei*" sale.

— Hello, boss! îl întîmpină Pirenot.

— Hello! îi răspunde inginerul. Își strînseră mîinile cu efuziune.

— Unde mergem astă-seară? se interesă străinul.

— La „*Bordei*". Ai mai fost? Nu?! Ai să vezi ce comori ascundem...

Ca de obicei, cînd îl încolțea o nemulțumire surdă, locotenentul Marin Chirică raportă laconic:

— În prima zi au vizitat parcul „*Libertății*", Muzeul tehnic, apoi au prînzit la „*Ambasador*". În comportarea inginerului Minecan, nimic suspect. Nelvil i-a făcut cadou un ceas. Minecan îl măgulește și el cum poate. Aseară au cinat la „*Bordei*". Acolo s-au cam întrecut cu măsura. S-au înapoiat la hotel cu taxiul. După „*Lancia*" străinului a trimis șoferul hotelului. Minecan l-a urmat sus, în cameră. Nelvil a comandat cafele, țigări și „*Negru de Ștefănești*"...

— Unde se află acum inginerul Minecan? se interesă scurt, abrupt, căpitanul Bobeică.

— La institut.

— Nelvil?

RARISSIME

■ *Evadat din penitenciarul britanic Ashwell, un deținut a intrat, potrivit ziarului „Times", într-un restaurant din Birmingham spre a-și „cinsti" isprava. Bucurie mare, băutură tare! Beat turtă, evadatul a pornit să-și caute adăpost pentru noapte, hotărîndu-se, după multe ezitări, să bată la poarta care i s-a părut cea mai sigură. A nimerit, însă, taman la poarta închisorii, unde a fost găzduit fără mofturi, dar nu pentru o singură noapte...*

■ *Arestați la Auerbach, în Bavaria, trei tineri vest-germani au mărturisit că furaseră opt rachete aer-sol! Hoții au declarat că șterpeliseră armele dintr-o... baltă situată pe poligonul forțelor aeriene americane din landul bavarez. Încă un motiv deosebit de serios ca asemenea probleme să nu fie lăsate... baltă!*

■ *La Opera din Omaha, statul Nebraska, a fost montată o „superproducție" cu „Aida" lui Verdi. Producătorii au distribuit 490 de cîntăreți, orchestranți, dansatori și figuranți, dar reprezentația li s-a părut săracă. Au mai aliniat pe scenă patru... elefanți, trei cămile, trei leoparzi, trei tigri și doi pitoni. Operă sau circ? Mai degrabă junglă!*

■ *Un sondaj al Institutului Allensbach din RFG a întocmit un clasament al temelor abordate de bărbații vest-germani la o bere sau o cafea. Pe primul loc se află, la mare distanță, sportul. Urmează anecdotele, apoi chestiuni legate de politică, automobile, locul de muncă. Femeile ocupă un loc destul de modest. Soțietarii din RFG nu discută nimic, potrivit sondajului, despre treburile gospodărești și educația copiilor. Probabil, ca să lase subiecte de discuție și... soțiilor.*

După revista „Zolnierz Polski"

— Se plimbă cu autoturismul prin Capitală. Plimbări lungi, domoale, nesfîrșite. Și eu aș face la fel, într-un oraș necunoscut! forfoti iute, personal, foarte personal, locotenentul Marin Chirică.

Căpitanul Bobeică îl fixă o clipă, absent, îndepărtat, după care își țuguie buzele caustic.

— Țuțu, se pare că ne-am împotmolit în niște aparențe. Fii atent! Ia să verificăm noi o chestie...

Îmbrăcat civil, locotenentul Marin Chirică arăta și mai tînăr. Alură sportivă. Priviri de om venit cu treburi. Pirenot Nelvil tocmai ieșea din hotel, cînd Chirică îl abordă politicos, legitimîndu-se.

— Bună ziua, domnule Nelvil. Sînt inginer mecanic-auto, la miliția municipală, se recomandă el într-o spaniolă impecabilă.

— Nu vorbiți franțuzește? se interesă vădit contrariat străinul.

— Nu! Spaniola o cunosc din familie, improviză Chirică. Știți, mama... Iar din pașaportul dumneavoastră rezultă că vorbiți și limba spaniolă, așa că...

— Da, se reculese Pirenot Nelvil, ce doriți, domnule inginer?

— În curînd veți pleca din România și dorim să facem o verificare tehnică a autoturismului dumneavoastră. Pentru siguranța circulației! adăugă tranșant locotenentul. Și întrebă profesional: Sînteți de acord?

— Poftiți, cum să nu? se arătă afabil străinul, invitîndu-l în mașină.

Rulară o vreme pe străzile Capitalei, încercînd frînele, motorul, farurile, lanternele de poziție. Opriră undeva, pe o alee liniștită, străjuită de castani bătrîni.

— Aveți la bord un aparat de radio admirabil! se entuziasmă Chirică, manevrînd totodată butoanele, nu înainte însă de a-și fi consultat rapid ceasul.

OLIMPIAN UNGHEREA

Notă: *Finalul povestirii se află la pagina 229. Sugerăm însă cititorilor ca, eventual înainte de a-l lectura, să imagineze un final ad-hoc, pe care să-l trimită pe adresa „Vieții militare". Cele mai interesante „finaluri" vor fi publicate sau comentate în paginile revistei.*

Finalul povestirii se află la pagina 229.

Milică, recrut de cîteva zile, se prezintă sergentului și-i pune cîteva...
ÎNTREBĂRI CANDIDE...

● Fiind repartizat la radiolocație n-am înțeles cine plătește locația: eu sau radioul?

● Gloanțele oarbe poartă, cumva, ochelari fumurii?

● Numai artileriștilor li se poate spune că-s sănătoși tun?

● De ce l-au dat pe Tîrică la geniu, că nu prea arată?

● Cînd e deschis sezonul de vînătoare pentru vînătorii de munte?

● Aruncătorul de flăcări are și el mai multe capete, ca balaurul?

● De ce mi-o fi spus tovarășul caporal „zbori de-aici", că doar eu nu-s la aviație?

● Am văzut ieri un tanc, dar nu înțeleg cum poți developa cu el un film?

● Și o întrebare în doi peri: ce scop are-un periscop?

Desigur, Milică a glumit. Era la repetiție cu brigada satirică.

P. ONTU

ÎNFRUNTAREA

Maiorul Dan Petrescu nu era nici pe departe mulțumit de sine. Primise o misiune destul de complicată: să „rezolve" o problemă căreia serviciul de contraspionaj al diviziei nu reușise să-i dea de capăt. E drept, sublocotenentul Prodan nu avea prea multă experiență, dar în alte împrejurări se arătase destul de isteț.

Nu era mulțumit și pentru faptul că, pe măsură ce judeca situația creată pe front, se convingea că nu are de ales, că unica soluție este aceea de a-l folosi iarăși pe nepotul său, Hans Kunst, alias Paul Ionescu. Și n-ar fi dorit acest lucru! Hans nu se va da în lături, este sigur de asta, fiul surorii sale, Maria, îi seamănă. Întotdeauna ea formula judecăți scurte asupra oamenilor, a situațiilor prin care trecea și asta, lui, ca frate mai mic, îi impunea, rămăseseră amîndoi orfani și aveau nevoie să-și găsească sprijinul unul în celălalt. Chiar și cînd îi spusese că se căsătorește cu Carol Kunst, tinichigiul, îl avertizase: „E un om bun, Dane!" Atît! Și Carol dovedise din plin aprecierea Mariei...

Hans trecuse prin situații foarte grele. Mai ales cînd fusese trimis în Germania cu o misiune... Dacă ar fi fost descoperit, în mod sigur ar fi dispărut la fel ca alții, în cel mai bun caz Marele Stat Major ar fi fost înștiințat că un accident...

Se-nfiora numai la gîndul că, din nou, va trebui să dea ochii cu Maria, vor sta unul în fața celuilalt, iar privirile ei vor fi iarăși grele, încărcate de reproș. Ce să facă? De unde să găsească altă soluție? Iar timpul lucra în favoarea inamicului! Se convinseseră cu toții că cineva desconspira toate acțiunile de luptă ale diviziei: orice atac era întîmpinat cu forțe puternice, ca și cum inamicul s-ar reîmprospăta de fiecare dată. Din constatările cercetării, precum și din declarațiile unor prizonieri, rezulta clar că, de fapt, inamicul își deplasa trupele dintr-un loc în altul tocmai pe direcțiile principale de atac ale diviziei!

„Dincolo" se afla un mai vechi adversar al său, maiorul Kronner, fostul șef al lui Hans la „cursul de specializare" din Germania; de bună seamă aici era și „mîna lui", fiind capabil să-și organizeze serviciul după cele mai subtile combinații.

Hans era deci singurul care putea afla cine anume îl informează pe Kronner despre planurile de luptă și hotărîrile diviziei. O cale întortocheată, desigur, dar unica în cazul de față, cînd timpul presează și înghite atîtea victime.

Lințoliul nopții îi împiedica să vadă pe unde calcă. Primul grup trebuia „împins" pînă în imediata apropiere a tranșeelor. Hans mai mult ghicea prezența în spatele lui a celorlalți. Îi sfătuise să nu se distanțeze unul de altul și să-l urmeze, indiferent ce se întîmplă în jur. Pieptaru șoptise un „am înțeles" pe care locotenentul mai mult îl ghicise decît să-l audă. Cunoștea fiecare ridicătură de teren, permițîndu-și să-și revadă în gînd planul de acțiune. I se părea prea perfect și experiența îl învățase că în astfel de cazuri trebuie să fie pregătit să înlăture surprizele. Bănuia că echipa comandată de sergentul Petcu — Petrică și cei doi soldați, Cosașu și Bolovan — îl urmează la vreo douăzeci de pași. Oare nu ar fi fost mai bine să fie toți împreună?

Primele salve de artilerie răsunară cu putere, sfărîmînd liniștea cu brutalitate. Era momentul să se apropie! Înaintau repede, pe firul văii, apoi se abătură spre buza unei pante, știind prea bine că gura văii este fortificată și burdușită cu mine. Cîteva mitraliere începură să țăcăne, adăugîndu-se la zgomotul proiectilelor. „Dincolo" însă parcă nu se afla nimeni, teama de focul artileriei era prea puternică. De abia cînd artileria își încetă acțiunea, cîteva puncte răzlețe începură să prindă viață. Hans constată cu emoție că, pe direcția sa de înaintare, cele două cuiburi de mitraliere ale inamicului, reperate în timpul zilei, pe umerii văii, tăceau! Era dovada cea mai concludentă că... inamicul *știa* de misiunea celor două echipe de cercetare!

Era momentul ca sergentul Petcu să se apropie mai mult, așa cum se stabilise. Nu avea timp să se uite în spate și nici nu avea vreo șansă să zărească „echipa a doua" prin beznă.

Focul mitralierelor proprii scăzu în intensitate. Nu avea rost să producă panică „dincolo". De fapt, după traversarea unui grup de arbuști, Hans aprecie că acest „dincolo" se află sub tălpi. Ce-or fi avînd de gînd? Cît îi vor lăsa să înainteze?

Nu mai avea nici o îndoială! Trecuse de primele dispozitive ale inamicului! O tanchetă sfărîmată pe care o zărise în timpul zilei prin binoclu era o dovadă de necontestat. Așadar, și Petcu trecuse cu bine! Acum nu mai are importanță cînd anume vor fi somați! Cel puțin în prima parte, poate nu și cea mai importantă, misiunea decurgea așa cum se prevăzuse. Se opri o clipă și ceilalți îl imitară. Pieptaru simți nevoia să-l atingă pe locotenent cu brațul, ca din întîmplare, și ofițerul înțelese ce se petrece cu el: caporalul știa că se aflau pe terenul ocupat de inamic și gîndul că ar putea fi secerat de gloanțe îl înspăimînta. Îi auzi doar șoapta precipitată:

— E-n regulă, dom' locotenent!

Da, nu mai avea rațiune împărțirea grupului în două echipe, prin scenariul alcătuit, pentru cei doi soldați, Cosașu și Bolovan, „dezertarea" trebuia să pară cît mai firească. De fapt era și timpul să pună în aplicare un „amănunt" din plan.

— Gata! Opriți-vă! Am reușit! Am scăpat! Dezarmați-i pe cei doi! rosti Hans, de data aceasta cu voce obișnuită.

Soldații Cosașu și Bolovan nici măcar nu avură vreme să se dezmeticească. Petcu și Pieptaru aproape că le smulseră armele, și nu le veni să creadă, mai ales cînd sergentul le spuse:

— Să nu faceți prostii! Dacă vreți să vă întoarceți, n-aveți decît. Fără arme! Noi nu ne mai întoarcem!

Cei doi nu știau ce să răspundă. De altfel nici nu mai aveau cînd s-o facă!

— Halt!

Cel care-i somase avea o voce pițigăiată, în ciuda străduinței de a-i imprima o tentă cît mai amenințătoare. Își îndreptă lumina unei lanterne spre Hans, care ridicase mîinile, împreună cu ceilalți. Teama aceea insidioasă parcă dispăruse definitiv. Din grupul pe care-l bănuia că se află în jur, un ins vorbi românește, poticnindu-se la fiecare cuvînt:

— Arme jos! Mîini sus! Execut!

Hans intervení însă în limba germană, prefăcîndu-se emoționat:

— Nu-i nevoie să vorbiți românește! Cunosc limba germană! Am venit aici de bunăvoie!

— Gura! Nimeni nu mișcă!

Calvarul de-abia începea. Hans și ceilalți fiind supuși, pe rînd, unor chestionări amănunțite, însoțite de lovituri. De-abia în amurg, locotenentul fu chemat în încăperea unde se afla Kronner! Hans se pregătise din timp pentru această întîlnire, era convins că i se va studia fiecare gest, fiecare cuvînt, cu pedanteria proprie numai fostului său superior de la „cursul

de instrucție" din Germania.

— Herr Kronner! În sfîrșit! Credeam... credeam că n-o să vă mai văd! Sînt... sînt...

Kronner îl măsura cu migală, rămînînd parcă impasibil la... emoțiile revederii care-l încercau pe Hans. Părea mult îmbătrînit, ridurile de pe față se alungiseră ca niște tăieturi adînci ce se împreunau aproape de bărbie.

— Vă rog să ne lăsați singuri! ordonă el și maiorul acela solid și subofițerul care-l escortase se grăbiră să execute.

Hans trebuia să „atace" înainte ca maiorul să-i pună întrebări; și asta făcea parte din „pregătire"...

— Domnule maior! Sînt uimit că mă primiți cu atîta răceală! Dați-mi voie! Nespus de mult mi-am dorit această reîntîlnire, o visez din clipa cînd... Oh, e un întreg coșmar, vă rog frumos să-mi permiteți să beau puțină apă, simt că mă lasă puterile...

Maiorul îi dădu paharul cu apă, apoi îi întinse mîna și fața i se schimonosi a zîmbet:

— Hans! Așadar, tu ești! De unde să știu eu că un anumit locotenent Paul Ionescu este una și aceeași persoană cu Hans Kunst! Liniștește-te! Am citit raportul cu... Chestionarea voastră... Au făcut o treabă bună. Mă rog, metodele sper că au fost blînde. Cel puțin în ce te privește...

— Domnule maior! Pentru a vă reîntîlni eram în stare să suport orice! Credeți-mă! Îmi pare însă rău pentru... ceilalți — doar doi nu au venit de bunăvoie...

Kronner ridică mîna, făcîndu-i astfel semn să se oprească.

— Avem timp suficient la dispoziție, Hans. Va trebui să povestești pe larg. Te ascult!

Hans își ceru scuze că poate din cauza emoției nu va fi în stare să-și ordoneze gîndurile. Îl roagă pe domnul maior să-l întrerupă ori de cîte ori i se va părea ceva neclar; nu are nimic de ascuns față de el, profesorul și binefăcătorul său. Da, îi respectase instrucțiunile, căutase să se țină de povețele pe care le primise, lucra perfect pentru Abwehr, pentru ambasada germană, devenise, după părerea lui, util marelui Reich și... dintr-o dată...

Kronner nu se mulțumea — cum bănuise Hans — cu o „poveste" redată sumar: cerea amănunte! Cu cine ținuse legătura, ce misiuni primise, cum le îndeplinise, cînd și în ce împrejurări îi cunoscuse pe cei de la misiunea militară germană, pe von Killinger sau Gerstenberg, pe reprezentanții serviciilor secrete. Se arăta foarte interesat să afle ce se petrecuse de fapt în România în august, era, după cum își dădea seama Hans, un interes care depășea cadrul profesional. Kronner aflase, fără doar și poate, multe versiuni, nu numai pe cea oficială, și voia să știe cum de se întîmplase ca un aliat, care își legase soarta de marele Reich, să întoarcă armele dintr-odată. Și-apoi, cum și unde se produsese greșeala lui Antonescu, a lui von Killinger, care preferase să se sinucidă decît să dea socoteală... Îi mărturisi maiorului că Gestapoul și celelalte servicii știau ceva, dar că politicienii — și-l avea în vedere în primul rînd pe von Killinger — voiau să liniștească Berlinul; să lase impresia că în România nu se petrece nimic deosebit, că românii își fac cu sîrg datoria față de Reich...

— Dar tu? Ce-ai făcut? Cum de n-ai sesizat?

— Iertați-mă, domnule maior, credeam că ați fost informat cum m-am comportat — tatonă Hans, dar și cu intenția de a-și mai trage sufletul.

Kronner căuta să-și ascundă surprinderea. Nu făcea un efort deosebit, dar recunoștea în sine că apariția fostului său elev fusese pe cît de neașteptată, pe atît de nepotrivită. Era și-așa apăsat de deruta care-și făcuse loc în rîndurile luptătorilor. Aparent, ordinele se executau prompt, nu înregistrase nici o abatere, dar înfrîngerile repetate săpau adînc, erodînd pe dinăuntru bruma de entuziasm pe care cei mai mulți căutau s-o afișeze. Mai grav era însă că el însuși se clătina pe dinăuntru, că nu de puține ori se trezea cu sentimentul că nimic nu se mai poate face, totul duce spre inevitabil — înfrîngerea!... Să fie oare vreo legătură între sosirea lui și prima eroare a lui F-15? Cine-i poate garanta că Hans nu urmărește un joc dublu? E drept, nu are nici un motiv să arunce în spatele fostului său cursant cine știe ce învinuiri. Ceva însă îl determină să fie foarte reținut, uneori puțin derutat. Iată, al doilea atac al românilor reușise, F-15 comunicînd, din nou, date eronate.

Să fi căzut? Nu excludea o astfel de posibilitate... În acest caz, F-15 este silit să transmită ceea ce i se dictează.

Hans și, cu atît mai puțin, Dan Petrescu nu aveau de unde să știe cîtă zarvă se produsese în comandamentul Diviziei SS după comunicările lui F-15 care se dovediseră false. Se găsise și vinovatul principal: maiorul Kronner! Fără să i se spună direct, îl învinuiau că împiedicase trupele luptătoare să mențină terenul, contribuind astfel la pierderea mai multor fii credincioși ai Marelui Reich. Luat de vîrtejul bănuielilor, al acuzațiilor mai mult sau mai puțin voalate, Kronner, fără să-și dea seama, se hotărîse să procedeze asemănător maiorului Petrescu! Unica soluție: să-și trimită fostul elev peste linia frontului, pentru a afla ce-i cu F-15, la nevoie să-l suspende și să-i preia misiunea. Ore în șir de tatonare, de „discuții" cu Hans — unele aparent fără nici o legătură între ele — îl convinseseră pe Kronner că avea la îndemînă o soluție prin care să-și apere viața. O frică neasemuită i se insinua pe sub piele, împiedicîndu-l să sesizeze că Hans respinsese, într-un fel, propunerea de a trece „dincolo" singur. Îi acceptase și argumentele: trebuia înscenată o fugă, celor de dincolo le va spune că a evadat de sub escortă împreună cu ceilalți. Firește, din cei cu care venise nici unul nu cunoștea că el, Hans, a luat legătura cu maiorul Kronner, este chiar foarte bine că au fost loviți, maltratați. Ar trebui chiar anunțat că în zori vor fi executați, ceea ce le va spori dorința de evadare.

Aflat, după multe peripeții, în fața maiorului Dan Petrescu, locotenentul mărturisea fără nici o jenă:

— Nu-mi venea să cred! Eram convins că toată înscenarea „evadării" este o bătaie de joc a lui Kronner, că pînă la urmă vom fi împușcați fără milă, că totul este organizat din binecunoscutul sadism, să simtă, să vadă zbaterea victimei... Cu atît mai mult „evadarea" mi se părea un simulacru cu cît Kronner îmi cerea să-i împușcăm pe cei trei care ne escortau și pe șoferul autocamionului... Așa cum am arătat, am fost nevoiți s-o facem, de teamă, desigur, de a nu fi noi curățați, fără să ținem seama că înlăturăm niște „martori" de care maiorul Kronner nu are nevoie.

— Ți-a spus să iei legătura imediat cu F-15?

— Nu. Deși presat de timp, m-a avertizat să procedez cu discreție, să-l urmăresc și, la nevoie, să-l lichidez. Asta, bineînțeles, dacă sînt pe deplin edificat asupra trădării lui.

— Și în acest caz, cine l-ar înlocui? întrebă Dan, aproape silabisindu-și cuvintele.

— Eu. Am instrucțiuni precise: cu cine să iau legătura, lungimile de undă, orele de emisie și cele de recepție, codul...

Nu se știe de ce amîndoi amînau să pronunțe numele lui F-15. Maiorul nu-și făcea nici o vină, dar se gîndea să menajeze sentimentele lui Hans; el se află de mai multă vreme aici, pe front, sub ochii lui se petrecuseră atîtea, cu toate că misiunea lui, în calitate de comandant, era cu totul alta. La aflarea numelui, maiorul aproape că nu-și crezu urechilor! Se amăgise că nu are nici o vină! Prodan! Era ofițerul care transmitea (multiplica) ordinele de operații!

Tăcerea care se lăsase spunea mult mai mult decît vorbele. De-abia după ce-și mai revenise din surprindere, maiorul rosti cu amărăciune:

— Ceva din biografia lui se pare că ne scapă. Îi era greu să accepte că Prodan se pusese, de bună voie, fără un motiv anume, la dispoziția lui Kronner.

La numai cîteva ore de la această discuție, amîndoi aveau să afle motivele lui Prodan din chiar declarațiile acestuia: nu era adevărat că părinții lui muriseră la bombardarea Capitalei; fugiseră împreună cu o unitate germană... Kronner îl amenințase că, în cazul refuzului de a „lucra", părinții vor suporta consecințele. Era și părerea tatălui lui Prodan, exprimată în scrisoarea pe care i-o arătase Kronner.

— În rest, știți tot...

ION CĂPEȚ

Bordul de onoare

Pînă-n acea nefericită clipă comandantul avusese toate motivele să fie mulțumit. Era o zi frumoasă, senină, cum sînt de regulă zilele sfîrșitului de primăvară și începutul verii. Dinspre larg, o boare plăcută unduia ușor pavilionul de la bastonul pupa, anunțîndu-și cu adierea ei binecuvîntata intenție de a ostoi arșița de peste zi.

Acostată cu tribordul la dana din fața Gării maritime din Constanța, nava, un „mixt" transportînd atît mărfuri generale, cît și pasageri, urma să moleze parîmele în cîteva ore, pornind pe itinerarul său obișnuit de linie: Constanța–Istanbul–Pireu. Magaziile fuseseră încărcate, iar mărfurile bine amarate; pasagerii se aflau cu toții la bord, parte în cabinele lor, parte pe puntea bărcilor, la copastie, schimbînd cuvinte de rămas bun cu cei care-i însoțiseră. Mai urma să urce la bord, pentru o călătorie la Istanbul, o personalitate deosebită, dintre acelea denumite convențional, în limbajul organizațiilor de transport, „VIP" (very important person), pentru care se făcuseră pregătirile de rigoare: apartamentul de lux pus la punct cu tot dichisul, frigiderul burdușit cu tot soiul de băuturi, camerista echipată la țol festiv, scara și puntea din tribord curățite lună după îmbarcarea pasagerilor.

În așteptarea acestei „VIP", căreia trebuia să-i dea onorul la scară, comandantul se ferchezuia. Fredonînd mulțumit de sine o melodie la modă în acea vreme, „Oh, Ramonaaa!", își umpluse fața cu clăbuc și acum, cu briciul „doi gemeni", moștenit de la bunic, se bărbierea. Era, poate, singurul din flotă care folosea, pe vapor, briciul pentru că pe mare, oricît de sigură ți-ar fi mîna, balansul tangajului sau ruliului îți poate oricînd juca festa. Dar el considera utilizarea acestei ustensile drept o certă dovadă a stăpînirii de sine și a dexterității sale.

Și de această dată operația l-a satisfăcut. Trecînd ușor palma peste obraji constată mulțumit reușita aproape deplină. Doar într-un colț al bărbiei parcă-parcă mai întîlnise cîțiva țepi. Aproape imperceptibili, dar totuși...

– Oh, Ramonaaa... chipul tău trandafiriiu... Paratrăsnetul mă-tii!

Nenorocirea se produsese. Așa cum se întîmplă adesea cînd ești prea sigur de tine și atenția-ți scapă doar pentru o fracțiune de secundă, briciul chemat să dea gata și acei cîțiva imperceptibili țepi ciupise bărbia. Privi uluit în oglindă, zărind cu groază cum o ușoară dîră de sînge, urmînd, cum spune geometria descriptivă, linia de cea mai mare pantă, se strecura alene pe bărbie, pe gîtlej, alunecînd spre pieptul marinarului.

Trimițînd încă un „paratrăsnetul mă-si", de data aceasta nu la adresa Ramonei, cum s-ar fi putut bănui cu cîteva rînduri mai sus, ci la aceea a perfidului brici sau a condamnabilei clipe de neatenție, se repezi la dulăpiorul din perete, înșfăcînd piatra acră, salutară de obicei pentru opritul sîngelui în micile incidente ale rasului. Usturimea îl făcu să fluiere, dar sîngele continua să-și croiască drum din mica ciupitură.

– Paratrăsnetul cui te-a închinat, bolborosi el obidit. Cum dracul să dau onorul, la scară, cu plasture în bărbie?

Amintirea apropiatei sosiri a „VIP"-ului îi îndrumă, instinctiv, pașii spre hublou, privind spre locul pe unde urma să urce ilustra personalitate. O nouă măciucă îl păli în moalele capului: pe puntea din tribord, acolo unde aveau accesul doar marinarii, un pasager reușise să ocolească vigilența marinarului de serviciu și-și instalase nepăsător șezlongul lîngă două geamantane burdușite, bagajul său, desigur. Faptul că citea fără să se sinchisească de cineva demonstra fără îndoială că individul ocupase temeinic și pentru îndelungă vreme locul cu pricina.

Era mai mult decît putea suporta un comandant care se pregătea să dea, după tot dichisul regulilor marinărești, onorul unei personalități și care, pe deasupra, mai era și ciupit în bărbie de un ticălos de brici. Apăsă energic butonul soneriei chemînd, cu semnalul convenit, ofițerul intendent al navei.

– Totu-i în ordine, dom'le comandant, spuse acesta. Dintr-un moment într-altul trebuie să sosească...

– Ordine, pe dracu, urlă el. Și zarzavagiul ăla, din puntea tribord, e acolo pentru decor? Să se-ncurce excelența sa în bulendrele lui?

– V-ați tăiat, dom'le comandant, observă grijuliu intendentul.

– Ție o să-ți tai, fără remușcări, gîtul dacă pînă număr la trei geambașul ăla nu se cărăbănește de-acolo cu toate catrafusele lui. Paratrăsnetul mă-si!

Fără să aștepte un al doilea îndemn, intendentul dispăru în spatele ușii. Frecînd în continuare energic cu bucata de piatră acră locul nefericirii sale, comandantul urmări prin hublou îndeplinirea ordinului.

– Domnule, se adresă ceremonios intendentul, trebuie să părăsiți neîntîrziat locul acesta.

Individul nu catadixi să răspundă.

– Domnule pasager, continuă nițel iritat ofițerul. Pare-se că n-ați auzit.

– Ba de auzit, am auzit. Da' ce-ți pasă dumitale unde stau?

– Uite că-mi pasă, mîrîi intendentul, chibzuind cam ce ar fi mai ușor de suportat: scandalul care ar urma aruncării individului la baltă, cu calabalîc cu tot, sau tăierea gîtului promisă categoric de comandant.

– Te pomenești că ai pofti dumneata la locul ăsta, găsise încăpățînatul călător explicația insistenței.

– Nu, domnule, mie nu-mi arde de stat la soare. Eu am treburi...

– Atunci vezi-ți de treburile dumitale și dă-mi pace. Nu mă mișc de-aici nici mort!

Cu resemnarea condamnatului care-și cunoaște sentința, intendentul plecă să raporteze comandantului rezultatul infructuos al demersurilor sale. Dar acesta, în cunoștință de cauză, chemase între timp pe secund.

– Domnule secund, știi cu ce înălțime ne-am procopsit în acest voiaj. Ei bine, tocmai acum și-a găsit un negustor, sau ce dracu-o fi, să se instaleze în bordul tribord, acolo unde trebuie să dăm ono-

● – Soldat Brebenică, de ce ai venit cu un geamantan așa de mare în armată?

– Păi, mi s-a spus că la terminarea armatei o să plec cu un bagaj voluminos de cunoștințe.

● – Soldat Brebenică, îmi poți numi cinci elemente componente ale puștii mitralieră?

– Da, tovarășe caporal, patru cartușe și baioneta!

● – Tare aș vrea să zbor pe lună în timpul verificărilor teoretice! se confesa soldatul Brebenică altui ostaș înaintea ședinței destinate cunoașterii regulamentelor generale.

– De ce așa?

– Acolo, orice materie este de șase ori mai ușoară decît pe pămînt.

● Acționînd în condiții de izolare, trebuie să știm a folosi pentru hrănire ceea ce ne oferă natura: fructe, anumite ierburi, ciuperci..., preciză comandantul plutonului.

– Toate ciupercile pot fi mîncate? deveni interesat soldatul Brebenică.

– Toate, dar unele numai o singură dată, îi veni răspunsul.

● – De ce-i așa de mohorît comandantul nostru? Parcă ar fi electrocutat...

– Pesemne, își conturà părerea soldatul Brebenică, l-a pus cineva la curent cu faptele noastre.

● Soldatul Brebenică, în serviciu de santinelă la poartă, se îndepărtase de „obiectiv", privind din ce în ce mai insistent către corpul de gardă, aflat undeva în interiorul cazărmii. Subofițerul de serviciu pe punctul de control sesiză și-l atenționă:

– Brebenică, atenția trebuie să-ți fie spre stradă, de-acolo vine inamicul!

– N-am treabă cu inamicul, aștept schimbul! răspunse acesta calm, imperturbabil.

● – Cum poți să și atîtea lipsuri într-o singură zi? își arătă nedumerirea caporalul față de soldatul Brebenică.

– O știți prea bine, ce mai, sînt primul la sculare, dimineața.

● Într-o joi, soldatul Brebenică se prezentă la comandantul său și-i solicită o permisie:

– Știți, dacă se poate, aș vrea să plec sîmbătă cu trenul de mîine, poate sosesc acasă chiar diseară. De venit, pot veni luni cu trenul de marți care ajunge aici abia miercuri seara.

● – Soldat Brebenică, într-o lună ai comis trei abateri disciplinare. Mult, foarte mult, băiete...

– N-am știut, tovarășe caporal, la cîte avem dreptul?

● – Află că asta-i indisciplină. L-ai jignit, a venit și mi-a raportat, îl atenționă caporalul pe soldatul Brebenică.

– Eram sigur de asta, i-am zis să se ducă la dracu!

● – Tovarășe caporal, poate un om să fie pedepsit pentru ceva ce n-a făcut?

– Sigur că nu!

– Atunci, e-n regulă... pentru că n-am reușit să fac ce mi-ați ordonat azi-dimineață...

● Soldatul Brebenică, după ce a mîncat o friptură la restaurant (îi plăcea să se respecte, să se „dea mare", ca-n civilie), s-a adresat ospătarului:

– Sirop de morcovi aveți?

– Nu, zise acesta privindu-l cu suspiciune.

– Dar de roșii?

– Ba, îi răspunse ospătarul crezînd că are de-a face cu un chefliu.

– Nici de țelină?

– Poate la anul, îl zeflemisi ospătarul, sau cu materialul clientului...

– Vă înțeleg, vă înțeleg. Aduceți-mi atunci un coniac mare! Și să-mi fiți de martor că am vrut să beau numai siropuri de legume.

● – Minunat! Bravo Brebenică, te-am văzut cum în învoire ajutai o bătrînică să ducă bagajele.

– Știți, cînd m-am oferit le ducea o tînără drăguță, care mi le-a dat spunînd că sînt ale bătrînei.

Pentru conformitate,
locotenent-colonel NICOLAE MATEESCU

nd. Fii dumneata bun și fă-i vînt de-acolo ct mai iute, că mămăliga asta...

Arătă a lehamite spre intendent, iar acesta găsi expresia de bun augur pentru prețiosul său gîtlej.

– Prea bine, domnule comandant. A început forfota pe cheu, semn că sosirea e aproape.

Tanțoș, ingalonat, secundul se apropie de intrus cu toată morga cuvenită, salutînd ceremonios.

– Am onoarea, stimate domn. Vreau să...

– Nu vrei nimic, răspunse morocănos „stimatul domn", continuînd să-și țină nasul în carte. E cumva vreo epidemie pe vaporul ăsta de sîcîiți pasagerii?

– Nu, domnule. Dar aici nu puteți sta!

– Fii, dom'le, serios, ripostă omul cu obstinație de catîr. Am bilet clasa I? Am! Scrie la regulile de călătorie că pasagerii cu bilete de clasa I au acces la toate punțile? Scrie! Locul pe care stau se cheamă punte? Se cheamă! Atunci, ce mai poftești, dom'le?

– Să părăsiți, imediat, locul!

– Dom'le, aveți idei fixe! Ei bine, întinde-o cît poți de iute, pînă nu-mi ies din pepeni. În orice caz, am să fac reclamație la SMR* pentru purtarea dumneavoastră incalificabilă.

– Puteți face și la Dumnezeu, dar de plecat tot trebuie să plecați de aici!

Călătorul însă nu-l mai învrednici cu nici un răspuns. Se întoarse pe o rînă, în șezlong, arătînd secundului spatele, semn că nu mai consideră necesar să continue discuția.

Roșu la față, secundul plecă descumpănit.

Comandantul, butoi de pulbere. Chemase stewardul să-l ajute la îmbrăcat, să nu-l găsească ilustrul personaj și neechipat. Baremi ținuta să mai dreagă busuiocul, dacă i-a fost lui dat să pață rușinea asta: plasture-n bărbie și un încăpățînat acuiat în bordul de onoare tocmai atunci cînd se anunță oaspeți de vază.

– Cum, dom'le comandant, de muhaiaua aia vă poticniăți? se miră stewardul. Îl umflu eu de-acolo cît ați zice pește!

– Hai, fii serios. N-au reușit nici intendentul, nici secundul...

– Lăsați-l pe mine! Permiteți?

– Am altceva mai bun de făcut? Numai ai grijă să nu se iște scandal. Atît ar mai lipsi: tocmai cînd dau eu onorul, ăla să-și dezlănțuie pliscul!

– Nici o grijă.

Stewardul coborî în grabă scările. Prezentîndu-se lîngă îndărătnicul călător, puse imediat mîna pe bagajele lui.

– Ce faci, omule? răcni individul.

– Scuzați-mă, stimate domn. Vroiam să vă ajut!

– Mersi! N-am nevoie de ajutorul du-

*SMR — Societatea Maritimă Română, numele purtat de navigația noastră maritimă în perioada interbelică.

PO(A)NTICĂ

Mă simt uimit pe țărm precum brotacul
care-a citit abia acum din Triste,
convins cum că Ovidiu-l coniacul
băut în tren și-n gări de naveliste

Și, încercînd un sentiment de vină
pentru distihul ca o sticlă-n cont,
mă las purtat de-o sete bizantină
și vă condamn pe rînd: Pilat din Pont.

L.V.

mitale. Deşi am plătit cabină, n-o folosesc. Vreau să stau aici pînă la capăt, să respir aerul mării. E clar? Valea!

– Cum doriţi, dom'le, treaba dumneavoastră ce vreţi să respiraţi. Eu vroiam să vă fac un bine...

Şi făcu, de formă, cîţiva paşi.

– Bine? se miră pasagerul intrigat de spusele stewardului.

– Da, dom'le, un mare bine... Îmi sînteţi simpatic şi m-ar mihni mult să fiţi necăjit...

– De necăjit m-au necăjit destul oamenii dumitale. Vreau linişte! Atît şi nimic mai mult. Am bilet clasa I, am...

– Ştiu, dom'le. Şi călătoriţi pînă la Pireu.

– Aşa-i. Şi?

– Tocmai ăsta-i clenciul, dom'le. De ce să rămîneţi atunci la Istanbul?

– Cum la Istanbul cînd eu am plătit pînă la Pireu?

– Păi, eu ce vreau să vă spun? Bordul ăsta rămîne la Istanbul. Celălalt bord al vaporului, din stînga, babordul cum îi zicem noi, îşi continuă drumul la Pireu!

– Păi ce-mi tot morfoleşti atunci din gură şi nu zici de-a dreptul ce trebuie? Ajută-mă, băiete, să ajung mai iute în partea aia care merge la Pireu... Ţine şi-un bacşiş din partea mea... Las-că iau eu şezlongul... Iar galonaţii ăia care habar n-au să explice cum se cuvine lucrurile...

Ieşind în calea ilustrului personaj, comandantul mai să nu-şi creadă ochilor văzînd puntea din tribord liberă. Mai apucă doar să zărească spatele încărătmicului trăgînd după el şezlongul şi îndemnînd din urmă pe stewardul care-i ducea bagajele să zorească spre „bordul de Pireu".

Deştept băiat, îşi zise, pregătindu-se să dea onorul din capul scării. Şi simţi, deodată, cum fericirea îi reinundă fiinţa: ridicînd capul, spre a-i răspunde la salut, ***very important person*****-ul** *lăsă să se observe, în colţul bărbiei, uşoara urmă a unei proaspete crestături de brici.*

IONEL CHIRU

După „Sovetskii voin"

SURPRIZA

Griguţă, din compania noastră, are mania surprizelor. Nu oricînd, ci la anumite festivităţi, cum ar fi, de pildă, revelionul. Anul trecut, ca şi acum, ostaşii unităţii noastre au făcut revelionul împreună. Pe la miezul nopţii, Griguţă s-a prezentat cu un sac în care se vînzolea ceva greu de identificat. A pus sacul pe masă şi a rugat asistenţa să-l pipăie şi să ghicească într-un minut ce fel de fiinţă se află înăuntru. La început ne-am distrat teribil: unul a spus că pare să fie o pisică, de gen masculin, crescută prin preajma unei cantine, altul a avansat ideea că ar fi un căţel, foarte bine educat, din moment ce nu latră. Din fericire, un isteţ a ciupit sacul, cu scopul vădit neregulamentar de-a ghici după sunete ce fel de animal e acolo. Vietatea, enervată de acest procedeu necinstit, s-a revoltat, s-a zbătut zdravăn, a rupt sfoara şi a sărit în capul întregii adunări, nefiind altceva decît un cocoş superb, în mare formă, campion, probabil, la lupte corp la corp, între cocoşi, fireşte. Persoanele aflate de faţă s-au ales cu părul jumulit, cu obrazul zgîriat şi cu hainele sfîşiate ca după un Waterloo veritabil. Ca să nu mai vorbesc de ceea ce s-a ales din prea cinstita masă: cioburi pe jos şi mîncarea pe pereţi...

Nu ne-am revenit bine din necazul cu cocoşul cînd Griguţă, constatînd o anumită monotonie în materie de distracţii, ne-a anunţat o altă surpriză. Pînă să realizăm ce are de gînd, a adus un lighean cu mangal şi o pungă cu pucioasă, le-a aşezat lîngă pomul de iarnă şi ne-a informat:

— Veţi participa acum la un magnific joc de artificii!

Şi chiar că am participat! Noroc că în materie de incendii am fost destul de bine pregătiţi, dar scăldaţi în apă, pînă la genunchi. În orele următoare nu prea ne-a mai ars de revelion.

Anul acesta am hotărît să stăm cu ochii pe tot ceea ce face Griguţă, să-i urmărim orice mişcare, să-l oprim chiar de la început în cazul în care i-ar veni în minte cine ştie ce idee. Mult timp nu s-a întîmplat nimic. Dar tocmai cînd ieşisem din alertă, ne-am trezit cu el dînd buzna de pe coridor şi strigînd precipitat:

— Fraţilor, să vedeţi ce surpriză...

N-a apucat, fireşte, să ne comunice surpriza sau să facă vreun gest, fiindcă am tăbărît cu toţii pe el, claie peste grămadă, să-l imobilizăm, să-l legăm, fie de masă, fie de calorifer. Şi tocmai cînd grămada arăta ca la un meci de rugbi, a intrat pe uşă tovarăşul căpitan Vişoiu, pe care, ocupaţi cum eram cu imobilizarea „inamicului", nu l-am observat, nedînd onorul cum se cuvine. Doar cînd i-am auzit glasul inimitabil rostind cu stupefacţie: „Ce se întîmplă aici, ostaşi?" ne-am trezit şi am luat poziţia regulamentară. Cum era inima în noi de neagră, nu mai vorbesc. Tovarăşul căpitan s-a întors însă spre Griguţă, care, legat cum era, nici nu putea să salute.

— Ce se întîmplă aici? a întrebat din nou.

Griguţă abia a reuşit să îngîne:

— Permiteţi să vă raportez: am vrut să le anunţ surpriza că veniţi printre noi, dar nu m-au crezut...

Tovarăşul căpitan a rîs şi ni s-a adresat, îmbrăţişîndu-ne cu privirea:

— Ei, ei, şi voi. Adică de ce să nu credeţi că şi comandantului îi place să vină în mijlocul vostru? Hai, reluaţi-vă locurile şi lăsaţi-l pe tovarăşul vostru care, într-adevăr, m-a salutat încă de la poartă...

Restul serii s-a desfăşurat admirabil, şi cred că şi tovarăşul căpitan s-a simţit bine, înconjurat de stima şi dragostea noastră. Doar lui Griguţă, cînd l-am văzut mohorît, i-am spus: „De ce nu ne-ai zis, măi, că-i vorba de-o surpriză plăcută!"

RODICA TOTT

Pe unde scurte

- Aripi avea mai de mult, dar întîia oară a zburat abia după ce i-au dat brînci din cuib.
- Se spune că fără hrană se poate trăi pînă la treizeci de zile, dar fără apă, doar trei, patru. Este inexact. Eu am un amic care se laudă că n-a băut apă de doi ani.
- Deşi este un dur, are, totuşi, sensibilitatea lui: se gîdilă.
- Aproape de răspundere: unii răspund cu capul, alţii răspund cu gura.
- Mi-a spus că tovarăşii se poartă cu el la serviciu ca cu un ou: la fiecare şedinţă îl fierb...
- S-ar pieptăna tinereşte, cu cărare pe mijloc, numai că, de la o vreme, cărarea este prea lată...
- „Nu pleci nicăieri, soldatule. Coase-ţi petliţele regulamentar, fă-ţi bocancii „bec", iar pînă atunci dă-mi să-ţi calc pantalonii", spuse locotenentul Petrescu..., sora soldatului Petrescu, punînd fierul în priză.
- Nu credeţi că în dilema: „cine a fost întîi, oul sau găina?" trebuie consultat şi cocoşul?
- Pare încurcată, dar nu este: deşi era mai mic decît prietenul său, era, totuşi, mai bine crescut...
- Adîncimea cunoştinţelor nu înseamnă băgarea lor la apă.
- Tratamentul a fost eficient, acum nu mai vorbeşte singur. Vorbeşte cu sine însuşi.
- Era îndrăgostit doar de el însuşi. Şi într-o bună zi s-a sinucis, deziluzionat în dragoste.
- Singurul lucru absolut după părerea lui este acela că totul este relativ.

NICOLAE EMANUEL VÎRGOLICI

Parodii de VASILE PREDA

ADRIAN MIERLUŞCĂ

Pe o treaptă de azur

Frumoaselor fete şi mindre neveste,
Aud zburind penatele măiestre
Şi le degust înmiresmatul tril
Din cintoteca marelui Virgil.

Mă tot gindesc şi foarte matinal
Că Pegasul de-ar fi un simplu cal
V-aş părăsi în plinset şi sughiţ
La guler cu botanica lui Yeats.

Aş evada pe-o treaptă de azur
C-o mantie ţesută-n clar-obscur,
Prin boreale cercuri călcind trist,
În cintecul sirenei lui Lundkvist.

M-aş duce să înot prin dimineaţă
Şi m-aş lăsa învăluit în ceaţă
Cu ochi egal, sclipire de mercuriu,
Să vă privesc cuminte dintr-un juriu.

NICOLAE BOGHIAN

Aşteptare

Eu suplu şi palid, ieşit din iernat
Ca dintr-un blond internat,
Cu Arhimede desenindu-mi pe timple
Ceva ce-o să se întimple,
Vă repet fără patimă şi fără angoasă:
Ţelina e-o plantă foarte serioasă.
Ci eu voi mai aştepta semnale
Visind la Emisferele fundamentale,
Fierbintea mea plămădire
Dă pe de-alături din potire,
Într-o zi de Alfa Centaur
Voi aduce-n ureche ceva din Epidaur,
Cea mai suavă şi mai dulce slovă
Din fagure de Moldovă.

Aştept şi acum ca oraşul să se ascundă
Într-o cintare poundă.

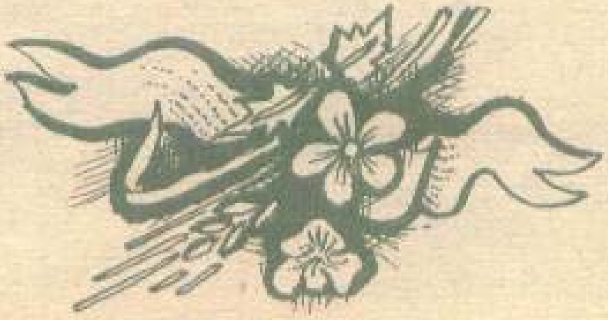

GEORGE
FLORIN COZMA

Homerică

Am tras la rame singur
Sub ochi de alizeu,
Do Camoes mă strigă
Cu voce de răsfăţ,
De parcă n-ar şti nimeni
Că-l port pe Odiseu
În spatele privirii
Albastrului ospăţ.

Trecui caribde, scile
Şi obcine domoale,
Blinzi polifemi lăsat-am
În gura unei peşteri
Şi mi-am mutat oceanul
C-o Circă mai la vale,
Pe-o insulă mai caldă
Cu zei ceva mai meşteri.

Poate iubire fost-a,
Poate un bob de rouă,
Poate un bob de apă
Scăpată din saca,
În timp ce capricornul
Pe mai departe plouă,
Rămii, preaobosite,
La miss Nausicaa!

VALERIU PRICINĂ

Gradul soldatului

Fără gradul soldatului tot nu se poate,
Caporali mai găseşti prin istorii măcar,
Dar soldatul e cel care pune în toate
Gradul său atirnind cel mai greu la cintar.

Am văzut chiar aseară pe unul în gară,
În permisie cred, comandind un pluton:
Doi părinţi, trei bunici, cinci mătuşi şi o vară
Aranjaţi ostăşeşte pe micul peron.

— N-a mai fost pe acas' de cinci zile, sărmanul!
(Verişoara purta chiar şi lacrimi sub pleoape).
— Şi mai sint trei milenii şi-un veac pin-la anul
Iar Ploieştiul nu-i, zău, chiar aşa de aproape!

— Aş mai merge şi eu să-ţi ţin locul, nepoate!
— Vreo trei luni aş sta eu! se amestecă tata...
Fără gradul soldatului chiar nu se poate
Oameni buni, să-l lăsăm deci să-şi facă armata!

TUNEL PE SUB MARE

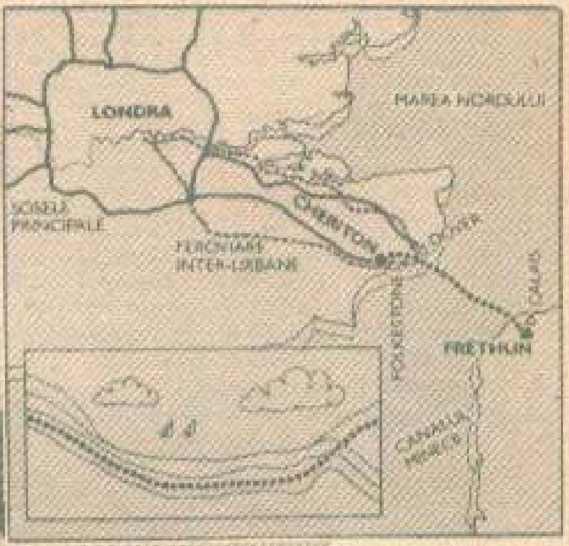

Harta cu traseul proiectatului tunel...

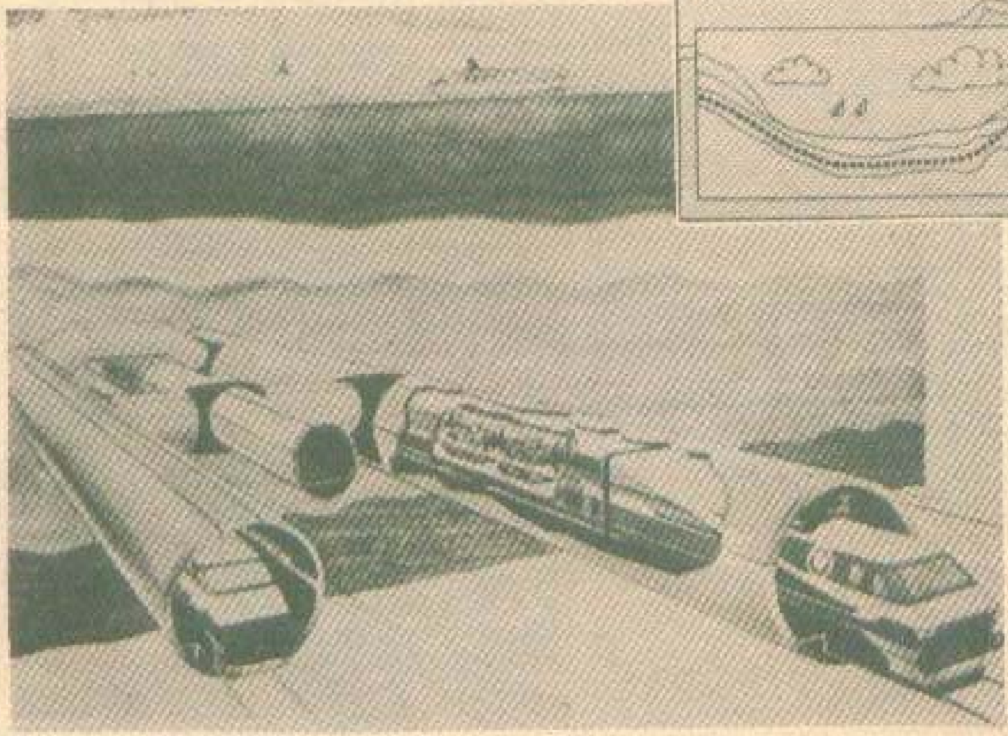

...şi secţiune ilustrînd dispunerea sa sub fundul marin

Construirea unui tunel pe sub Canalul Mînecii, care să lege Franţa de Marea Britanie, este considerată a fi cel mai mare proiect de construcţie civilă din Europa (2 600 milioane lire sterline). Perfectată abia în 1986 şi începută de curînd, realizarea acestei legături are însă o vechime considerabilă: aproape două secole. Prima variantă datează din anul 1802, cînd inginerul francez Mathieu a prezentat împăratului Napoleon un proiect de tunel submarin. Din motive lesne de înţeles, ideea n-a putut fi pusă în practică, dar, o dată cu generalizarea căilor ferate, ea a apărut din nou în prim plan. În 1860 s-au construit chiar 1 800 metri dintr-un tunel pilot, însă guvernul britanic a renunţat, în 1883, din motive „strategice". S-a revenit iarăşi în anii 1920, 1930 şi 1960; în 1973 au fost iniţiate chiar unele lucrări de testare, abandonate şi ele în 1975. Acum însă, cum arătam, s-a realizat în sfîrşit acordul. A fost creat chiar un consorţiu ad-hoc format din companiile France Manche şi Channel Tunnel Group.

Noul proiect a avut de rezolvat multe probleme: de la cele tehnice pînă la cele legate de siguranţa traficului maritim de la suprafaţă sau de securitatea împotriva actelor de sabotaj şi terorism. S-au dezbătut şi rezolvat şi altele, mai speciale: în cele două ţări ecartamentul căilor ferate e diferit, de asemenea voltajul electric pentru funcţionarea locomotivelor. Pînă şi normele de fabricare a betonului şi ranforsărilor, regulamentele de siguranţă a terenurilor pentru construcţii au trebuit puse de acord...

Lungimea tunelului va fi de aproximativ 49,2 km: 37,5 km sub nivelul mării, 8 km sub solul britanic şi 3,7 km sub cel francez. Capetele lui sînt stabilite la Fréthun (SV Calais), respectiv Cheriton (NV Folkestone). Trenurile vor parcurge distanţa în aproximativ o jumătate de oră, cu o viteză maximă de 160 km/h. Traficul va fi intens (plecări la 10—20 minute în orele de vîrf), pe lîngă vagoanele de călători preconizîndu-se şi trei tipuri de vagoane navetă (pentru autoturisme, autocare, vehicule de mărfuri), într-un flux de aproximativ 1 000 de vehicule pe oră.

Cum se vede şi în figură, de fapt e vorba de trei tunele: două principale (cu diametrul de 7,3 m, la 40 m sub solul marin) şi un tunel pilot şi de serviciu (cu diametrul de 4,5 m), unite din loc în loc prin pasaje de trecere. Darea în folosinţă a ansamblului este preconizată pentru anul 1993. Dar specialiştii discută de pe acum despre realizarea, pînă la sfîrşitul mileniului, şi a unui tunel rutier.

Prof. PETRU BLEZNEAC

FILMUL ARTISTIC

rămîne pentru generațiile viitoare un document istoric

Convorbire cu regizorul SERGIU NICOLAESCU

— Stimate Sergiu Nicolaescu, sînteți născut în anul și în localitatea în care s-a realizat un film important al cinematografiei noastre, „Ecaterina Teodoroiu". În aprilie 1930, la Tg. Jiu și în împrejurimi, s-au reconstituit pentru acest film, cu ajutorul armatei, ample secvențe ale luptei pentru păstrarea ființei naționale. Această colaborare dintre armată și cinematografie venea mai de departe, de la capodopera „Războiul independenței", și avea să devină cu timpul o frumoasă tradiție. O tradiție pe care dv., prin filmele realizate, ați îmbogățit-o substanțial.

Cînd a început această conlucrare, această colaborare a dumneavoastră cu armata și în ce a constat ea?

— Într-adevăr, sînt născut în orașul Tg. Jiu. Mama mea a cunoscut-o pe Ecaterina Teodoroiu; mai mult, în casa în care m-am născut eu a locuit eroina de pe Jiu cîțiva ani. Poate că una dintre exploziile produse în 1930 în timpul reconstituirilor pentru filmul „Ecaterina Teodoroiu" a speriat-o pe mama, în duminica Floriilor, și am putea spune că aceasta a fost... prima colaborare.

Cert este că în toată copilăria m-am întîlnit, într-un fel sau altul, cu armata. Am avut o tradiție și-n familie: un frate de-al mamei fiind militar, am avut permanent în casă cărți despre ostași. Apoi, am trăit direct frontul anului '44 la Timișoara, cînd, împreună cu prietenii mei, colindam prin tranșeele orașului, asistam de pe acoperișuri la luptele din împrejurimi, îndeosebi la cele din cimitirul Mehala; am mers apoi cu unități române pînă la Arad, însoțind ostașii în drumul lor de luptă și jertfe, cu speranța că, la nevoie, vom fi și noi chemați la luptă și introduși în linia întîi...

Am visat și mi-am dorit în toți anii copilăriei mele — o copilărie puternic marcată de război — să fiu ostaș, militar al armatei române. Și m-am pregătit pentru aceasta. Așa se face că în 1947 dădeam examen la Școala militară de ofițeri de marină. Din păcate, starea sănătății m-a determinat să renunț la cariera militară. Și așa am ajuns inginer și, apoi, regizor de film. Așadar, colaborarea mea cu armata pot spune că a început din copilărie. A continuat apoi în anii '56—58 cînd, fiind singurul specialist în scufundări submarine din țară, am fost chemat ca instructor al unor subunități speciale de scafandri. Atunci, în cadrul armatei deci, m-am întîlnit cu cinematografia. Atunci am pus pentru prima dată mîna pe un aparat de filmat, aparat de care nu m-am mai despărțit niciodată și cu care am ieșit în lume. Deci, prin film nu am intrat... în apă, ci m-am ridicat la suprafața ei!

Ca regizor de film însă, colaborarea mea cu armata începe în 1966, din timpul realizării filmului „Dacii". Din acest moment, am lucrat permanent cu ofițeri și ostași ai armatei noastre. Prin disciplina care mi-o asigură la filmările în teren, prin sistemul de organizare și prin înțelegerea absolut generoasă pe care am întîlnit-o întotdeauna la cadrele de conducere ale armatei noastre, am reușit să reconstitui pentru ecran, cu fidelitate, mari bătălii și momente ale istoriei noastre multimilenare, să scriu „cu lumina", cum se spune, cîteva file glorioase ale epopeii naționale.

De la început am avut colaboratori militari deosebiți (unul dintre ei era maior în timpul filmării „Dacilor", iar astăzi este general!), comandanți pe care n-am să-i uit niciodată, care au stat alături de mine zi de zi, deseori și nopțile, pe ploaie sau viscol, în condiții foarte grele și dificile, ofițeri despre care s-ar putea scrie mai mult în cronicile despre filmele istorice.

— În filmele dumneavoastră masele de ostași joacă un rol deosebit. Cum ați reușit să portretizați totuși individul, luptătorul anonim? Ce trăsături, ce dimensiuni de caracter ați urmărit să relevați?

— Filmele de război sînt de mai multe tipuri: cele gen epopee, cum este „Ziua Z", a căror acțiune este privită cu anumită detașare, documentară, aș spune mai obiectiv, fără să se sublinieze în principal detaliile de caracter. În filme ca „Mihai Viteazul" sau „Pentru patrie" însă, pe un fundal de epopee — epopeea primei uniri a românilor în hotarele vechii Dacii sau epopeea Independenței de la 1877 — am mers pînă la amănuntul semnificativ, prezentînd deci și caractere, și portrete de luptători. Tot astfel este și „Noi, cei din linia întîi". În prim-planul unor asemenea filme se află soldatul, soldatul român exemplar pentru generațiile de astăzi, soldatul român dintotdeauna, cel care are în firea lui mult umanism, dar care se dovedește un aprig luptător atunci cînd patria i-o cere.

— Cum „instruiți" militarii pentru intrarea lor în rol? Ați avut „sub arme, la ordinele dumneavoastră", mari mase de ostași. Cum s-a descurcat regizorul Sergiu Nicolaescu în calitate de... „comandant"?

— Într-adevăr, am avut la dispoziție, de-a lungul anilor — prin grija conducerii Ministerului Apărării Naționale, care a înțeles în mod superior comandamentul realizării de către cinematografia noastră a unor filme istorice — mulți ostași. De pildă, la „Dacii" peste 3500 de militari, iar la „Mihai Viteazul" am lucrat cu o divizie întreagă. Cu comandanți și activiști de partid, cu corturi și bucătării de campanie etc. Întotdeauna a lucrat împreună cu mine consilierul militar numit de Ministerul Apărării Naționale, de regulă specialist din cadrul Centrului de Studii și Cercetări de Istorie și Teorie Militară, care a asigurat conținutul științific al reconstituirilor, fiecare bătă-

le, fiecare luptă înscriindu-se astfel strict în datele certe ale trecutului nostru eroic, ale adevărului istoric. Sigur, această colaborare pune cel puțin două condiții: pe de o parte, consilierul militar să adere la ideea de film prin pregătirea sa, prin dragostea pe care o are pentru film și, în al doilea rînd, eu, ca regizor, să învăț să fiu deplin receptiv la ceea ce înseamnă tactică și artă militară. Numai așa, prin dialogul optim dintre regizor și consilier, instruirea militarilor pentru intrarea lor în rolul strămoșilor eroi pe care-i interpretează poate să ducă la rezultatul cel mai eficace. Eficacitate privită din punctul de vedere al instruirii propriu-zise a trupelor participante — în sensul pregătirii lor pentru apărarea patriei — precum și din acela al filmului, al valorii lui artistice și documentare. Participarea unei unități militare la reconstituirea unei bătălii eroice are, cred eu, un profund rol educativ-formativ. Ostașul înțelege pe viu și deci mai temeinic, poate chiar pentru toată viața, acea filă de istorie națională; se înfioară și se pătrunde de un puternic sentiment de patriotism ascultînd sau acționînd vitejește — așa cum îi cere nu regizorul sau consilierul militar, ci însăși istoria națională, adevărul istoric — la comanda unui mare voievod, sub ordinele căruia se află pentru un moment sau... pentru toată viața, cum spuneam.

Cu ostașii armatei noastre, cu sprijinul consultanților militari, am realizat performanțe comparabile cu ale oricărei mari cinematografii din lume. În ceea ce privește durata de realizare a filmelor istorice, de pildă, nu avem rivali.

În filmele străine n-o să vedeți nici o înfruntare directă — corp la corp, baionetă la baionetă — între cele două armate. Veți vedea mereu strecurîndu-se și trecînd prin fața aparatului de luat vederi, e adevărat într-o dinamică care-ți „ia ochii", mii și mii de oameni mărșăluind și alergînd, dar niciodată înfruntîndu-se într-un atac decisiv.

Dacă revedeți însă filmul „Dacii", vă veți cutremura încă de la primul cadru de forța acestor întîlniri. Nu mai vorbesc de „Mihai Viteazul" și de „Pentru patrie". Deci, noi am mers mai departe. Am „jucat" luptele îndeosebi în prim-plan, aducînd pe ecran chipul strămoșilor noștri luptători, hotărîrea lor nestrămutată de a nimici nu doar hoardele sau legiunile imperiilor invadatoare, ci însăși ideea de invazie, de cucerire, opunînd-o eroismului și dăruirii de sine întru eternitatea patriei și locuitorilor acestui sfînt pămînt românesc. Or, lupta dreaptă și cinstită, încrîncenarea dureroasă, ebalul trist și niciodată dorit ci impus, jertfa supremă nu puteau fi prezentate decît în prim-plan, aducînd astfel un elogiu, înălțînd astfel un imn făuritorilor anonimi, de milenii ai României de azi.

Sergiu Nicolaescu în filmul „Viraj periculos"

În realizarea acestor scene se manifestă, fără doar și poate, o mare răspundere, o mare pricepere și experiență a specialiștilor implicați, și aceasta nu este la îndemîna oricui.

Sînt sigur că, plecînd de pe un platou de filmare, dezbrăcînd uniformele dacilor, ale plăieșilor sau dorobanților, ale soldaților Mărășeștiului sau Oarbei de Mureș, militarii de astăzi vor fi mai buni, mai destoinici, mai patrioți, vor cunoaște mai bine — din proprie experiență, coborîtori fiind în atmosfera epocii respective — lupta înaintașilor pentru păstrarea ființei naționale și a integrității patriei române, vor fi convinși de superioritatea luptei întregului popor pentru apărarea independenței și libertății noastre.

ÎNTÎMPLĂRI NĂUCITOARE

● *Un record neobișnuit a realizat John Wottsoony, care a stat aproape două ore sub apă fără aparat de respirat. Premiul a fost înmînat familiei defunctului...*

● *La un concurs de stat într-un picior, cîștigător a fost Ben Croft, care a stat 34 de ani, fiind invalid de război.*

● *Schiorul Roy Persey, sărind de la trambulina din localitatea Mancha, a trebuit să plutească două ore în aer, pîrtia nefiind liberă pentru aterizare.*

● *Stevenson Mark a stat 20 de ani în cap. E vorba de capul Horn.*

● *Cartea de telefon a orășelului Smallville conține 13 numere de telefon de cîte o singură cifră, fără ca cifrele să se repete!*

● *Un neașteptat record a stabilit ospătarul Pirlato. Făcînd în fiecare seară casa, după nici o lună și-a făcut și vila!*

● *O descoperire neașteptată a făcut arheologul Mc.Out, care, venind acasă, a descoperit că soția sa nu era singură...*

● *Biologul și savantul Hans Mistake a stabilit că strămoșul omului a fost maimuța, iar că strămoșul maimuței ar fi fost omul... Susține că trecerea de la maimuță la om și invers ar avea loc ciclic, acum noi aflîndu-ne în perioada transformării omului...*

● *În urma unor săpături în zona Carmanish, un grup de arheologi au descoperit cîteva cutii de conserve de mărimea unui om. S-a stabilit că, în urmă cu 5 000 de ani, acolo trăia o veche civilizație de canibali.*

● *Trei zile și trei nopți a stat cetățeanul Domenico în apa mării așteptînd să traverseze pe celălalt mal. Se orientase greșit după expresia: „Cu răbdarea, treci și marea!"*

● *Remarcabile realizări a obținut cercetătorul Tom Banaley, care a studiat doi ani posibilitatea schimbării vitezei luminii. În final a descoperit într-un manual de fizică și chimie constanta luminii, care demonstrează că viteza nu poate fi modificată.*

● *Deosebit de util pare a fi descoperirea scaunului cu patru picioare de către un oarecare Javierson, căruia i-a venit ideea cînd se întorcea de la restaurant în patru labe.*

Locotenent-major ANANIE GAGNIUC

— Este recunoscut faptul că luptele reconstituite de dumneavoastră sînt adevărate pagini de artă și tactică militară. În acest sens cred că atribuiți un rol deosebit de important consultantului militar. În ce măsură activitatea acestuia este și un act de creație?

— În momentul în care ceva se transpune în film, obligatoriu acel ceva — științific, tehnic, de orice altă natură — trebuie să se transforme în artă. În film distanțele nu mai sînt aceleași ca în realitate, timpul nu mai este același și ca atare totul trebuie redus la dimensiunile și orarul filmului. Această translație n-o poate face oricine. Această operație, deopotrivă tehnică și artistică, trece prin creație.

Fiecare cadru se lucrează în parte — prin gîndire, planificare și repetiție — distanțele se precizează concret, exploziile se amplasează matematic și se amorsează cronometric în funcție de cuprinsul ecranului, combinația atacului de cavalerie cu avîntul infanteriei, mișcările de tancuri și sprijinul de artilerie, toate lucrurile acestea, care pe ecran durează uneori cîteva secunde și care dau impresia de real, sînt, de fapt, gîndite și calculate de regizor și consilierul militar zile și nopți întregi, uneori săptămîni și chiar luni, cu zeci și sute de variante, și asta numai pentru faptul că spectacolul nu trebuie să trădeze realitatea, spectacolul filmic trebuie să rămînă mijlocul artistic prin care prezentăm adevărul vieții.

— În filmele dumneavoastră, realitatea concret-istorică este prezentă pînă la detaliu, dovedind un adevărat cult al documentației. Să fie aceasta urmarea faptului că ați parcurs școala documentarului?

— Întotdeauna mă apropii de epoca în care are loc acțiunea filmului pornind de la detaliile cele mai subtile și pretențioase; cîteodată chiar obsedant. Atunci cînd sînt în jurul meu perfecțiunea costumului, detaliile locului, atmosfera epocii, sînt mai inspirat și mă simt ca un ostaș care și-a făcut pe deplin datoria față de popor și istorie, dar și față de mine însumi, față de conștiința mea de artist.

Această obsesie a adevărului istoric, pînă în cele mai mici amănunte, m-a condus la unele descoperiri, cum ar fi localizarea precisă, cred eu, a perimetrelor unde s-au consumat mari evenimente ale trecutului nostru național.

La „Mihai Viteazul", împreună cu consilierii militari, ne-am deplasat pe locurile bătăliei lui Mihai. La Călugăreni am ales inițial locul după notațiile unor istorici. Și totuși, privind prin obiectivul aparatului de luat vederi n-am fost mulțumit. În cadru nu intrau toate trupele descrise de Bălcescu, identificate de cercetarea istorică contemporană. Și atunci, ne-am deplasat în stînga, în dreapta, am măsurat, am calculat, am pus în relație topografia reliefului cu planul de desfășurare a trupelor și așa am descoperit, cred eu, locul real. Acest loc corespunde descrierii bătăliei: cortul lui Sinan Pașa, dealul cel mai înalt, drumul vechi, vechea albie a Neajlovului, care și-a schimbat de-a lungul anilor de mai multe ori cursul.

Convorbire consemnată de maior VIOREL DOMENICO

(continuare în pag. 237)

(continuare din pag. 219)

Se auzi, la început, un bîzîit ușor, ceva ca un foșnet de celofan mototolit în palmă, apoi deodată, clare, distincte, două voci bărbătești:

— Tovarășe inginer Teodor Minecan, ce anume a vrut să afle de la dumneavoastră, la Madrid, pictorul Romeo Soreanu?

— Cîte ceva despre unii dintre colegii mei de muncă. Zicea că-i cunoaște și el, dar că nu i-a mai văzut de mult. Nu i-am spus însă nimic, tovarășe căpitan, vă jur, absolut nimic. Iar Romică n-a insistat nici el. De altfel, cred că a făcut-o din pură curiozitate și...

— Dar domnul Pirenot Melvil?

— Ce-i cu el?

— În ce relații vă aflați?

— Sîntem prieteni.

— Curioasă prietenie, tovarășe inginer! Aș vrea să vă informez că, grație ceasului pe care îl aveți la mînă, cadoul lui Melvil, convorbirea noastră de aici este recepționată și se poate înregistra în autoturismul domnului Pirenot. La fel și toate celelalte discuții pe care le-ați avut cu colegii, la sediu...

Se auzi un declic metalic. Sec. Chirică închise aparatul de radio. Pirenot îl privea încă hipnotic, uluit, interzis. Apoi își plecă fruntea. Învins.

Jovial, locotenentul de securitate îi șoptea la ureche:

— În numele legii, monseniore, sînteți arestat!

După care trecu la volan și demară în trombă, în vifor de frunze nebune, spulberind pentru o clipă pacea frunzelor moarte de pe caldarîmul toamnei.

POVESTE S.F.

(urmare din pag. 215)

— Ba da, Si, ne-am gîndit la toate. De aceea, în rachetonavă vei fi însoțit de doi roboți mum la psihocinetică. Ultimele cuceriri ale tehnicii. Ei sînt programați să te lichideze, în cazul în care nu îți respecți întocmai programul. E corect, nu?

— Mă lucrați pe la spate, domnule doctor Baw.

— Nu avem ce face. Si, Pacea cu forța nu se poate impune altfel... Hai, lasă prostiile!... Vei fi un erou universal.

Baw îl bătu pe umăr pe colosul Si Hall, apoi continuă:

— Deschide videomonitorul pentru a primi binecuvîntarea bătrînului Silma! Si Hall se execută morocănos. În ecran apăru chipul lui Al Silma, obosit și plin de griji.

— Mă auzi, Si?

— Vă aud, domnule.

— Aprob începerea *Marelui Program de Instaurare cu Forța a Păcii Veșnice*. Îți doresc noroc, Si!... Pentru Pace, FOC!

Imaginea dispăru. Si și Baw se îndreptară spre rachetonavă.

În acest timp, Ned Lass reușise, cu ajutorul lui Tys, să adune destui oameni cinstiți. Îi învăța cuvîntul magic pe care marea majoritate l-a asimilat imediat. Băieții lui Lisk Beri nu au prins de veste despre acțiunea lui Ned. Căscau gura la T.V. — tele!, urmărind evenimente mai importante. Oamenii cinstiți se încolonau în armata lui Ned, ivindu-se de unde nici nu te așteptai. Acum, acțiunea era totul! În mintea lui Ned se aprinseră un milion de torțe. Începură să strălucească și mințile celorlalți.

În rachetonavă, Si Hall înghiți pastila sîngerie, apoi se concentră din răsputeri. Simți însă că ceva nu este în regulă. Neuronii îi vibrau să plesnească. Scurt-circuit! „Pierd mileniul!" — reuși să bîiguie Si.

— Inhibă-te, criminalule! — ordonă mental Ned.

Si Hall căzu într-o stare de prostrație totală. Nu mai putea acționa în nici un fel. Roboții, programați așa cum știm, sesizară imediat neputința lui, intrînd în acțiune. Am putea spune că l-au ucis cu sînge rece, dacă roboții ar fi avut sînge. În acest caz afirmăm că l-au ucis pur și simplu. Ned Lass realiză că totul s-a sfîrșit cu bine. Războiul neînceput se terminase. La fel a simțit și mulțimea. Despre omul Primejdioșilor, Ned a recepționat imediat că și-a deconectat gîndurile ucigătoare. Pacea fără forță se instaurase pe bătrîna planetă.

Terminasem de citit povestea și căzusem pe gînduri. Cătălin, pe care îl credeam adormit de mult, mă surprinse cu o întrebare:

— Tată, care era cuvîntul magic pe care mulțimea l-a învățat de la Ned Lass?

Întrucît povestea nu îl dezvăluise, îl căutai în sufletul meu.

— Speranța! — îl asigurai convins pe Cătălin. Acum dormi liniștit, băiatul tatii!

HARTA DRUMURILOR EMINESCIENE

Mihai Eminescu se năştea la jumătatea secolului trecut în efervescenţa puternicelor manifestări ale spiritualităţii unitare româneşti de pe vechiul pămînt al Daciei. În acest spirit militaseră marii bărbaţi ai culturii noastre „din veac", cum îi numea Sadoveanu, iar idealurile politice ale unităţii şi independenţei au devenit principiile fundamentale ale paşoptiştilor, înscrise în programul de acţiuni politice, puse în fruntea publicaţiilor („*Dacia literară*", „*România viitoare*"), rostite explicit în discursurile înflăcărate ţinute la Bucureşti, Iaşi, Islaz, Blaj, cuprinse în opere ale căror titluri erau grăitoare: *Cîntarea României* sau *Românii subt Mihai Vodă Viteazul*.

Elevul însetat de cultură şi crescut la focul sacru al acestor idealuri de foşti revoluţionari refugiaţi în Bucovina, în frunte cu mentorul său Aron Pumnul, a cunoscut de timpuriu crezurile şi năzuinţele paşoptiste, devenind un partizan al lor. Va fi pornit, băieţandrul Eminescu, spre Blaj, la 1866, aşadar la vîrsta debutului, care atesta deja o conştiinţă artistică ieşită din comun, numai pentru că acolo existau şcoli cu renume, chiar dacă îl atrăgeau învăţaţii profesori impătimiţi în credinţa naţională? Fără îndoială că nu: cărţile acestora (Timotei Cipariu, Ioan Micu Moldovan şi alţii) îi erau cunoscute încă din biblioteca gimnaziştilor cernăuţeni. Iar studiile şi le-ar fi putut continua, tot aşa de bine, fie la Cernăuţi, fie la Botoşani, fie la Iaşi, unde învăţămîntul, bazat pe o bogată tradiţie, îşi avea mentori de renume universitar, ajunşi de altfel, după 1860, cînd ia naştere Universitatea ieşeană, cea dintîi din ţara unită, iluştri profesori ai ei.

Altul era motivul începutului peregrinărilor „tinerelului" Mihai Eminescu: cunoaşterea spiritualităţii româneşti de pretutindeni, înţelegerea deplină a graiului, obiceiurilor, literaturii populare, condiţie a desăvîrşirii idealului de unitate istorică şi geografică. Cu „*Deşteaptă-te române*" în suflet, citit încă în cărţile bibliotecii gimnaziştilor, Eminescu va străbate ţinuturile româneşti, experienţă care, dincolo de cristalizarea concepţiei sale politice naţionale, manifestată direct în opera beletristică şi publicistică de mai tîrziu, avea să ducă la desăvîrşirea limbii noastre literare, deci la unitatea de expresie, cea dintîi dovadă a originii comune, a traiului unitar în Dacia romană, a neputinţei de a se destrăma fiinţa unui popor, cu toate vicisitudinile istorice la care a fost supus vreme de două milenii.

Mai puternică mult decît simpla dorinţă de a studia, această iscodire, la faţa locului, a însemnat cel mai desăvîrşit studiu al poetului în domeniile istoriei, geografiei, ştiinţelor naturii, etnografiei, folclorului, gramaticii ş.a.m.d. Preştiinţa milenară a „geto-dacilor, nicicînd pierdută ori întunecată, de la înţelesul stelelor, vremii şi rodirii şi pînă la cunoaşterea sufletului omenesc, a devenit şcoala de bază a lui Mihai Eminescu, sedimentată în toate locurile de grai românesc, dincolo de ţara unită la 24 ianuarie 1859, în locurile care vor reveni la trupul comun al patriei la 1878 sau 1918.

Reconstituim, astăzi, pentru prima dată sistematic, drumurile lui Eminescu, străbătute în vremea droştelor, căruţelor de poştă, a începutului de modernizare a drumurilor şi de construire a celor dintîi linii ferate. Şi comparăm cu drumurile altor cărturari ai vremurilor, pentru a constata că nimeni, pînă la sfîrşitul veacului trecut, nu a cunoscut atît de bine întreaga hartă a ţinuturilor locuite de poporul nostru ca autorul poemei de însufleţitor vizionarism **Ce-ţi doresc eu ţie, dulce Românie**.

Vom dovedi aceasta transpunînd nu „preumblările" — cum făcuseră alţii în epocă — ci umbletul, cel mai mult pe tălpile umilelor încălţări, pe întregul pămînt românesc.

Pînă la 7—8 ani, „ţara" lui Mihai era aşadar Ipoteştii, cu unele drumuri, desigur, la Botoşani şi Agafton, unde familia avea rubedenii, la tîrg la Dorohoi ori la Bucecea, la Dumbrăveni, unde căminarul muncise mai înainte şi avea prieteni, în alte locuri din jur, poate şi pînă la Mihăileni, luat să-şi conducă fraţii cînd porneau spre studii în alte zări, mai îndepărtate.

Un gînd de a-l duce şi pe el la învăţătură la Cernăuţi l-a avut căminarul încă din 1857, cînd este trecut pentru prima dată pe paşaportul părintelui, avînd şi cea dintîi descriere a înfăţişării: „Statul crescător/ părul: negru/ ochii: negri/ nasul: potrivit/ faţa: smolită".

Ceea ce se ştie exact acum din documente şi de la Radu I. Sbiera şi Teodor V. Ştefanelli, ambii prieteni apropiaţi ai perioadei cernăuţene, este că în septembrie 1858 se afla în clasa a treia a şcolii primare greco-orientale, numită atunci „National-Hauptschule" pentru ca, în iulie 1860, să încheie clasa a patra „clasificat cu eminenţă al 5-lea între 82 de elevi"[1]. În septembrie 1860 devine elev al Gimnaziului, pe care îl părăseşte însă definitiv din semestrul al doilea al anului 1863 (început de aprilie).

La Ipoteşti a stat o parte din perioada aprilie 1863 — martie 1864, făcînd, desigur, alte drumuri, la Botoşani, Dorohoi, Dumbrăveni, Agafton, poate şi în alte locuri, încercînd să se pregătească pentru examenele de sfîrşit de clasa a doua şi de clasa a treia. La începutul anului 1864, elevul, neputînd fi ajutorat deloc de familie, strîmtorată financiar şi din cauza secetei, încearcă să obţină o bursă pentru a termina clasa a II-a la Botoşani, dar neobţinînd-o se va reîntoarce la Cernăuţi tocmai cînd, între 1/13 martie şi 15/27 mai 1864, oraşul cunoaşte o mare sărbătoare spirituală: turneul trupei de teatru Fani Tardini—Alexandru Vlădicescu, în reprezentaţiile căreia au putut fi urmărite spectacole în limba română, cele mai multe fiind piese din repertoriul naţional, aparţinînd lui V. Alecsandri, Matei Millo, C. Negruzzi, D. Bolintineanu, Ioan de Lacea şi alţii.

Mihai era socotit încă gimnazist, primeşte bilete gratuite, este fascinat de teatru şi se consemnează „dispariţia" lui concomitent cu plecarea trupei din Cernăuţi. Istoricii teatrului, Teodor T. Burada, Ioan Massoff, apoi Lecca Morariu, George Baiculescu, G. Călinescu, Augustin Z.N. Pop, Zoe Dumitrescu-Buşulenga şi alţii înclină să creadă că Mihai a urmat trupa de ambulanţi în drumurile ei spre Braşov, unde aceasta sosi la 14/26 iunie 1864, cum anunţă publicaţia „*Aurora Română*", făcînd un drum de o lună încheiată „prin pasul Buzăului".

De aici se pare că a trecut şi la Sibiu în căutarea fratelui său Nicolae.

Considerăm că Eminescu nu era încă „angajatul" trupei, ci doar simpatizantul ei. Se va fi întors tot cu actorii Tardini, Vlădicescu, Ioan de Lacea, Comino şi ceilalţi la Botoşani în toamnă, dar nu mai

[1] Teodor V. Ştefanelli: *Amintiri despre Eminescu*, Institutul de arte grafice C. Sfetea, 1914.

ajunge la Cernăuţi. Documentele arată clar că la 5 octombrie se află copist la tribunal şi apoi la Consiliul permanent din Botoşani, unde-şi petrece iarna, pînă la 5 martie 1865, cînd îşi dă în cea mai mare grabă demisia şi la 9 martie solicită paşaportul pentru studii la Cernăuţi, eliberat la 11 martie.

Trupa Tardini—Vlădicescu susţinuse la Cernăuţi al doilea turneu între 2/14 noiembrie 1864 şi 9/21 martie 1865. Dacă ar fi fost sufleurul trupei, Eminescu nu ar fi avut nevoie să funcţioneze vreme de cinci luni la Botoşani. Abia acum se decide, după opinia noastră, să devină cu adevărat slujitorul Thaliei, aşa cum vor consemna peste vreme, aceste începuturi, Veronica Micle, Mite Kremnitz, I.L. Caragiale şi Alexandru Vlădicescu.

Trupa de ambulanţi va ajunge din nou la Braşov la 13/25 iunie 1865, după ce, între timp, dăduse spectacole în mai multe oraşe din Moldova; deci şi Eminescu a cunoscut acum unele localităţi ca Fălticeni, Roman, Bîrlad, Vaslui, Piatra Neamţ, Focşani.

În toamna anului 1865 îl aflăm în preajma lui Aron Pumnul, ocupîndu-se de bibliotecă, dar marele său sfătuitor moare la 12/24 ianuarie 1866, nu înainte de a-l fi îndrumat să se îndrepte spre Blaj. „Privatistul" îşi aduce elogiul său fierbinte în *La moartea lui Aron Pumnul*, cea dintîi poemă publicată, din păcate în condiţii atît de triste. Totuşi îi apare şi poezia, trimisă mai dinainte, în *„Familia"*, *De-aş avea*, aceste fapte literare împăcîndu-l cu severul căminar.

Episodul următor al călătoriilor sale începe de aceea de la Ipoteşti, pe citatul „drum împărătesc" din *Geniu pustiu*. Drumul nu putea fi altul decît prin Mihăileni, Mihai Eminescu posedînd încă paşaportul eliberat în 1865.

Mihăileni—Siret—Cîmpulung Moldovenesc—Vatra Dornei—Pasul Tihuţa—Bistriţa—Mureş—Oşorhei (Tîrgu Mureş)—Diciosîn Martin— (Tîrnăveni)—Blaj este calea urmată, după cum o dovedesc drumurile înscrise în hărţile vremii.

Eminescu „n-avea testimoniu decît de pe clasa a II—III-a gimnazială", scrie evocatorul acestei epoci, Elie Dăianu, în *Eminescu în Blaj*. Citeşte mult, dar se pare că tot atît de mult ascultă poveştile „măgărarului" din Veza, adică ale sacagiului gimnaziului, Nicolae Mihu, poreclit Chenderi, cunoscător de basme fără pereche.

Doar pentru cîteva zile pleacă la Alba Iulia, pentru a asista la lucrările „Asociaţiunii", care s-au ţinut în zilele de 27—28 august 1866, de unde, prin Bucerdea Grînoasă, revine la Blaj, dar nu pentru multă vreme, căci la sfîrşitul lui septembrie se va afla la Sibiu, unde leagă prietenie cu Nicolae Densuşianu. Acesta îl trimite la preotul Bratu din Răşinari (bunicul viitorului poet Octavian Goga), prin legăturile misterioase ale căruia, cu oameni anume care făceau legătura cu România, trece pe căi ocolite, întrucît îi expirase paşaportul, prin „Vama Cucului", intrînd în Valea Oltului şi apoi prin Cozia—Rîmnicu Vîlcea—Curtea de Argeş — Piteşti va ajunge la Bucureşti.

Şi acum urmează etapa cea mai grea de descifrat, de prin sfîrşitul lui octombrie — început de noiembrie pînă în vara—toamna anului 1867 — cînd este descoperit de actorul Găvănescu din trupa lui Iorgu Caragiale în portul Giurgiu.

Există însă o scrisoare a lui Mihai Eminescu din care rezultă că în anul 1867 s-ar fi aflat la Timişoara, iar Ioan Slavici consemnează că tot pe atunci ar fi ajuns şi la Beiuş, unde şi-ar fi trecut examenele clasei a III-a gimnaziale.

În orice caz, în calitate de sufleur a slujit în trupa lui Iorgu Caragiale la Tîrgovişte, Piteşti, Ploieşti, Cîmpina, Buzău, Focşani, Galaţi, Brăila, Călăraşi, Giurgiu, poate şi în alte locuri în toamna şi iarna 1867—1868. Mai limpede este consemnat în documentele vremii marele turneu pe care l-a organizat Mihai Pascaly în Transilvania şi Banat. Pornită la 1 mai din Bucureşti, trupa soseşte la Braşov la 4/16 mai 1868, primul spectacol avînd loc la 5/17 mai, iar ultimul pe 3/15 iunie, peste o zi plecînd la Sibiu, oraş cunoscut din peregrinările anterioare. Urmează reprezentaţiile la Lugoj între 22 iunie/4 iulie şi 14/26 iulie, peste două zile se află la Timişoara, după trei spectacole urmînd Aradul, unde trupa este găzduită aproape o lună, dînd doar cîteva reprezentaţii în oraş, dar colindînd mai multe localităţi din împrejurimi. Eminescu are aici prilejul să-l cunoască pe Iosif Vulcan, aflat şi el în trecere spre Gherla. La Oraviţa artiştii lui Mihai Pascaly sosesc cu trenul la 18/30 august 1868 şi, după două spectacole, ajung la Baziaş la 21 august/3 septembrie pe cea mai veche linie ferată de la noi (construită în 1856). Apoi, pe Dunăre, aproape o săptămînă pentru a ajunge la Giurgiu şi Bucureşti.

Harta drumurilor eminesciene în reconstituirea lui Victor Crăciun

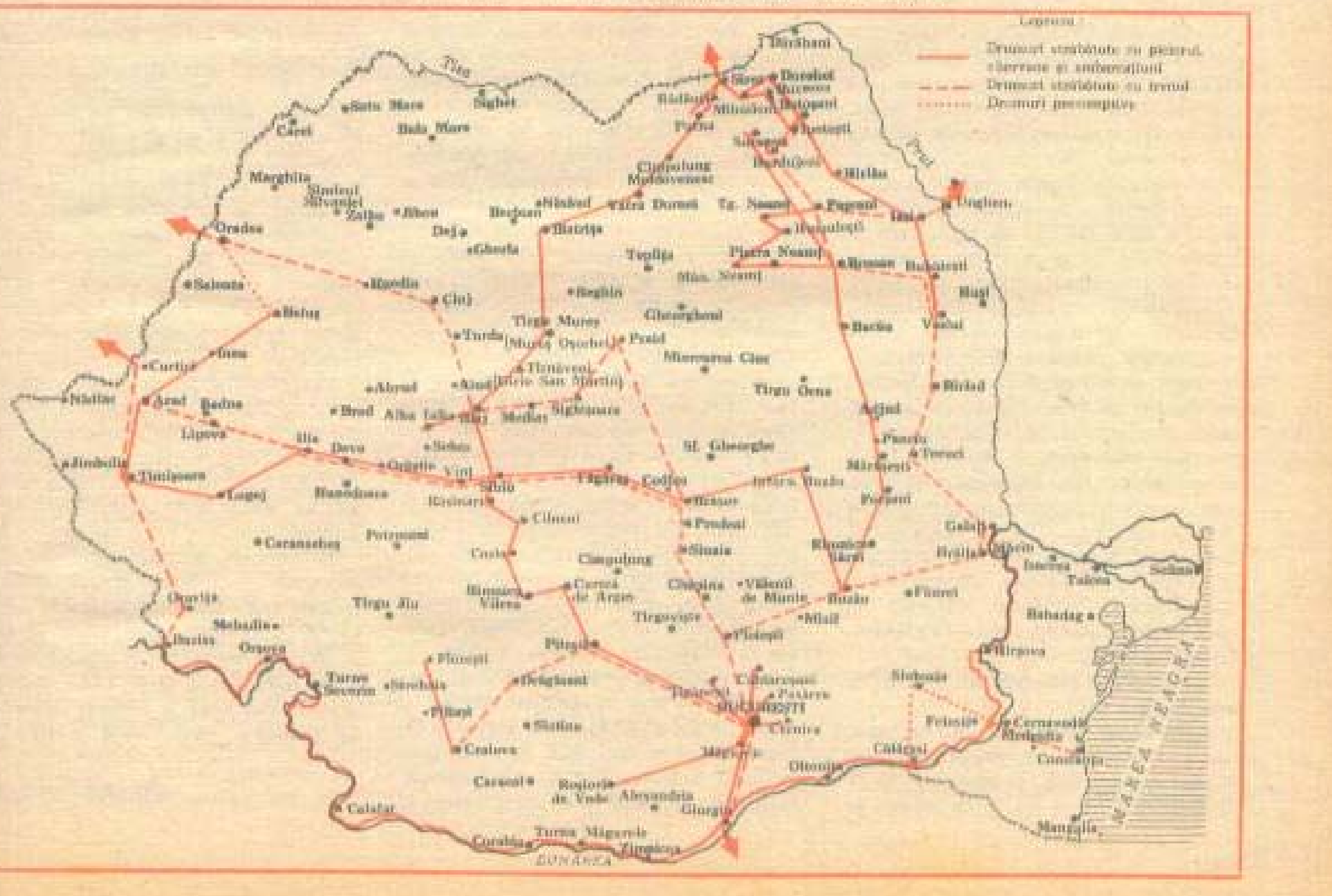

Se știe că între 29 septembrie/ 12 octombrie 1868 și 21 martie 1869 Eminescu este sufleur II și copist de roluri la Teatrul Național din București. La 1/13 aprilie 1869 este unul dintre întemeietorii societății „Orientul”, în ale cărei statute era prevăzută culegerea de folclor, ceea ce poetul realiza însă de multă vreme, cu prilejul tuturor drumurilor sale.

În iunie 1869, începe cel de-al doilea mare turneu al lui Mihai Pascaly, după Iași (iunie — iulie), Botoșani, ajungînd și această trupă la Cernăuți (3/17 iulie—20 iulie/1 august 1869). În timpul reprezentațiilor la Botoșani, Eminescu este convins de familie să părăsească pentru totdeauna teatrul și, după un scurt popas la Ipotești, pleacă pentru cinci ani la studii la Viena și Berlin.

La 19 ani așadar, cînd pornea prin Cernăuți, Lvov, Cracovia, Praga (unde va face prima fotografie), la Viena, „țara” lui Eminescu era cu adevărat întregul pămînt locuit de români.

La Viena, iubit de colegi și devenit unul din conducătorii Societății „România Jună”, poetul, cunoscut acum și prin poemele apărute în „Convorbiri literare” și prin articolele din „Federațiunea” și „Albina”, devine un nume reprezentativ, în special între tinerii studioși și intelectualii din țară. Prestigiul îi sporește prin rolul jucat în organizarea serbărilor de la Putna, la care participă, la 27 august 1871. Prilejul este, desigur, folosit și pentru a cunoaște întreaga zonă a Bucovinei, de unde coboară către Iași, fiind bine primit în societatea *Junimea*. Cu sprijinul acesteia își continuă de altfel studiile la Berlin, în 1872—1874. În acest ultim an, probabil după ce a vizitat Jena, unde intenționase pentru moment să-și pregătească doctoratul, și după ce călătorise prin orașele Königsberg, Cracovia și Lemberg, se stabilește la Iași. Întîi ca director al Bibliotecii centrale (1874—1875), apoi ca revizor școlar (1875—1876) și, în sfîrșit, ca redactor al ziarului „*Curierul de Iași*” (1876—1877). Bogatul material documentar existent dovedește că revizorul școlar a inspectat 152 de școli, ceea ce înseamnă că a vizitat toate localitățile din județele Iași și Vaslui.

Dîndu-și demisia de la „foaia vitelor de pripas”, cum numea în derîdere gazeta ieșeană, din octombrie 1877 se mută la București, fiind angajat la ziarul „*Timpul*”. Preluîndu-și și noua activitate cu aceeași continuă seriozitate ca în tot ceea ce făcea, poetul-gazetar se va desprinde foarte rar și pentru prea puține zile de București, ajungînd uneori pînă la Iași, unde se aflau cei dragi, Veronica Micle și Ion Creangă, la Botoșani sau în jurul Capitalei (Căldărușani, Cernica, Snagov, Pasărea, Țigănești, Băneasa, Măgurele — unde tradiția vorbește despre compunerea *Scrisorii a IV-a*).

Totuși, cîteva alte drumuri „noi” trebuiesc consemnate.

Mai întîi să menționăm vacanța petrecută în mod creator la Florești, plasa Jiul de Jos, județul Dolj, în apropiere de Filiași, în vara anului 1878, la conacul lui Nicolae Mandrea, loc în care realizează traducerea volumului întîi din celebra suită de documente *Fragmente zur Geschichte der Rumänen*, transcrise din arhivele vieneze de Eudoxiu Hurmuzaki.

Apoi, a devenit certitudine prezența poetului la Constanța. Călătoria, începută la 10 iunie 1882 în gara Filaret, s-a desfășurat pe traseul Giurgiu, de unde, pierzînd cursa fluvială, vizitează și Rusciucul, mergînd apoi pe Dunăre, la 13—14 iunie, pînă la Cernavodă și din nou cu trenul, la Constanța, de unde, a doua zi după sosire, la 16 iunie, îi scrie Veronicăi Micle o impresionantă scrisoare, promițîndu-i „la anul să știi că venim amîndoi aici”.

Altă călătorie face la Iași, cu prilejul dezvelirii statuii lui Ștefan cel Mare, la 5 iunie 1883. Nu participă însă la festivități, iar poezia dedicată evenimentului, *Doina*, este citită doar în cercul prietenilor apropiați. Se repede acum poate și pînă la Botoșani și își vizitează vechiul prieten Samson Bodnărescu, aflat director al așezămîntului Atanasie Bașotă din Pomîrla.

La 17 iunie 1883 este la București și la scurt timp se îmbolnăvește, începînd alte drumuri, pentru îngrijirea sănătății, către Viena mai întîi. După însănătoșire, la sugestia junimiștilor, însoțit de Chibici-Rîvneanu, face o excursie în Italia, pînă la Florența (unde se afla la 14/26 martie 1884) și de unde, prin Bologna și Veneția, se reîntoarce la Viena, ca să revină la București la 20 martie/2 aprilie 1884, ora 20.

În țară face drumuri mai ales în Moldova (între 1 octombrie 1884 și 1 septembrie 1885 este profesor suplinitor la Școala comercială din Iași), dar la 4 august 1885 pleacă, tot din motive medicale, prin Chișinău, la Odessa. Iarna îl găsește la Cernăuți, unde locuia sora sa Aglae, apoi la Suceava, spre bucuria unor vechi colegi de studenție, pentru ca în primăvara anului următor să revină la București. Din nou drumuri prin Moldova, iar la 16 iulie 1887 pleacă spre Viena și Innsbruck, de unde se întoarce în toamnă pe ruta Viena—Bratislava—Cernăuți—Suceava—Burdujeni. La Botoșani rămîne pînă la 14 aprilie 1888, zi în care, împreună cu Veronica Micle, pornește spre București, de unde poetul nu va mai avea forța fizică să plece nicăieri.

Prezentarea noastră, foarte succintă, a avut menirea să amplaseze, pe harta României, cele mai fascinante pelerinaje făcute vreodată, ținînd seama de condițiile politico-geografice ale țării, de inexistența unei baze materiale care să-i ușureze călătoriile. Tînărul Eminescu a repetat, în plină epocă modernă dinspre sfîrșitul veacului trecut, peregrinări de aezi antici, dispărînd și apărînd aidoma legendarului Homer, din cetate în cetate. Cetățile lui Eminescu erau la Suceava și Putna, la Bistrița și Alba Iulia, la Cetatea de Baltă și Blaj, la Cetățuia Iașiului și Brăila, la Bîrlad și Buzău, la Brașov și Sibiu, la Arad și Timișoara, la Caransebeș și Cozia, la Curtea de Argeș și Tîrgoviște, în Cetatea lui Bucur și Cetatea Banilor, la Giurgiu și noul Tomis și ar trebui enumerate mii de localități prin care a trecut, cu pașii lui, bătucind cu încălțări sărace întregul pămînt românesc. Pretutindeni s-a minunat de cele văzute; de pretutindeni a desprins o legendă, o faptă, un cuvînt; pretutindeni a fost interesat de oameni și de viața lor. Sutele și sutele de locuri străbătute, sate, așezări, unele încă fără nume la vremea aceea, colțuri de stîncă și văgăuni, „vămi ale văzduhului”, făgașuri și priveliști de legendă au trecut cu înfățișarea sau doar cu pomenirea lor în pagini care constituie piatra unghiulară a culturii naționale. Locurile i-au amintit figurile de „dătători de legi și datini”, cărturari care au ținut trează conștiința națională, luptători pentru unitate și independență. Ce minunată izbucnire din inimă fusese dorința născută între gimnaziștii din Blaj, între care și Eminescu, de a porni să-l caute și să-l cunoască, în acel an 1866, pe Avram Iancu. O asemenea căutare a fost orice drum eminescian.

Privind harta drumurilor românești străbătute de Eminescu, prezentată aici schematic și încă neexistînd toate dovezile, ascunse de intemperii vremelnice, constatăm așadar că nu există colț de pămînt românesc care să nu îi fost cunoscut direct, cu pașii și cu sufletul, de Eminescu.

Neegalata lui poezie și publicistica politică nu s-ar fi putut înălța la conceptul desăvîrșirii unității naționale, ca o reconstituire istorică modernă a străbunei Dacii, dacă încă de tînăr Eminescu nu ar fi fost un om al întregii ființe naționale românești.

Contopit cu destinul oamenilor, trăind împreună cu ei drama oropsirilor sociale și naționale, Eminescu a devenit chintesența tragicelor nedreptăți istorice, portdrapelul luptei pentru o unică spiritualitate românească și o unică țară. Din această conștiință a izbucnit profeția sa:
La trecutu-ți mare, mare viitor!

VICTOR CRĂCIUN

INVOCAȚIE

Lui Mihai Eminescu

N-am tulburat secunde niciodată
lîngă focul sfînt și stelar,
doar verbul meu rostea universul
prin care Tu existai tutelar.

N-am tulburat rînsoarea niciodată
cînd pădurea sîngera anotimpul
doar sărutul iubirii invoca primenirea
sub mantia nopții încrîncenînd Olimpul.

N-am tulburat secunde niciodată
petale ei rămînea Nemurire —
începtam rostindu-ți poemul
din necuprinsa-ți zidire.

MARIUS C. NICA

Un general de cavalerie român,

MAESTRU AL CANȚONETEI NAPOLITANE

În ziua de 17 decembrie 1962, marele poet napolitan Domenico Furno a publicat în ziarul *Il Mattino* din Napoli un articol pe trei coloane titrat cu litere majuscule: *Muzicianul român Skeletti, autor de cîntece napolitane*, iar supratitlul, *Un caz singular în istoria cîntecului*, invita parcă cititorii și, bineînțeles, specialiștii artei sunetelor să pătrundă în amănuntele de-a dreptul senzaționale ale unui proces de creație muzicală singular. Să deschidem volumul de *10 Canzoni napolitane* tipărit în Italia (1939), spre a cita din prefața scriitorului Domenico Furno: „Skeletti e napolitan? M-aș fi îndoit, dacă nu aș fi văzut cu ochii mei actul său de naștere. Pare — într-adevăr — imposibil ca el să fie român. Ar fi fost mai puțin bizară natura dacă ar fi făcut să se nască acest temperament de artist, autentic napolitan, la Napoli și nu aiurea". Melodiile acestui volum au fost interpretate de cei mai de seamă cîntăreți ai Italiei — de la Tito Schipa, Assante, de Luca, Elena Zapponi, Margherita Cossa, pînă la Benjamino Gigli —, unele piese fiind tipărite apoi separat în numerele unice ale cunoscutei colecții *Piedigrotta* (ca, de pildă, *Dimme* — Spune-mi) și difuzate la posturile radiofonice ale întregii peninsule. „Emil Skeletti, purtînd din armoniile patriei sale nostalgicele vibrații ale acelor cîntece de adîncă pătrundere pe care uneori radioul ni le transmite și care în suava lor fingoare par a ne legăna într-un vis iradiind dulci viziuni — remarca același maestru al versului, Domenico Furno — fu prins în cercul magic al cîntecului napolitan, vrăjit de farmecul cu care el îl înfășură, spre a se dezlega în inspiratele sale inimitabile compoziții".

Desigur, această introducere în opera muzicală a lui Emil Scarlat Skeletti poate apărea exagerată dacă nu vom apela la documentele epocii de afirmare a creatorului nostru. Ce poate fi mai edificator decît ca pe genericul unui afiș alcătuit din pagini nepieritoare de „cîntece napolitane *antice și celebre*" să figureze — alături de Tagliaferi, De Curtis, Mario și Di Capua — numele românului Skeletti? Ce loc ocupă în ierarhia valorilor artistice lucrarea *Dimme* (Spune-mi), așezată — pe același afiș — alături de *Santa Lucia*, *O Sole mio*, *Torna a Surriento*? Răspunsul este simplu: „Ei, bine — conchide poetul italian — dacă orașul nostru nu-l poate număra printre locuitorii săi, cum atît de bucuros ar face-o, totuși Napoli oferă din toată inima lui Emil Skeletti, care atît de admirabil i-a cîntat frumusețea, acea cetățenie spirituală la care dragostea îi dă dreptul". Cine a fost compozitorul — aproape necunoscut — în propria-i patrie? De ce a rămas pînă azi în umbra nemeritatului anonimat artistic?

Răspunsul pare simplu: haina militară pe care a purtat-o toată viața l-a obligat pe compozitor să trăiască departe de breasla muzicienilor, să se ascundă sub pseudonim, deși a fost membru activ atît în vechea *Societate a Compozitorilor Români*, cît și în *Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor*. Se mai adaugă o nejustificată modestie profesională datorată faptului că pînă la sfîrșitul vieții (1969) a rămas un autodidact în muzică. A scris lieduri, romanțe, cîntece pentru copii, coruri, piese de muzică ușoară (pe versuri de G. Coșbuc, Al. O. Teodoreanu, Duiliu Zamfirescu) și marșuri. Bineînțeles, un loc important în creația se l-au ocupat canțonetele napolitane," fapt care i-a atras cooptarea în *Societa Italiana degli Autori ed Editori* (Roma, 1937).

Născut la 28 septembrie 1888 în Galați, Emil Skeletti a făcut parte dintr-o ilustră familie de... generali. Tatăl său, Scarlat Skeletti, general de divizie (infanterie) a participat la războiul de independență din 1877—1878; fratele cel mare, Teodor Skeletti, a fost general de infanterie, al doilea frate, Mihail Skeletti, a ajuns general de artilerie. Emil Skeletti, muzicianul, s-a pensionat ca general de cavalerie. În sfîrșit, poate că și fratele cel mai vîrstnic, Anton Skeletti, locotenent de roșiori, ar fi ajuns tot general dacă nu ar fi murit de tînăr. Și pentru a contura definitiv tradiția militară a familiei Skeletti merită să amintim că vestitul compozitor al melodiei *Ce te legeni codrule*, Gheorghe Skeletti, unchiul lui Emil, a fost... colonel la Iași.

Cariera militară a început-o cu Școala fiilor de militari din Iași și Școala de cavalerie din Tîrgoviște, după care a fost trimis — ca șef de promoție — la specializare în Germania (1909—1913). „Un viitor mare strateg — îi scria tatăl său din țară, îndemnîndu-l, cu o surprinzătoare viziune politică, să-l mai lase pe Kant și să-l aprofundeze pe Karl Marx — trebuie să fie pregătit a înțelege și deci a prevedea tot ceea ce în viitor poate schimba structura sufletească a contingentelor sub arme. Problemele sociale puse de Marx sînt astăzi considerate teorii. Dar mîine? E bine să le cunoști. Caii îi duci cu șezuta. Oștirile, însă, se duc la război cu mult cap, fiindcă mulți și feluriți sînt factorii care hotărăsc soarta unei bătălii". Înapoiat în patrie, Emil Skeletti a peregrinat prin diferite unități militare din Roman, Pașcani, Tîrgoviște, București, devenind ofițer de Stat major. Fire extrem de personală, cu idei prea „avansate" față de politicienii conservatori ai epocii, colonelul Skeletti a fost numit atașat militar la Roma (1932), avînd apoi o propunere de atașat militar la Tokio (1936). A refuzat fiindcă în peninsula mediteraneană pusese stăpînire pe ființa sa muza muzicii. Izbucnirea celui de-al doilea război mondial l-a readus în patrie (1940), unde a fost avansat la gradul de general. A refuzat plecarea pe frontul antisovietic, cerîndu-și demisia din armată. Aici s-a încheiat cariera militară, anii de după 1945 consacrîndu-i pînă în clipa de pe urmă (10 III 1969) numai compoziției.

L-am cunoscut bine pe Emil Scarlat Skeletti. A fost un om de caracter, modest, un cavaler stoic. Stăpînea la perfecție 4—5 limbi străine, cunoștea bine literatura clasică română și universală, citea zilnic enorm de mult, iar noaptea compunea. Refuza să prezinte la Uniunea Compozitorilor tot ce scria, spre a nu abuza de „prioritatea tinerilor" din breaslă. Desigur că marșurile (militare, pionierești, de defilare, pentru tineret) ar merita să fie repuse în circuitul vieții noastre artistice, fiindcă melodia inspirată a lui Emil Scarlat Skeletti constituie un argument de perenitate. Și dacă *Electrecordul* ar imprima pe discuri cele zece canțonete napolitane, poate că memoria generalului de cavalerie român (ascuns sub pseudonimul „*Milgrei*") ar fi evocată la dimensiunile artei universale, acolo unde numele lui Emil Scarlat Skeletti ar avea dreptul să aspire.

VIOREL COSMA

Avem convingerea că la succesul pe care l-a avut primul *Almanah al oştirii*, apărut în anul 1987, au contribuit, în mare măsură, şi rubricile dedicate unor personalităţi ale armatei noastre. Şi e firesc dacă ţinem seama de interesul tot mai crescînd al cititorilor faţă de istoria îndelungată şi atît de bogată în fapte, oameni şi evenimente a poporului român şi a armatei sale.

Pornind de la aceste considerente, colectivul care s-a îngrijit de apariţia *Almanahului oştirii '88* a considerat necesar a supune atenţiei cititorilor cîteva noi însemnări privitoare la activitatea laborioasă a unor scriitori, oameni de ştiinţă, diplomaţi, artişti, compozitori, poeţi care au purtat uniforma ostăşească. La întocmirea acestui material ne-au fost, şi de această dată, de un real folos lucrările: *„Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent"* de George Călinescu, *„Dicţionarul scriitorilor români"* (coordonator Mircea Zaciu), *„Prezenţe militare în ştiinţa şi cultura românească"*, redactat de Florian Gheorghe, Mihai Popescu, conf. dr. Ion Rotaru, monografii, precum şi documentele extrem de preţioase aflate în patrimoniul Muzeului Militar Central, Arhivelor Ministerului Apărării Naţionale, Bibliotecii Centrale a Ministerului Apărării Naţionale, redacţiei revistei „Viaţa militară", numeroşilor noştri prieteni şi colaboratori...

IOAN (IANCU) ALECSANDRI

A participat la revoluţia de la 1848, apoi, ca şi fratele său, remarcabilul poet, dramaturg şi prozator Vasile Alecsandri, s-a dedicat, în întregime, înfăptuirii unirii Ţării Româ-

neşti Muntenia cu Ţara Românească Moldova. A făcut parte din cadrele armatei între 1854 şi 1856, cu gradul de căpitan, iar în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza, a cărui politică reformatoare a susţinut-o cu toată energia, a fost înălţat la gradul de locotenent-colonel. S-a remarcat ca agent diplomatic al ţării noastre la Paris şi Londra, contribuind, în această calitate, la recunoaşterea oficială de către cele două puteri a statului născut în urma unirii de la 1859.

Activitatea sa literară este modestă; de notat doar *„Odă la Unire"*, nuvelele *„Dor de morţi"* şi *„Morunul"*, cîteva traduceri din Camille Flammarion şi Charles Louis de Secondat, baron de Montesquieu. Avînd studii de specialitate a mai scris, în limba franceză, *„Aperçu sur le pont de fer entre Giurgiu et Rotschuck"*, *„Etat economique et financier de la Roumanie"* etc. Între anii 1862—1864 întocmeşte o culegere, în 17 volume, cu toate referirile la România apărute în publicaţiile franceze ale vremii, considerate de cercetători ca avînd o indubitabilă valoare documentară. Locotenent-colonelul Iancu Alecsandri s-a născut la Bacău — 30 dec. 1828 — şi a decedat la Paris (15 mai 1884).

CONSTANTIN ARGEŞANU

S-a născut la 17 IX 1892 în comuna Ştefăneşti, judeţul Argeş, şi a decedat la 19 ianuarie 1964, la Bucureşti. A absolvit Şcoala militară de artilerie, geniu şi marină cu gradul de sublocotenent. A luat parte la campania din 1916—1918, cu gradul de căpitan. Între 1920—1922 a absolvit Şcoala de pilotaj de la Tecuci, după care a fost avansat maior (în 1923) şi locotenent-comandor (în

1932). A fost conferenţiar la Şcoala de ofiţeri navigatori, şi, din 1932, comandant al Flotilei 1 aviaţie. A participat la războiul antihitlerist cu gradul de colonel, apoi de general, avînd, pentru scurt timp, comanda Regiunii 3 aeriene. A semnat — folosind şi pseudonimele C. Argus, Ion Bramburâ, Nichifor Coţcarul — versuri, schiţe, amintiri, traduceri din limba rusă (unele împreună cu Claudia Millian, Demostene Botez şi Mihu Dragomir); în colaborare cu Al. Bibescu a realizat drama istorică *„Ferdinand Catolicul"*. Dacă versurile sale sînt considerate *„compuneri uşoare, epigonizînd în umbra lui Ion Minulescu"*, schiţele *„Drumuri albastre. Însemnările unui pilot"*, *„Tambalul lui Chiron"* şi *„Pilot fără noroc"* se remarcă *„prin umor şi vioiciune stilistică"*. A fost prezent şi în presă cu materiale de diferite genuri.

ANDREI NAUM

Puţinele date pe care le deţinem asupra căpitanului erou le datorăm generalului Constantin Argeşanu, la care ne-am referit mai sus, date extrase dintr-un articol postum inedit publicat de revista *Viaţa militară* nr. 7/1967 şi intitulat *„Poetul Andrei Naum şi-a ţinut cuvîntul"*. Sub titlul articolului se află drept moto un distih dintr-o poezie a lui Andrei Naum: *„Şi cîte vise sfinte nu stîrneşte/ un plîns de doină, adiindu-l vîntul"*. *„Într-o notiţă scurtă de ziar* — continuă C.A. — *în august 1917, au apărut cîteva rînduri la rubrica* „Ştiri de

pe front". „*În luptele de la Mărășești, în fruntea batalionului său din Regimentul 35 Matei Basarab, a căzut ca un erou căpitanul de rezervă Andrei Naum, om de litere și poet de talent. Modest funcționar la un minister — din cauza sărăciei —, începutul campaniei l-a găsit comandant al batalionului 1 din Regimentul 63, iar zelul lui deosebit i-au adus tresele de căpitan. Versurile lui, de o cugetare adîncă, au apărut în diverse reviste literare, iar în mișcarea literară din ultimii douăzeci de ani, Andrei Naum*

și avea un loc meritoas. Acum, la Mărășești, a căzut apărîndu-și țara.» Notița este simplă și săracă. Era a cincea zi la Mărășești..." Și C. Argeșanu povestește, simplu și emoționant, cum a căzut la datorie poetul căpitan Andrei Naum, în luptele pentru nimicirea cuiburilor de mitraliere de pe marginea șoselei Panciu — Tecuci. „*Credincios pămîntului, căpitanul Naum Andrei și-a ținut cuvîntul și i-a dat înapoi. A murit senin, în picioare*", își încheie relatarea C. Argeșanu, frate de arme și de condei.

CAROL DAVILA

Este originar din orașul Parma — Italia. După studii de specialitate — medicină și farmacie — pe care le absolvă în mod strălucit, în Franța, în 1853 se stabilește în țara noastră. Se căsătorește cu o româncă. Este tatăl dramaturgului Alexandru Davila. La scurt timp după sosirea sa în țară, i se încredințează funcții de răspundere, dovedind calități deosebite de medic, organizator, cercetător și pedagog, ce le va pune în slujba noii sale patrii, pe care o va îndrăgi și pe care nu o va mai părăsi pînă la sfîrșitul vieții (27 august 1884). Domnitorul Barbu Știrbei (1854—1856) îi acordă gradul de

maior și-l numește medic-șef al armatei. Începe o prodigioasă activitate ce-l situează în rîndul iluștrilor învățați și patrioți români din acea vreme. El rămîne întemeietorul învățămîntului medical din țara noastră, prin înființarea Școalei naționale de medicină și farmacie; elaborează primele acte normative privind apărarea sănătății publice, organizează Societatea medicală (1857), Societatea de Cruce Roșie (1876), Societatea Științelor Naturale (1865); înființează biblioteci și muzee, reviste de specialitate, primele de acest gen din țara noastră. Domnitorul Alexandru Ioan Cuza, care îl prețuia în mod deosebit, îi acordă, la 10 octombrie 1859, numai la cîteva luni de la înscăunare, gradul de colonel, iar la 3 decembrie 1860, gradul de general de brigadă medic. În timpul războiului nostru pentru independență duce o neobosită activitate pe front, în calitate de inspector general al serviciului sanitar militar român, pentru alinarea suferinței bolnavilor și rănițiilor, salvînd viața a mii de oameni. Devine general de divizie. A fost distins cu numeroase ordine și medalii, românești și străine. În fața Institutului medico-farmaceutic din București i s-a înălțat un monument, operă a sculptorului Carol Stork, iar în incinta Spitalului Militar Central, un bust realizat de marele sculptor român Constantin Brâncuși. S-au bătut medalii și plachete cu chipul său, iar Poșta română i-a dedicat emisiuni speciale.

CONSTANTIN GHIBAN

Nu fără o undă de tristețe și emoție consemnăm aici, lapidar, remarcabila activitate pe tărîm literar — dacă ținem seama de faptul că se întinde pe mai puțin de douăzeci de ani — a regretatului nostru coleg, omul exemplar pentru calitățile sale, care a fost Constantin Ghiban, mulți ani secretar de redacție al revistei *Viața militară*. S-a stins din viață, în urma unei necruțătoare boli, la vîrsta de 40 de ani (septembrie 1959). A lăsat în urmă nu numai o operă literară atît de diversă, plină de simțire artistică, dar și amintirea unui om de excepție, cu o mare putere de muncă, de o modestie rar întîlnită. Iubea cu

pasiune patria, istoria poporului român. Exceptînd volumul de debut „*Flori de primăvară*", cu versuri idilice, ușor naive, toate celelalte creații ale sale poartă pecetea patosului patriotic, al iubirii față de glorioasa noastră istorie. „*M-afund în lumea de milenii/ ca-ntr-o fîntînă fără fund*", zicea el într-un poem. Și cerceta documente vechi, străbătea ținuturi încărcate de legendă, spre a da la iveală marele său proiect, rămas din păcate neterminat, o amplă epopee națională. Ca urmare, a apărut doar o parte din ce și-a propus și a visat. A scris romane, piese de teatru (circa douăzeci), povestiri, versuri, libréte de operetă, cuplete, scheciuri, tipărite mai cu seamă în *Editura Militară* sau în publicațiile armatei. Cîteva dintre piesele sale, unele scrise în colaborare, au fost puse în scenă de către Teatrul de operetă al armatei sau Teatrul marinei militare, echi-

pele artistice profesioniste sau de amatori ale armatei. „*Versuri*" (cu ciclurile *Cîntece de cătănie*, *File de letopiseț*, *Flăcări în beznă*, *Călugăreni*), romanele „*Flăcăul din Bințința*", „*Inima lui Horia*" și „*Cîntă la Stupca o vioară*" (carte inspirată din viața compozitorului patriot Ciprian Porumbescu), „*România, țara unor glorioase tradiții aviatice*" (interesantă trecere în revistă a unor memorabile figuri de aviatori), „*Cîntecul munților*" (libret de operetă, cu muzica semnată de un alt regretat creator militar, locotenent-colonelul Viorel Doboș), „*Ne vin oaspeți*" (piesă în trei acte, în colaborare cu Jean Gheluc și N. Oltrocol), „*Jurnal de bord*", „*Frămîntul mării*", „*Camere mobilate*" (în colaborare) etc. etc.

Moldovean — s-a născut în comuna Șchiopeni, județul Iași, la 9 ianuarie 1919 — și-a purtat pașii vieții la Timișoara, unde a urmat cursurile liceale. În 1942 a absolvit Școala de artilerie din Pitești, cu gradul de sublocotenent. A luat parte, cu gradul de căpitan, la luptele împotriva hitleriștilor. În 1950 a fost mutat la revista *Educația artistică*, devenită ulterior *Viața militară*, și avansat la gradul de maior, iar în 1955 la cel de locotenent-colonel. Pe monumentul său funerar de la Ghencea stau înscrise versurile: „*La revedere, cringole cu plopi...*" O viață atît de scurtă, dar și atît de bogată.

THEODOR ȘERBĂNESCU

Deși în numărul anterior al *Almanahului oștirii* am publicat, sub semnătura lui Florentin Popescu, o scurtă biografie, revenim asupra activității literare a acestui „pionier al romanței fade", cum îl categorisește George Călinescu în a sa *Istorie a literaturii române de la origini și pînă astăzi*. Nu ne propunem a pune la îndoială aprecierile marelui critic, dar nu putem trece cu vederea popularitatea deosebită de care s-a bucurat în epocă creația colonelului Theodor Șerbănescu, elogiile pe care i le-au adus Titu Maiorescu, Olănescu Ascanio, Bogdan Duică și faptul că în fosta grădină a Ateneului Român a putut fi văzut, o vreme, bustul său.

Cîteva noi date interesante asupra operei ofițerului-poet T.S., membru corespondent al Academiei Române, ni le oferă nr. 12/ 1936 al revistei *Lumea militară ilustrată*, organ al Societății scriitorilor și autorilor militari. La rubrica *Armele și muzele*, un anume Al. C. semnează un interesant articol despre poet, din care reproducem: „*Un nume astăzi uitat. Este numele unui poet despre care certitudinea critică obișnuită a lui Titu Maiorescu a scris: «Vor rămîne poeziile d-lui Șerbănescu». Nume altădată cu strălucire în cercurile literare. Dar cine nu l-a cunoscut în vremea lui! Este poetul pentru care cercul estetic al «Junimei» ieșene se deschidea primitor, poetul răsfățat, ale cărui versuri călătoresc pe aripile popularității ușoare și schimbătoare, cu tarafurile pierdute de lăutari, trecînd din gură în gură, din mînă în mînă, deschid neliniști, ispite, fugare vîrtejuri sentimentale (...) unea armonios sensibilitatea feminină cu rigiditatea de ostaș*". A scris și versuri eroice, din care G. Călinescu citează o strofă: „*Tunul tună, bomba zboară/ Bravi cu miile dispar/ Iar acolo în biata țară/ Văduvele plîng amar*".

MAXIME

● *Curajul unei națiuni poartă uniforma de ostaș.*

● *În faldurile drapelului care flutură, fruntea neamului își descrețește toate cutele.*

● *Cînd vorbiți despre război, dați cuvîntul în primul rînd veteranilor.*

● *Jurămîntul ostășesc se spune o singură dată și nu se uită toată viața.*

● *Glonțul dușmanului te poate scoate din luptă, dar nu și din credința pentru care lupți.*

● *Lașul poate să poarte orice fel de pălărie, numai boneta de ostaș, nu.*

● *Eroii sînt singurele viețuitoare de pe pămînt care trăiesc și după moarte.*

● *Ceasul ostașului are o oră în plus față de 12 ore ale cadranului. Și anume, ora „H".*

TUDOR MUȘATESCU

ÎNTÎMPLĂRI NĂUCITE

● ***Tot în domeniul fizicii, doi inventatori au reușit să construiască o lanternă care se aprinde numai cînd este eclipsă de soare. Utilitatea acestei lanterne este dată de faptul că, prin intermediul ei, astronomii pot afla momentul începerii eclipselor...***

● ***Lucrînd cu abnegație, chimistul Topsalen a reușit după trei ani să obțină altsanetul. Altsanetul este denumirea unei substanțe cu proprietăți nebănuite. Deocamdată a obținut cuvîntul „altsanet", dar cercetările continuă.***

● ***După multe încercări s-a reușit construirea unei săli de spectacole cu reverberație deosebită. Astfel, datorită unei mișcări spiralate, replicile ajung la public după două ore, timp în care actorii pot pleca liniștiți, fiind feriți de trac, fluierături sau obiecte contondente.***

ACTORII ŞI ARMATA

(urmare din pag. 169)

convingerea că va ieşi un lucru bun. Imaginea pe care v-aţi putea-o face despre cum a fost regizat războiul în acest film — petarde, gloanţe oarbe, o figuraţie ce se lăsa ochită şi atinsă, în fond nimeni nu murea — ar fi întrucîtva idilică. Exploziile erau cumplit de adevărate, vacarmul şi mirosul de bătălie nu pot fi descrise. Două dealuri erau amenajate pentru bătălie, atmosfera devenea adesea înfiorătoare, iar noi, actorii şi figuraţia — militari în termen —, participam la tot. Pe vremea aceea nu aveam cascadori. Da, am urît şi atunci, şi acum, şi întotdeauna războiul, el mi-a răpit tatăl..."

VICTOR REBENGIUC

HAI, „STEAUA"!

„Am făcut parte din prima promoţie de absolvenţi ai Şcolii medii tehnice de aviaţie şi am lucrat pe Aeroportul Băneasa, de unde, de fapt, m-a luat Clubul «Steaua», C.C.A., cum se numea el pe atunci. Cu echipa de floretă a clubului am înregistrat performanţe frumoase, am ajuns chiar maestru al sportului, am participat la Olimpiada din '52 de la Helsinki. Din vremea activităţii mele sportive am rămas cu o mare slăbiciune pentru clubul militarilor, îndurerîndu-mă înfrîngerile lui şi bucurîndu-mă victoriile. Ce să-i faci, dragoste veche şi statornică. Hai, «Steaua»!"

ŞTEFAN TAPALAGĂ

O FILĂ DE EROISM NAŢIONAL

„În filmul «Am fost şaisprezece» am interpretat rolul unui sergent român care şi-a jertfit viaţa, alături de fraţii săi, pe frontul antihitlerist din Ungaria. Am lucrat la acest film cu senzaţia că particip la reconstituirea istorică a unui moment de eroism al poporului meu şi cu tot angajamentul afectiv, aşa cum au luptat militarii români în războiul antihitlerist."

ŞTEFAN SILEANU

APEL

„Cinematografia noastră a abordat puţine filme care să reflecte viaţa militarilor noştri, cu bucuriile, sacrificiile şi problemele acestei vieţi. Dar şi aceste filme trebuie să pornească de la scenariile bune, cu mult adevăr de viaţă. Cel care ar scrie un asemenea scenariu ar trebui să cunoască acest mediu, această viaţă, dinlăuntrul ei şi nu prin «documentar» de dinafară. Există scriitori care cunosc această viaţă, dar nu se apucă să scrie scenarii despre ea. Mă întreb însă dacă în rîndurile armatei noastre nu există oameni cu harul scrisului cărora cunoaşterea vieţii militarilor le-ar permite scrierea unor scenarii de film? Nu cred să nu existe asemenea oameni. Mă adresez deci lor cu acest apel: *„Scrieţi scenarii despre viaţa pe care o cunoaşteţi atît de bine."*

LUCIAN BRATU

CU ENTUZIASM OSTĂŞESC

„Pentru că în cariera mea am avut prilejul să lucrez şi alături de militari, trebuie să vă spun că întotdeauna mi-au făcut o impresie excelentă. Închipuiţi-vă, să scoli la ora 6 dimineaţa 10 000 de suflete, cîte au fost în «Mihai Viteazul», să le dai costume şi arme şi, la ora 8, să poţi comanda «motor!», ei, aşa ceva nu era posibil decît cu nişte oameni tineri, disciplinaţi şi dăruiţi muncii pe care au făcut-o mereu cu plăcere, trăind sincer entuziasmul şi eroismul scenelor dificile la care au participat."

SZOBY CSEH

Filmul artistic

(continuare din pag. 229)

La Şelimbăr, de asemenea, privind oraşul Sibiu, Sibiul vechi, ne-am deplasat de pe o culme pe alta, am schimbat unghiul de filmare şi aşa, din aproape în aproape, uitîndu-ne cu ochii de astăzi şi cunoscînd descrierea istoricilor, am descoperit, credem, locurile adevărate ale bătăliei lui Mihai, care sînt sigur că nu corespund exact cu notaţiile găsite în unele documentaţii.

De asemenea, pentru „Ultima noapte de dragoste", căutînd locurile de filmare prin munţi, am găsit drumurile vechi, astăzi abia bănuite, borna de frontieră, pînă şi poziţia clădirii punctului de frontieră... Deci, am reconstituit drumul exact pe care l-a străbătut eroul. Lucrul acesta mi-a dat o satisfacţie extraordinară: senzaţia că mă apropii de realitate, că depun mărturie prin film, că las un adevăr — adevăr al conştiinţei mele.

Acelaşi lucru mi s-a întîmplat cu filmul „Ziua Z", am fost „sfătuit" să caut alt pod, nu cel de la Băneasa, unde au avut loc în 24 august 1944 lupte insurecţionale, pentru că el nu mai corespunde imaginii lui iniţiale, construindu-se între timp altul; apoi să nu filmez atacul de la Comandamentul aviaţiei germane pe Cheiul Gîrlei, ci să găsesc o altă clădire mai „arătoasă" pentru film; Şcoala de Război, de asemenea...; am reuşit însă să-mi impun convingerea că trebuie să filmez pe locurile istorice respective, astfel încît materialul pe care noi îl lăsăm ca film, şi considerat film artistic, să rămînă pentru generaţiile viitoare un document istoric.

Uriașul dirijabil „Hindenburg” a traversat cu bine Oceanul Atlantic și acum, trecînd peste Atlantic City, se pregătește de amarare pe aeroportul Lackenhurst din apropiere. 200 de soldați americani prind frînghiile aruncate din aerostat și acesta, docil, coboară lîngă catargul unde „l-au agățat de parcă ar fi fost mișcarea obișnuită a unui om care-și atîrnă paltonul într-un cuier”. Coboară, pe rînd, pasagerii cu bagajele lor, sînt scoase din imensa magazie a aerostatului colete de tot felul, iar, la urmă de tot, un mic avion fără aripi, pe care se putea distinge inscripția YR — PAX, adică, după codul internațional al aviației YR ROMÂNIA, celelalte trei litere însemnînd abrevierea numelui ofițerului aviator român Alex. Papană, abreviere ce coincidea cu simbolul păcii. Era, va scrie mai tîrziu pilotul nostru, invitat să participe la un mare concurs aviatic, „prima pasăre metalică din lume care a trecut Atlanticul purtată de o altă pasăre, poate antediluviană, căci pasăre e, dar fără aripi”. În dimineața zilei de 20 august 1936, locotenentul Papană, brevetat ca pilot în România, țară cu o bogată tradiție în domeniul aviației, își montează singur micul aparat „Bicker”, iar la orele 14 decolează cu destinația New York. Avionul său, pilotat — cum scria presa vremii — de un „aviator necunoscut dintr-o țară din Europa”, produce senzație privitorilor: aripile sale seamănă cu o imensă tablă de șah!... Fără asistența tehnică, atît de necesară în asemenea împrejurări, fără agent de publicitate, cum se obișnuiește în America, Papană își pregătește cu meticulozitate aparatul pentru evoluțiile din cadrul săptămînii aviatice organizate la Los Angeles. Raliul, la care participau renumiți aviatori, produce o mare surpriză: locotenentul Alex. Papană, din aviația română, se clasează primul! Și era numai începutul.

Mile de telegrame trimise din țară, reportajele elogioase din ziare, îndemnul americanilor de origină română din coloniile de la Dearborn — Michigan (care „se roagă pentru izbînda soldatului din patria mumă”), din Aliance-Ohio îi dădeau, acolo, departe, noi aripi: „*Nu te lăsa, frate Alex* — se putea citi într-o telegramă — *pentru a face ca stindardul părinților noștri să fluture cel mai sus și cel dintîi pe catargul de la Los Angeles. Stop. Urări de bine de la colonia din Aliance – Ohio*”. I-au mai trimis felicitări

Celebrul aviator după cucerirea cursei aeriene „Cupa Ionel Ghika” — 1935

UN AVIATOR ROMÂN

Alex. Papană a fost și un neîntrecut motociclist, tenisman, fotbalist, bober etc. În foto: echipajul Papană—Hubert la startul cursei care i-a adus titlul de campion mondial la bob (Germania, 1932)

și calde îndemnuri „Parohia română din Detroit”, „Comitetul clubului Unirea Românilor” din S.U.A., „Consiliul societății Bucovina”, Societatea „Apostrana”, aceasta din urmă scriind: „*Mîndria ce a fost făcută părinților noștri de către Vlaicu* (pionier al aviației românești și mondiale, n.n.) *s-o continui tu azi pentru noi pe cerul american, mîndrule șoim al Carpaților*”.

Papană, de data aceasta cu ajutorul unui mecanic angajat de el, se pregăti cu și mai mare atenție pentru noi și noi performanțe, spre gloria Tricolorului românesc, sub faldurile căruia zbura. Astfel, la un nou miting aviatic, se hotărî să-i cucerească pe spectatori cu o evoluție ieșită din comun: „*Împreună trei fișii mari de cîte un metru, din trei culori diferite, pentru a întocmi din ele un Tricolor românesc: roșu, galben și albastru, stindardul României*”. După evoluția excelentă a asului german von Hagenburg, urmă pilotul român. Ce putea să mai demonstreze Papană, se întrebau spectatorii și ceilalți concurenți?! Ținînd seama de psihologia publicului american, dornic de senzații tari, Papană se gîndi la ceva ieșit din comun: „*el înfipse în pămînt* (după cum relatează ziaristul român V. Firoiu într-o carte ce i-a dedicat-o), *la o distanță de 100 de metri unul de celălalt, în stînga și dreapta acestui spațiu, cîte un țăruș cu steagul S.U.A. și cel al României. În timpul evoluției, Papană coborî pînă la un metru aproape de sol și, cu o cange construită special, el smulse, mai întîi, steguletul american. Revenind, smulse, planînd cu aripa dreaptă, steguletul cu culorile țării noastre*”. În acordurile imnului american și apoi ale celui românesc, locotenentul Papană aterizează. Aclamații și aplauze fără sfîrșit pentru aviatorul român. Și de această dată el ocupă locul întîi, înaintea contelui german von Hagenburg, campion al lumii!

Popularitatea sa creștea enorm. I se propun afaceri de tot felul: dreptul de publicitate pentru zeci de firme americane, angajamente cu enorme sume de dolari. Papană refuză. El dorește să-și slujească patria prin talentul și măiestria sa. Este înconjurat cu admirație nu numai de spectatori, pe care-i cucerise definitiv, ci și de așii ai aviației mondiale prezenți la întreceri, cu unii dintre ei legînd trainică prietenie: americanul Millo Burkhard, campion al lumii la zborul pe spate (patru ore și cinci minute!), Herold Johnson, campion al S.U.A. la acrobație, pe care l-a și întrecut într-un concurs, Amelia Earhardt (care ulterior a pierit în timp ce încerca să parcurgă, fără escală, distanța America — Australia), Howard Hughes, celebrul multimilionar, constructor și producător de filme, proprietarul firmei ce construia celebrele avioane „Constela-

tion", realizator al unor uimitoare performanțe aviatice, precum și eroul Atlanticului, Charles Lindberg.

O nouă întrecere, în cadrul săptămînii de pe coasta Floridei. Folosind rezervorul suplimentar cu care era dotat avionul său, își luă zborul spre Miami, de unde urma să ia parte, alături de alți 30 de concurenți, la cursa Miami — Havana.

La 13 decembrie 1936 el trimite la București o telegramă ce a produs un mare entuziasm în inimile tuturor românilor: *„Participant la cursa de viteză Miami - Havana cu avionul PAX. Stop. Cîștigat în categoria respectivă împotriva a 30 de concurenți"*. La 16 decembrie, același an, o nouă telegramă: *„Succes nesperat - am cîștigat campionatul acrobatic al ambelor Americi. Sînt fericit pentru țară și pentru mine. Semnat - Papană"*. Și, în sfîrșit, a treia telegramă, de data aceasta din partea președintelui consiliului mitingului, adresată Aero-Clubului României: *„Aviatorul Papană întrece pe toți zburătorii întregului miting aerian și toate elementele americane cele mai de preț. Stop. Sportivitatea și abilitatea sa fac ca el și țara sa să fie îndrăgite de publicul american"*.

Elogiile la adresa bravului ofițer român nu mai conteneau. În țară, Nicolae Iorga, marele nostru istoric, îi consacră, în ziarul său „Neamul Românesc", un articol din care cităm: *„I s-a părut* (lui Alex. Papană, n.n.) *că în Statele Unite, țara minunilor de tehnică și a celor mai strălucite dovezi de energie, nu se știe despre noi. S-a dus să li se arate ce fel de ființe omenești fără pretenție, dar de mare ispravă, se nasc aici la noi"*.

Și, într-adevăr, aviatorul-ofițer Papană a fost un om de mare ispravă, bun patriot, ce și-a consacrat întreaga viață, curmată din păcate prea devreme, slujirii cu abnegație a poporului din care s-a născut și care a dat lumii atîția oameni cutezători și talentați.

J. GHELIUC

CUCEREȘTE AMERICA

Un număr senzațional executat de pilotul român: smulgerea stegulețelor cu vîrful aripilor în plin zbor!

Unul dintre numeroasele articole apărute în presa vremii

Pe aerodromul din Miami. Locotenentul Papană taie cu roțile aparatului său panglica ținută de Miss America de Sud și Miss America de Nord (1936)

Afiș în stil american: sub inscripția REGI PE DRUMUL CERULUI, avionul YR-PAX și portretul pilotului român înconjurate de reclamele unor mari firme comerciale

Ofiţerul român GEORGE POMUŢ

erou naţional al Statelor Unite ale Americii

Printre figurile proeminente ale istoriei militare a S.U.A. se numără şi George Pomuţ — ofiţer român care s-a distins prin fapte de arme deosebit de importante în timpul războiului civil (1861–1865). Luptele din timpul războiului de secesiune i-au oferit prilejul afirmării virtuţilor sale militare, conferindu-i-se ulterior cele mai înalte onoruri din partea naţiunii americane şi a preşedintelui S.U.A.

După absolvirea academiilor militare din Viena şi St. Etienne (Franţa), George Pomuţ (1818–1882), fiul unei familii de români din satul Giula, judeţul Cluj, a participat la revoluţia de la 1848, iar după înfrîngerea mişcării, fiind pus sub urmărire de către autorităţi, a fost nevoit să se refugieze în Italia. Doi ani mai tîrziu, în 1850, ajungea, ca emigrant în America, la New York, de unde pleacă la Keokuk — o mică localitate în care s-a putut distinge ca un om foarte întreprinzător (a cumpărat terenuri virgine, a construit o şosea, a exploatat zăcăminte minere şi a ajuns proprietarul unei ferme); pe lîngă toate acestea, a mai proiectat, împreună cu alţi emigranţi, edificarea oraşului New Buda, care urma să aibă străzi şi edificii cu nume româneşti.

Declanşarea războiului civil i-a dat lui George Pomuţ ideea înrolării imediate în armata unionistă. A intrat în rîndurile oştirii cu gradul de căpitan al Regimentului 15 voluntari din Iowa, în cadrul căruia colonelul Reid l-a însărcinat cu scrierea jurnalului de campanie al formaţiunii din care făcea parte. Doi ani mai tîrziu, în 1863, fiind apreciat de către forurile armatei, e promovat comandant şi participă la marea bătălie de la Vicksburg, în fruntea unui detaşament care a reuşit să disloce inamicul din dispozitiv şi să atingă obiectivul încredinţat.

Din acest moment, calităţile de luptător şi de bun strateg ale ofiţerului român încep să se afirme tot mai mult în vîltoarea luptelor. Astfel, dintre succesele repurtate de formaţiunea condusă de el sînt cu totul remarcabile bătăliile de la Moon City, rîul Tennessee, Athena, Cairo, Huntsville (unde a format avangarda generalului Gresham), luptele din direcţia căii ferate Montgomery (Alabama).

În 1864, George Pomuţ era avansat la gradul de locotenent-colonel şi comandant de brigadă, iar un an mai tîrziu, la 23 şi 24 mai 1865, regimentul condus de el defila, alături de alte trupe victorioase ale Uniunii, pe străzile capitalei, prin faţa preşedintelui S.U.A., Andrew Johnson, şi a generalului Ulysse S. Grant. „În capul coloanei — *nota unul din ziarele vremii, referindu-se la cea de-a doua zi a defilării* — călărea tînărul şi viteazul colonel George Pomuţ, a cărui frumoasă prestanţă a făcut o impresie admirabilă". *La rîndul său, generalul Gresham avea să spună mai tîrziu:* „L-am cunoscut pe George Pomuţ. Era un ofiţer valoros şi brav, care se bucura de o mare popularitate printre camarazii săi. Nu era numai un ofiţer de valoare, foarte la curent cu toate problemele militare, dar, de asemenea, un savant şi un gentleman cu maniere elegante".

După război, în semn de recunoaştere a calităţilor lui George Pomuţ, preşedintele Andrew Johnson l-a numit consul general al S.U.A. la Petersburg, funcţie pe care viteazul ofiţer român a îndeplinit-o remarcabil pînă la moarte (1882), timp de doisprezece ani — interval în care a militat pentru dezvoltarea relaţiilor diplomatice şi comerciale dintre tînărul stat american şi Imperiul ţarist.

Acţionînd cu întreaga-i putere pentru ideile de libertate şi de abolire a sclavajului, împotriva discriminărilor rasiale şi sociale, George Pomuţ — luptător şi strateg, diplomat şi pacifist — şi-a scris definitiv numele în galeria oamenilor de seamă ai armatei americane, probînd totodată şi marea capacitate de afirmare pe plan internaţional a virtuţilor ostăşeşti ale românilor.

FLORENTIN POPESCU

DE VEGHE

Veghindu-te, pămînt, trecură ani
Şi ochii mei se prefăcură zări,
Gîndurile mele depărtări,
Inima cuib pentru vulturi montani.

Limbă română, primăvara mea,
Pe piatra morii boabele de grai,
Ploaia lor de aur, măcinai —
Pită de soare plămădii din ea!

Acum şi timpu-mi pare nesfîrşit
Şi neodihna lui îmi aparţine
Precum pămîntul dac, ce l-am iubit
Şi-n mine cîntă cu rostiri latine.

Sîngele meu, scurs locul cînd scria,
Tălpile mele, rădăcini sub gruiuri,
Braţele mele, prefăcute-n rîuri,
Unde încep şi unde patria?

Locotenent IOAN POPA

NAVE MILITARE

Navele, îndeletnicirile nautice și portuare, tainele care învăluie viața celor plecați pe ape, exotismul locurilor de pe traiectul escalei, prospețimea și meditul unor creații specifice tripticului mare-marină-marinari, obiceiuri și ceremonialuri, cuvinte și expresii, proverbe și zicători, povești, lirică mnemotehnică etc. — totul și toate, fac din marină un domeniu plin de atracție și de frumusețe. Înseși civilizațiile lumii, intrate în relații de interferență prin oamenii desprinși de țărm și împlinind benefice rosturi, au consacrat mării nepieritoare capodopere: orașele înfloritoare ctitorite pe litoral, puzderia de nave care cutreieră apele și istoria, nemuritoarele personaje intrate cu navele și marea în pantheonul omenirii („Căci fără Ulise marea ce-ar fi fost?" — se întreabă scinteietor un scriitor, iluminînd orizontul lecturii), statui și basoreliefuri în care simt valorile eternității etc. Un plus de interes îl stîrnesc, firește, navele militare.

Primele mijloace de navigație — *plutele, luntrile* din anii 10 000 î.e.n. cioplite din trunchiuri de arbori, *corăbiile Mesopotamiei antice* etc. — au avut destinații pașnice: transport de persoane, materiale și mărfuri, pescuit etc. Ulterior, pentru a proteja comunicațiile fluviale și maritime proprii care includ nave comerciale, trafic naval, drumuri și rute de navigație, porturi, alte obiective importante de litoral — sau pentru a împiedica adversarul să-și folosească comunicațiile similare, unele nave comerciale au primit o destinație militară.

Evoluția confruntărilor militare navale va înregistra în secolele XIX-XX apariția și întrebuințarea navelor și flotelor cu aburi, a armelor de calibru mic cu tragere rapidă etc. De acum, timp de mai multe decenii, beligeranții își vor folosi forțele navale și aero-navale, submarinele și scafandrii de luptă pentru a rezolva principalele probleme ale luptei armate, cucerind supremația pe mare sau în raioane maritime vitale, desfășurînd acțiuni de luptă sistematice și rapide între forțele principale, în raioane întinse și în adîncimea teatrului maritim, recurgînd la blocadă, contrablocadă, minări, dragaje, angajamente între nave izolate sau grupări mici de nave etc. În acest scop, vor fi întrebuințate nave cuirasate a căror artilerie are bătaie mare, torpiloare rapide, submarine, mine, torpile etc.

Armele de foc — al căror prim impact asupra confruntărilor navale l-am urmărit pînă aici — vor continua să dețină pentru încă multă vreme supremația în cadrul mijloacelor de luptă întrebuințate pentru lovirea inamicului naval sau contracararea acțiunilor acestuia.

Efectul distructiv al armelor de foc a impus protejarea navelor cu înveliș metalic, apoi construirea lor în întregime din metal. Astfel, intrăm în epoca navelor de metal, al căror propulsor îl constituie motorul cu aburi. A fost astfel realizat un mijloc de navigație superior tuturor celorlalte de pînă atunci, ca rezistență, viteză, rază de acțiune, posibilități de amplasare

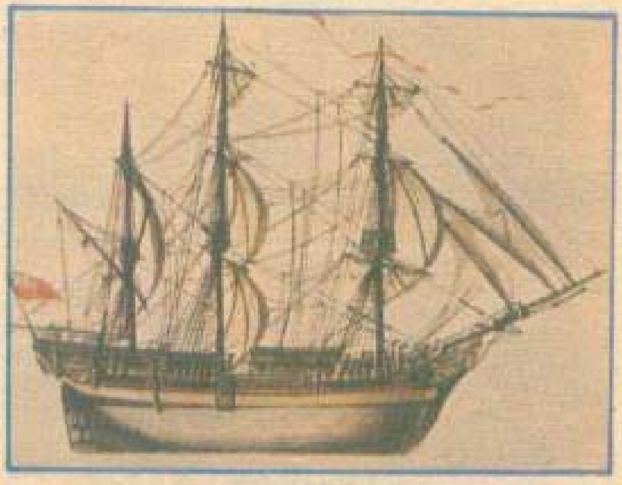

Navă-barc

Navă de transportat tancuri (LST)

Navă egipteană, circa 2800 î.e.n.

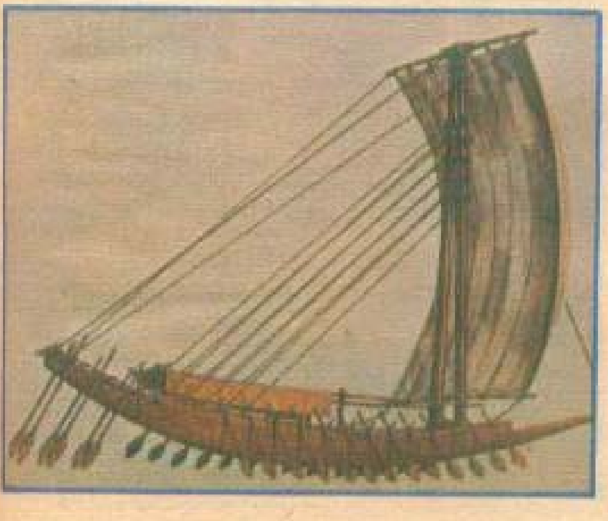

Navă de linie

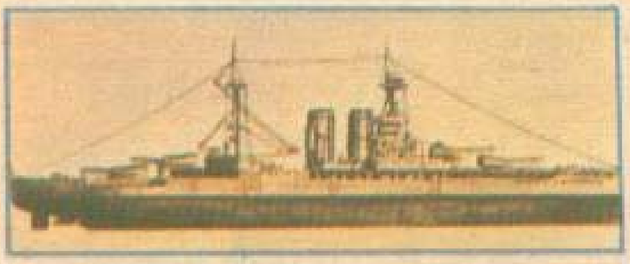

Cuirasat

Vînător de submarine

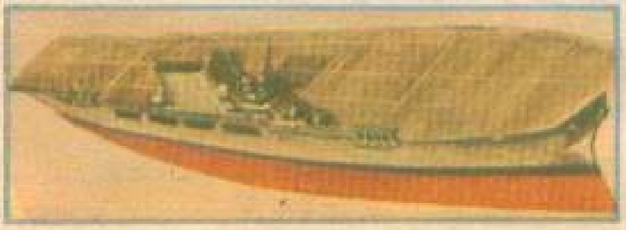

Portavion („Fletcher")

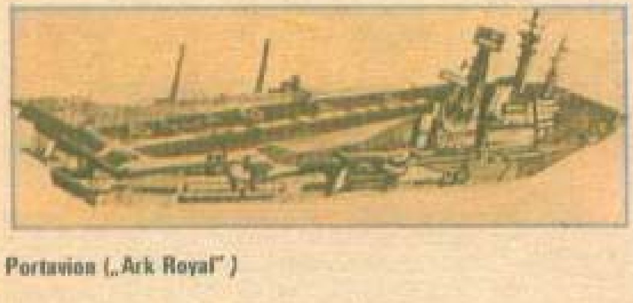

Portavion („Ark Royal")

a armamentului, independenţă a propulsiei faţă de vînt etc.

Aşadar, de-a lungul a peste patru milenii, evoluţia navelor militare a cunoscut momente semnificative. Istoria a consemnat pentru fiecare epocă prezenţa unor nave de mare diversitate, ca dimensiuni, destinaţie, dotare, caracteristici de construcţie etc. Să le cunoaştem pe cele reprezentative din epoca contemporană.

Pentru început, să facem cîteva precizări privind conceptul de *navă militară*, în accepţia actuală. Reţinem că aceasta este un mijloc de navigaţie aflat în una din următoarele situaţii: 1. aparţine marinei militare; 2. comandantul navei este în serviciul statului şi pe lista ofiţerilor din armată; 3. echipajul este supus jurisdicţiei militare; 4. nava prezintă semne specifice marinei de război.

Nava militară poate fi navă de luptă (de război) sau navă auxiliară — aceasta din urmă avînd destinaţii specifice: cazare echipaje; remorcaj; aprovizionare cu combustibil, apă, alimente, materiale etc; reparaţii navale; asigurare de navigaţie, asistenţă medicală etc. În funcţie de numeroşi factori — misiuni, armament principal, dimensiuni, arhitectură navală, putere, sistem, propulsie, material de construcţie etc — se disting mai multe clase de nave, înglobînd portavioane, portelicoptere, nave de linie, crucişătoare, distrugătoare, dragoare, puitoare de mine, nave de debarcare etc. O clasă de nave poate avea mai multe tipuri de nave, diferite între ele îndeosebi prin dotare tehnică şi dimensiuni. Să le cunoaştem.

PORTAVION. Miniaerodrom plutitor, deci o navă purtătoare de avioane militare. Primele *P* construite în lume au fost *Argus* şi *Engadine* din marina britanică; pentru îndeplinirea unei misiuni, avioanele de la bord erau lăsate la apă, pluteau pe flotoarele proprii şi decolau de pe apă; după îndeplinirea misiunii, avioanele amerizau în apropierea navei, erau ridicate şi amplasate la bord. În august 1917 a intrat în compunerea flotei britanice primul portavion din lume cu punte pentru decolare — apuntare. De atunci, *P* a fost perfecţionat continuu şi a dobîndit caracteristici care îi conferă rolul de principală forţă de lovire înaintată. *P* îşi foloseşte „armamentul" (aviaţia) la distanţe egale cu valoarea razei de acţiune a avioanelor portate, pentru misiuni cum sînt cercetarea, supravegherea şi acoperirea aeriană a unor obiective sau raioane, distrugerea submarinelor, navelor militare şi comerciale inamice, lovirea bazelor navale, porturilor şi altor obiective importante de pe litoral etc. La Pearl Harbour şi Midway *P* a avut rolul principal în desfăşurarea bătăliei aeronavale. Deplasamentul diferă de la navă la navă: 9 500, 14 500, 27 000, 33 000, 45 000, 95 000 t. Pista are lungimea de 100—400 m. Numărul avioanelor purtate este de 20—200. Viteza realizată: 15—30 Nd. Suprastructura are punctul de comandă principal situat lateral de pistă. Pentru apărarea *P* este necesar să fie repartizate o parte din aviaţia proprie şi mai multe nave de luptă.

PORTELICOPTER. Navă militară purtătoare a 30—60 elicoptere de luptă. Navele din această clasă au un deplasament de 25 000—30 000 t, lungimea de 200—210 m, viteza de 20—25 Nd. Aparatele de zbor pot îndeplini misiuni multiple, uneori în raioane în care nu pot pătrunde navele sau la care nu pot ajunge loviturile navelor de luptă: observare, cercetare şi supraveghere, căutare, urmărire şi atac submarine etc.

NAVA DE LINIE (CUIRASAT). Navă de luptă cu foarte mare putere de lovire. Era considerată imbatabilă, pînă în timpul celui de-al doilea război mondial. *C* au fost şi sînt nave mari (deplasament pînă la 60 000 t), cuirasate cu file de blindaj care protejează părţile vitale, grosimea acestuia fiind de 450 mm pentru protecţia instalaţiilor de artilerie şi magaziilor de muniţie, 125 mm pentru puntea principală. Tratatul de la Washington (1922) limita deplasamentul *C* la 35 000 t, dar s-au construit şi au acţionat în al doilea război mondial *C* britanice de 40 000—45 000 t. Acestea, avînd o mare putere de foc, au contribuit decisiv la menţinerea controlului comunicaţiilor în Atlanticul de nord, în ciuda superiorităţii numerice a forţelor aeriene germane, repartizate să lovească obiectivele navale şi de litoral din această zonă. Puterea de foc este dată de numeroasele tunuri de la bord; *C* americane au circa 150 tunuri de 20, 40 şi 127 mm, dar în mod obişnuit dotarea navelor din această clasă cuprinde 8—12 tunuri de calibru mare (305 mm sau chiar 406 mm, proiectilele de 1 160 kg avînd

bătaia de 36 km), numeroase piese de calibrul mai mic și — la *C* mari — mai multe rampe de lansare a rachetelor. Misiunile de bază ale *C* — apărarea antiaeriană a convoaielor și forțelor proprii, distrugerea navelor militare și comerciale ale adversarului, bombardarea obiectivelor de litoral inamice, desfășurarea acțiunilor-corsar în largul mării, departe de propriile elemente de sprijin logistic — au impus navele din această clasă drept principala forță de lovire din cadrul flotelor antebelice. În perioada 1939—1945 însă, numeroase acțiuni (la Pearl Harbour, de pildă) au infirmat acest rol, pe care l-au dobîndit portavioanele. În schimb, *C* și-au afirmat puternic calitățile în acțiunile de debarcare (Casablanca, Salerno, Sicilia, Tawa, Normandia).

DISTRUGĂTOR (CONTRATORPILOR). Navă rapidă, cu mare putere de foc. Inițial, la sfîrșitul secolului al XIX-lea, cînd torpilorul amenința serios nava de linie, pentru contracararea acestuia au fost realizate așa-numitele *„torpedo-boat destroyers"*, adică *„distrugătoare împotriva torpiloarelor"* — pe scurt, *distrugătoare*. Eficiența în combaterea torpiloarelor a înregistrat succese atît de mari încît această clasă de nave a fost desființată. Dispărînd obiectivul care trebuia contracarat, era de așteptat să urmeze involuția *D*. Situația însă a fost alta: *D* a primit alte misiuni ofensive, care l-au menținut în rîndul forțelor de lovire. În primul război mondial, el a fost principala navă antisubmarină. De atunci, misiunile i s-au diversificat și amplificat: lovirea navelor și submarinelor inamice, escortarea și mascarea navelor proprii cu perdele de fum, lovirea obiectivelor de litoral etc. În aceste scopuri *D* — avînd deplasamentul cuprins între 1 050 și 2 200 t — au fost foarte bine armate: 4—8 tunuri de 100—130 mm, 4—16 tuburi lanstorpile. Perfecționările aduse aparatului propulsor au asigurat *D* recordul de viteză în rîndul navelor mari: 35—50 Nd. Navele din această clasă sînt de mai multe tipuri: *D* de escortă — *D.E.* numit și fregata americană din anii 1943—1944, care avea deplasamentul de circa 1 300 t, viteza de peste 20 Nd., trei tunuri de 75 sau 127 mm și bombe antisubmarine; *MTB* (motor-torpedo-boat) sau *E*-boat; *PT*-boat *(patrol - torpedo-boat)*, *PC (patrol coast)*; *SP (submarin patrol)*, *MAS (varianta italiană a vechiului torpilor)*.

În Marina militară a Romîniei au existat (1930-1961) D tip „R" cu următoarele caracteristici: deplasament 1700 t, lungime 102 m, propulsie mecanică (45 000 CP), viteza 37,6 Nd., rază de acțiune 3 000 Mm, armament de artilerie (cinci tunuri de 120 mm, un tun de 76,2 mm, patru tunuri de 40 mm) și antisubmarin (șase tuburi lanstorpile), instalații de lansare pentru mine și bombe antisubmarine.

CORVETĂ. Navă care a preluat numele velierului medieval destinat menținerii legăturilor pentru nave. În 1939—1940, *C* avea deplasamentul de 900 t, viteza de 16—17 Nd. și dotare corespunzătoare: artilerie de 102 mm și de calibru mai mic (tunuri a.a.), bombe antisubmarine etc. În flotele de azi îndeplinește misiuni de însoțire (escortă). Nava mai este cunoscută și sub numele „vînător de submarine".

FREGATĂ. Navă care păstrează numele velierului militar cu trei catarge și artilerie puternică, destinat în evul mediu acțiunilor de recunoaștere (de urmărire), de pază și de legătură între navele mari. Astăzi, *F* este o navă modernă cu deplasament de 1 500—6 000 t, manevrieră și rapidă (30—35 Nd.), destinată mai multor misiuni — apărarea convoaielor de nave, pază coastă, patrulare, menținerea legăturilor navă-navă, sprijinirea debarcărilor etc. — pentru a căror îndeplinire există la bord propulsoare puternice (mecanice sau nucleare), precum și armamentul necesar: tunuri și rachete a.a., torpile și bombe antisubmarine.

CRUCIȘĂTOR. Navă de mari dimensiuni, folosită pe căile de comunicații maritime în special pentru cercetarea rapidă a raioanelor de acțiune și lovirea navelor inamice — militare și civile. Tratatele militare existente între cele două războaie mondiale limitau deplasamentul *C* la 10 000 t, iar calibrul artileriei la 203 mm. În al doilea război mondial s-au construit și au acționat *C* de 5 000—13 000 t, cu mare putere de foc (6—15 piese de calibru mijlociu și tuburi lanstorpile). În funcție de calibrul artileriei, există *C ușoare* (cu tunuri de 155 mm), *C grele* (cu tunuri de 155—203 mm). Mărimea navelor diferă de la o țară la alta: flota S.U.A. are *C* de 7 000—13 000 t, bordaj blindat și tunuri de 203 m, 15 tunuri de 152 mm *(C tip San Juan)*. Unele nave din această clasă au aviație la bord. Raza de acțiune — 14 500 Mm. — este mai mare decît a cuirasatelor și portavioanelor.

ESCORTOR. Navă a cărei misiune principală este — cum rezultă chiar din denumire — escortarea convoaielor navale. Navele din această clasă au diferite deplasamente: 300—3000 t. *E* de coastă, 1500—2 000 t. *E* rapid, specializat în contracararea submarinelor, 2 500 — 3 000 t. *E* de es-

PE MARE

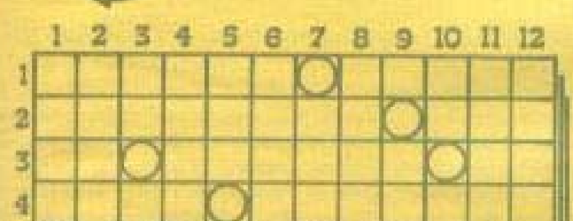

ORIZONTAL: 1) Navă cu vele folosită în secolele 16—18 pentru transportul mărfurilor sau ca navă de război — Vas de pescuit, construit din lemn, cu formă alungită 2) Totalitatea catargelor și vergilor unei nave — Rîu în Italia 3) Florea Marinescu — Marinar turc din flota de război — Cesiu 4) Rîu în Elveția — Vas tras la cheu 5) În cuter! — Dan Logofătu — Însemne pe navele Republicii Democrate Germane (abr.) 6) Arborele de la proră ce susține pînzele triunghiulare — Din escadră! 7) Partea dinainte a unei nave — Nava conducătoare a flotei 8) Într-o pirogă — Navă cu rame din vechime, mînuită de sclavi sau deținuți 9) Mari nave de război 10) Navă de agrement — Nu ia apă 11) Parîmă folosită la remorcarea unor nave de pe mal (pl.) — Aici (pop.) 12. Din nou — Pînza comună a navelor... — ... la cazac!

VERTICAL: 1) Cîrlig folosit la acostarea sau îndepărtarea de țărm a ambarcațiunilor — Barbu Petrescu — Materie primă pentru pirogi (pl.) 2) Proprietari de nave — Diminutiv... la arboradă! 3) În salbă! — Cărăuș de nave 4) Ambarcațiune sportivă cu catarg și velă (pl.) — La proră! — Uniunea Tineretului Comunist 5) Ceasul... corăbiei (pl.) — Nave speciale înzestrate cu instalații pentru adîncirea fundului apei — În cuvă! 6) Șantiere... tematice — Cu frecvență slabă (pl.) 7) Trei la edec! — Cameră mare — La torpilă! 8) Ambarcațiune sportivă fără cîrmă, cu ambele capete ascuțite — Mobilier la popota navei (pl.) 9) Pește! — Hoți de nave 10) La catarg! — Traian Demetrescu — A pierde cîrma (fig.) 11) Mare unitate de nave — Temerarul navigator evocat de Vergiliu 12) Coloană romană sculptată cu prove de nave în amintirea unei victorii navale — Depozit ambulant.

Dicționar: ASO, AARE, D.D.R., DEC

ȘTEFAN DIACONU

Elegie portugheză

Prima oară am văzut Atlanticul de pe faleza pe care-și înfipsese rădăcinile, de sute de ani un sat pescăresc; pe urmă, ne-am oprit la Cabo da Roca – punctul cel mai dinspre apus al Europei continentale –, am ascultat zbaterea oceanului între pereții unei uriașe căldări de stîncă, numită omenește de expresiv „Gura iadului". Drumul nostru s-a prelins de-a lungul coastei pe la Cascais și Estoril, oprindu-se la estuarul fluviului Tejo, în piața uriașă din fața Mînăstirii Ieronimilor – acolo unde-și dorm somnul de veci, ca într-o cabină de cîrmă a unei nave, viteazul corăbier Vasco da Gama și poetul care i-a cîntat peripețiile, în renumitele „Os Lusiadas", Camões. Pe latura dinspre ocean, acolo unde Tejo se-nvolburează parcă spre toate punctele cardinale, am intrat în Muzeul Marinei – Museu de Marinha –, puțin înspăimîntat de cele pe care puteam să le văd și să le-nțeleg eu, om de la munte, pentru care singurele valuri mai mari decît casa erau Obcinele Țării de Sus...

Curios: lucrurile mi s-au părut mult mai simple, lumea devenise măruntă, de metal, lemn și pînză; alergam cu privirea printre exponate ca un copil care-ar fi vrut să se joace; din cînd în cînd mai notam: ancore de pe caravela „Niña" (regăsită multă vreme după ce Columb, întorcîndu-se din America, le pierduse în apele Azorelor), sala Orientului Îndepărtat, sala Marinei Comerciale, sala descoperirilor, miniaturile, cabinetul regal al navei „Amélia", galeria exterioară a ambarcațiunilor originale, Planetariul, sala de cartografie... Viața întreagă a unui popor al cărui suflet pulsează dincolo de estuarul lui Tejo, viața unui popor a cărui inimă bate distinct în pămîntul de-acasă; amintirea arborelui de plută, descojit, rămas în ploaia începutului de noiembrie ca un jupuit de viu, granitul demn și independent al pietrelor mari din trupul complexului național de la Batalha, visul mereu viu al navelor care se pierd, una cîte una, în discul de sînge al soarelui ce se scufundă încet în Atlantic.

Am ieșit în piața imensă, la marginea căreia continuă să vegheze Turnul Belém – ca în urmă cu aproape cinci sute de ani – plecarea lui Vasco da Gama spre Indii. M-am gîndit din nou cît de mici pot fi lucrurile și cît de necuprinsă vrerea omului de a supune nemărginirea. Am făcut semn cu mîna și amiralul mi-a răspuns la fel... și era o pierdere a zilei în ea însăși... și cineva dintre gazde a șoptit două versuri de demult: „Senhor, dai-me as coisas/ que eu vos deixarei a verdade!" – „Doamne, dă-mi mie lucrurile/ ca eu să-ți las adevărul!".

Era o imensă răzvrătire în această respirație poetică și sufletul meu se zbătea între pereții de aer ai oceanului, iar Camões stătea în cabina de cîrmă și-i spunea versuri, pe românește, lui Vasco da Gama. Și acesta le înțelegea.

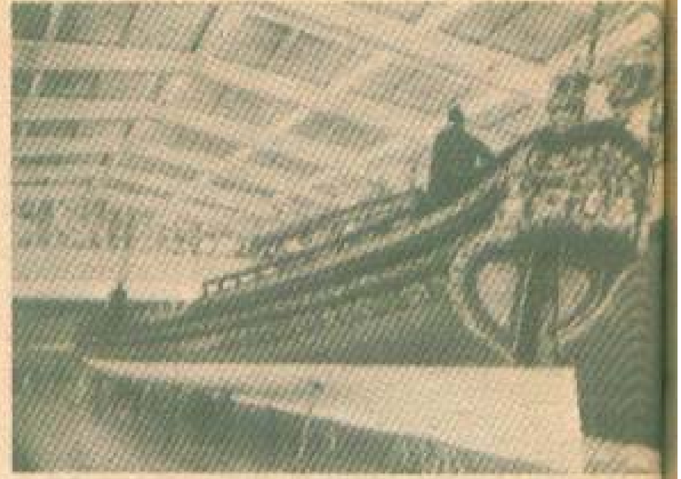

Navă de protocol (sec. XVIII, Muzeul marinei portugheze)

Căpitan **GEORGE FLORIN COZMA**

cadră, destinat acțiunilor în cadrul escadrei. Viteza *E* ajunge la 35—40 Nd., iar raza de acțiune la 4 000—5 000 Mm. Ca armament, navele *E* au tunuri a.a., torpile, bombe antisubmarine.

MONITOR. Navă fluvială sau maritimă destinată lovirii (apărării) obiectivelor de pe malul apei, sprijinirii forțelor proprii terestre, escortării convoaielor de nave etc. *M* fluviale au 500—1 000 t deplasament, 50—60 m lungime, 12 — 15 Nd. viteză, 500—600 Mm rază de acțiune, blindaj de 60 — 100 mm. Caracteristicile *M* maritime sînt superioare *M* fluviale: 3 000—9 000 t deplasament, 100—130 m lungime, 13—16 Nd. viteză, cuirasă de circa 330 mm, tunuri de 120—190 mm și de 240—381 mm.

În Marina militară a României au existat mai multe nave din această clasă. De exemplu, *M.* „*Mihail Kogălniceanu*" (1906— 1961) avea următoarele caracteristici: deplasament 680 t, lungime 63,5 m, propulsie mecanică (1 800 C.P.), viteză 12,5 Nd, armament de artilerie (trei tunuri de 120 mm în turele și șapte tunuri de calibruri diferite), blindaj de 20—80 mm, punte din oțel special.

CANONIERĂ. Navă maritimă sau fluvială de mici dimensiuni destinată misiunilor de patrulare, escortare, apărare în raioane limitrofe litoralului. Deplasamentul variază între 400 și 600 t pentru *C fluvială* și 500—2 000 t pentru *C maritimă*. Lungimea navelor este de 50—80 m, viteza de 10—20 Nd, iar raza de acțiune atinge 3 000 Mm. Dotarea artileristică a *C* cuprinde unu-două tunuri de 152 mm și mai multe mitraliere. Marina militară a României a avut în compunere mai multe *C*: „*Grivița*", „*Ghiculescu*", „*Stihi Eugen*" etc.

DRAGOR. Navă militară sau hidroavion avînd în dotare instalații și mijloace de descoperire și distrugere a minelor marine aflate în apă. *D* este armat, pentru propria apărare, cu tunuri și mitraliere. În funcție de raionul de acțiune, există *D de radă* (deplasament 100—200 t, v = 10—15 Nd.), *D de bază* (pentru dragaj pe drumuri costiere și pentru convoiere; deplasament 300—700 t, v = 10—20 Nd.), *D de escortă* (pentru însoțirea convoaielor de nave; deplasament 500—1500 t, viteză circa 30Nd) și *D* (vedetă) *fluvial (ă)*, pentru dragaj pe ape interioare, în bazine portuare etc., deplasamentul fiind de 10—100 t.

NAVĂ LOGISTICĂ. Navă militară auxiliară destinată să transporte rapid și la mari distanțe trupe, materiale și tehnică militară, precum și să asigure la bordul ei condițiile necesare conducerii forțelor navale. Are deplasament de 1 000—2 000 t și viteza de 18—20 Nd.

Mai sus de Cornul de Aur

Ceva mai la nord de cheiul și palatul Dolma Bahçe din Istanbul, și mai la sud de nava plină de fast a insuliței Galatasaray, apele Bosforului scaldă treptele de marmură ale Muzeului marinei turcești. Loc în care timpul și apa – apa substanță, apa metaforă și spațiu – oferă într-o simbioză secretă prilej de înfiorare și nostalgie. Loc de reflecție, de înțelegere, de bucurare a privirii și minții.

Tunuri mici, de bronz, pe fiecare treaptă a scărilor de la intrare, tunuri navale mari, tot de bronz, pe piedestale solide, uriașe galioane medievale zoomorfe – lei, vulturi cu aripile desfăcute, dragoni – embleme cu numele navelor turcești de altădată, scrise în arabă, ghidul, de fapt directorul adjunct al muzeului, vorbește mai mult o engleză marinărească, cu calambururi amuzante, neintenționate, platoșe, săbii de toate felurile, tablouri cu sultani conducînd mari bătălii pe mare (despre Lepanto nu există nimic), galere și veliere felurite în miniatură, camera dedicată lui Mahomed al II-lea, cu picturi reprezentînd scena de pomină a trecerii corăbiilor otomane peste colina Galatei în Cornul de Aur, războiul Crimeii, Aivazovski, alte tablouri încărcate de valuri și nave militare de luptă, scufundări, naufragii, transbordări, matrozi înecîndu-se sau susținîndu-se de cîte un fragment de catarg, primul crucișător turcesc și primul război mondial, manechine de vestiți amirali și căpitani de vase, uniforme și portrete, decorații, Republica, cîteva camere dedicate marelui Atatürk, care, ni se spune, și-a plimbat suferința ce i-a pricinuit moartea pe o navă militară, la recomandarea expresă a doctorilor, cabina acelei nave în care a stat părintele Turciei moderne, apoi al doilea război mondial, o masă a lui Goebbels (?), surprinzător de măruntă pentru orgoliul prusac al aceluia, torpile, mine masive, tunuri și proiectile. O curte cu magnolii a doua oară înflorite în an; un palmier, piatră măruntă și ascuțită scrîșnind sub încălțări, o galerie cu efigii de bronz ale marilor navigatori otomani (între care și Piri Reis, a cărui celebră hartă atlantă, de la mijlocul secolului al șaisprezecelea, am admirat-o la intrare), o hartă a fostului imperiu pictată pe un perete uriaș, un alt pavilion cu bărci lungi și luxoase lucrate cu mare migală, bărci de plimbat în Bosfor și-n Halic, una pentru sultan, cu baldachinul îngreunat de mătăsuri, alta pentru harem, acoperită, acoperită... Impresia e răscolitoare, trupurile de lemn suple, de o rară frumusețe, istoria pare o dulce și nostalgică povară a viitorului, se face semn spre cartea de onoare a muzeului, colegii mei marinari mă desemnează din priviri, scot stiloul cu care scriu și acum și semnez în numele tuturor, într-un fel de rubrică parcă dintr-o condică funcționărească, notez și data, gradul, numele și prenumele, țara și portul de bază, sub cele ale unui amiral englez care a trecut și el pe aici cu cîteva luni în urmă, eu, care acum o săptămînă și ceva mă temeam să nu cumva să am rău de mare...

Căpitan VASILE PREDA

Galeră turcească (sec. XVI)

NAVĂ-DESANT (NAVĂ DE DEBARCARE, TRANSPORTOR). Navă pentru transport pe distanțe scurte (durata navigației — cel mult 24 ore), pentru debarcări, inclusiv în locuri neamenajate, de trupe, mijloace de luptă etc. Are fund plat, provă lată, dreaptă și rabatabilă, pentru a permite abordarea țărmului și debarcarea. În lume, la începutul anului 1944 existau 80 tipuri totalizînd 20 000 N.D.: *LCP (Landing Craft Personnel)*: capacitate de transport 26 militari cu 3 t încărcătură, lungime 11,17 m, lățime 3,30 m; viteză 7—8 Nd, echipaj trei marinari; *LCA (Landing Craft Assault)* și *LCVP (Landing Craft Vehicle and Personnel)*: transportă 35 militari cu 0,4 t material; lungime 12,55 m, lățime 3,10 m, viteză 10 Nd.; echipaj 4 marinari; *LCM (Landing Craft Mechanized)* pentru vehicule și oameni totalizînd 30 t; *LBE (Landing Barge Engineering)* și *LCER (Landing Craft Emergency Repairs)* pentru reparații; *LCK (Landing Craft Kitchen)* pentru hrănirea desantului pe timpul traversadei spre locul debarcării; *LCF (Landing Craft Flak)*, *LCG (Landing Craft Gon)*, *LCR (Landing Craft Rocket)*, transportînd artilerie și respectiv, rachete; *LCT (Landing Craft Tank)* pentru tancuri sau materiale totalizînd 120—350 t, în varianta *LCT 2*, nava avînd lungimea de 48,75 m, lățimea de 9,45 m, viteza 10 Nd; *LSI (Landing Ship Infantry)*, navă de 3 000—10 000 t pentru trupe și mici ambarcațiuni; *LST (Landing Ship Tank)*, transportă tancuri și alte mașini de luptă și are deplasament de 1 100—3 065 t. Tipul *LCT 2* are 99,88 m lungime, 15,25 m lățime și 8—10 Nd...

NAVĂ CORSAR. Navă comercială armată sau navă militară, care acționează pe timp de război sub pavilionul unui stat împotriva navelor inamice, lovindu-le prin surprindere, capturîndu-le sau scufundîndu-le. Viteza, compartimentajul și armamentul *NC* trebuie să-i asigure rapiditatea deplasării, schimbarea raionului de acțiune și autonomie ridicată la mari distanțe de bazele proprii. Se deosebește de nava-pirat, care nu recurge la pavilionul unui stat, iar echipajul ei jefuiește, capturează sau scufundă fără nici o discriminare navele întîlnite.

HIDROAVION. Vehicul militar a cărui construcție specifică îi permite acestuia să amerizeze (decoleze) pe (de pe) apă, susținut de flotoare. În 1910, francezul Henri Fabre a realizat primul *H*. Destinațiile acestui vehicul sînt multiple: cercetare, supraveghere, legătură, salvare, acțiuni antisubmarine etc.

Căpitan de rangul III ILIE MANOLE

ARTA UNUI FOTO-REPORTER

Virgil Ulieru s-a născut la 27 iulie 1929, în județul Timiș, la Comloșu Mare. Fiu de fotograf și fotoreporter, a devenit fotograf și fotoreporter la rîndu-i, îndreptîndu-și obiectivul aparatului de luat vederi asupra chipului ostașului încă din 1956. La revista „Viața militară" a început să lucreze din 1960, iar în 1961 a fost primit ca membru în Asociația Artiștilor Fotografi din România. Prezent la mai toate expozițiile interne și internaționale (și premiat, desigur!), a contribuit din plin, și contribuie, la prezentarea firească și nealterată a militarilor armatei noastre în ipostazele lor esențiale, inconfundabile. Dar, după cum vedeți, nu se rezumă doar la atît...

*

Ne-au dus — pe el, pe mine — drumuri lunge; ne-a privegheat mereu un ochi imens: acela care dă privirii sens și care știe noaptea s-o alunge; am stat în gări cumplit revelatoare și ne-am bătut pe-un om, pe umbra lui... dar niciodată n-am uitat de soare și largul nu ne-a fost nicicînd hai-hui...

E-o toamnă, între noi, atît de lină — că nu mai știm de unde se-ncepu... Era, el, DA? Eram, prin sine-și, NU? Știu doar atît: aștept-l să revină, mereu, într-a privirii întrebare — să-i înțelegem capătul de zi, să ne învingem propria eroare: de-a nu mai fi, de-a pururea a fi...

Priviți-i sufletul! Și-apoi priviți/ cu-ncredere, cu drag, cu-ngăduință,/ cum sînteți și, apoi, cum vreți să fiți,/ cum poate fi- lumina cu putință!

G.F.C.

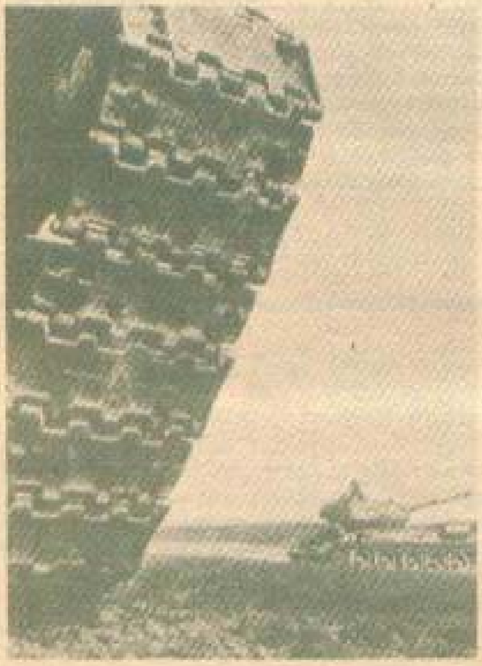

A DESENA O METAFORĂ

De peste 25 de ani, Octavian Covaci este un nume care a cîştigat continuu în prestigiu şi autoritate în lumea caricaturiştilor, şi nu numai a lor. Pentru că a surprinde în cîteva linii un aspect exemplar al existenţei, fie el şi înveşmîntat în aură satirică, ţine de îndeletnicirile esenţializante, acelea care, transgresînd realul cotidian — şi înglobîndu-l totuşi — pătrund în metaforă. Locotenent-colonelul Octavian Covaci — în viaţa de zi cu zi operator la Studioul Cinematografic al Armatei, unde este coautor la aproape 100 de filme — ca artist plastic, a evoluat mereu stilistic, în pas cu problematica cotidiană, cu gustul şi exigenţele marelui public, desenele sale — peste 2 000

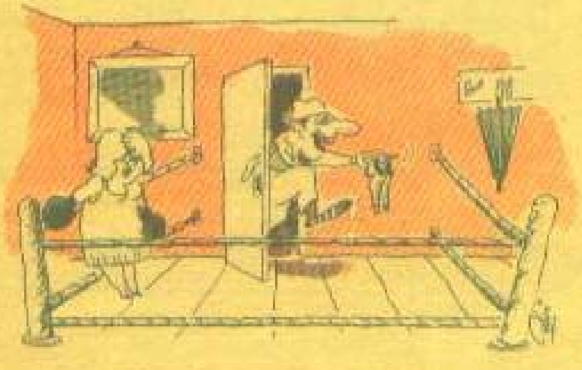

publicate — fiind adevărate fişe de temperatură ale spiritului unei societăţi efervescente ea însăşi, cu o deosebită capacitate de reacţie, de opinie.

Palmaresul caricaturistului este impresionant. Prezent, încă de la debut, la majoritatea manifestărilor de gen din ţară şi străinătate, a acumulat 10 premii naţionale şi 9 internaţionale, între care locurile I la concursurile de grafică umoristică de la Bucureşti (1968, 1982, 1985), Suceava (1977), Tokio (1980), Brăila şi Vaslui (1982), precum şi premiile „Excellency" dobîndite la Tokio în anii 1981, 1982 şi... 1987, ultimul premiu urmîndu-i a i se decerna în zilele cînd apare almanahul nostru.

Urîndu-i noi succese în continuare, oferim cititorilor spre delectare cîteva din ultimele sale realizări.

I s-a defectat... sonorul!

Microfoileton

CUM SE INTRĂ ÎN FOLCLOR

Maior **VASILE POPA**

Sergentul Gigi Tutunaru este un veritabil erou al folclorului ostăşesc nou. Am aflat-o chiar din grupa pe care o comandă, unde asemenea creaţii ni-l recomandă. De exemplu, faptul că el are simpatii „gradate" printre militari a stîrnit ecouri. Un autor anonim, desigur soldat, într-un catren aşa i-a cîntat: *„Cu tov'sergent n-ai probleme/ Dacă-i raportezi din vreme!// El te şi recompensează/ Cel mai tîrziu la amiază!"* Remarcabilă promptitudine! Iată însă ce atitudine ia mai departe poetul anonim într-un alt catren: *„Ca să-l convingi pe tov. sergent/ Trebuie să-l serveşti cu-n Kent!/ Căci cine-i dă, bundoară,/ Are viaţa mai uşoară"*. Dacă am înţeles noi corect, tutunul are la sergentul Tutunaru cel mai mare efect. Căci el e îndrăgostit lulea de această... iarbă rea! Fumîndu-şi zilnic „calumetul", le subţiază altora bugetul, pentru că, în concepţia lui, o ţigară nu-i chiar un capăt de ţară.

Cîte-un ostaş rapsod însă recunoaşte că, de unde dau ei, se cunoaşte. Ba, pe drumul de costişă ce duce-n poligon l-am auzit deunăzi pe unul din pluton spunînd c-ar vrea să zboare săptămînal acasă, dar sergentul nostru, fără ţigări, nu-l lasă! De-aceea, el cu jale doinea un cîntec dulce, zicînd că prea devreme, acasă, nu se duce! Căci, dacă n-ai un Kent şi-un foc, baţi mereu pasul pe loc!

În limbajul comun, acestor invenţii li se spune cu delicateţe atenţii. Dar atenţie: în regulamente, ele sînt totalmente absente! Aşa că nu ar fi exclus ca sergentul supus, luat de şefi la întrebări, să rămînă fără... ţigări, intrînd de data aceasta-n folclor ca autentic... nefumător! Care, de cînd s-a fript cu Kent, a devenit foarte atent!

URMĂRIREA a luat sfîrşit

(povestire pseudopolițistă)

EPISODUL I
„Misterele nopții"

Bing, bang, bingg! (Asta de douăsprezece ori)

E miezul nopții. O cucuvea cîntă sinistru. E ora fantomelor. Persoanele slabe de inimă să nu citească mai departe.

Pe deasupra mai este și liniște. O liniște mormîntală. Pe dedesubt nu se știe cum este.

Deodată, la parterul unui bloc se aude o bufnitură de corp trîntit și un strigăt sfîșietor:

— Miaaau!

Stop! Cititorul să mă scuze. L-am introdus din eroare în camera unui locatar care a căzut din pat peste pisica favorită. O luăm de la început. (Povestirea, nu pisica).

Bing, bang, bingg! (Nu mai știu de cîte ori, fiindcă a trecut miezul nopții). Cucuveaua a tăcut. Și totuși, cineva cotrobăie prin niște sertare în vîrful picioarelor. Bineînțeles, cu degetele de la mîini. Răsuflă ușurat: a găsit.

— Mișule, pune țigările la loc! răsună strident o voce de femeie.

Poftim, iar n-am nimerit unde trebuie. Dragă cititorule, te rog nu te enerva, fiindcă acum începe aventura.

Undeva, într-o unitate a militarilor cu petlițe de culoarea cerului senin, la ivirea zorilor, o dată cu...

EPISODUL II
„Sună un telefon misterios"

Exact, sună un telefon. Griguță, telefonist de serviciu, ridică plictisit receptorul.

— Da!... Să trăiți, tovarășe maior, ordonați!... De ce nu mă prezint?... Păi dacă vă cunosc, de ce să mă mai prezint?... Am, am înțeles!

Griguță își notează ceva în caietul de însemnări, apoi lasă receptorul în furcă. Nu apucă, însă, să-și finalizeze acțiunea că iar îl deranjează un apel.

— Alo?... A, noroc, măi, Nărcă!... Merși, bine, dar tu?... Cum, e cineva pe firul nostru? Cum și-o păstra echilibrul?... Bine, bine, să nu mai ținem telefonul ocupat!

Soldatul închide din nou aparatul.

Stimate cititor, rogu-te mai suportă un ultim țîrîit de sonerie. Este telefonul misterios pe care-l așteptăm de la începutul episodului doi.

— Da!

— Vă rog cu soldatul Uță! se aude o voce blondă.

— Regret, e în aplicație la Zimnicea! răspunde telefonistul de serviciu. Vine peste o săptămînă!

— Cu cine am plăcerea? întreabă vocea de aur.

— Secret, fetițo!

Și receptorul cade, vigilent, în furcă.

Dar „fetița" nu renunță și mai sună o dată.

— Ce mai este? se enervează Griguță.

— Spuneți-i soldatului Uță că din acest moment îl voi găsi și-n gaură de șarpe!

— Dar cine...

Interlocutoarea, însă, trîntise receptorul.

Telefonistul rămîne pe gînduri. O dramă pasională? Exclus. Nu cumva prietenul său se afla amestecat în cine știe ce combinații necurate?! În ultimul timp parcă era puțin neliniștit.

„Trebuie să lămuresc misterul!" își spune Griguță și cu această hotărîre devine detectiv neoficial.

Desigur, stimați cititori, aș putea lămuri pe loc enigma, dar nu am chef să intru în conflict cu amatorii de romane polițiste. Și, mai ales, nu vreau să-l supăr pe detectiv pentru care în...

EPISODUL III
„S-a terminat cu «Sfîntul» și «Colombo»"

Și o să vedeți de ce. Pînă atunci, însă, îmi permit să fac un sumar portret al eroului nostru: este un bărbat de o frumusețe rară (iertați-mi trucajele literare), blond, cu ochi albaștri. Trăsăturile dure ale feței se potrivesc perfect cu gura-i senzuală, ce zîmbește tot timpul seducător. (Le-am dat gata pe cititoare). Spre satisfacția lor și a adolescenților, mai adaug că are un corp atletic, că știe judo, ju-jitsu și karate.

Cu aceste precizări, nu mă îndoiesc de fel că detectivul Griguță va ajunge tot atît de celebru ca Sherlock Holmes.

Așadar, el era hotărît să dezlege misterul. Imaginația îi lucra febril. Se și vedea pe primele pagini ale ziarelor, omagiat pentru deducțiile sale geniale.

Evident, primul și ultimul anchetat a fost soldatul Uță. Cum s-a întors din aplicație, detectivul i-a pus o întrebare care l-a făcut pe interlocutor să treacă prin toate culorile curcubeului:

— Cine e fata aceea care te-a amenințat?

Neprimind răspuns, Griguță se hotărăște să-și urmărească prietenul ori de cîte ori va ieși în oraș. Și o dată cu...

EPISODUL IV
„Începe marea aventură"

Întîmplarea face ca în această zi nici Griguță și nici Uță să nu aibă învoire. Cum cel de-al doilea stă ca pe jăratec, detectivul nu-l slăbește o clipă din ochi. Și bine face pentru că Uță, apropiindu-se de gardul unității, își testează aptitudinile sportive. Fiind cel mai bun la o sută de metri garduri, celălalt nu se lasă mai prejos. Amîndoi mulțumind în gînd responsabilului cu natura că n-au fost somați de santinelă și alergînd spre oraș...

Urmăritorul îl urmăreşte pe urmărit de departe. Urmăritul nu ştie că e urmărit. Ş.a.m.d... La un moment dat, Uţă se opreşte să aştepte la un colţ. După citeva minute, acolo îşi face apariţia, exact în...

EPISODUL V
„O domnişoară agitată"

Detectivului îi păru rău că nu putea să se apropie. Domnişoara e nervoasă, gesticulează. Probabil ca să o liniştească, Uţă o invită într-o cofetărie. Pentru o clipă coada urmăritului intră în panică, dar se linişteşte, constatînd că-i poate supraveghea pe cei doi prin ferestrele înalte ale localului.

După aproximativ o oră, cît au stat să descînte paharele de oranjadă, cei dinăuntru par a fi ajuns la un acord: fata împinge un pachet spre Uţă, iar acesta face un gest asemănător cu alt pachet, pe care-l scosese de sub veston. Imediat domnişoara se ridică şi iese. Uţă îşi sprijină capul în mîini pentru a-şi frămînta mai bine gîndurile, apoi cumpără o sticlă de coniac şi părăseşte localul.

Prudent, Griguţă îl urmăreşte de departe pînă la gardul unităţii. În momentul cînd prietenul său escaladează grilajul, detectivul îl ajunge dintr-o săritură şi se prăbuşesc amîndoi în curtea unităţii.

EPISODUL VI
„Detectivul dezleagă enigma"

— Ce ai în pachet? se răsteşte Griguţă.

— Ah, ce m-ai speriat! Tu erai mă, păcătosule? Uite, trage un gît de coniac!

— Mersi, hai noroc, da' nu mă corupi tu cu asta. Ce i-ai dat fetei şi ce ţi-a dat? Ceva documente secrete?

— Deci m-ai urmărit?

— N-are importanţă. Răspunde la interogatoriu!

— Ei, bine, ne-am certat şi ne-am restituit scrisorile de dragoste. Poftim, uite-le, citeşte-le... Şi hai să mai bem, ca vreau să uit!

În acelaşi moment se aud nişte paşi...

EPISODUL VII
„Suspans"

Cineva îi somă. Era santinela. Urmărirea a luat sfîrşit. Cercetările continuă.

Maior LICĂ PAVEL

JOC – IUBIRE – ÎNŢELEPCIUNE

Fără îndoială, în secolul nostru sportul are, mai întîi de toate, o valoare biologică. El înseamnă sănătate, relaxare, longevitate.

Dar sportul, prin lumea lui de neprevăzut şi frumuseţi, mai are o valoare, poate tot atît de însemnată, o valoare estetică şi educativă.

Prin aceste valenţe complexe, tinereşti, dar şi mature, totodată, căci este o activitate care te cheamă de la 3 la 80 de ani – sportul devine, aşa cum spunea Tudor Vianu, un fenomen modern foarte complex, o componentă a vieţii sociale contemporane.

Încă din antichitate Platon, în lucrarea sa de îndrăzneaţă clarviziune „Republica", afirmase că „acei ce se ocupă doar de exerciţiile trupului devin mai brutali decît ar trebui iar acei ce se dedau numai exerciţiilor spiritului ajung mai moleşiţi decît s-ar cădea".

Peste ani, ideea este reluată şi întregită de autorul lui Faust, educatorul unui prinţ şi el însuşi convins şi pasionat de natură şi mişcare, patinator entuziast, aşa cum îl arată chiar şi picturile timpului. Pentru Goethe, viaţa omului este alcătuită din seriozitate şi joc. Numai acela va fi „înţelept şi fericit care va şti să păstreze echilibrul dintre ele".

A face sport, a te juca de fapt, înseamnă a te regăsi pe tine însuţi, a da minţii şi trupului nu numai satisfacţii momentane, ci şi largi posibilităţi de împlinire. Parcă auzi îndemnul poeziei lui Blaga: „Daţi-mi un trup,/ voi munţilor,/ mărilor,/ daţi-mi alt trup/ să-mi descarc nebunia/ în plin".

De fapt, viaţa este şi joc, iar într-o componentă a sa, omul trebuie să fie şi un Homo ludens, un om care se relaxează prin joc, înţelept şi frenetic, cu nereuşite şi împliniri, cu experienţe care se string şi rodesc în ani.

Ce frumos, ce convingător este Lucian Blaga în poezia „Trei feţe" cînd vorbeşte de joc, iubire, înţelepciune: Copilul rîde:/ „Înţelepciunea şi/ iubirea mea e jocul" / Tînărul cîntă:/ „Jocul şi înţelepciunea/ mea-i iubirea" / Bătrînul tace:/ „Iubirea şi jocul meu e/ înţelepciunea".

Un stadion nu este numai o construcţie de beton şi iarbă, în care tinerii se întrec, iar oamenii de toate vîrstele freamătă şi cer, ca dintotdeauna pe arenele lumii, victoria.

Trei sînt zeii tinereţii, mărturisea cu nostalgie cel ce-a scris „Olimpicele" – Henry de Montherlant – sportul, arta şi prietenia. Cine nu crede în ei la vîrsta cînd nu se poate să crezi altceva, le va simţi lipsa toată viaţa.

A nu face sport, gîndea Giraudoux, marele dramaturg francez, care a cochetat mult cu sportul în tinereţe (ca junior a alergat 400 m în 50 de secunde), este ca şi cum nu ai folosi toate posibilităţile unei maşini: „Omul care nu ştie să se joace, să alerge, să sară şi să înoate este ca un automobil căruia nu i se foloseşte decît viteza întîi".

Aceasta nu exclude ideea de a fi spectator. „Nu există o recreaţie mai plăcută *— spunea foarte convins Camil Petrescu* — atunci cînd lucrezi intens, ca o partidă frumoasă de fotbal".

Viaţa te cere mereu alături de tineri, de tinereţe, să te străduieşti să ţii pasul aproape de ea. Dar pentru aceasta trebuie să ştii să te joci, să fii în mijlocul celor care se joacă şi se înveselesc ori pe un teren de sport ori pe... scenă.

„Joacă-te, ca şi copiii, zbenguieşte-te, aleargă, amestecă-te în jocurile lor. Numai proştii sînt serioşi" *— spunea George Călinescu.*

Dintre toate activităţile şi experienţele secolului nostru, sportul este una din cele mai dinamice şi rodnice. Este activitatea cea mai apropiată de viaţă şi, am putea spune, împreună cu Hemingway, cel dornic de călătorii şi coride, că este însăşi viaţa: „Sportul, jocul în general, te învaţă să cîştigi corect, cinstit. Sportul te învaţă să pierzi în mod demn. Prin urmare, sportul — jocul, te învaţă de toate, te învaţă ce este viaţa".

OCTAVIAN VINTILĂ

SPORTUL eterna poveste...

Sportul e un fenomen pe care timpul nu a reuşit nici să-l altereze şi nici să-l modifice că esenţă, performanţele, recordurile sportive, da. Întreg eşafodajul de companii de televiziune, antrenori, publicitate, piste moderne, tartan, gazon artificial etc., etc. a ajutat fără îndoială la progresul, la răspîndirea disciplinelor sportive, la folosirea unor capacităţi nebănuite ale corpului omenesc prin toate mijloacele posibile: chimie, biochimie, medicină sportivă, ducînd performanţele spre limitele umane (dacă ele există). Dar tot acest păienjeniş, această suprastructură indispensabilă civilizaţiei moderne, n-a izbutit să cizeleze un singur lucru: bucuria victoriei. Sinonimă cu plăcerea de a face sport. Nimeni nu poate garanta că bucuria victoriei de azi într-un concurs de masă sau la Jocurile Olimpice e mai mare decît cea a învingătorului olimpiadelor antice, încununat cu ramura de măslin şi slăvit în ode. Nimeni nu ne poate convinge că plăcerea de a face sport azi e superioară celei din vremuri imemoriale, cînd, pe stadionul de marmură din Atena, învingătorii sau învinşii erau înnobilaţi de uralele spectatorilor, spectatori care se opreau pentru „o clipă" din confruntările barbare – indispensabile acelor vremuri – pentru a glorifica sportul şi pentru a eterniza pe eroii acestuia în statui.

Nu trebuie să existe termeni de comparaţie între aceste două momente ale existenţei noastre milenare, particularizate în sport. Sportul, cu toate derivatele sale, a existat prin sine însuşi, a fost, este şi va fi un fenomen de sine stătător, generînd multiple satisfacţii. Olimpiadele au „izbucnit" acum peste 2000 de ani şi au continuat să „erupă" vreo cîteva secole bune, apoi o mantie religioasă le-a înăbuşit temporar, dar lava lor mocnea în străfunduri şi a erupt din nou în 1896, cînd Pierre de Coubertin, dînd glas voinţei oamenilor, le-a lăsat din nou să „curgă", fiindcă dragostea oamenilor pentru sport a rămas aceeaşi.

Sportul este un joc a cărui raţiune de a exista constă în însăşi desăvîrşirea sa şi nu are alte reguli decît cele pe care şi le elaborează în mod liber. Dar, în acelaşi timp, printr-o antinomie plină de sens, acest joc este un exerciţiu riguros al cunoaşterii şi al stăpînirii de sine. Asumînd cu luciditate elementul dat, corpul, sportul caută cu cea mai mare exactitate să-i descopere resorturile, atît slăbiciunile, dar mai ales resursele, pentru a le folosi metodic, în funcţie de un randament optim, bine gîndit. Nici o cercetare, o explorare a actualităţii şi potenţialelor nu duce atît de departe exigenţa adevărului cum o face antrenamentul sportiv; în nici un alt domeniu, credem, individul, înfruntînd efortul, singur sau în echipă, nu-şi cunoaşte mai bine fiinţa sa fizică şi morală ca pe un teren de sport.

În sfîrşit, sportul este, în special, efortul de a se depăşi pe sine şi ca atare constituie în primul rînd o experienţă morală şi o admirabilă şcoală de energie unde se pregătesc performanţe de tot felul, cele ale conştiinţei şi cele ale corpului.

Printre eforturile cărora sportul le impune o practică relativ constantă, unul din cele mai importante pentru formarea caracterului este acceptarea, respectarea, am spune chiar cultul regulii; această regulă care este cu atît mai indispensabilă cu cît constituie expresia şi garanţia libertăţii sale specifice. Prin aceasta, sportul este învăţarea spiritului de dreptate, a acelui simţ al dreptăţii devenit principiu suprem de aşa manieră încît, în cel mai important moment al competiţiei, sportivul îl va situa mai sus decît însăşi victoria sa. El este exprimat în frumoasa denumire de fair-play şi faptul că este folosit în toate ocaziile, atît în viaţă cît şi pe terenurile de joc, pentru a desemna cinstea cea mai pură şi mai cavalerească, este un omagiu conferit valorii morale a sportului şi nobleţei sportivilor.

„Succesul spectacolului sportiv, importanţa pe care a căpătat-o sînt din păcate prea adeseori exploatate pentru scopuri străine, chiar opuse sportului: mercantilismul, şovinismul etc. Trebuie reacţionat energic, dacă vrem să-i păstrăm sportului sufletul. Trebuie să alegem între circul roman şi palestra greacă. Trebuie să alegem între exaltarea orgoliului naţional şi fraternitatea umană, între ceea ce îi desparte pe oameni şi ceea ce îi uneşte.

Desigur că sportul, sub aspectul său de competiţie, constituie o sursă admirabilă pentru spectacole frumoase şi emoţionante, ceea ce face, pe bună dreptate, parte din cultura modernă. Dar, pe de altă parte, dezvoltarea spectacolului sportiv a deturnat atenţia de la morala intimă a sportului în favoarea capacităţii sale de divertisment. Sportul a devenit un divertisment pentru mulţimile reduse la rolul de spectatori, pe care radioul şi televiziunea îi scuteşte chiar de a lua drumul stadionului.

Sportul ar trebui să revină la natură. Izvorul celor mai sănătoase bucurii ale sale înseamnă să redai corpului libertatea sa instinctivă şi prin aceasta să restabileşti comuniunea omului cu imensa natură din care face parte. Această reîntoarcere la autenticitate se impune în zilele noastre mai mult ca oricînd pentru a compensa dezechilibrul crescînd introdus în modul nostru de a trăi de dezvoltarea maşinismului şi de condiţiile artificiale de existenţă care prevalează în aglomerările urbane. La un moment dat, mişcarea sportivă a fost, înainte de toate, şi o evadare a orăşenilor către natură şi semnificaţia ei profetică a fost de a avertiza umanitatea de problemele ridicate de civilizaţia industrială. Nu putem evita acest aspect eminamente salutar al sportului, atunci cînd reiese că această civilizaţie poate şi distruge, şi polua din ce în ce mai mult mediul

Unităţile noastre militare, dotate cu complexe baze sportive, oferă tinerilor ostaşi condiţii optime de pregătire fizică

Înainte de meci, o binevenită încălzire

înconjurător natural al omului" *(din alocuțiunea pronunțată de René Maheu — director general al O.N.U. pentru educație, știință și cultură — la Congresul științific organizat cu prilejul Jocurilor Olimpice de la München).*

Dar mai există și o altă „poluare", despre care s-a scris și s-a vorbit destul de puțin, deși ea nu este mai puțin nocivă: aceea a imobilității, a sedentarismului. Extinderea proceselor de automatizare și de mecanizare a producției, înmulțirea mijloacelor de transport, cinematograful, radioul, telefonul, liftul, televizorul și alte descoperiri îndreptate spre binele omului poartă în ele și reversul medaliei. Reducînd, zi de zi, aria efortului fizic și a mișcării, ele determină efecte cu totul negative asupra dezvoltării tinerei generații și a sănătății vîrstnicilor, deopotrivă.

Departe de noi intenția de a pune în discuție valoarea marilor descoperiri care catapultează societatea contemporană pe culmile civilizației, îmbogățind viața materială și spirituală a ființei umane. Dar de aici și pînă la instalarea unui reflex de imobilitate ca o deprindere de viață este o cale lungă. Vezi, de pildă, tineri zdraveni, dispuși să aștepte liftul minute în șir pentru a coborî... cîteva etaje sau oameni în toată puterea care se înghesuie în autobuz ca să meargă... o stație! Nu este cu nimic paradoxală afirmația că ar fi recomandabil, chiar și pentru bătrîni, nu să coboare, ci să urce cîteva etaje pe zi. Mai ales că medicina modernă recomandă exercițiul fizic în tratamentul infarctului miocardic.

Echilibrul biologic al ființei umane se realizează, printre altele, și prin dinamică, prin mișcare sistematică zilnică, singurul mijloc sănătos, natural și eficient de compensare a vieții statice, sedentare, care, după cum se știe, accelerează fenomenele și procesele degenerative.

Unele persoane justifică această situație prin motive așa-zis obiective: lipsa de timp și neajunsurile din baza materială. În realitate însă, cauzele pentru care un număr încă mare de tineri și adulți nu practică exerciții fizice sînt, în majoritatea cazurilor, de ordin subiectiv, nelegate nici de baza materială, nici de timp și nici de faptul că nu ar fi accesibile. Ele țin de atitudinea personală a omului, de educația lui, de modul cum fiecare înțelege importanța exercițiului fizic și acționează ca atare.

A ști să înoți, să alergi, să joci volei, să urci pe munte și a face cu plăcere și cu pricepere din fiecare cîte puțin, aceasta este o cerință imperioasă a timpurilor noastre. Nu-i cerem sportului numai să formeze campioni, deși el acționează adeseori și ca un revelator, scoțînd la iveală mari talente; îi cerem însă să-i convingă pe cît mai mulți de valoarea neprețuită a mișcării. Iar cînd 70, 80, 90 la sută din publicul care umple stadioanele va avea o condiție fizică oarecum comparabilă cu a celor din arenă, atunci sportul își va îndeplini în totalitate menirea.

Dar aceasta vizează sportul ca fenomen de masă, nu numai subjugat performanței, fapt care impune necesitatea unei intervenții la nivel macrosocial. Astfel, numai o activitate bine organizată, instituită la nivelul întregii populații poate duce la rezultate meritorii. În acest sens, marea competiție sportivă națională „Daciada", inițiativă de preț a secretarului general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, oferă un cadru larg, popular, manifestărilor sportive, creează fiecărui om al muncii din patria noastră posibilitatea plenară a practicării sportului, act de mare valoare umană și socială, vizînd însăși sănătatea, vigoarea poporului român, angajat într-o operă remarcabilă: construirea socialismului și comunismului în patria noastră.

CRISTIAN ȚOPESCU

Începuturi... sportive

● În anul 1911, căpitanul Ion N. Păun a realizat una din marile peformanțe ale timpului, întreprinzînd un raid călare de la București la Paris, stîrnind admirația tuturor cercurilor sportive europene. El a plecat din București la 24 aprilie 1911, călare pe iapa Nonnus și avînd ca... ataș o mînză de doi ani. Călărețul avea 59 de kg, iar bagajul din „ataș", 22 de kg. Distanța de 3 550 de km a fost parcursă în 58 de zile, deci s-a realizat o medie zilnică de 62 de km — un record absolut pentru vremea aceea.

● În primăvara anului 1866, actorul Iorgu Caragiale — unchiul lui I.L. Caragiale — alcătuiește o trupă cu care pleacă în provincie pentru a-și cîștiga existența, și așa destul de nesigură. În trupă, printre actori, figura și Gh. Moceanu, care executa diverse figuri de gimnastică acrobatică.

● La 3 martie 1896 apare la București „Revista sportivă", condusă de Al. Davila, publicație ce se voia „un organ al sporturilor pătrunse în toate straturile noastre sociale" (hipism, ciclism, vînătoare, scrimă, tir, gimnastică, sporturi atletice etc.), „un letopiseț modern și atent care să consemneze evoluțiunea lor atît de repede și în care să se afle activitatea desfășurată în alte țări" — cum se preciza în editorialul primului număr.

● Bucureștii au avut primul lor balon în anul 1818 — BĂȘICA LUI CARAGEA, cum a fost denumită. Era confecționat din pînză de Brașov și avea patru stînjeni în diametru. Pentru umplerea cu aer cald a acestui balon românesc au fost arse cinci vedre de spirt. Lansarea s-a făcut de pe Dealul Spirii, iar aterizarea în comuna Cățelu, unde-l dusese vîntul. În 1874 este înălțat la București și cel dintîi balon românesc cu pasageri la bord. S-a numit balonul „MIHAI BRAVUL". Fusese confecționat la Paris și avea dimensiuni de adevărat uriaș pentru timpul său: 25 de metri înălțime, 14 metri diametru. Umplut cu 1 200 mc de gaz, fabricat de uzina de la Filaret, balonul s-a înălțat la 9 iunie 1874, cu doi pasageri, iar la a doua încercare, cu patru ofițeri. Douăzeci de ani mai tîrziu (1894), secția de aerostație a armatei române confecționează în țară primele baloane pentru armată.

D. BĂSCEANU

STEAUA

Cupa Campionilor Europeni, ediția 1987—1988, a ajuns în faza sferturilor de finală, rămînînd în competiție opt dintre cele mai bune echipe ale bătrînului continent. Formații de mare valoare, cu un palmares impresionant. Între ele și campioana noastră, **Steaua București.** Jucătorii militari și-au dovedit din nou valoarea internațională impunîndu-se clar în primele două tururi, cînd au întîlnit campioanele Ungariei și Ciprului, calificîndu-se în sferturi cu scorul general 9—3 rezultat din trei victorii, din care una obținută în deplasare. Prezentăm în rîndurile care urmează drumul roș-albaștrilor în prestigioasa competiție cu speranța, justificată de altfel, că ei va avea capăt pe stadionul unde se va desfășura finala. Tabloul „monștrilor sacri" angajați în lupta pentru trofeu se prezintă astfel: *Steaua, Real Madrid, Bayern München, Benfica Lisabona, Bordeaux, Eindhoven, Anderlecht* și *Glasgow Rangers.*

STEAUA — M.T.K. BUDAPESTA: 4—2

După „pasul cu stîngul" din ediția trecută, cînd fotbaliștii militari fuseseră eliminați de Anderlecht, în condițiile cunoscute, tragerea la sorți pentru Cupa Campionilor Europeni a fost așteptată cu un justificat interes în Ghencea, avînd în vedere, în primul rînd, marea dorință a tuturor jucătorilor pregătiți de Anghel Iordănescu și Radu Troi de a urca, din nou, în vîrful piramidei. Telexul ne aduce vestea mult așteptată: Steaua—M.T.K. Budapesta, primul joc urmînd să aibă loc la București. *Lucian Bălan,* întîlnit imediat după tragerea la sorți, se arată optimist: *„Fără a fi considerat lipsit de modestie, sînt convins că diferența de valoare dintre noi și campioana Ungariei va înclina balanța în favoarea Stelei. Venim după o perioadă de pregătiri intense, după un puternic turneu cîștigat în Belgia și, să nu uităm, avem datoria să ne onorăm cartea de vizită. Dincolo de aceste considerații, fotbaliștii unguri constituie un adversar puternic, în fața căruia vom face totul, în limitele regulamentului, firește, pentru a obține calificarea".* Partida este așteptată cu interes, mulți dintre suporterii *Stelei* gîndindu-se că triumful european din 1986 a avut la început un meci Steaua — Honved Budapesta (în turul al doilea), „treaptă" urcată de ai noștri cu scorul general de 4—2. Antrenorul Verebes, venind la București să urmărească jocul *Stelei*, se arată circumspect, este zgîrcit în declarații și pleacă îngîndurat. Mașina de fotbal din Ghencea îi provocase momente de neliniște. În plus, modul în care cele două echipe debutează în campionatele interne pare a spune totul despre... viitoarea confruntare: *Steaua,* victorie după victorie, *M.T.K.,* un punct din patru meciuri! Jocul de la București, desfășurat în fața unui stadion arhiplin, a avut la timonă, cum era de așteptat, echipa noastră, decisă să tranșeze aici calificarea. Combinațiile rapide și imprevizibile, schimbările de ritm și atacurile pe extreme, cu un Lăcătuș dezlănțuit, aduc în situație de K.O. apărarea oaspeților, care cedează de patru ori, dar li surîde și șansa în cel puțin cinci faze electrizante. Hagi, de două ori, cu execuții „de maestru", Balint, șut din afara careului la vinclu și Lăcătuș, minge lobată peste portarul Gaspar, sînt autorii golurilor, la care se putea adăuga și al cincilea dacă „centralul" Velodi Mininosvili, influențat de la tușă de Rustan Rogimov, nu ar fi anulat punctul realizat de Marius Lăcătuș la o fază demnă de antologie. După meci, la cabine, antrenorul *Anghel Iordănescu,* mulțumit de evoluția jucătorilor, ne declară: *„Am făcut o partidă bună și cred că am luat o serioasă opțiune pentru turul doi. Vom pregăti cu atenție returul pentru a lăsa la Budapesta o impresie dintre cele mai bune. Le mulțumesc oaspeților noștri pentru fair-play-ul cu care și-au apărat șansele". Joszef Verebes* vine și-i salută pe steliști, urîndu-i lui Hagi mult succes în cariera sportivă. La Budapesta, *Steaua* a pierdut cu 2—0 un joc care a stat sub semnul echilibrului. Bara lui Hagi și ocaziile ratate de Stoica, Belodedici și Balint au contat mult în stabilirea rezultatului final, decis de două neatenții în apărare. Deși învinsă, campioana noastră a lăsat (cum dorea antrenorul ei) o impresie deosebită, gazdele fiind mulțumite că și-au trecut în palmares o victorie la supercampioana Europei. Cea care mergea înainte era, prin justețea valorii, *Steaua.* În avionul care ne aduce de la Budapesta se fac pronosticuri pentru viitorul adversar. Se pronunță nume sonore și se comentează rezultatele din celelalte întîlniri. Jucătorii militari, marcați vădit de insucces, știu că drumul nu este presărat numai cu victorii, dar își cunosc foarte bine puterea de luptă.

STEAUA — OMONIA NICOSIA: 5—1

Așteptăm în redacție tragerea pentru turul doi. Timpul trece destul de greu și surpriza vine din partea prietenului Ion Predoșanu, redactorul-șef al „Comerțului socialist", vecin cu telexul Agerpres-ului. El sparge neliniștea cu un *Steaua-Omonia,* informație pe care, pentru moment, i

În aşteptarea primăverii europene

luăm drept farsă. Dar nu este aşa. Vom juca într-adevăr cu echipa campioană a Ciprului, adversara de anul trecut a *Sportului studenţesc* în Cupa U.E.F.A. Duc la rîndu-mi vestea mai departe la club, unde stabilesc cu Octavian Vintilă amănunte pentru programul primului meci, care se va juca la Bucureşti. Am puţine date despre fotbalul cipriot şi îl aştept cu nerăbdare pe Cristian Ţopescu, prezent la tragerea la sorţi. Dar, din păcate, reprezentantul Clubului *Steaua* nu aduce nici un documentar, pentru simplul motiv că... viitorii noştri adversari nu s-au prezentat la festivitate! *Omonia* are la conducere un antrenor bulgar, Arsov, care a venit la Nicosia însoţit de doi compatrioţi, Jevizov şi Lahciev, jucători masivi, cu mare mobilitate, în special primul. În campionat, *Steaua* îşi continuă cursa de regularitate, aşteptînd cu încredere primul meci din turul doi. Campioana Ciprului soseşte la Bucureşti duminică dimineaţa, efectuînd în aceeaşi zi un prim antrenament. Din delegaţie face parte şi fosta „Gheată a Europei", Caralas, care se interesează de rivalul său la mult rîvnitul trofeu continental, Dudu Georgescu. Ştim toate „isprăvile" oaspeţilor noştri în cupele europene, în mod deosebit cînd au evoluat pe teren propriu, dar nu ne gîndim nici un moment la o eventuală surpriză. Partida, dominată categoric de stelişti, se încheie cu un 3—1 ce nu pare a spune prea mult. Hagi, de două ori, şi Iovan sînt autorii golurilor, respectiv Xiurupas. *Omonia* a făcut totul pentru a limita proporţiile scorului şi a reuşit, dar, din păcate, prin mijloace străine fotbalului: obstrucţii, trageri de timp, simulări, avînd în portarul Haritou cel mai bun „actor" al său. *Steaua* cîştigă şi are datoria să se impună şi în retur în faţa unei echipe tenace, care a progresat sub bagheta tehnicianului bulgar. La Nicosia, o primă surpriză răsfoind ziarele dinaintea partidei. Interes enorm pentru prezenţa *Stelei* aici şi un optimism exagerat din partea confraţilor ciprioţi. Singur, cronicarul de la „Filelefteros", Michalis Gavrilidis, este mai circumspect, atrăgînd atenţia asupra lui Hagi. Marţi seara, a doua surpriză: gazonul stadionului Makaryon. Denivelat, cu spaţii mari, fără iarbă în interiorul careului şi dimensionat neregulamentar. Se face un antrenament uşor la care participă şi Belodedici, plecat de la Bucureşti cu un hematom la o unghie de la piciorul drept. Strînge din dinţi şi nu acceptă ideea că va lipsi din formaţie. Ascunşi într-un colţ al tribunei, antrenorii Omoniei urmăresc şi-şi notează tot despre „jocul" steliştilor. Marius Lăcătuş este, ca de obicei, campionul bunei dispoziţii, glumind cu scriitorul Ion Băieşu. Iustian Gaţu, conducătorul delegaţiei, îmi spune că ai noştri vor cîştiga. Încercatul „lup al arenelor sportive" are un simţ aparte care nu-l va înşela.

A doua zi plecăm devreme la stadion, strecurîndu-ne greu printre maşinile care aleargă într-un singur sens, spre arena unde va avea loc partida. Aici ne întîmpină o puternică galerie română care avea să-şi facă datoria pe parcursul celor 90 de minute, dirijată de muzicalul suporter stelist Horia Moculescu. Întîlnirea nu are practic istorie, fiind dominată de fotbaliştii militari. Lăcătuş este irezistibil, sprintează uluitor, centrează şi bietul fundaş Evagoras nu poate face altceva mai bun decît să trimită balonul în propria-i poartă. Este minutul opt şi apărarea *Omoniei* se prăbuşeşte, primind lovitura decisivă. Dar nu va fi ultima. La masa presei jubilăm iar Constantin Vrînceanu, redactorul-şef adjunct al „României libere", mă îmbrăţişează spre deziluzia jurnaliştilor ciprioţi, care, pentru un moment, refuză să creadă că golul a venit aşa de repede în poarta lui Haritou. Marius se joacă pur şi simplu cu defensiva gazdelor, croşetează un balon şi şutează fără speranţă pentru portar. *Steaua* conduce cu 2—0 şi tribunele aplaudă spectacolul oferit de roş-albaştri. Repriza a doua îl are solist pe Hagi, dar golul nu mai vine. La sfîrşitul meciului jucătorii ciprioţi îi felicită pe ai noştri, iar Tudorel Stoica, în calitatea sa de căpitan al echipei, primeşte o frumoasă cupă. În sport, ca şi în viaţă, valoarea se impune întotdeauna. Drumul european al *Stelei* continuă, momentul *Omonia* a trecut în amintire.

ŞERBAN IONESCU

Sorţii au decis: GLASGOW RANGERS

La 2 martie 1988, pe frumosul stadion Ghencea din Capitală, campioana noastră va întîlni în prima manşă a turului trei al competiţiei continentale nr. 1 puternica formaţie scoţiană Glasgow Rangers. O formaţie care, pentru a ajunge aici, a eliminat pe Dinamo Kiev (0—1, 2—0) şi Gornik Zabrze (3—1, 1—1). Echipă, actualmente într-o formă deosebită, care, beneficiind de aportul unor fotbalişti cu excelentă pregătire fizică, practică un fotbal în forţă, nu de puţine ori pînă la... duritate, aşa cum susţin specialiştii. Să sperăm însă că „viteziştii" de la Steaua, cu fantezia şi verva lor de joc deja cunoscute, vor reuşi ei să dea tonul şi, bineînţeles, să cîştige. (Suporterii scontează pe „porţia" de... patru goluri administrate de obicei de Steaua pe Ghencea). Oricum, balanţa calificării în turul următor trebuie înclinată încă de la Bucureşti.

Să ne familiarizăm cu formaţia viitorilor noştri adversari (probabilă, desigur): **Woods — Nicholl, Souness** (antrenor-jucător), **Roberts, Philips — Butcher, McGregor, Fergusson, Cohen — Durrant (Cooper), McCoist (Fleck).**

Împreună cu dv, cititori, urăm mult succes echipei noastre!

P.V.

GIMNASTELE NOASTRE DE AUR

La Rotterdam s-a scris o nouă filă de aur în palmaresul atît de bogat al sportului românesc. Autoarele acestui strălucitor triumf sînt gimnastele noastre, care au demonstrat lumii întregi un adevăr devenit certitudine: școala românească se impune cu autoritate în arena internațională dînd mereu mari campioni. Campionatele mondiale s-au încheiat, comentariile continuă, performanțele fetelor noastre stau la loc de cinste în istoria sportului. Mari victorii care onorează și stau garanție pentru cele care vor veni...

Eroina competiției desfășurate în sala „Ahoy Sport Palais" a fost **Aurelia Dobre**, campioană mondială absolută, „pasărea măiastră" care a uimit întreaga asistență, evoluțiile ei stîrnind ropote de aplauze și „lansînd" o adevărată întrecere între gazetarii prezenți la această ediție a mondialelor pentru a găsi cele mai fericite titluri care să exprime zborul și spectacolul extraordinar al româncei. Maniera în care a evoluat Aurelia și „recolta" sa (3 medalii de aur și 2 de bronz) au făcut pe cronicarul ziarului olandez „Volkskrant" să o descrie astfel: *„Simbioză reușită între artă, știință și sport"*. Au secondat-o cu brio celelalte cinci fete din reprezentativă: **Daniela Silivaș, Ecaterina Szabo, Eugenia Golea, Camelia Voinea, Celestina Popa.** Împreună, ele au cucerit titlul mondial pe echipe, învingînd puternica formație a Uniunii Sovietice. Munca, seriozitatea și exemplara dăruire a sportivelor noastre poartă acum numele unui nou succes de

prestigiu semnat de șase tinere îndrumate competent de antrenorii **Adrian Goreac, Maria Cosma, Octavian Belu, Adrian Stan.** Tuturor celor care ne-au adus marea satisfacție a victoriei le adresăm felicitări și urări de noi și mari izbînzi.

S. MANEA

PELE: *„Eu am jucat întîi pentru spectatori, apoi pentru mine și colegii mei"*

Anunțul stewardesei înainte de sosirea la Rio de Janeiro a fost scurt: „Pe timpul escalei noastre, mai prelungite ca de obicei, vă vom oferi posibilitatea vizitării stadionului Maracana". Un adevărat cadou, însoțit de aplauzele celor peste 300 de pasageri, precum și de uralele apropiate celor pe care nu o dată le auzim la... fotbal...

... După ce am străbătut bulevardele largi și zgomotoase ale Rio-ului, admirînd nu numai îmbulzeala rutieră, dar și aceea a pietonilor sau a vînzătorilor de ziare aflați la fiecare stop printre mașini și aducîndu-ți ziarul la volan, după ce ritmul sambelor izbucnea din difuzoarele tuturor magazinelor, în față ne-a apărut faimosul și imensul Maracana, cu tribunele sale supraetajate, adevărat templu al fotbalului.

Imensitatea lui dă parcă adevărata măsură a omului, așa cum te simți pe platoul mexican, lîngă piramidele de la Theoteouacan.

Pe zidul din dreapta al stadionului, pe o placă de marmură stă scris: *„Pe acest stadion, la 19 noiembrie 1969, Edson Arantes Do Nascimento-Pele a marcat al 1000-lea gol, încoronînd o carieră de aur, ce-l face să fie cel mai mare fotbalist al tuturor timpurilor"*. Aparatele turiștilor țăcănesc continuu, cei mai inspirați fotografiindu-se chiar în dreptul plăcii, în chip de... Pelé.

Privit de pe gazon, stadionul arată ca o uriașă navă... extraterestră, deasupra căreia albastrul cerului îți dă senzația că te afli, într-adevăr, undeva la înălțime. Numai vorbele ghidului îți reamintesc că, de fapt, acesta este locul unde se pot stringe cei mai mulți spectatori deodată pentru a urmări traiectoria acelei sfere buclucașe. Cu oarecare durere în suflet, ghidul ne spune că stadionul a fost inaugurat în 1950, cu ocazia campionatului mondial găzduit de Brazilia. Atunci – ne spune ghidul nostru – în acea zi de 16 iulie, cînd ai noștri jucau finala cu Uruguayul și cînd totul era pregătit pentru a sărbători victoria (edițiile ziarelor erau aproape gata, un mare patron oferise 20 000 de sticle de șampanie care fuseseră repartizate celor 200 000 de spectatori pentru a le desface la fluierul final, unități militare amplasaseră în jurul stadionului instalațiile pentru jocul de artificii, școlile de samba se aflau pe scenele în aer liber de pe mai toate străzile Rio-ului), în minutul 79 al finalei, extremul dreapta uruguayan Ghiggia, țîșnind ca o săgeată, a driblat întreaga apărare braziliană, înscriind pe lîngă portarul Barbosa și făcîndu-l pe crainicul de la radio să strige: „A disgraça sobre o Brazil" – adică „Nenorocirea s-a abătut asupra Braziliei".

Cîți ani aveați atunci? îl întrerup brusc pe ghid. „A, nu, eu nu eram născut. La noi însă povestea acelei înfrîngeri este cunoscută de către toți cei care încep să bată mingea pe plajele Rio-ului".

Și cum a mai fost după înfrîngere? continui să întreb. „Jucătorii căzuți în genunchi implorau parcă un zeu nevăzut. Ademir, cuprins de o criză de nervi, și-a sfîșiat echipamentul, pe rîul Rio peste 50 000 de chitare pluteau distruse, iar întreaga Brazilie plîngea. Dar, continuă ghidul, orice început rău are un sfîrșit triumfător, dovadă victoriile brazilienilor noștri în mondialele care au urmat. Să nu uităm că debutul lui Pelé pe Maracana a fost un fiasco, în acea zi de ... mai 1956, cînd Santos a jucat cu Flamengo. Și totuși Pelé a ajuns ce a ajuns".

Priveam vrăjit tribunele gigantice și-mi închipuiam cum poate arăta cu cei peste 200 000 de spectatori care vuiesc la unison la fiecare lovitură spre poartă. Mă simțeam ca o furnică aruncată în fundul acestei uriașe gropi.

Și deodată, din tunelul stadionului, un grup dezordonat de fotoreporteri pătrunde cu spatele spre centrul terenului, îndreptîndu-și aparatele spre cel care venea încadrat de operatorii de film – era El, Edson Arantes Do Nascimento-PELE. Nu știu ce alt eveniment m-ar fi țintuit în acel gazon, dar cînd mi-am dat seama cu adevărat că acela este Pelé, din grupul celor peste 300 de pasageri ai Boeing-ului, nu mai aveam alături decît vreo 10–15.

Stătusem alături, cu un an înainte, mai bine de două ore, cu Casius Clay, aflat la Montreal; făcusem un prim interviu cu Bob Beamon, autorul acelui fantastic 8,90 m de la Mexic, însă nici unul nu mă impresionase atît de mult. Poate și pentru că nu mă așteptam la o asemenea șansă.

Datoram acest „eveniment" unor probe de film pe care Pelé le făcea în acele zile. După mai bine de 30 de minute de admirație de la distanță, nu puteam scăpa prilejul – măcar să pun două, trei întrebări. Însă cum nu am fost singurul, numărul întrebărilor a fost mai mare.

– *Cui îi datorați această strălucită carieră de fotbalist?*

– Unui mare antrenor de fotbaliști mici (adică copii), Waldemar, și, desigur, tatălui meu, Dandinho, care a crezut în mine mai mult decît eu la acea vîrstă de 9–10 ani.

– *Și nu aveți nici un merit?*

– Cum să nu. Un sportiv nu poate ajunge mare dacă el nu este interesat să muncească, dar nu cît îi cer antrenorii, ci mult mai mult. Antrenorul lucrează cu toți pentru a face o echipă, tu, ca sportiv, trebuie să te pregătești pentru a ajunge vedeta acelei formații.

– *Se spune că ați avut talent cu carul!*

– Ce este acela „carul"?

– *Așa, un fel de camion tras de cai.*

– Da, am avut mult talent, dar numai cu el nu aș fi făcut nimic. Cînd am venit la Santos, după antrenamente rămîneam în fiecare zi pe stadion cîte 2–3 ore. Singur – numai eu și mingea.

– *Care a fost cel mai plăcut moment trăit pe gazon?*

– Nu pot răspunde. N-am avut numai unul, ci o sumedenie. Începînd cu victoriile lui Santos, cu fiecare gol înscris, cu titlurile mondiale cucerite și terminînd cu dragostea oamenilor de pe stradă sau chiar a unor necunoscuți, cum sînteți dumneavoastră pe care v-am întîlnit aici.

– *De ce gol vă aduceți mai bine aminte?*

– De cel înscris cu mîna și pe care arbitrul l-a acordat, necrezîndu-mă în stare să fac așa ceva. De fapt, mingea m-a lovit în mînă și a intrat în gol. I-am spus arbitrului, însă acesta mi-a răspuns că el a venit să arbitreze, iar eu să joc. Și avea dreptate.

– *Ce credeți că este fotbalul?*

– O mare bucurie pentru toate vîrstele și ambele sexe. De aceea e bine să joci nu numai pentru rezultat, ci și pentru cei din tribune. Lor le datorăm totul. Cred că un meci fără spectatori ar fi ca un tablou de valoare închis într-un seif. Tabloul este făcut să fie privit și nu păzit, cum fotbalul este făcut nu numai pentru a stabili ierarhii, dar și pentru a incita pe cei care ne stimulează prin prezența lor. Eu am jucat întîi pentru spectatori, apoi pentru plăcerea mea și a colegilor mei.

După aceea Pelé a plecat, am mai rămas cîteva minute în compania ghidului, de la care am mai aflat că în satul său natal, Tres Caracoes, de lîngă Bauru, unei străzi i s-a dat numele lui Pelé. Tot acolo există și o statuie a lui realizată de unul dintre cei mai cunoscuți sculptori din Rio.

Un deputat, Pedro Alcantara, a cerut Camerei statului Sao Paulo „exproprierea" lui Pelé, în schimbul unei sume acordate echipei Santos, Pelé ar fi devenit „patrimoniu național", putînd fi folosit pe rînd de marile cluburi braziliene.

Pe timpul cînd juca, circulația era întreruptă pe arterele spre care el se îndrepta, pentru ca nu cumva Pelé să pățească ceva.

În ziua retragerii sale, străzile Braziliei au fost pline de indigo, semn al durerii, al despărțirii de gazon a celui mai mare fotbalist al lumii – Pelé.

În muzeul dedicat lui de către F.C. Santos se află tricouri și ghete purtate de Pele de-a lungul anilor, cupe, medalii, suveniruri, iar o parte dintre pereți sînt tapisați cu scrisori primite de el și aprecieri ale presei din întreaga lume, dedicate lui, adică „Regelui fotbalului".

OCTAVIAN VINTILĂ

OSTAȘI IMORTALIZAȚI ÎN PIATRĂ

ORIZONTAL: 1) Sculptor contemporan (n. 1920) care a realizat „*Monumentul ostașului român*", dezvelit în 1974 în municipiul Sfîntu Gheorghe (Peter) — Din lucrările acestui talentat sculptor român menționăm „*Infanteriștii în atac*", „*Eroul (soldat) Boiza Aurel*", „*Eroina Elena Chirță*" și mai multe busturi monumentale: „*Decebalus per Scorilo*" (Timișoara), „*Gelu*" (Zalău), „*Virgil Iovănaș*" (Curtici) (Pavel) 2) Municipiu unde a fost dezvelit, în anul 1960, un „*Monument al eroilor din războiul antifascist*" — Contraatac! 3) General de divizie, comandant al Armatei române de operații în timpul Războiului pentru independență (1877—1878), al cărui *bust monumental*, creația lui Ion Georgescu, se află în Capitală, pe str. Știrbei Vodă (Alexandru) — Sculptor timișorean care a realizat „*Monumentul victoriei lui Mihai Viteazul din 1601*", inaugurat în 1976 la Guruslău (Victor) 4) Numele unui dans popular — Oraș în jud. Satu Mare unde a fost dezvelit, în 1964, „*Complexul monumental în memoria eroilor din războiul antifascist*", creație a sculptorului Vida Geza și a arhitectului Anton Dîmboianu. 5) Remarcabil sculptor din ale cărui valoroase opere în bronz și marmură amintim „*Ștefan cel Mare și Războienii*" (Iași), „*Monumentul eroilor patriei*" din București (în colab.), „*Mircea cel Bătrîn*" (Constanța), „*Mihai Viteazul*" (Cluj-Napoca), „*Eremia Grigorescu*" (Slatina), „*Decebal*" (Drobeta-Turnu Severin), „*Monumentul ostașului român eliberator*" (Miercurea-Ciuc și la Nyiregyháza-R.P.U.), „*Bustul monumental al soldatului Eftimie Croitoru*" (Turnu Măgurele) (Marius) — Familie de pictori japonezi din sec. 15 și 16. 6) Violent — Totalitatea roților unei mașini — Vreun (pop.). 7) Șes — Petrecere populară. 8) „*Mutarea unui pe panglie*", sculptură de Cornel Medrea — Pin în nordul Franței — Ștefan Szönyi. 9) Virgil Iovanaș — Sculptorul care a realizat „*Bustul monumental al generalului Eremia Grigorescu*", eroul de la Oituz și Mărășești, ridicat în 1977 în parcul orașului Tîrgu Bujor din jud. Galați (Nicolae) — Institutul de cercetări piscicole (sigla). 10) Fluviul Adige, la rușii — Alexandru Andrițoiu — Sculptoriță, care a creat „*Bustul monumental al lui Costache Negri*", dezvelit în 1973 la Bîrlad (Ginetta). 11) Remarcabil arhitect român (n. 1913) (Tiberiu) — Ion Andreescu — Ion Țaralungă. 12) Sculptor, autorul monumentului de la 2 orizontal (1) (Gavril). 13) *Statuia ecvestră* a acestui viteaz domn al Moldovei, creație a sculptorului Eftimie Bîrleanu, a fost dezvelită în 1977 la Suceava, în apropierea fostei Cetăți de scaun (3 cuvinte).

VERTICAL: 1) Sculptor care l-a imortalizat pe „*Eroul Eftimie Croitoru*" (în colab. cu Vl. Șulschi) și pe „*Eroul Gotteanu Constantin*" (Vasile) — Sculptor care a dăltuit în piatră „*Soldați în marș*" (Vasile). 2) Alecu Russo — Autorul „*Monumentului ostașului sovietic*" de la Berlin (Evghenii Viktorovici, 1908—1974). 3) General de divizie român care s-a remarcat în războiul antihitlerist, atît în luptele din interiorul țării, cît și în cele de pe teritoriul Ungariei (îndeosebi la Budapesta) și al Cehoslovaciei (1895—1954) (Mihail) — Unitate de măsură pentru vin folosită în Transilvania (sec. 18 și 19). 4) Preamăresc pe eroi și faptele lor — Du — Nicolae Enea — Capița de fîn (reg.). 5) Mamifer rumegător din tundră — Arta... populară! 6) Remarcabil sculptor român din opera căruia reținem compozițiile „*Aruncător de grenade*", „*Ostaș adăpostindu-se*" și monumentele lui *Mircea cel Bătrîn* (Turnu Măgurele) și *Mihai Viteazul* (Alba Iulia) (Oscar) — Municipiu unde a fost înălțat, în anul 1958, „*Monumentul ostașului român*", creație sculptoriței Iulia Onița — Din salba vreinii. 7) Din opera acestui mare sculptor amintim „*Gigantul*" și un „*Gornist român*" (Dimitrie) — Pseudonim al lui Caragiale. 8) Prolific sculptor de la care ne-au rămas „*Jurămîntul*" și o mulțime de monumente închinate eroilor din primul război mondial (1889—1929) (Dimitrie) — Atenție! 9) Emil Rebreanu — Mare sculptor român, din a cărui vastă operă amintim compozițiile „*Arcaș odihnindu-se*", „*Doi ostași gata de atac la Oituz*", „*Ostașul și calul*", „*Soldat român la atac, 1917*" și monumentele „*Mircea cel Bătrîn*" din Tulcea și „*Decebal*" din Deva (Ion) — Constantin Lecca. 10) Strigăt puternic — V — Comună în R.D. Germană (Potsdam). 11) În acest municipiu putem admira „*Grupul statuar Frații Buzești*", creație a lui Boris Caragea, și „*Monumentul dorobanțului*" de Oscar Spathe — Iuliu Togănel — Servește! 12) Electroencefalograma (abr. med.) — A dăltuit un „*Portret de ostaș*" și basoreliefului monumentului „*Bătălia de la Călugăreni*" din Medgidia (Vladimir). 13) Autor al desenelor care au servit sculptorului francez Albert Ernest Carrier Belleuse pentru realizarea „*Statuiei ecvestre a lui Mihai Viteazul*" din București (Theodor) — Sculptor, autorul „*Monumentului comemorativ*" dedicat bătăliei din *1595* de la Călugăreni, al „*Bustului monumental al maiorului Constantin Ene*" (București) și al „*Monumentului eroilor din războiul pentru independență*" din Craiova (Oscar).

Dicționar: AVA, TOSA, RUAJ, VUN, DEULE, ECL, ICCE, COF, NAHM.

OSTAȘI ÎN PICTURĂ

ORIZONTAL: 1. Mare pictor român, din opera căruia amintim „*Ostași în războiul de independență*" și un „*Autoportret*" realizat în uniforma legendarilor tunători de la Plevna și Smîrdan (Ștefan) ● „*Apărare*" — desen de Iosif Sumtha. 2. Alt mare pictor român, autorul picturilor „*Arcașii lui Ștefan cel Mare*" și „*Oștean cu sabie*" (Theodor) ● Renumit tablou în ulei al lui Nicolae Grigorescu, care reprezintă chipul unui ostaș român din războiul pentru cucerirea independenței (nearticulat). 3. Autorul picturii „*Luptele de la Oltenița în timpul războiului armatei*" (Ion). 4. Localitate în S.U.A. (Kansas) ● „*Atacul de la ...*", pictura de proporții a lui Nicolae Grigorescu, în care „surprinde și exprimă bărbăția, tăria... de a înainta a ostașilor români, a eroilor care dintr-o clipă a intrării lor în foc au intrat cel mare..." (Virgil Brădățeanu). 5. Mijloc de înșirare (reg.) ● 8 ● Pantru picioarul calarașului. 6. Autor al studiilor de ostași români surprinse: „*Soldați în tranșee*", „*Roșiori călare*" și „*Dorobanț în atac*" (George Demetrescu) ● Dimitrie Stoica. 7. Mihai Eminescu ● Pictor cubist francez, autorul tabloului „*Soldați în marș*" (Jacques, 1875—1963) ● Vitejii (fig.). 8. Parte din fagă! ● Soldat din „*Povestea de război*" de Mihail Sadoveanu, care moare pe front la Vadeni. 9. Una dintre cele mai vechi lucrări ale acestui pictor român este „*Ostaș călare*" (Jean Al.) ● Institutul de Cercetări Comerciale (sigla). 10. Din desenele acestui remarcabil pictor român amintim „*Soldați în tranșee*"; tot dintre picturile pe care intitulate „*Doi soldați*" (Nicolae) ● Sfinți. 11. Ol... ● Luat în mijloc! ● „... român pe front", desen de Camil Ressu. 12. A bătut ● Ștafeta de schimb ● Iosif Sumtha. 13. Autorul biografiei denumite „*Înfățișarea în fuga a ostașului soldatului român*" (Alexandru) ● Autorul piesei intitulate „*Dorobanți*" ce... una din sălile *Muzeului militar central* (Nicolae).

VERTICAL: 1. Talentat pictor român, autorul picturii „*Activitatea P.C.R. în rîndul ostașilor 1943—1944*" (Gheorghe) ● Regretat pictor român, autorul picturii „*Transcontemporani*" și al desenului „*Mamaie la post de observație*" și „*De gardă la drapel*" (Mihai). 2. De primă ... ● În lucrarea sa „*Arta în timpul resbelului*", „*Schițe pentru schițe*" apărută în 1879, desene și schițe de realizări ale lui Nicolae Grigorescu, printre care și „*Un atac de trăgători asupra Rahovei*" (Fr...) ● Autorul picturilor „*La recrutare*", „*Instrucție la recruții noi*", „*Ambuscada*" și „*Bateria la Vladeni 1917*" (Ion). 3. Cum sînt pictați *roșiorul* lui Nicolae Grigorescu și *caracul* lui Carol Popp de Szathmary? ● Autorul lucrărilor „*Recunoașterea ostașilor în lagărul de la Calafat*" și „*Soldați pentru bine*" (Sava). 4. Horațiu Nelson ● Elemente de structură la hoți (arhe.) ● Adalbert Kuiner. 5. Teodor Aman ● Eugen Ispir ● Autorul tabloului tamburagiului ... în 3 acte „*Momentul eroilor*", muzică de Constantin Profeta (Nicolae). 6. Pseudonim al lui Alexandru Vlahuță ● Se remarcă prin pictura „*Capul lui Mihai erou*" (Apcar). 7. Localitate în S.U.A. (Texas) ● Pictor și desenator cehoslovac, autor al unor desene remarcabile prin umorul lor, în „*Peripețiile bravului soldat Švejk în războiul mondial*" de J. Hašek (Josef, 1887—1957) ● Epoca. 8. Romeo ● Autorul picturilor „*Pușcași români pe front*" și „*Vizitatoare de ...*" (Nuți Florin) ● Dans spaniol. 9. Celula, ... (sic.) ● Nicolae Apostol ● Pictor și grafician român din desenele căruia reținem „*Soldați în repaus*" și „*Soldați gata de luptă*" (Iosif). 10. A se ... (pop.) ● Model. 11. Localitate în Italia (Rovigo) ● Ne-a lăsat picturile „*Mihai Viteazul intrînd în Alba Iulia*", „*Uciderea lui Mihai Viteazul*" și „*Întîlnirea dintre Bogdan cel Chior și Radu cel Mare*" (Constantin). 12. Avertisment la scrisoare pentru ... ● „*Moartea de la ...*" — tablou de Ștefan Dumitrescu care reprezintă trei ... ale unui bombardament. 13. Cunoscut pictor român, autorul picturilor „*Bătălia de la Rovine*", „*Armata română în războiul antihitlerist*", „*Luptele de la Debrețin*", „*Eroii de la Sărăsău*" ... (Paul) ● Ohm (inf.).

Dicționar: IOANA, NORSE, POLIS, CANDA.

Dr. NICOLAE ANDREI

STIMAȚI CITITORI,
publicațiile editate
de redacția
„VIAȚA MILITARĂ"
vă oferă întotdeauna
o lectură plăcută
și instructivă.

ALMANAHUL OȘTIRII '88 apare sub îngrijirea „Vieții militare", revistă ilustrată de literatură și artă editată de Ministerul Apărării Naționale, Consiliul Politic Superior

Colectiv de redactare: **ION JIANU** (redactor-șef), **ION ARAMĂ** (redactor-șef adjunct), **NICOLAE BOGHIAN**, **JEAN GHELIUC**, **VASILE PREDA** (redactor responsabil), **MIRCEA SOREANU**

Prezentarea artistică: **CONSTANTIN DUMITRESCU** și **DUMITRU ISPAS**. Corectura: **DAN OZERANSCHI**

Desene: **FLORIN CREANGĂ** și **VICTOR ILIE**. Fotografii: **GHEORGHE CHIRU** și **VIRGIL ULIERU**. Coperta I: foto **IULIAN MARINOF**

Tipărit la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"

Lei 25

Lotul echipei „STEAUA“ — cîștigătoarea ultimei ediții a Campionatului național de fotbal și a Cupei R.S. România — 1987

Echipa de fotbal
a Clubului Sportiv
al Armatei „Steaua“
se află
și în această ediție
în prim planul Cupei
Campionilor
Europeni,
urmînd
să întîlnească
în sferturi de finală
pe campioana Scoției,
Glasgow Rangers.
Fotbaliștii militari
doresc să „urce“
cît mai sus
în prestigioasa
competiție.
Le urăm succes
și așteptăm,
cu încredere,
o nouă performanță
de prestigiu!